EL TEMPS

28 / 3 juny 1990

Any VII - No. 310 - Setmanari d'informació general - 300 Ptes.



Núria Cadenas

Sense proves: 30 anys de presó

Kim Manresa-Ferran Torrent

Una nit a Barcelona

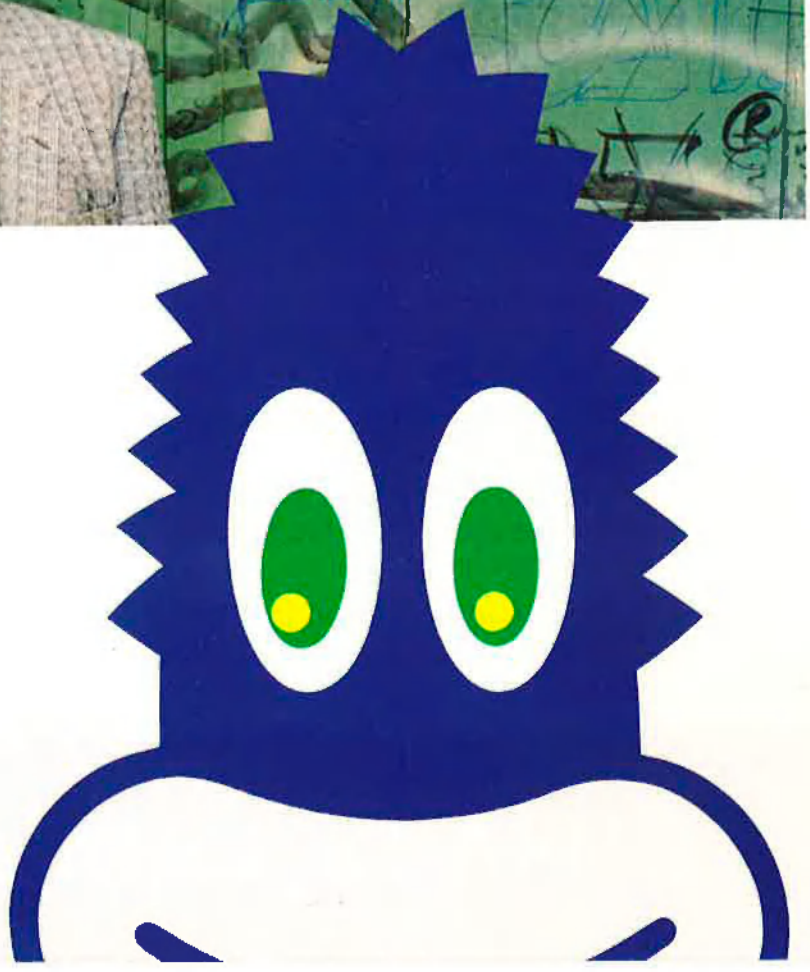
Els morosos

Un negoci molt 'viu'



Manuel Vicent

Velejant la utopia



© RAÚL PASCUALI

PRODUCTES PER A LA JUBILACIÓ



Per afrontar el futur amb confiança, actuï avui.

Per afrontar el futur amb tranquil·litat i seguretat plena, pensi i actuï avui. Ara ho té molt fàcil: Caixa de Catalunya li ofereix tres solucions per planificar el seu futur:

- Pla de Pensions.
- Pla de Jubilació Garantit.
- Llibreta Previsió.

Com avanç, li recordem alguns consells bàsics per a una bona elecció:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

Pensi-s'ho bé. La seva jubilació és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

¿Itàlia, quina Itàlia?



Encara no han assimilat els italians el terratrèmol de les eleccions del 6 i 7 de maig. La premsa i la televisió, sociòlegs, politòlegs i polítics tornen i tornen cada dia obsessivament sobre el tema: ¿com ha estat possible? Un home tan moderat i de tanta experiència com Indro Montanelli, arriba a considerar el resultat electoral –l'èxit de les *lligues*– com un perill tan greu que, si es repeteix, pot significar "la descomposició del que queda de l'estat". L'amenaça és aquesta: l'estat està en perill. És a dir, Itàlia està en perill.

Quan a Napoleó li van plantejar la possibilitat d'instaurar un regne únic a Itàlia, va dir com a resposta: "Itàlia és només una expressió geogràfica". Era més, certament, però ¿què era?

La unitat italiana, de fet, no va ser el resultat del *Risorgimento,* ni de cap moviment patriòtic progressista i popular: va ser el resultat de l'expansió cap al sud del regne del Piemont, de la projecció de l'únic estat modern que funcionava en tot el territori italià. La resta eren possessions austríaques, petits estats dinàstics, els estats de l'Església, i l'arcaica monarquia borbònica de Nàpols i Sicília. Amb aquestes peces, fa poc més de cent anys, es va fer un estat unificat. A penes feta la unitat, però, un primer ministre hagué de dir: "Ja hem fet Itàlia, ara hem de fer els italians".

Durant un segle, semblava que Itàlia –com a estat unitarti– i els italians eren una cosa indiscutible i feta ja per sempre. Ara s'ha vist que no. Un segle d'exaltació patriòtica oficial, de retòrica nacional, de mitologia unitària, ha estat amagant les profundes fractures que subsistien per sota. Simplificant les coses: la Itàlia del nord i la del sud (des de la història, les actituds i la mentalitat, la relació amb l'estat, el funcionament de la societat i tantes altres coses), ¿són realment el mateix país? Fins ara, aquesta era la doctrina oficial, indiscutible i indiscutida, i la *italianitat* no era posada en dubte per ningú, a banda casos marginals com la Vall d'Aosta o l'Alto Adige, o episodis efímers com el separatisme sicilià de finals dels anys quaranta. Ara, però, pel simple avanç electoral d'unes lligues regionalistes del nord, el pànic, l'antiga inseguretat, ha tornat de sobte i amb violència. Un editorial de *l'Espresso* acaba amb aquest paràgraf revelador: "És cert que, fa cent anys, Itàlia ni tan sols existia. Però, a més d'un segle de distància, no voldríem trobar-nos reduïts a repetir que els italians encara estan per fer".

Les explicacions que s'ha donat a l'èxit electoral de les *lligues* –i sobretot a la Lega Lombarda, que amb més del 20% del vots s'ha convertit en la segona força de la regió– són de tots colors i per a tots els gustos: reacció *antipolítica* i antiinstitucional d'una classe mitjana frustrada, xenofòbia, populisme, indignació contra la ineficàcia burocràtica, cansament davant la corrupció d'un estat esrictament partitocràtic, insolidaritat dels *rics i treballadors* del nord davant d'un sud que malgasta cada any milions de milions en subvencions inútils, retracció antiideològica cap als interessos particulars i locals. El fenomen *sembla* tan complex que les explicacions són igualment inacabables i complexes.

Però allò que realment fa por és la constatació que Itàlia, com a estat, com a nació unida i solidària, pot deixar de funcionar. Que per a la gent de Ligúria, Piemont, Vèneto i Llombardia, pot començar a ser més important ser vènets o llombards que ser simplement italians. Alguns dels líders més destacats del moviment s'han manifestat no solament federalistes (cosa mai vista ni sentida a Itàlia), no solament antiestat, sinó explícitament antiitalians. I quan la figura màxima de l'onada de les lligues, el senador Umberto Bossi, afirma que "combatrem fins a obtenir la llibertat completa de Llombardia", o compara el seu moviment al dels eslovens o els lituans, vol dir que el problema és ben profund. O quan Francesco Speroni, diputat al Parlament Europeu, afirma: "En el moment que els països de l'Est recuperen la llibertat, també nosaltres volem manar a casa nostra: els llombards a Llombardia, els vènets al Vèneto, els lígurs a Ligúria".

EL TEMPS. SETMANARI D'INFORMACIO GENERAL. **Director:** Oriol Castanys. **Subdirector:** Josep Maria Pasqual. **Redacció:** Miquel Alberola, Tona Català, Eduard Company, Xavier Duran, Ismael López Belda, Sílvia Montfort, Nel.lo Pellicer, Albert Punsola, Jordi Sebastià, Xulio Ricardo Trigo, Albert Vicent, Miquel Payeras (Palma de Mallorca), M. Carme Grau Ribot (Andorra), Pau Echauz (Lleida), Cinta Bellmunt (Tarragona), Patrícia Alberola (Alacant), Bernat Joan Marí (Eivissa), Univers Bertrana (Perpinyà). **Fotògrafs:** Joan Cel·là, Rafa Gil, Domènec Umbert. **Rúbriques:** Àngels Barceló, Ramon Barnils, Pere Calders, Fabià Estapé, Josep M. Fonalleras, Joan F. Mira, Valentí Puig, Joan de Sagarra, Josep M. Sanmartí, Ferran Torrent. **Col.laboradors:** Adolf Beltran, Joan A. Benach, Francesc Caballero, Antoni Castel, Jaume Comelles, Llibert Ferri, Carles Gàmez, Daniel Giralt Miracle, José Luis Guarner, Juan M. Játiva, Ronan Killeen, Enric A. Llobregat, Josep M. Lluró, Josep Morell, Josep V. Marqués, Manuel Ollé, Vera Orlova, Vicent Partal, Toni Picazo, Miquel Porta Perales, Antoni Reig, André Ricard, Josep Sandoval, Enric Satué, Josep Lluís Sirera, Andreu Sotorra, Manuel Vázquez Montalbán, Vicenç Villatoro. EDITA: Edicions del País Valencià, SA. Consell d'administració: Rafael Mansanet (president) **Editor:** Eliseu Climent **Direcció, redacció, administració, publicitat i subscripcions:** Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83. **Redacció de Barcelona:** Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41. **Redacció de Mallorca:** Plaça de Caterina de Thomàs, 4, 4rt, B. 07001 Palma de Mallorca. Telèfon: (971) 72 07 63. **Fotolits:** Gràfiques Papallona. **Fotomecànica color:** Anón. **Impressió:** Gràfiques Morvedre. Depòsit Legal: V.853-1984

EL 310 TEMPS

29 maig - 4 juny 1990



PAÍS

11 Ismael L. BELDA

L'erupció d'un nou volcà.
Flames i Olleros, per un gran grup empresarial valencià.



15 Miquel PAYERAS

Al govern no li interessa el desenvolupament autonòmic.
Entrevista amb el president Canellas.



19 Eduard COMPANY

Sense proves: 30 anys de presó.
El fiscal demana la pena màxima per a Núria Cadenas.

22 Albert PUNSOLA

A l'aguait dels líders.
Els candidats a ser "primers".

34 Eva PIQUER

Solana suspèn l'examen.
Tots contra la LOGSE.



INTERNACIONAL

40 Michele DZIEDVSZYCK

A la caça del diari.
Per primera vegada es publiquen les memòries de Goebbels.

43 Antoni CASTEL

La cimera més difícil de Gorvatxov.

45 Vicent PARTAL

Ara, Rússia.

46 Antoni MORELL

De Madison Square Garden a Foggy Bohom.

TEMPS OBERT

48 Miquel ALBEROLA

HUMANOTS: Velejant la utopia.
Intent d'aproximació a Manuel Vicent.



52 Andreu SOTORRA

Un submarí a les estovalles.

55 Kim MANRESA

Una nit a Barcelona.
Imatges de la Barcelona nocturna, acompanyades de textos de Ferran Torrent.

62 Eduard COMPANY

Dues rodes i mil posicions.

66 Eva PIQUER

Trajecte final amb peatge de luxe.



73

Passatemps.

CRÍTICA

79 Josep Lluís SIRERA

TEATRE
A les quatre, tots els monstres van al teatre.

80 Romà de la CALLE

ART
La fascinació pel quadrat.

SUMARI

Any VII - No. 310 - Setmanari d'informació general - 300 Ptes

81 José Luis GUARNER
CINEMA
Estimadíssim comunista.

DISCOS
El 'reggae' d'Espriu.

82 Paco BUENO
MÚSICA
Una actuació digne

83 Enric SATUÉ
DISSENY
La cigala i la formiga del disseny.

TELEVISIÓ
¿Tots són bons, senyor Moreno?

CULTURA
85 Màrius SERRA
Dels diccionaris de la ficció.



90 Xulio R. TRIGO
"No som tan endogàmics com creuen".
Entrevista amb Isidor Cònsul.

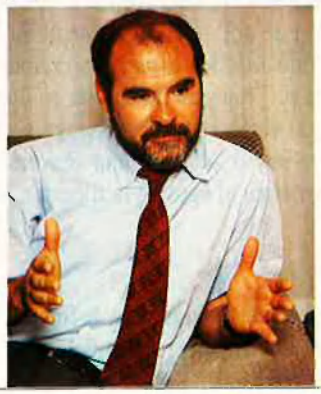
LLIBRES
94 Manel OLLÉ
¿Costumisme històric rural naturalista?

CIÈNCIA
100 Xavier DURAN
La guerra dels decibels
Contaminació acústica: el nou smog.



105 Jacint CORBELLA
Els riscs dels nivells baixos d'alcohol.

ECONOMIA
109 Albert VICENT



Andreu García Reche, la matèria gris com a bandera.

112 Silvia MONFORT
Morosos: un negoci molt 'viu'.

117 Carles GÀMEZ
L'illa de la fantasia.

DOCUMENT
120 Tisiano TERSANI
Diversió de veritat. Sexe íntim al Japó.
¿Que fan els japonesos després de la feina?



RÚBRIQUES
8 P. CALDERS F. TORRENT
Brocs Olímpics. Arbitres.

10 R. BARNILS V. PUIG
El càncer al dia
L'ètica facial

30 Vicenç VILLATORO
IDEES
L'antisemitisme i Israel.

38 Josep M. SANMARTÍ
DES DEL RETIRO
Múgica i Corcuera volen collar més els presos d'ETA.

70 SANDOVAL & GÀMEZ
Una exclusiva per a Temps Obert.

89 Joan de SAGARRA
L'OU COM BALLA
Carpentras

119 Fabià ESTAPÉ
EL PRONÒSTIC

129 A. BARCELÓ J.M.
Eva i l'ordinador. Elogi de la son.

130 Joan F. MIRA
CONTRAPUNT
No, Vicent.



LA PUÇA

Un zurullo al traductor de De Sade per malfactor

A la punta de la fava
se li ha dit ací capoll
des que Adam s'afaitava
fins als temps del *rock and roll.*
I quan tot tranquil estava,
i ningú feia soroll,
un tal Fernández ens clava
el *capullo* pel forroll.
El gran Corella parlava
d'un pern que es descapollava
quan Caldesa penetrava
i ell "calda cremant" li deia.
Gran vergonya li faria
si veiés com avui dia
el castellà ens envaïa
¡i al capoll diuen *capullo* !
Els homes de "La Marrana",
d'Edicions La Magrana,
s'han guanyat un bon *zurullo,*
dit cagalló en llengua plana.
La puça del Túria... i del tocador

Les cartes al director han de ser el més breu possibles, màxim trenta ratlles mecanografiades i han d'anar signades. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció però per motius d'espai no en garanteix la publicació.

El verí del futur perifràstic

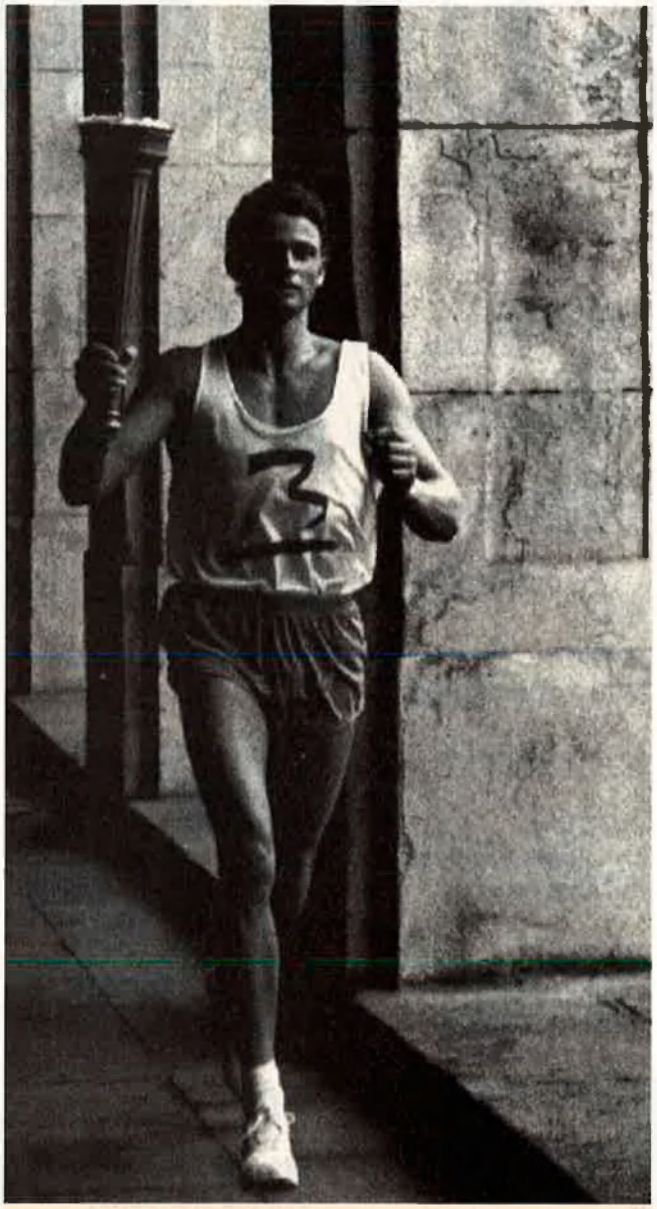
De les llengües llatines la nostra es distingeix pel temps verbal anomenat passat perifràstic, que es fa amb el present d'anar més l'infinitiu del verb conjugat: "Ahir ell va menjar". El francès i el castellà tenen una forma semblant de futur perifràstic: "Il va manger", "El va a comer". En la nostra llengua el futur perifràstic té un ús restringit a l'acció immediata i té sentit de moviment: "Ara vaig a veure qui ha tocat a la porta". Però resulta que ací a València assistesc a l'estrena d'una funció de teatre i em trobe que s'usa contínuament el futur llunyà, cosa que no és funcional en teatre. En lloc de dir "Aniré a l'òpera" diuen "Vaig a anar a l'òpera" que a les meves orelles sembla que parlen de passat.

No parlem de la TVV. Censuren el femení de dos, *dues* o popularitzen la forma *atre* (¿també es dirà *atruisme* ?), *vore,* etc. i no van alerta en les estructures del llenguatge, maquillen la llengua sense llevar els càncers, i així ens empastifen les orelles amb futurs perifràstics i amb calcs sintàctics d'altres llengües.

A un conegut setmanari deixen passar un article que comença així:

—¿Vas a parlar-me de vostè?
—No, que l'última volta em vas amenaçar amb propinarme un puntelló.
—Advertència: vaig a fer-te un interrogatori anàrquic..."

Aquí l'autor de l'article alterna els perifràstics de futur i



Catalunya és més que un braçalet

El Sr. Juan Antonio Samaranch es deu estar posant nerviós i pensa que deixantr que els nostres atletes duguin un "signo distintivo de su autonomia" –en forma de braçalet– durant la desfilada olímpica, ens haurà fet beure a galet. Catalunya, però, és molt més que un mer braçalet, i els catalans no acceptarem mai aquesta ridícula fórmula. Els braçalets se solen portar en senyal de dol, i per molt que el Sr. Samaranch s'hi entesti, no enterrarà mai les justes aspiracions esportivo-nacionals dels catalans. ¡Tampoc demanem la lluna en un cove!" Només exigim que els nostres atletes puguin desfilar com els de qualsevol altra nació –darrere una senyera (en aquest cas quadribarrada)– voleiant al vent de la llibertat, al vent de la seva pròpia terra.

Vicenç Colom
Barcelona (el Barcelonès)

el de passat, i crea així una nova sintaxi que si continua i s'escampa serà una aportació més al vil lingüisme que patim.

Ramon Cavaller (València)

Discriminació lingüística

Sembla que després de dotze anys de la promulgació de la Constitució espanyola, en MUFACE encara no se n'han assabentat. M'explicaré: la setmana passada, en anar a la delegació d'aquesta mutualitat a Alacant, vaig ser objecte de la més brutal discriminació per qüestions idiomàtiques.

La Constitució espanyola fa referència a l'oficialitat del valencià (art. 3) i a l'article 14 prohibeix la discriminació per qüestions lingüístiques.

De res em va servir apel.lar



al meu dret constitucional. Me'n vaig anar al carrer sense poder saber quina és la prestació a què tinc dret per posar-me els dos queixals que em falten.

Clar, la cosa no ha quedat així. He presentat denúncia administrativa i judicial contra aquests funcionaris, tot invocant els drets fonamentals, l'Estatut d'Autonomia, el reglament de règim disciplinari dels funcionaris de l'administració de l'estat que al seu article 6 considera com a falta greu "tota actuació que suposse discriminació per raó de raça, sexe, religió, llengua, ...etc." i l'article 194 del Codi Penal que diu: "Incurrirá en la pena de inhabilitación especial la autoridad o el funcionario público que impidiere a una persona el ejercicio de los derechos cívicos reconocidos por las leyes".

Confie que les autoritats, tant administratives com judicials, complesquen amb el deure que la Constitució els encomana.

Si no fóra així, la Constitució seria paper mullat i lletra morta.

Josep Català Martí
Alacant (l'Alacantí)

Solució al criptograma dels deu personatges ocults

Al número 309 d'EL TEMPS, us convidàvem a participar en un joc d'identitats secretes. Una selecció de 10 fragments de novel.les catalanes d'aquest segle oculta 10 personatges de ficció importants. Ara és el moment de descobrir si heu sabut desemmascarar els nostres 10 personatges ocults.

1. L'aristocràtic i elegant cavaller nascut l'any 1960 a Destino era l'**Antoni de Montpalau**, l'heroi de *Les històries naturals* de **Joan Perucho**. Les seves afinitats amb Gerald Durrell provenen del regne animal, i la possible expedició científica a Transilvània ve justificada pels seus tràfecs amb el vampir de Pratdip.

2. La jove de Quaderns Crema (febrer 89) era potser la menys coneguda. Dèiem que era bella, de bon cor, i que tenia unes inicials marcadament esquerranes. Es tracta d'**Isabel Corbella**, la protagonista de *Figures de Calidoscopi* de **Ramon Solsona**.

3. L'apàtrida excels de totes les pàtries inventades, nascut el 1988 a Empúries (Girona), no podia ser altre que en **Botxenski** (*Botxenski i companyia* de **Josep Maria Fonalleras**). ¿No us l'imagineu a can Barça, envoltat de *Boixos Nois*, brandant tímidament una bandera del Palamós?

4. Aquest don Joan tan balladador, refinat i sentimental, nascut l'any 1936 a Crexells en el si d'una família de l'alta burgesia, és en **Zeni**, el protagonista de *Vals*, de **Francesc Trabal**.

5. La donzella (sic) voluble, afrancesada, cosmopolita i malèvola que havia nascut l'any 1961 a l'illa de Mallorca és **dona Xima**, la jove protagonista de *Bearn*, de **Llorenç Villalonga**.

6. Qui domina la perxa sense ser atleta i el llaüt sense formar part de cap tuna és en **Nelson**, un dels personatges més entranyables que transita per *Camí de Sirga*, de **Jesús Moncada**. Naturalment, Macondo Oest és Mequinensa (ara ja, capital mítica del *Far West* català).

7. Paradoxalment un dels personatges de novel.la catalana més identificats amb la vida rural neix el 1904 al número 250 del carrer de València de Barcelona. I naix per entregues, en un part dificil. Es tracta de la **Mila**, protagonista de *Solitud*, de **Víctor Català**.

8. L'Eva moderna per excel.lència és na **Laia**, la romàntica protagonista de *Mecanoscrit del segon origen* (1974), de **Manuel de Pedrolo**.

9. L'abril de 1984, a València naix un personatge cínic i atractiu, que viu a la frontera que separa la decència de la delinqüència. És en **Toni Butxaca**, de *No emprenyeu el comissari*, el primer *hit* de **Ferran Torrent**.

10. Nascuda l'any 1962, a la divina Gràcia, la més internacional de la nòmina. Es tracta de la **Colometa**, protagonista de la ultra-traduïda *La Plaça del Diamant*, de **Mercè Rodoreda**.

Màrius Serra

KNOCK OUT

¿Brocs olímpics?

Pere Calders

Ja sembla un fet que el Comitè Olímpic Internacional no acceptarà que els atletes de l'Estat de les Autonomies (una invenció plena d'astúcia) portin l'emblema de les respectives nacionalitats o regions. El COI ha accedit a fer-se responsable d'aquesta mesura i així ha tret el mort de sobre al Comitè Olímpic Espanyol.

En resum: com sempre, no tan sols en l'aspecte esportiu... Però nous costums van introduint paradoxes i contradiccions en les normes de conducta. ¿Què passarà, per exemple, amb la moda dels *sponsors* ? ¿El Comitè Olímpic Internacional els havia previstos en els seus estatuts? En cas afirmatiu, ¿els prohibeix? Reconec que jo no en sé res i que, per tant, aventurar-se a extraure conclusions d'una cosa que s'ignora exposa a ficar els peus en una galleda de mida gran.

Tanmateix, la temptació és molt forta i per uns instants m'he dedicat a imaginar-me que seria molt gros que esportistes lliurats a l'esforç de batre rècords portessin a la samarreta la marca d'una fàbrica de xoriços –o del que fos– i, en canvi, no se'ls permetés d'ostentar el símbol de la seva comunitat.

Ens han fet tornar malpensats i la por hi és. De fa temps, tenim a Catalunya un ciutadà-resident que se sent perseguit i acorralat perquè a l'escola on van els seus fills imparteixen classes en català. Com que és un home de lleis, vol fer arribar els seus crits als cels jurídics i arma uns enrenous que trenquen el cor. Invoca a favor seu que vivim en un país on ens han acostumat a les mútliples lectures d'un mateix text, de manera que tot es pot interpretar a gust de cadascú, però amb el benentès que en cas de dubtes constitucionals prevaldrà sempre el criteri centralista. Potser és per això que anem tan bé.



Àrbitres

Ferran Torrent



Aparentment, els àrbitres són els tipus més curiosos del món del futbol. En unes societats esportives com aquestes on el defensa, el migcampista o el davanter més inútil cobra una fitxa –a banda jornal i primes– que assegura l'existència còmoda als néts, els coneguts jutges de la contesa ni tan sols arriben al salari normal. Tanmateix persisteixen en l'ofici "por afisión y amor al deporte", segons una enquesta bastant generalitzada. Estranya afició la d'aquests personatges quan rar és el diumenge que no ixen nafrats d'un estadi o bé protegits per la força pública.

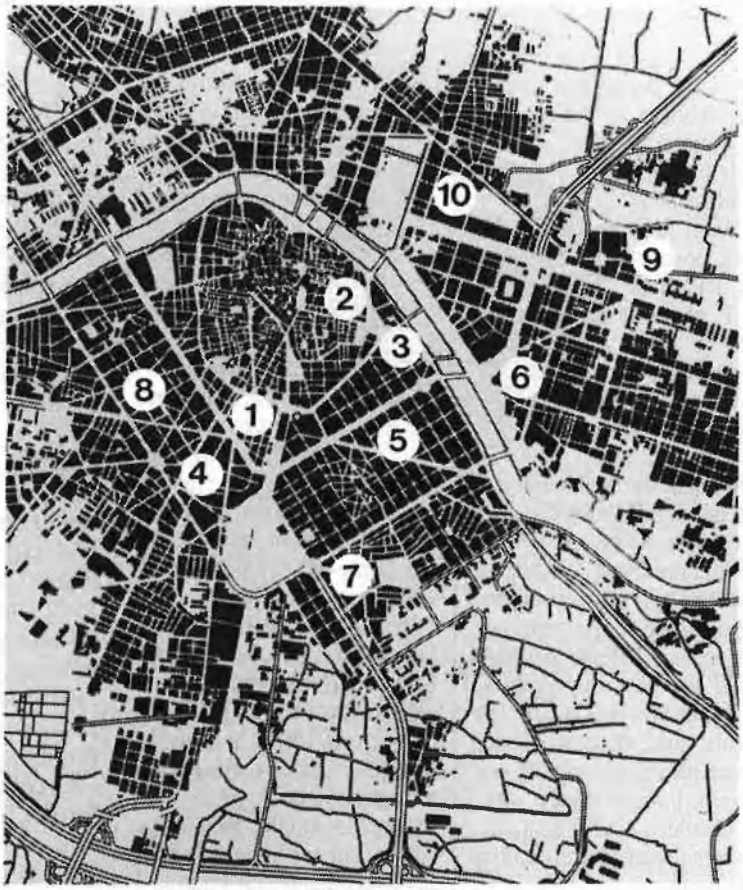
No he presenciat massa futbol en directe, però sí prou per a adonar-me que els àrbritres no són un col.lectiu de *masoques*. A mi sempre m'han semblat individus que disfruten amb l'autoritat que les normes del joc els han atribuït. S'equivoquen, però no rectifiquen; poden alterar un resultat contra el criteri de milers d'espectadors i la inefable moviola sense que hi haja possibilitat de canviar la decisió. El més escandalós dels àrbitres és que mentre els filòsofs ja no troben respostes, ells continuen sent els amos de la veritat absoluta.

MÉS APARCAMENTS, MILLOR CIRCULACIÓ

Un dels problemes que més afecten a la circulació en la ciutat de València, és el referit a la falta d'aparcaments.

Per a pal.liar aquesta deficiència, es troben en fase de construcció deu pàrquings subterranis, corresponents a la primera fase promoguda per l'Ajuntament. En total s'estan construint 4.365 places, que representaran un alleugeriment important per al trànsit de la nostra ciutat.

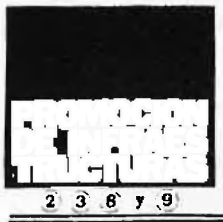
1 PL. SANT AGUSTÍ-C/ S. VICENT-AV. OEST
Públic _____ 925 places
2 PL. TETUAN-GLORIETA-PAU
Públic _____ 416 places
3 PL. PORTA DE LA MAR
Públic _____ 239 places
4 C/ ALBACETE-C/ MARVÁ
Residents _____ 299 places
5 ANTIC REGNE-C/ MESTRE GOZALBO
Mixt _____ 188 places
6 PALAU-NOVA ALBEREDA
Mixt _____ 889 places
7 AV. DR. WAKSMAN
Mixt _____ 526 places
8 C/ HEROI ROMEU-C/ ÀNGEL GUIMERÀ
Mixt _____ 334 places
9 PL. ESCULTOR ALFONS GABINO
Residents _____ 295 places
10 C/ DR GÓMEZ FERRER
Residents _____ 254 places



Així, dia a dia, estem aconseguint una ciutat més agradable per a viure i millor equipada.



CONSTRUEIXEN:


2 3 6 y 9

SALTAIR, S. A.
4 5 y 10

PARKING DEL PALAU, S.A.
6

CLEOP
7

URBAS
1

1 y 7

OPINIÓ

Ramon Barnils

El càncer al dia

El dia del càncer es pot fabricar un diàleg com aquest:—¿Que no voldria donar res, per al càncer? El sol.licitat fa una pausa, posa una cara determinada i respon: —A mi m'ho hauria de donar, senyoreta, en comptes de demanar m'ho.



Assajant bé la ganyota davant del mirall abans de sortir de casa, o bé en els vidres dels aparadors si la idea ve pel carrer, fins i tot els no professionals de l'espectacle poden produir l'efecte desitjat, que el jove o la senyoreta encarregats de replegar diners per als cancerosos es quedin primer parats, després ho endevinin, immediatament perdin el color i acabin apartant-se del suposat cancerós com de la pesta.

És a dir que, a l'hora de la bona veritat, fugim de qui, teòricament, i en principi, era el beneficiari de la seva benèfica acció. El càncer té això de bo, que els que no el pateixen es pensen que s'encomana, i en fugen.

Això, pel que fa a aquests sacrificats ciutadans que esmercen unes hores dels seus temps en favor dels pobres cancerosos desgraciats. L'experiència és bona també per al vianant recaptat. Passar en un instant de possible benefactor monetari a segur beneficiat d'aquesta moneda, convertir-se de ciutadà comprensiu amb la terrible malatia dels altres en víctima d'aquesta malaltia, té interès.

Sobretot, si fas bé la comèdia, si assages ben assajades la ganyota, les paraules de resposta al postulant, el ritme i el to de les paraules. Si et poses en la pell del personatge, i el postulant reacciona com cal que reaccioni un postulant del càncer davant un cancerós, l'escena agafa uns tints de realitat tals que allò que havia començat com una comèdia pot arribar a causar sensació d'íntima realitat. Per uns moments, et pots sentir voluntàriament cancerós.

Té molts avantatges, el teatre. Jordi Carbonell i Joan Lluís Marfany deien en una recensió de teatre el 1963 que, respecte a 1962, la situació del teatre professional no havia canviat gens.

Que les estrenes més destacables van ser la de *Situació bis,* de Manuel de Pedrolo i la d'un *Don Joan* de Ferran Soldevila. Una única agradable sorpresa va ser, aquell 1963, la representació d'*Un senyor damunt d'un ruc,* de Joan Mas, per la companyia mallorquina Artis. Pel que fa al teatre no professional, que en diuen els dos ressenyadors, d'aficionats, com si diguéssim, va anar molt millor: estrena peninsular de Bertolt Brecht amb *L'òpera de tres rals,* per l'Agrupació Dramàtica de Barcelona. Els del TEC van fer *Les arrels,* d'Arnold Wesker, també per primera vegada present a la península. I els de l'EADAG van representar *Leonci i Lena,* vint anys abans que els del Lliure, doncs.

El càncer, vet aquí la representació real.

Valentí Puig

L'ètica facial

De la mateixa manera que ser esquerrà de mà té la seva importància psicològica, ara la predominància del costat dret o esquerre del rostre ve a dir si tenim o no talent musical, capacitat matemàtica o potencial atlètic. Els savis del ram sostenen que els esquerrans de cara sintonitzen millor amb el costat dret del cervell, habitacle de la perícia musical; els individus amb cara dominada pel costat dret connecten amb facilitat amb l'hemisferi cerebral esquerre, on tenim la font del pensament. Cap geni de la música –diuen els professors nord-americans– ha tingut un rostre amb propensió esquerrana; vegem els retrats de Mozart, Beethoven, Brahms o Wagner. Pertanyen a la mateixa categoria el noranta-vuit per cent dels cantants d'òpera, els Beatles i Lady Di –de petita, una filigrana pianística.



Einstein és tot el contrari: un geni de rostre dretà, signe fisiològic d'un destí matemàtic. D'altra banda, els bons oradors i els primers ministres britànics –siguin conservadors o laboristes– també manifesten una superfície facial dretana, com la majoria d'atletes i de ballarins. És raonable que qui tengui un fill de cara dretana no perdi més diners pagant-li classes de solfeig: si el vol artista, pot matricular-lo de dansa. Ara tots voldrem saber de quin costat peca el nostre rostre. Mirar-se al mirall, una vegada més, no és avorrit –si és que ens adonem que aleshores l'esquerra esdevé dreta.

La política centreuropea –on la dreta esdevé esquerra– també permet escrutar les asimetries facials i les paradoxes morals. Per fisiognomia elemental, més urgent que no aclarir vocacions atlètiques, és natural que pel que fa a la transparència política ara ens interessi molt més el contrast ètic entre la barra del líder comunista txec i la rialla de Havel que no una predisposició filharmònica o a l'àlgebra. De forma absoluta, han canviat els rostres: de la cara d'Egon Krenz a la de Tadeusz Mazowiecki hi ha tota una teoria de transicions morals. Del rostre d'Erich Honecker a la fisonomia de Lothar de Maizière hi ha hagut un gir copernicà.

En qualsevol cas, no tot és solidaritat i puresa. Walesa, per exemple, fa una mica de mala cara. Diuen que passa una fase de megalomania i no tan sols està gelós de Mazowiecki: els èxits de Vaclav Havel a Nova York també li han fet prendre més d'una volada. Volia ser líder induscutit de la transformació centreuropea, però alguns ja li troben cara d'ase.

Si tots arribem a tenir el rostre que ens mereixem, la nova classe política de l'Est ha fet una gran revolució facial però, de tota manera, sigui músic o matemàtic, el rostre del primer ministre romanès té una notable presència de bandarra.

PAÍS

Flames i Olleros, per un gran grup empresarial valencià

L'erupció d'un volcà

Dues societats, la Corporación Financiera del Mediterráneo, CFM, i la Capital and Venture Investment, SA, i dos bons amics i *business* - socis, Vicent Flames i Jaume Olleros, pràcticament desconeguts fins fa poc, són els nous reis Mides de l'empresariat valencià.

La Corporación Financiera del Mediterráneo, CFM, perxa per al magnífic salt empresarial de **Vicent Flames** i **Jaume Olleros**, es va constituir amb un objectiu "adquisició, compra, administració de títols valors de tota classe", i "realitzar i prestar a tercers serveis administratius i comptables; estudis i assessoraments financers i d'inversió, informació i assessorament borsari, fiscal i econòmic". Però, sobretot, "l'estudi, promoció, gestió, creació i explotació de tota classe d'empreses, negocis i societats", la clau del seu gran èxit.

El seu primer domicili es va fixar de manera provisional a València, al número 2 del carrer de Navarro Reverter, situant el capital social original en 500 milions, representats per cinquanta mil accions nominatives de deu mil pessetes. La societat anònima va ser constituïda pels advocats i veïns de Rocafort, l'Horta, **Vicent-Víctor Flames Albero** i **Jaume Olleros Izard,** i per **José Antonio Sánchez-Rico Brunet**, economista i veí de Madrid, conseller-delegat de V.F. Intermediarios Financieros, societat anònima de la plaça de les Corts ,4, de la capital d'Espanya, dedicada a l'assessorament i els serveis financers, i per l'enginyer industrial **José Luis Varez Benegas**, també veí de Madrid i conseller de la mateixa empresa. Igualment, en formen part el professor granadí **Julio Abad Mata**, conseller de la Unión Industrial y Agroganadera, SA, Uniasa, domiciliada a Granada, i dedicada a la "fabricació, elaboració i preparació de productes lactis i alimentació infantil", i president del consell d'administració de la poderosa Compania de Seguros y Reaseguros Kairós, SA, de Madrid, carrer d'Almagro 46, i l'economista madrileny **Alejandro Miguélez Freire.**

José Luis Varez Benegas i Alejandro Miguélez Freire hi van participar amb el seu nom, mentre que José Antonio Sánchez-Rico Brunet ho va fer amb el seu i en representació del Banco de Inversión, SA, de Saragossa, antigament Banco Ribagorza, SA, i Banco de Huesca, SA. No obstant, Julio Abad Mata, que va fer-ho en nom de la mercantil de les asseguranses Kairos, SA, ex-Compañía Aragonesa de Seguros, SA, i ex-Universal, Compania Internacional de Seguros, SA, Ucisa. Per la seua banda, Vicent Flames Albero hi va participar en nom propi i com a administrador únic de Capital and Venture Investments, SA, CV, domiciliada a la plaça d'Alfons el Magnànim, 5, 5è, i inscrita al registre mercantil de València l'1 de juliol de 1988. Una societat constituïda primer amb la denominació de The London Shirt Company, SA, per escriptura notarial de l'11 de desembre de 1986, i que va ser el vertader punt d'arrancada del *holding* Flames-Olleros, el bressol de la seua fortuna. De les 50.000 accions de la Compañía Financiera del Mediterráneo, 30.000 van ser adquirides pel Banco de Inversión, 10.000 per la companyia Kairos i les altres 10.000 per Capital and Venture. Els sis homes del primer consell d'administració eren José Antonio Sánchez-Rico, president; Alejandro Miguélez, secretari; i els vocals Julio Abad, José Luis Varez, Vicent Flames i Jaume Olleros, qui a més figura com a conseller-delegat.



Alfons el Magnànim, 5, el despatx d'un nou poder.

Banco de Inversión és filial del grup Agepsa, Administradora General de Patrimonios, SA, una societat de cartera administrada per **José Luis Varez Fisa**, que gestiona la cartera de la Confederación Espanola de Cajas de Ahorro, Ceca. La Unión Industrial y Agroganadera,SA, Uniasa, està fortament participada per Agepasa. Les Caixes d'Estalvis provincials de Castelló i la d'Alacant, dependents de les Diputacions socialistes, ja participen al si de la CFM amb un 10% cadascuna. Les de Carlet, Ontinyent, Sagunt i València també compten amb proporcions accionarials entre el 5 i el 2 per cent. La Corporación Financiera Murcia-

na, homòloga de la CFM, hi participa amb un 3 per cent del seu capital. Alhora, la CFM conserva més d'un 10% de la Murciana, comprat pels aragoneso-madrilenys socis de la Kairós i el Banco de Inversión.

CAPITAL, L' OS DEL 'HOLDING'

També domiciliada al 5 d'Alfons el Magnànim, Capital and Venture Investments, SA, es va constituir originàriament amb el nom de The London Shirt Company, SA, amb l'objectiu de "fabricar, comprar, transformar, importar i exportar articles de fibres tèxtils i confeccions" amb un capital social de 10 milions de pessetes, quantitat que la Junta Universal d'accionistes va decidir augmentar a 30 milions el passat mes de març. Les seues mil accions estan repartides entre l'enginyer tècnic tèxtil **Josep Lluís Munoz Bataller,** posseïdor de 330, i Vicent Flames i Jaume Olleros, que en tenen la resta. Olleros, president, i Flames, administrador únic de CV, hi intervenen en nom d'altres dues de les seues societats: Consultores Fiscales Internacionales, SA, i Consultores de Dirección e Inversiones, SA, totes dues registrades al superdomicili d'Alfons el Magnànim.

Amb 10 milions de capital escripturat el passat 13 de febrer, Consultores de Dirección e Inversiones, SA, CDI, té el mateix objectiu social que Consultores Fiscales Internacionales, SA, CFI: "prestació de tot tipus de serveis de consultoris d'empreses; organització de mercats i producció; administració i gestió de patrimonis immobiliaris, i compra-venda, importació i exportació de tot tipus de béns mobles". Les dues tenen el domicili comú a totes les altres societats. Mentre que a Consultores de Dirección, Flames i la seua esposa, **Empar López Dasí,** són els amos del 98 per cent de les accions, i les dues restants són d'Olleros, a Consultores Fiscales –5 milions de ptes. de capital social fins a la data– el percentatge de la participació s'inverteix. El 27 de juliol de 1987, Consultores Fiscales Internacionales, SA, societat creada el 1986 per Olleros i la seva consort **Empar Sánchez Echevarria**, una dona important en les seues iniciatives empresarials, passava a dir-se CFG, SA.

Un altra companyia d'ells també seria, fins al gener d'enguany, inversora de CV, Inversiones Aitana, SA. Les seues accions foren comprades per la Serton Enterprises Limited, societat irlandesa amb domicili al 18 de Merrion Road, una oficina d'advocats en el districte 4 de Dublín. Inversiones Aitana realitza activitats relacionades amb la promoció i la gestió immobiliària i va ser constituïda el 22 de desembre de 1988 amb el nom de Laboratorios Aitana, SA.

LA CUA DE LA PEPSI

Jaume Olleros Izard, advocat, economista, 40 anys, es va formar al món de les auditories, –Arthur Andersen-, de les finances, –Banco Urquijo, família March– i, sobretot, al costat de l'actual president provincial del PP, **Pere Agramunt** i el seu sogre, **Joaquim Sáez Merino**– Tycesa, Ibérica de Confecciones, Textil Navarrés, Waron's i Jeans Fashions Espana, entre altres. No obstant això, Consultores Fiscales Internacionales, SA, va ser la pedra de toc de la seua pròpia vida d'empresari independent. Per la seua banda, Vicent Flames Albero va acabar econòmiques mentre la família distribuïa Pepsi-Cola. De 38 anys, és el més capitalitzat d'aquest binomi i, com Olleros, el mateix 1986 va formar una altra empresa paral.lela, entroncada en tot amb l'anterior, Consultores de Dirección e Inversiones, SA. La família Flames va ser concessionària per a tot l'estat de Pepsico Inc. i la seua filial Pepsi-Cola Espana, SA, a través d'Embotelladora Valenciana, SA, Evsa, i d'Embotelladora Madrileña. Aquesta última va fer fallida el 1987, mentre que Evsa, titular de la franquícia de Pepsi des de l'any 1969, va mantenir un constant litigi amb l'empresa nord-americana que finalment es va solucionar amb la rescissió del contracte, amb uns deutes que rondaven els 2.000 milions de pessetes. Els Flames, no obstant això, continuaren tenint el 99% de les accions. La finalització del contracte amb la Pepsi i la corresponent indemnització es va pagar a Luxemburg, paradís fiscal, i pàtria financera habitual dels Flames. El Banc de Luxemburg és centre de les seues operacions financeres, junt amb el Banco Central. El seu germà, Joan Ramon Flames, és l'administrador de l'empresa financera Bank of America, de València. Flames manté discretes relacions de simpatia amb Unió Valenciana.

La CFM ha entrat en el mapa dels taulellers a través de l'adquisició al cent per cent de l'empresa d'Onda, Cristal Cerámica, amb notables pretensions d'obtenir més societats d'aquestes, sobretot en mala situació o amb una gestió deficient, i al sector immobiliari a través de Mardoz, SA. Tot mitjançant una altra superdivisió: la Corporación Immobiliària.

Mardoz, SA, la immobiliària-mare de Flames-Olleros, du endavant una de les obres més importants i polèmiques de la ciutat de València, al gran solar dels carrers de Guillem de Castro i Sant Vicent. El negoci d'aquesta construcció pot elevar-se a més de 5.000 milions de pessetes.

Amb oficines al carrer de Navarro Reverter, 2, de València, Mardoz–"construcció, compra-venda, lloger, arrendament i promoció de finques rústiques i urbanes"– va ser constituïda amb un capital d'un milió de pessetes per aquesta parella d'ascendents empresaris des de Capital and Venture, propietària del 98 per cent de les accions, i es va inscriure al Registre Mercantil de València el 25 de gener de 1989. Vicent Flames és el president de la societat i Jaume Olleros el secretari. Des del 4 de desembre de 1989 el capital se situa en 200 milions de pessetes.

L'advocat de Mardoz i la seua constructora, Celebe, SA, és el portaveu socialista de les Corts valencianes i president de la Comissió contra el Tràfic d'Influències, **Felipe Guardiola.**

PER KANE

El gran globus de la comunicació ja va ser punxat pel tàndem, mitjançant la seua entrada en Pecsa, on van arribar amb el seu gran paracaiguda, la Capital and Venture Investment, SA.

1990 s'anuncia com el gran any de la seua aparició en el camp de les ones i la lletra impresa. Flames Albero és conseller del diari de majoria socialista *Mediterráneo* de Castelló a través de la seua empresa editora Promociones y Ediciones Culturales, SA, Pecsa, on junt amb el seu gran soci Olleros Izard, secretari, tenen el 38 per cent de les accions. Aquestes accions van ser adquirides a **Manuel Rivas,** ex-secretari de finances del PSPV-PSOE i ara cap valencià de Democràcia Socialista, i a **Cesari Fernández,** ex–president de la Pyme valenciana. La relació de tots dos amb **Joaquim Puig**, ànima política del diari i assessor del president **Joan Lerma,** és excel.lent.

Pecsa i *Mediterráneo* mantenen el projecte d'instal.lar un diari de la mateixa cadena a València i, a banda d'interessar-se per les noves emissores de FM, han mantingut converses amb l'empresa de capital socialista Elche Comunicaciones, SA, propietària de la televisió per cable Tele-Elx, per a participar com a accionistes en el seus nous plans: la distribució a tota la comarca de prop de 70 canals de



Jaume Olleros Izard
ex-Arthur Andersen
ex-Banc Urquijo
ex-Tycesa
CFG, SA.



Vicent Flames Albero
ex-Pepsico Inc. Pepsi Cola Espana, SA.
Consultores de Dirección i Inversiones, SA.

ALFONS EL MAGNÀNIM, 5, 5è

El naixement d'un gran holding

Sti Papallona

Caixes de Sagunt, Carlet, Ontinyent
Diputacions d'Alacant i de Castelló:
Caixa Provincial d'Alacant i
Caixa d'Estalvis de Castelló

Sherton Enterprises Limited **CFG, SA**
Inversions Aitana, SA **Consultores de Dirección, SA.**

→ **Promociones y Ediciones Culturales, SA**
PECSA

CAPITAL AND VENTURE INVESTMENTS, SA.

COORPORACIÓN FINANCIERA DEL MEDITERRÁNEO, SA.

→ **Consell d'Editors Valencians**
↓
Gregal
Mistral
Biblioteca Valenciana de Grans Autors

← **Coorporación Financiera Murciana**

Banco de Inversión, SA. **AGEPASA** **UNIASA**
Conpanía de Seguros y Reaseguros Kairós, SA.

Compañía Valencina de Gestión, SA.

→ **Elche Comunicaciones, SA**
Tele-Elx

→ **Emissors de FM**

Nomura Securities

Banco de la Exportación
Banco Atlantico

Banc de Luxemburg

Cristal Cerámica

Corporación Inmobiliaria - Mardoz, SA

Eurotrader – Iberfruit Industrias Hortofrutícolas Españolas, SA

Corporación Alimentaria – Roig Alimentación – Cárnicas Roig

Societats de Transformació núms. 2.718 i 3.944



Al Banco Atlántico li volen comprar el Banco de la Exportación. La Caixa de València ja participa en la CFM. Pecsa vol venir a València i entrar en Tele-Elx. El diari *Mediterráneo* es troba fortament participat per la CFM.

TV de tot el món gràcies a una inversió superior als 600 milions de pessetes. **Antoni Rodes**, ex-dirigent local de CCOO, és el conseller-delegat de Tele-Elx.

El Consorci Valencià d'Editors, societat dirigida pel secretari de formació del PSPV-l'Horta, **Juan de Dios Leal Castellote**, endeutat en més de 500 milions de pessetes amb la Caixa d'Estalvis de València i, entre d'altres, amb el Banco de la Exportación, ha tingut converses amb la CFM per a la seua reflotació. La CFM va oferir fins a 350 milions, a canvi d'un important control.

La seua idea estratègica és la formació d'un supergrup econòmic valencià, amb implicacions institucionals i amb una gran trama de connexions externes en altres comunitats.

La seua tàctica és ben senzilla: agafar empreses en decadència empresarial, negocis econòmicament degenerats, i reciclar-los. "Negocis amb possibilitat provada de creixement", segons van confesar.

La compra de Cárnicas Roig ha obert una altra important divisió del seu grup, l'agro-alimentària. Càrnicas és la divisa de la Corporación Alimentaria-CFM, que hi participa amb el 51 per cent del capital. "Fabricació d'embotits, carn freda i similars, i escorxador" –Cárnicas Roig era abans Vanor, SA, i es dedicava a "l'explotació forestal, la transformació de la fusta i la indústria agro-pequària". L'actual consell d'administració està format per quatre membres: **Francesc Roig Alfonso**, president, germà dels amos de Mercadona, SA, Pavimentos Mediterráneos, SA, Pamesa, i de Forns Valencians, SA; i alhora administrador únic de dues Societats Agràries de Transformació, dedicades a l'explotació de camps de tarongers, finques rústiques i granges de ramat porcí ; Jaume Olleros, secretari, i Vicent Flames, vocal amb **Carlos García Ponce**, director general d'Industrias Cárnicas Cordobesas, SA, Iccosa. El 3 de febrer de 1989 el seu capital social ascendia als 94 milions de pessetes. Cárnicas pensa facturar per a enguany prop de 5.000 milions de pessetes.

La Corporación Alimentaria té la majoria de la societat Industrias Hortofrutícolas Españolas, SA, Ihesa, de Gandia. Tanmateix, participen en Iberfruit per a l'exportació i mantenen les negociacions amb l'àrab Banc Atlàntic que presideix **Abdulla Saudí,** amb la pretensió d'adquirir, des de la CFM, la seua filial, el Banc de l'Exportació. Al grup japonés Nomura Securities també van intentar d'interessar-li , mitjançant el Banco de Inversión, en les seues operacions immobiliàries i d'assegurances, amb el somni de formar una societat mixta a cavall entre Tòquio i el Túria.

Ismael L. Belda
Fotos de Flames i Olleros de Monzó / Las Provincias

Entrevista a Gabriel Canellas

"Al govern central no li interessa el desenvolupament autonòmic"

Des del 7 de juny de 1983 Gabriel Cañellas és el primer, i fins ara l'únic, president de les Illes Balears. Membre del Partit Popular, la seua política s'ha caracteritzat per l'enfrontament amb Madrid i per la voluntat decidida de desenvolupar l'autonomia balear.



"L'èxit més gran ha estat posar en marxa la comunitat autònoma". JUAN CELIA

Gabriel Canellas i Fons, 49 anys, casat i pare de tres fills. Llicenciat en Dret i Econòmiques. Candidat a batlle de Palma per Coalició Democràtica el 1979 i que no va aconseguir entrar a l'Ajuntament. President d'AP-Balears des de juny de 1980. Cap de llista per Coalició Popular a les primeres eleccions autonòmiques, de maig de 1983, que donaren la victòria als conservadors. El 7 de juny del mateix any es convertí en el primer president de Balears. Quatre anys més tard obtenia novament el suport majoritari i repetia càrrec.

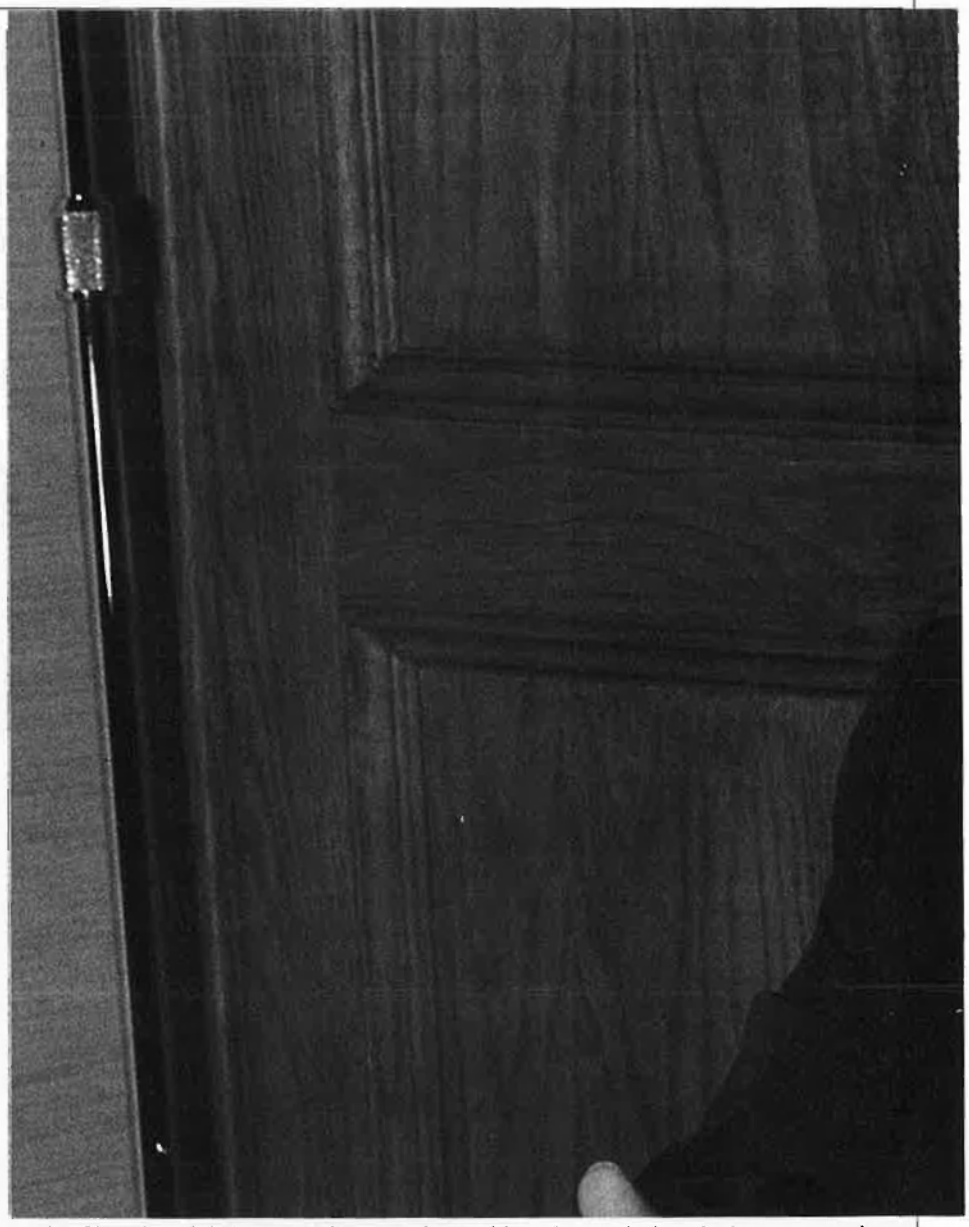
RELACIONS AMB EL GOVERN CENTRAL

—Les relacions amb el govern central sembla que no són massa bones. De fet, el seu govern ha denunciat repetidament aquesta circumstància. Tant, que es diu que vostè i el seu govern practiquen el victimisme en les relacions amb el govern de Madrid.

—Jo crec que les relacions entre dos governs no poden ser qualificades amb tanta senzillesa. Jo crec que al llarg d'aquests set anys hi ha hagut fases molt diferents en les relacions entre els dos governs, però la veritat és que no puc acceptar l'expressió *victimisme*.

Crec que el meu govern, tant la legislatura passada com en aquesta, ha intentat defensar Balears, ho ha intentat per tots els mitjans. I crec que ha topat amb un govern central a qui el concepte de desenvolupament autonòmic no l'interessa en absolut. Això ha fet que en alguna ocasió s'enfrontassin postures molt diferents, i ha pogut semblar que explotàvem el victimisme. La veritat, però, és que l'únic que hem fet ha estat defensar els interessos de la nostra

"Hi ha moltes assignatures pendents, perquè hauríem d'haver aconseguit una ampliació de la nostra capacitat d'autogovern que se'ns nega des del govern central".



comunitat.

—¿Potser un dels problemes més greus, en aquestes relacions, ha estat el tema del finançament de la Comunitat?

—El problema més greu que tenen les autonomies és el del finançament perquè simplement és un problema que no està resolt. I, a més, és un problema que, per part del govern central, no es vol resoldre. Si volem que triomfi d'una manera definitiva aquesta concepció autonòmica que hi ha a la Constitució, hem d'abordar entre tots el problema i resoldre'l d'una vegada per totes, deixant de banda actuacions provisionals. L'única fórmula és la possibilitat que la justícia financera, econòmica, es doni totalment entre totes les CC.AA. Sembla que es vol presentar que cada reclamació econòmica que fa una comunitat va contra els interessos de les altres, quan realment nosaltres l'únic que hem fet ha estat plantejar fórmules globals, generals, per a la solució d'aquest problema que serveixen igual per a nosaltres que per a les altres CC.AA.

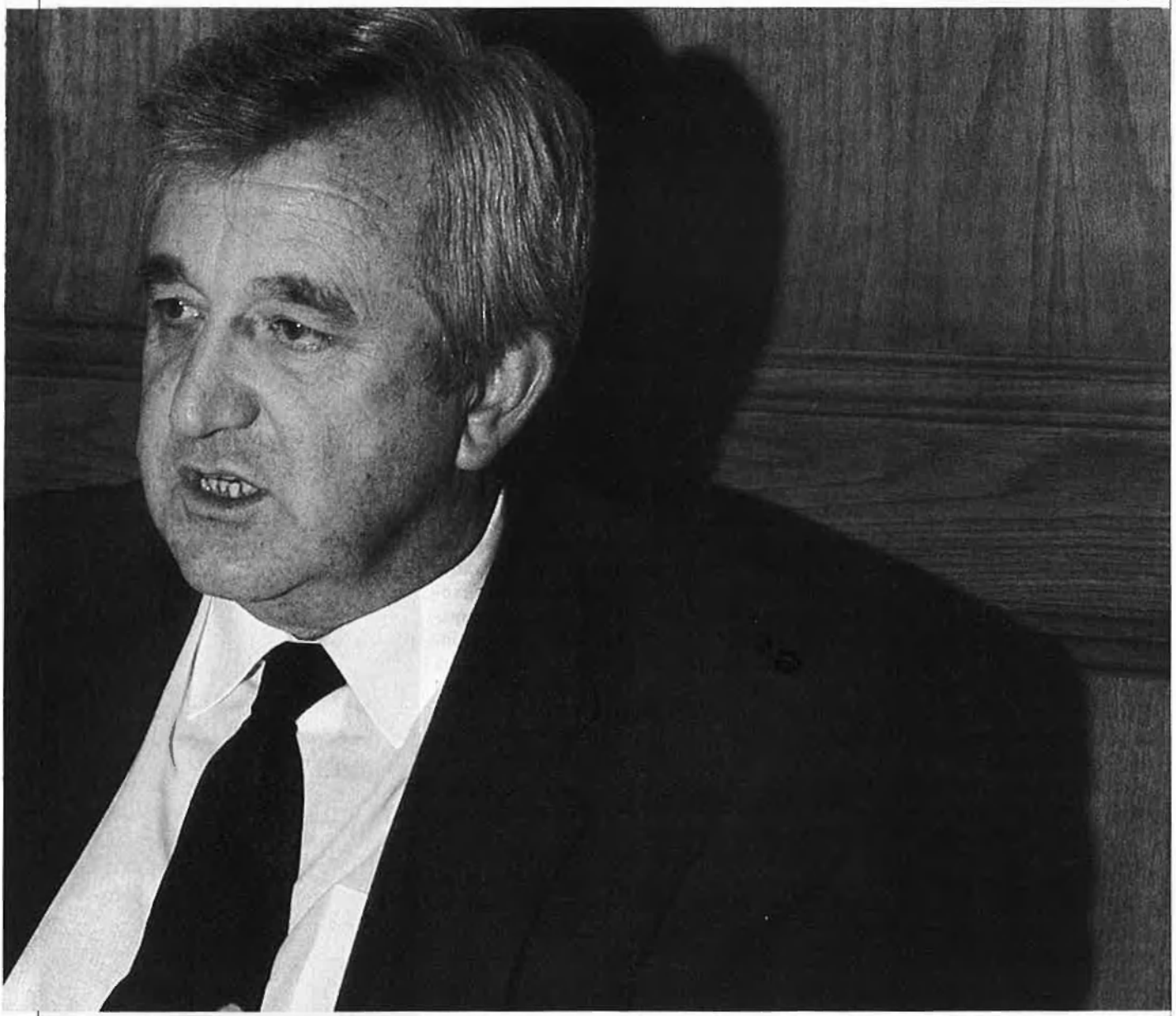
SET ANYS DE GOVERN CAÑELLAS

—Després de set anys com a president, ¿quin és el principal èxit del seu govern?

—És molt difícil fer una reducció tan extrema de set anys. Jo diria que, indubtablement, l'èxit més gran ha estat haver posat en marxa la Comunitat Autònoma, i a més haver-li donat unes condicions de poder actuar dins les llibertats que estableixen els ordenaments jurídics. Crec que hi ha encara moltes assignatures pendents, perquè hauríem d'haver aconseguit una ampliació molt gran de la nostra capacitat d'autogovern, que reiteradament se'ns nega des del govern central, que té una concepció molt restrictiva de les autonomies. Pens que, l'èxit més important és haver aconseguit el sentiment de comunitat, de voluntat d'autogovern, entre els habitants de les Illes. Un sentiment que, sens dubte, és fruit de l'acció d'aquest govern.

—Quan s'han complert els set anys de l'Estatut, hi ha en marxa un projecte de reforma que es du a terme en el Parlament autònom. ¿Considera necessària aquesta reforma, o per contra el que s'ha de fer és gestionar al màxim les competències que es tenen, com diuen els socialistes?

—El grup socialista sempre fa costat a les tesis del govern central, tant si els agraden com si no. Amb la reforma de l'Estatut hem de ser molt clars, i hem intentat serho al llarg d'aquest temps. Primer, hi ha la necessitat d'ampliar la capacitat d'autogovern i això només es pot fer de dues mane-



res: o pel diàleg amb l'administració central o bé s'ha de plantejar la reforma de l'Estatut. Com que el diàleg amb l'administració central ha estat zero, s'ha de plantejar l'ampliació, via modificació, de l'Estatut.

—L'Estatut d'Autonomia sorgeix de l'article 143 de la Constitució. Això implica unes limitacions competencials òbvies que han provocat aquests intents de reforma. ¿Sent algun tipus de frustració com a president d'una comunitat amb un Estatut de segona?

—En absolut. Jo crec que el problema no és com naix, sinó on es va. Era voluntat, quan s'establí la Constitució, que tots anéssim a obtenir el mateix grau d'autonomia, a través de diversos camins. On hi ha una vertadera frustració és quan es veu la contínua, esforçada i reiterada voluntat del govern central no tan sols de no voler aprofundir l'autonomia, sinó de tornar arrere, a aquell primer paquet de competències que se'ns atorgà.

Una vegada per una cosa i una altra per una altra cosa, no es vol reconèixer l'Estat de les Autonomies, i potenciant velles delegacions del govern central, potenciant la presència de l'administració central en temes de competència exclussiva de la CA... Així sí que es dóna un sentiment, no de frustració, perquè encara hi ha voluntat de seguir lluitant amb més il.lusió i ànim que mai, però sí que ens produeix una sensació de tristor quan veim que aquells que en l'oposició preconitzaren –a l'hora d'establir la Constitució– un nou sistema, ho feien només per anar en contra del sistema establert. I avui que tenen la facultat d'exercirlo, fan exactament tot el contrari.

—Moltes vegades s'ha acusat el seu govern, i a vostè mateix, d'ostentar el poder per un partit, el PP, poc autonomista.

—Això és molt fàcil de contestar. En l'època que érem extra-parlamentaris participàrem en totes les actuacions en què se'ns permeté, si bé no teníem veu ni vot a la constitució de l'Estatut. El que vam dir és que no estàvem d'acord amb la redacció, ens separava fonamentalment un tema electoral, no un tema d'organització de la comunitat. Per això ens penjaren allò de ser antiautonomistes. Crec que ens hem de limitar a veure qui ha estat, durant aquests set anys, l'autonomista i qui no, si nosaltres o el Partit Socialista.

REGIONALISME I NACIONALISME

—Molt sovint s'ha parlat de la possibilitat que vostè lideràs a les Illes una opció regionalista de centre-dreta al marge del Partit Popular. ¿Ha pensat realment fer-

ho en algun moment?
—¡El pitjor d'això és que sempre ho diuen els altres! ¿Que nosaltres hem intentat defensar una postura regionalista o de regionalització del nostre partit? És clar que sí. I hem aconseguit fer passes molt grans, però dir que això du a un nou partit només ho han dit els altres.
—Només hipotèticament, ¿es veu liderant una opció d'aquest tipus?
—Miri, jo he dit sempre i ho he defensat, que els problemes de partit, pel fet de ser només de noms, no tenen més transcendència. I si abans van ser CD, CP, AP i ara PP, ¿què vol dir?, que tenim uns principis ideològics bàsics i que el tema de l'organització, si ha de ser un sol partit o X partits que es conjuntin a l'hora de l'actuació a nivell nacional, és una simple qüestió d'estratègia. Allò que no admet i crec que no tenen raó de ser, són les opcions localistes que només tenguin com a punt de mira una finalitat local. Crec que la Constitució ens constitueix en CC.AA. que, agrupades, formen un estat espanyol únic. Hem de tenir dins de la nostra perspectiva l'actuació nacional i no una opció merament localista. Amb això li dic que si el nostre partit decidís tenir una altra organització, a mi em semblaria, si és estratègicament convenient, factible.
—¿Com veu les opcions polítiques nacionalistes i què n'opina?
—Aquell que ho senti de veritat que ho defensi. Jo crec que avui dia, dins de la firma d'Espanya i de la Constitució hi ha lloc per a defensar allò que considerem propi i nostre, sense necessitat de recórrer a aquestes fórmules polítiques.

ELS 'CASOS' NASEIRO I GUERRA

—Vostè és un membre qualificat del PP estatal, com a tal ¿com valora el cas Naseiro? ¿Creu que tendrà incidència dins del partit o a nivell electoral?
—Això mai fa bé.
—Aquest cas, com també el cas Guerra i altres casos que presumptament apunten la possibilitat de corrupció política. ¿Creu que afecten la credibilitat de les institucions democràtiques?
—Tinc l'esperança que això no sigui així.

LA QÜESTIÓ LINGÜÍSTICA

—Passant a un altre tema, sempre s'ha dit que el seu govern ha fet poc reconeixement explícit de la catalanitat de la nostra llengua, ¿està diposat, el seu govern, a fer tot el necessari per la normalització del català a les Illes Balears?
—Miri, això depèn de què pensi el que m'ho demana sobre que és *tot el necessari*. Jo, ho he defensat sempre en el Parlament i en diverses tribunes públiques, el que no m'agrada són les obligatorietats. Crec que amb un tema tan important com aquest, aquells que defensen les obligatorietats, les normatives, les imposicion... s'equivoquen rotundament. L'únic que fan és crear rebuig. Una cosa tan important com és una llengua només es pot potenciar per la via de l'estimació, de l'afecte i del foment. I hem de fugir rotundament de qualsevol imposició, de qualsevol ordenació. Simplement hem d'ensenyar la gent a estimar allò que li és propi.
—Aquest rebuig a la imposició, ¿el fa extensiu a l'ensenyament del català?
—Hi ha normes establertes i les normes es respecten. Pens que és bo fomentar l'estudi, però crec que aquelles persones que creuen que, simplement imposant normes, faran que la llengua es consideri com a més pròpia, estan absolutament equivocats. Crec que es podria aconseguir el mateix resultat que s'està aconseguint, o inclús molt millor, per una via molt distinta que és la de l'estimació, d'impulsió, però no la de l'obligatorietat.

LES PRÒXIMES ELECCIONS

—Ja estem, de fet, en una situació pre-electoral. D'aquí a poc més d'un any hi ha les eleccions autonòmiques i municipals. sembla que el seu màxim oponent serà Francesc Obrador, batlle de Calvià, probable candidat socialista a la Presidència del govern autònom. ¿com valora aquest candidat?
—El Partit Socialista, com a adversari polític, s'ha de valorar en conjunt. El seu principal valor és que es comporta sempre, durant un procés electoral, com un grup unit.
—¿Creu vostè que aconseguirà, de bell nou, la victòria i tornarà a ser president de Balears per tercera vegada consecutiva? ¿Creu que podrà aconseguir la majoria absoluta?
—Lluitem per aconseguir que tot el centre-dreta popular i regionalista tengui aquesta majoria. Quant a la darrera part de la seva pregunta, li he de dir que per tal cosa feim feina.
—Una de les institucions polítiques de més pes a la Comunitat és l'Ajuntament de Palma, ¿creu que podran guanyar als socialistes, que el governen des del 79?
—Pens que aquesta vegada és segur aconseguir la victòria. Els socialistes ho han fer prou malament. *Miquel Payeras*



La fiscalia demana 30 anys de presó per a Núria Cadenas

Sense proves: 30 anys de presó

Reclosa des de fa gairebé dos anys, la jove independentista catalana Núria Cadenas ha rebut finalment l'acte d'acusació: es demana per a ella la pena màxima d'empresonament. Mentrestant, la seva situació a la presó és cada vegada més dura.

Pertinença a banda terrorista: set anys de presó major i multa de 300.000 pessetes.

—Tinença d'explosius: onze anys de presó major.

—Tinença il.lícita d'armes –agreujan–: set anys de presó major.

—Terrorisme en grau de temptativa: cinc anys de presó major.

El 10 de maig de 1990, un dels advocats defensors de Núria Cadenas, Fernando Salas, entregava a la seva mare, Teresa Alabèrnia, l'acte d'acusació amb què comencen aquestes línies. Un total de trenta anys de presó eren els que demanava la fiscalia per a la jove empresonada. Això va passar el 10 de maig d'aquest any i va anar acompanyat d'una concessió d'entrevista a Fernando Salas i Teresa Alabèrnia per part del jutge Carlos Bueren, magistrat que instrueix el cas de la jove catalana. Després dels improperis proferits per Bueren contra l'acusada ("¡Estoy hasta los cojones de esta Núria Cadenas! ¡Todo el mundo me escribe cartas sobre Núria Cadenas!"), i gràcies a la mediació apaivagadora de Fernando Salas, la entrevista va dur-se a terme amb una mínima calma.

—El fiscal demana trenta anys per a la meva filla –va dir Teresa Alabèrnia. Per a ella, que en té 20, és com una cadena perpètua.

—Cert –va dir Bueren. És com una cadena perpètua.

—¿Però com podrà provar les acusa-

PRESIDENTE

Excmo. Sr.
DON ALFONSO VILLAGOMEZ RODIL

MAGISTRADOS

Iltmos. Sres.
DON JOSE-ANTONIO MARAÑON CHAVARRI
DON FRANCISCO-JOSE CASTRO MEIJE

ANTECEDENTES DE HECHO

Primero.- Con fecha 12 de Septiembre de 1.988, el Juzgado Central UNO, dictó auto de prisión provisional incondicional, contra NURIA CADENAS ALABERNIA y tres más, por su presunta vinculación con la organización terrorista "Terra Lliure" y por habérseles ocupado armas y explosivos.

Segundo.- Iniciado primeramente sumario de urgencia, para la tramitación de la investigación, se siguieron desde el 3 de Abril de 1.989, los cauces procesales, establecidos por la Ley Orgánica 7/88, y en el procedimiento se ha recibido declaración a NURIA CADENAS y a los otros tres inculpados, y se han practicado múltiples diligencias, no habiéndose formulado todavía acusación contra la encartada, por no haberse verificado aún ciertas actuaciones procesales pedidas por el Ministerio Fiscal.

Tercero.- NURIA CADENAS ALABERNIA, presentó con fecha 30 de

Núria Cadenas: "Sóc víctima d'una injustícia"



—*¿Quin és el teu estat d'ànim?*

—Bo, en la mesura del possible, és clar. Vaig traient forces dels petits detalls que no s'aprecien quan ets fora de la presó. Tot i això, m'enyoro i passo moments dolents, però els supero a força d'imaginació. Per exemple, quan em fan un trasllat, que són centenars de quilòmetres en un furgó, lligats com gossos, doncs si veus tarongers per la finestra ja és tota una alegria. I coses així, petites.

—*¿Quin és el teu motor d'esperança?*

—Bé, crec que una visió optimista del món i les coses. El ser conscient que ets víctima d'una injustícia, i el suport de familiars i gent de tot arreu, t'ajuda. Des que sóc empresonada he rebut més d'un miler de cartes de persones que ni conec. Sentir aquesta solidaritat i amistat et reconforta.

—*¿Per què escrius a la teva àvia?*

—Perquè amb ella tinc una relació molt càlida. Ens duem com gat i gos, per`p d'una manera molt cordial Amb els meus pares la relació és més d'amics.

cions si la meva filla no ha vist una arma en sa vida i encara menys un explosiu? –va preguntar Teresa Alabèrnia.

—En el judici declararan setze policies –contesta Carlos Bueren. Segur que diuen el contrari.

Es va fer una pausa. El magistrat continuà:

—Mira, si la teva filla firma un paperet en què es compromet a renunciar a activitats terroristes i en altre posa els noms de quatre companys seus, potser li retiren els càrrecs, i en dos dies la tens al carrer.

—Però si Núria mai ha tingut res a veure amb terroristes, ni en coneix ningú que pugui denunciar –diu Teresa Alabèrnia.

—Tant fa –diu Bueren--. Que s'ho inventi.

Així va anar l'entrevista de la mare de Núria Cadenas i el jutge Carlos Bueren. Sempre, d'acord amb la versió de la primera; versió de la qual és testimoni l'advocat defensor, Fernando Salas. Segons declaracions d'aquest últim, la petició del fiscal és d'una "duresa inusitada", fins al punt que "es prejutja la presumpta responsabilitat de Núria Cadenas. De fet se la dóna per condemnada, i no hi ha cap prova important contra ella".

La història pública de Núria Cadenas, estudiant de COU de divuit anys, es remunta al 9 de setembre de 1988, en què fou detinguda per la policia, acusada d'un presumpte delicte de col.laboració en l'intent de col.locar un artefacte explosiu –per al qual sols va poder-se aportar com a prova uns apunts de química de l'Institut. Ara, Núria ha fet ja els vint anys; durant aquest temps ha estat reclosa en diverses presons de l'estat espanyol, i, des de fa dues setmanes pesa sobre ella una petició fiscal de trenta anys de presó.

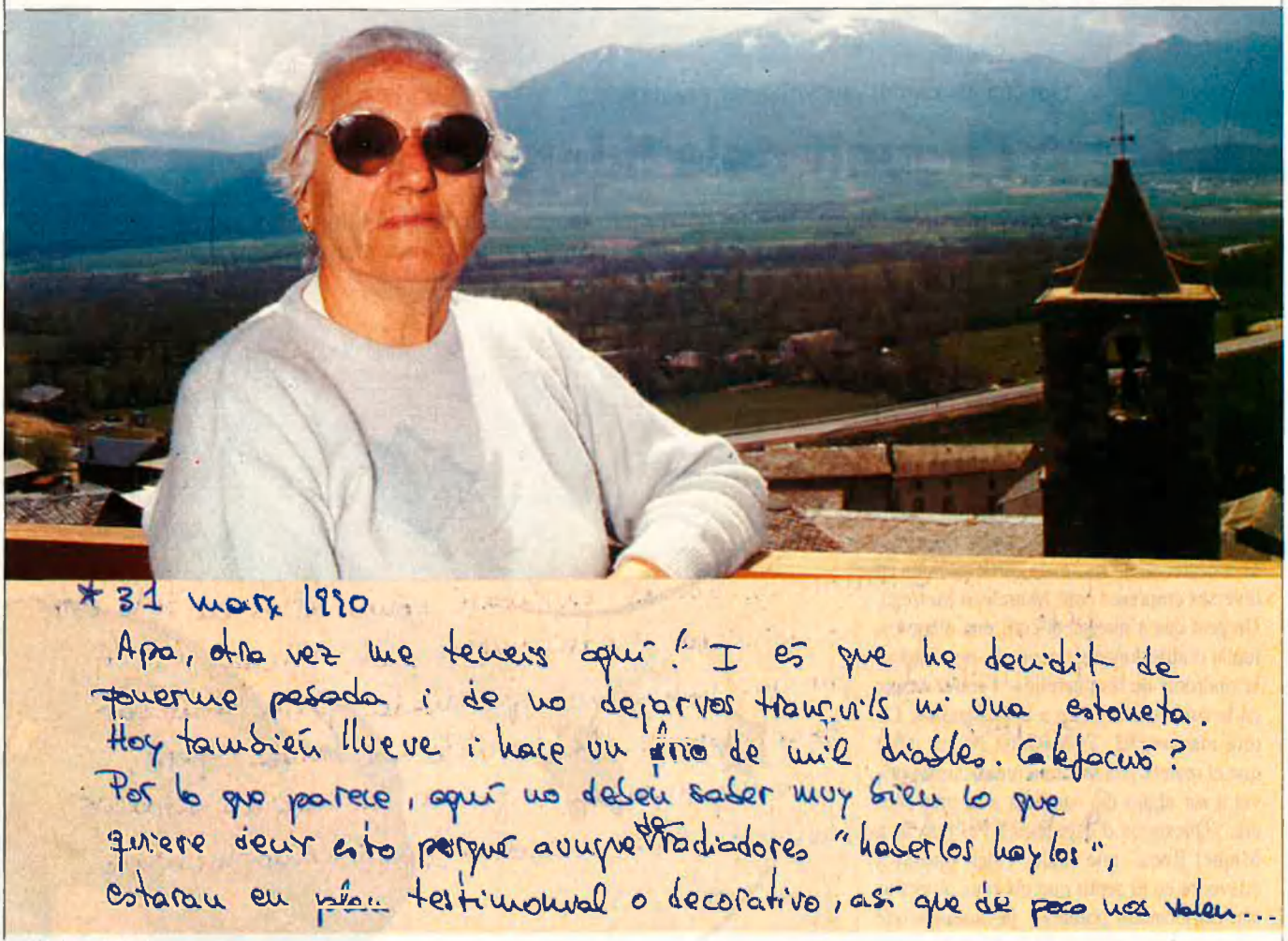
En els vint mesos que du privada de llibertat, l'associació Amnistia Internacional s'ha interessat pel seu cas, fins a l'extrem que, una volta hagi finalitzat les investigacions i si es creu convenient, l'empresonament de Núria Cadenas pot passar a formar part de les denúncies contra els drets humans que cada any efectua aquesta agrupació. Igualment, el PEN Club, quan a principis del mes que ve faci la presentació barcelonina del llibre epistolar de Núria Cadenas *Cartes de la presó* farà pública la decisió de proposar l'afer de la jove estudiant catalana al Comitè d Escriptors a la Presó del PEN Club Internacional.

El peregrinatge penitenciari de Núria Cadenas ha resultat un procés dramàtic per a la noia i els seus familiars, ja que des de la seva detenció ha estat en presó preventiva sense acte d'acusació durant més de vint mesos. I, això, malgrat que el Conveni Europeu de Drets Humans estableix en l'apartat 2 de l'article 5 que tota persona privada de llibertat ha de ser informada "en la major brevetat de qualsevol acusació formulada contra ella". En l'apartat 1 de l'article 6 de l'esmentat conveni, pel que fa a la *brevetat*, es parla d'un "termini raonable". Aquest termini raonable, per a Núria Cadenes, ha estat de gairebé dos anys.

Durant els vint mesos de reclusió –passats a Carabanchel, Múrcia i Saragossa–, els advocats de Núria Cadenas, Ignasi Donate i Fernando Salas, van formular quatre peticions de llibertat condicional; peticions denegades. Davant de l'última –13 de febrer d'enguany–, l'advocat Ignasi Donate va fer un recurs d'alçada a la Sala (òrgan superior al jutjat que du el cas), la resposta al qual fou prou contundent. En ella es reiterava la negació de la llibertat provisional en els següents termes: "Es irrelevante a efectos de conceder la libertad provisional a la inculpada, la alegación de que aún no ha sido informada de acusación alguna, puesto que tal falta de instrucción ha sido debida a que el fiscal aún no ha formulado acusación, por falta de todos los elementos probatorios precisos para sustentarla".

El fet de la "*falta de todos los elementos probatorios precisos* "per a sostenir l'acusació al cap de gairebé dos anys de presó provisional, va fer témer als familiars de Núria Cadenas que, en base a la inexistència de proves contra la jove –després de l'escorcoll del seu domicili (casa dels pares) durant la seva detenció–, aquestes s'estiguessin *fabricant*. Vint mesos de reclusió preventiva per a una noia de divuit anys era una circumstància que podia posar de manifest públicament, en cas d'innocència real –que no legal, ja que per això calia l'acte d'acusació i el judici–, les deficiències i possibles usos extrajurídics de la controvertida Llei Antiterrorista.

Després de l'entrevista de fa dos dijous amb Carlos Bueren, de la pena demanada per la fiscalia, i de la sospita que les proves que la policia no va trobar en el domicili de Núria Cadenas apareguin misteriosament en el judici –¿com contrarestar el testimoni de setze policies que, per posar un exemple, *descobrissin* una arma a l'encausada en el moment de la seva detenció?–, els pares de Núria Cadena es confessen convençuts que la detenció, empresonament i acusació de la seva filla és un muntatge, i que la jove és utilitzada com a cap de turc a fi d'infondre por a joves de l'edat de Núria d'idees independentistes, amb vista a manifestacions d'aquest signe davant dels Jocs Olímpics.



Núria amb l'avia. DOMENEC UMBERT

—Si la Núria, que era una nena quan la van detenir –diu el seu pare, Josep Ma. Cadenas–, i que és totalment innocent de tot el que l'acusen, la tenen dos anys en presó preventiva, i l'acusen de cárrecs per als quals s'inventen les proves, i tot dins d'una situació de completa indefensió, sabent això ¿quin noi o noia de divuit anys s'aventura a declarar-se independentista?

El que és cert, és que la situació de Núria Cadenas fa realment por. Des que va ser detinguda el setembre de 1988, la seva condició penitenciària ha sofert una degradació constatable. De la comissaria de Barcelona a Carabanchel, Núria Cadenas va patir maltractaments físics –bufetades, impossibilitat de dormir, emmanillament...– i psíquics –amenaces, insults, vexacions...–. La seva estada a la presó de Carabanchel, en coincidir amb el progressiu trasllat dels presos polítics a altres centres penitenciaris de l'estat, va afegir a les humiliacions esmentades la impossibilitat de mantenir uns mínims de relacions socials estables dins de la presó. L'estada de la noia catalana a Carabanchel –des del 12 de setembre de 1988 fins al 30 de març de 1990– ha estat condicionada per la pèrdua absoluta d'intimitat, per l'animadversió del funcionariat penitenciari, per les escasses possibilitats d'higiene, per la deplorable alimentació, i per la restricció progressiva del contacte amb el món exterior.

L'última setmana de març d'enguany, Núria Cadenas fou traslladada a la presó de Múrcia –des de Madrid i via Saragossa–, emmanillada, en un furgó en companyia d'altres recluses socials. Allí, el seu règim penitenciari va endurir-se encara més. Se li va limitar el nombre de llibres a llegir, les cassetes a escoltar –si eren en català, havien de passar prèviament per una traducció (en anglès, no)–, les cartes a escriure –per obligació en castellà–, les visites de familiars (els amics sols van poder veure-la a principis del seu empresonament a Carabanchel), i els contactes telefònics. El menjar va baixar de qualitat, i la noia va començar a témer per la seva salut –Núria Cadenas, que no era miop, ha perdut més de dues dioptries des que és a la presó.

El dia 10 de març, Núria Cadenas va ser traslladada novament, aquesta vegada a Saragossa. La seva situació també ha sofert un nou daltabaix: és l'única presa política del centre penitenciari, i ha de conviure en un ambient dantesc: la gran majoria de les recluses són *junkies* probablement malaltes, a més, de la sida, i les batusses per aconseguir la droga és una constant en aquest penal. La jove independentista no menja per repugnància –les mateixes heroïnòmanes fan el menjar, sense cap mena de mesures sanitàries–, i tem el possible contagi de malalties infeccioses.

D'una de les seves últimes cartes, a l'àvia: "De vegades penso què passaria si de cop i volta canviessin els papers, i m'alleugereix veure'm, veure'ns, incapaços de lligar ningú al llit, despullar-lo a la força, apallissar-lo contínuament... Vet aquí la diferència, possiblement...".

Eduard Company

Qui són els segons que volen ser primers

A l´aguait dels líders

La majoria de partits polítics del nostre país tenen, a banda d´un líder més o menys carismàtic, segones o terceres figures que no sempre estan disposades a ser eterns delfins o possibles recanvis, alguns d´ells ja volen començar a tastar el liderat.

CiU: Alavedra i Roca

Dos homes es disputen la successió de Jordi Pujol: Macià Alavedra i Miquel Roca. El primer, actual conseller d´economia, ha començat, des que va esclatar l´*afer Prenafeta*, a desfer-se de les seves participacions en diverses empreses com Metreleco Metrega. Un gest que s´interpreta com una clara voluntat d´abandonar els negocis –no oblidem la síndrome de les querelles– i entrar de ple en la cursa política cap a la Generalitat. De tota manera, EL TEMPS ha pogut saber que el mateix Alavedra va renunciar en privat a ser algun dia candidat a la presidència. ¿Qüestions d´estratègia? Pel que fa a Miquel Roca– que molts volen oposar a Alavedra en el sentit que els seus objectius són estrictament polítics– ja fa temps que s´ha anat fent amb el control de l´aparell burocràtic del partit i les joventuts (JNC) i s'ha mostrat plenament d´acord amb el president Pujol a l´hora de mantenir-se com a home a Madrid. Així, la voluntat de control del partit, junt amb la imatge de lluita amb el govern central, la seva proposta al president d´ Enric Renau com a substitut de Prenafeta i, especialment, la seva recent aliança interna amb Josep Maria Cullell, home amb el qual sintonitza per enfrontar-se a Alavedra, són clars indicis que es vol consolidar com a número 2, pendent en darrer terme de la voluntat de Pujol.

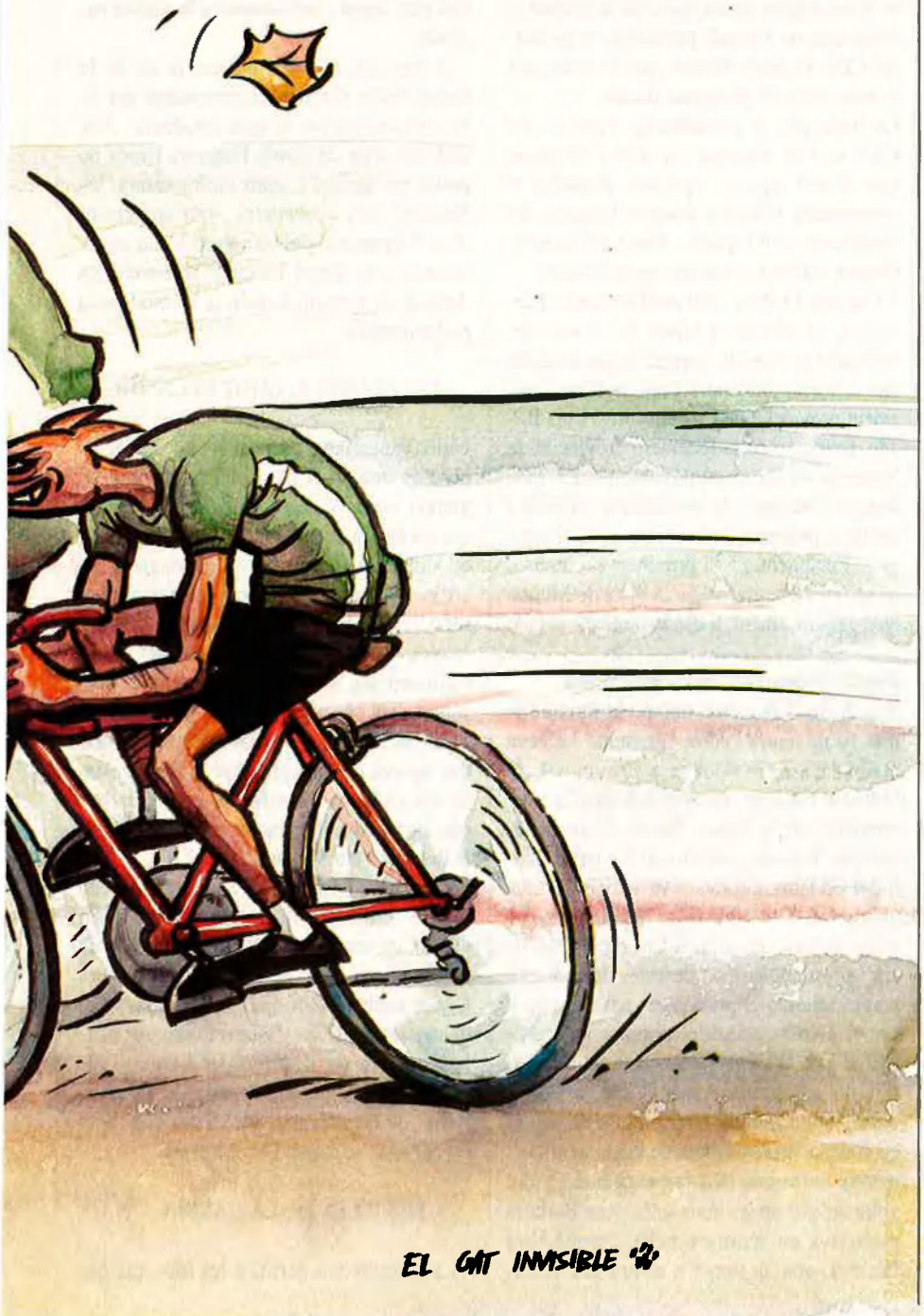
PSC: Serra i Maragall

Dues destacades personalitats del PSC estarien disposades a ser el recanvi de Raimon Obiols, són l´actual ministre de Defensa Narcís Serra i l´alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall. Diverses fonts han assenyalat que, encara que tots dos aspirin a la Generalitat no hi ha enfrontament entre ells a causa de la seva afinitat ideològica i perquè la seva aspiració –segons han confessat– és a mig/ llarg termini o, dit d'una altra manera, cap dels dos vol enfrontar-se



directament amb Pujol, prefereixen fer-ho amb qui consideren el seu successor, Miquel Roca. Serra i Maragall es mostren tolerants amb l´actual situació de dependència del PSC, no així l´alcalde de Girona, Joaquim Nadal (que és obiolista) o el diputat i cap del corrent Esquerra Socialista, Francesc Casares. El primer representa el vessant més nacionalista del PSC, però de moment no té intenció d´abandonar el marc de la política local on té força èxit. Respecte a Casares, encapçala un corrent d´opinió que representa un 10 per cent del partit i és l´únic candidat a líder que malgrat les seves poques possibilitats denuncia repetidament la pèrdua d´identitat i de programa polític del PSC.

La discussió sobre el liderat en el PSC ve especialment determinada pels vincles de dependència d´aquest partit respecte al PSOE. El manteniment d´Obiols com a secretari general no respon a la seva voluntat, ni tan sols a una voluntat concreta d´algú, sinó a una mena de *consens en silenci* per part de la gent del PSC i la del PSOE, que vol mantenir el statu quo. Aquest es caracteritza pel control des de Madrid (Guerra, Martín Toval) a través de Josep Maria Sala. Així, la figura de Sala movent els ressorts del poder real converteix a Obiols en figura inamovible no perquè aquest mani sinó perquè tolera una situació de submetiment "a l´espera de temps millors", segons ha manifestat un amic personal d´Obiols .



CDS: Xavier Latorre

L´actual president del-CDS a Catalunya, Antoni Fernández Teixidó, no es presentarà a la reelecció en el congrés del proper mes de juny i dos candidats es perfilen com a successors: Xavier Latorre i Armand Ródenas. Latorre intenta promoure's oferint una candidatura unitària i de consens i és l´home a qui Madrid dóna suport ja que segueix la línia de Teixidó. Per la seva banda, Armand Ródenas, que va ser escollit president provincial de Barcelona, és un home del sector crític que en el darrer congrés de Torremolinos va denunciar els pactes del CDS amb el PP que van donar l´alcaldia de Madrid –entre d´altres– al partit. Ródenas compta aproximadament amb un terç del partit, que li dóna suport a Catalunya. El fet que el prestigiós eurodiputat Eduard Punset hagi sortit recentment com a tercer candidat a la direcció del partit a Catalunya no és degut a la seva voluntat, sinó a una operació de Ródenas en resposta a l´oferiment de Latorre per integrar-lo (a Ródenas) en la seva candidatura a fi d´eliminar el sector crític. Ródenas va parlar de Punset com a número 1 ideal a Catalunya, això com a rebuig de la candidatura de Latorre i com a manifestació de la seva postura discrepant amb el sector oficial majoritari. L´elecció de l´enginyer Xavier Latorre sembla més que probable. S´iniciaria així una etapa caracteritzada per la continuïtat en la línia Teixidó. La seva marxa a la política espanyola ha fet que el CDS a Catalunya, tot i que formalment ell és encara el president federal, hagi quedat sense direcció efectiva.

PP: Aleix Vidal-Quadras

Aleix Vidal-Quadras és l´home que vol esdevenir líder del PP a Catalunya i que, en principi, també voldria Fernández Diaz. Vidal-Quadras és el seu delfí i li deu tot el seu ascens en el partit. Tanmateix, ha vist minvada recentment la seva projecció interna per les seves crítiques als mateixos que l´han fet pujar i per fer el joc a aquell sector més espanyolista i dretà que justament es vol tractar d´apaivagar. Aquesta actitud de Vidal Quadras podria ser contra-

produent de cara a assolir el liderat del partit a Catalunya, ja que això depèn de Fernández Diaz, home en qui Madrid confia plenament. En ambients del partit s´ha arribat a qualificar d´absurda l´actitud de Vidal Quadras i alguns fins i tot han arribat a dir que està llançant a perdre les seves millors possibilitats.

Fernández Díaz va arreplegar en el congrés del 1987 el 90 per cent dels vots. Tot i així, el sector més espanyolista i dretà del partit –que representa entre el 10 i el 15 per cent, ha estat molt crític amb la seva trajectòria. Fernández Díaz va ser manchista però compta igualment amb el suport d´Aznar perquè tot dos coincideixen en l´estratègia del partit a Catalunya: la no-confrontació amb CiU. En el proper congrés Fernández Díaz serà reelegit o bé serà elegit qui ell proposi.

IC: Gutiérrez Díaz i Ramon Espasa

Fonts del comunisme català han dit que la tasca de Ribó compta amb l´oposició de l´eurodiputat Antoni Gutiérrez Díaz –no van coincidir en cap míting per a les eleccions europees i és públic i notori que no es parlen– ja que el darrer és partidari de mantenir les estructures del PSUC mentre que Ribó ha arribat a plantejar la possibilitat que un dia aquest partit desaparegui. No obstant això, el mateix Gutiérrez Díaz ha dit a EL TEMPS que "seria absurd pensar que hi ha divergències entre jo i Ribó respecte al futur d´Iniciativa, i jo penso seguir d´eurodiputat". El diputat Ramon Espasa representa una visió diferent a la de Ribó pel que fa a política espanyola, el primer és més partidari dels pactes amb Izquierda Unida mentre Ribó opta per l´esquerra nacionalista del País Valencià, Euskadi i Galícia. La proposta que Ribó va fer per a cap de llista en les darreres eleccions generals va ser la de l´alcalde de Sabadell, Antoni Farrés. Així evità escollir Espasa, que va ser elegit finalment pel suport del comitè central. Fonts comunistes ens han indicat que Espasa no vol el liderat d´IC, però sí que estaria disposat a fer un pacte per accedir a dirigir IC com a número 2 amb un equip diferent al de Ribó.

Els intocables: ERC i PCC

Tot i que en el congrés de Lleida d´ERC Josep Lluís Carod Rovira va presentar una candidatura alternativa tant a Àngel Colom com a Joan Hortalà, la ferida de l´escissió del grup liderat per aquest darrer, ha fet que el partit estigui en una etapa d´unitat. Així, Carod Rovira està integrat en l'equip de govern de Colom amb plena voluntat i no ha formulat cap mena de crítica de moment.

Pel que fa al Partit dels comunistes de Catalunya, Marià Pere és el líder indiscutit des del 1988 i tot indica que serà reelegit el 1991.

PAÍS VALENCIÀ

CDS: José Luis Boado

Si hi ha alguna figura que espera qualsevol relliscada de l'actual president "regional" del CDS, Gerardo Munoz, per a tornar a ser el líder, és la del destronat Boado.

La lluita per la presidència *regional* del CDS al País Valencià va deixar el passat mes d'abril algunes víctimes. Expulsat el castellonenc Gozalbo després d'algunes divergències amb l'aparell, José Luis Boado i Gerardo Muñoz s'enfrontaren a Alacant.

Gerardo Munoz, criat políticament a Barcelona, va obtenir el suport de la seua demarcació provincial i també el que li va donar el doctor Alejandro Font de Mora, president provinçial de Castelló. José Luis Boado, president de la federació provincial de València, va fer tot el possible perquè Munoz no obtinguera la presidència regional i arribà a presentar una impugnació al congrés. Finalment, ni va presentar alternativa, ni va voler integrar-se en la llista de Muñoz que, generosament, li oferia un lloc.

Partit Popular: Rita Barberà

Rita Barberà és, sense dubte, la figura que més ha de témer Pedro Agramunt. La seva arribada a la presidència provincial de València i la seua posterior immersió com a número 1 de la llista a les eleccions generals per València, substituint l'anterior candidat Sanchis Perales, va tenir una més aviat escassa acollida entre la parròquia popular; entrar com a president de la província i presumiblement, després, de la regió, podria semblar el primer pas per a passar a ser el pròxim candidat popular a la presidència de la Generalitat. En la seua darrera visita a València, Aznar va dir que Agramunt "tenia moltes possibilitats de ser el candidat a la presidència de la Generalitat", mentre la majoria dels presents entenia que volia dir que no les tenia totes. Rita Barberà esbossava un somriure gelat. Perquè Rita Barberà, que ha tornat a aconseguir el càrrec de portaveu a les Corts valencianes, va ser sense dubte la figura més agreujada per l'estrebada que des de Madrid va hissar Agramunt al cim dels populars valencians. Leopoldo Ortiz, eurodiputat, i Luis Fernando Cartagena, alcalde d'Oriola, comencen a sonar també entre els possibles substituts.

Esquerra Unida: Carmen Arjona, Amparo Ferrando

Carmen Arjona i Amparo Ferrando representen, ara per ara, els vents del canvi i es mostren molt més flexibles a l'hora de preparar pactes per agrupar un sector d'esquerres més ampli i més acostat a la realitat nacional

La direcció dels comunistes la du de fa temps Pedro Zamora, un personatge que s'ha caracteritzat per la seua ortodòxia. Ara, amb els vents de canvi, Esquerra Unida no podia ser menys i, amb molta calma, les faccions més *occhetistes* van apareixent dins el panorama polític valencià. Un representant, n´és Albert Taberner, que prefereix dedicar-se tranquil.lament a la seua tasca parlamentària.

LA TRANQUIL.LITAT RELATIVA

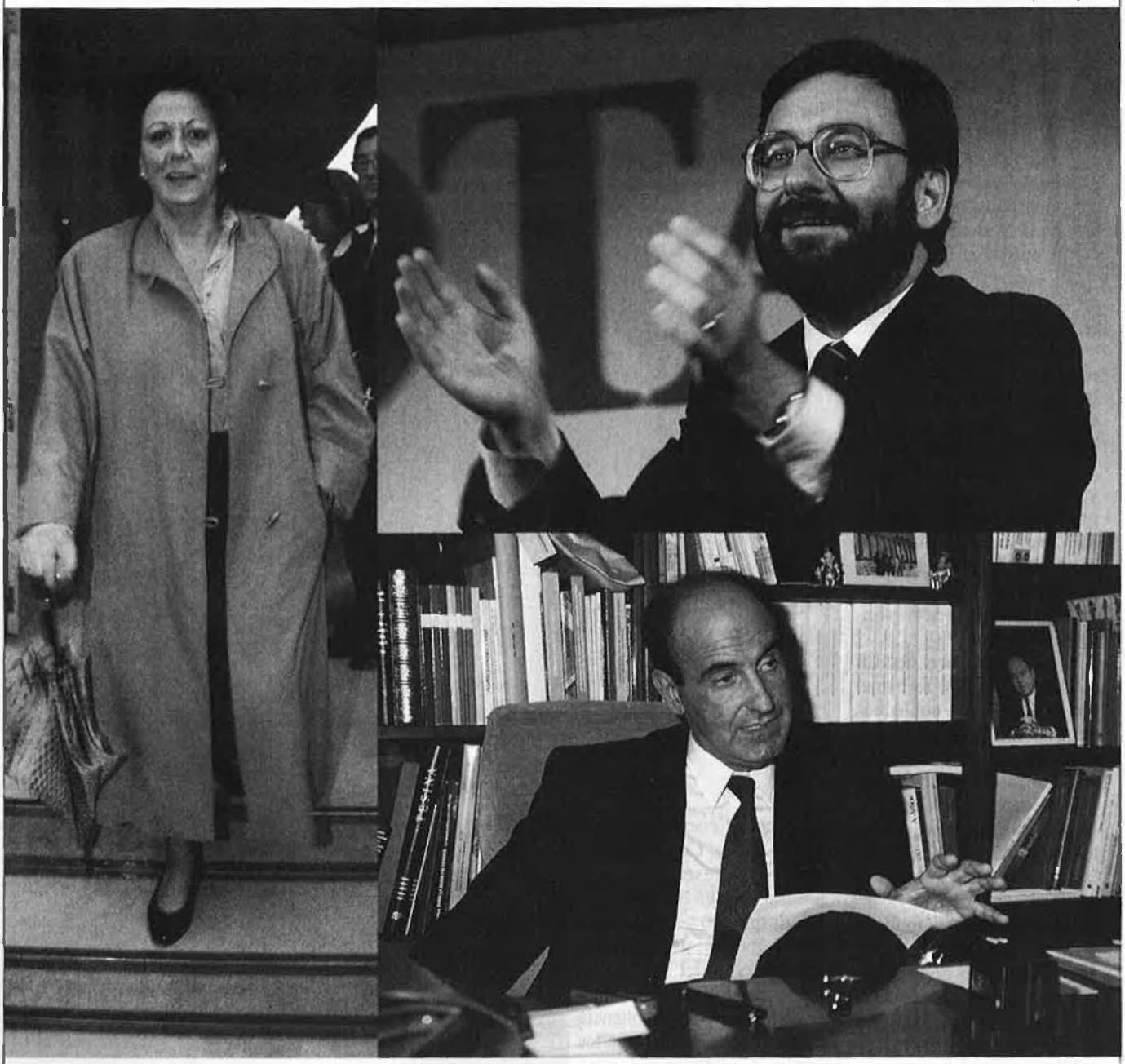
Unió Valenciana: Buscar-hi un segon de bord és una tasca inútil. Hi ha sempre un mateix nom: Vicente González Lizondo, que va deixar la seua butaca a l´Ajuntament de València per a ser diputat al congrés.

UPV: Malgrat la fugida del grup d´Almussafes (vegeu EL TEMPS número 308) Pere Mayor, primer secretari general del partit, comptarà ara, almenys de moment, amb el suport dels que s'han quedat i refermarà així el partit. El corrent de Vicent Àlvarez, que optava per una plataforma més acostada als problemes socials, ja va deixar ben clar que podia integrar-se perfectament en la llista de Pere Mayor.

PSOE:Al si del PSPV-PSOE no hi ha cap divisió. L'autoritat de Lerma és clara i ben clara. Les veus que s'alçaren alguna vegada contra el president ja no diuen res. Cebrià Ciscar (està a Madrid) i Rafael Blasco, el que va ser conseller d'Obres Públiques i Urbanisme, va ser destituït per Lerma. Dels corrents més *clàssics*, ni parlar-ne. Manuel Rivas, de Democràcia Socialista, s'ha separat per anar-se'n amb Damborenea.

LES ILLES DE LA CALMA

La situació dels partits a les Illes, pel que



Rita Barbera, Narcís Serra i Miquel Roca

fa als seus líders i als possibles intents de substituir-los, és bastant immòbil.

Gabriel Cañellas és el líder indiscutible del Partit Popular que governa les Balears i 2 dels 3 consells insulars (Mallorca i Eivissa) motor de les forces conservadores des del 1980, després del triomf del 1983 a les eleccions autonòmiques el seu liderat no ha estat qüestionat per ningú

Pel que fa al PSOE, no té a les Balears un liderat rellevant. Des de la marxa de Fèlix Pons a Madrid la federació socialista de les Balears no ha tingut cap líder clar i hi ha hagut moviments diversos per a ocupar els números 1 de les llistes autonòmiques, i de les municipals. Actualment, sembla destinat a ocupar el lloc de candidat a les autonòmiques Francesc Obrador, batlle de Calvià que sembla no tenir oposició interna.

Unió Mallorquina ha passat a ser un satèl.lit del PP des de la defenestració del seu ex-líder i fundador Jeroni Albertí en el congrés del partit el 1988. Albertí pretenia aconseguir un partit fort i amb un àmbit extens a totes les Illes, però les tesis d´apropament al PP de Pere Morey es van imposar i com aquest no es va presentar a la reelecció, el partit va quedar a l´orbita del PP i sense lider.

Finalment, en el cas dels nacionalistes del Partit Socialista de Mallorca, el partit dóna suport unànime a Sebastià Serra, el seu líder de sempre. No solament no hi ha oposició sinó que ell mateix ha dit en ocasions que voldria deixar la política i ha estat pressionat pel partit a fi de que s´ho repensés. L´actual Secretari General, Mateu Morro, podria ser eventualment el seu substitut.

Albert Punsola (amb informacions de Jordi Sebastià i Miquel Payeras)

LA SETMANA

7

Cap a un nou partit.

1 Tal com anunciàrem la setmana passada, el grup de militants de la Unitat del Poble Valencià que havien constituït l'anomenada Assemblea d'Almussafes han decidit anar-se'n del partit per constituir-ne un de nou. Els seus elements més destacats, entre els quals hi havia Paca Sevila, regidora d'Educació a l'Ajuntament d'Altea (la Marina Baixa) i Pepa Chesa, regidora a Oliva (la Safor) assenyalaren que "ens produeix un gran dolor abandonar la UPV, però considerem que és inevitable fer-ho perquè ha perdut tota l'essència nacionalista, que era la seua principal raó de ser".

Ara, els que han decidit abandonar la UPV formaran una assemblea de col.lectius per triar una gestora que serà l'encarregada de formar una nova formació política. Sobre les característiques d'aquesta nova formació, els delegats només indicaren que "serà un projecte aglutinador de tot el nacionalisme valencià, progressista i modern però no excloent". No hi ha, de moment, cap nom possible per a aquest nou partit i, tot i confirmar que hi havia contactes amb altres forces polítiques, cap dels representants de la nova formació volgué dir noms concrets.

Paca Sevila, malgrat denunciar una campanya d'intoxicació per part de membres de l'actual direcció d'UPV, afirmà que "no hem nascut contra la UPV i li desitgem en la seua nova etapa, perquè pensem que ha començat una nova etapa per a convertir-se en una esquerra més, tota la sort. Si es manté independent respecte a forces d'àmbit estatal podríem pactar amb ells d'igual a igual".

Fins ara, uns 150 militants i 17 regidors han decidit seguir aquesta opció i es parla de noves fugides en el cas que UPV pactara amb algun partit estatal. De moment, la nova formació és encara una incògnita ja que les seues intencions d'agrupar un nacionalisme valencià "real i pràctic" queden encara poc definides. Rafa Company, un dels que presentaren a la premsa la nova formació, va aclarir que "no som la tercera via i estem per superar aquesta *crisi* del nacionalisme valencià buscant la manera d'atraure el poble valencià amb reivindicacions per les quals se senta cridat, cosa que la UPV no ha sabut fer".

Jordi Sebastià





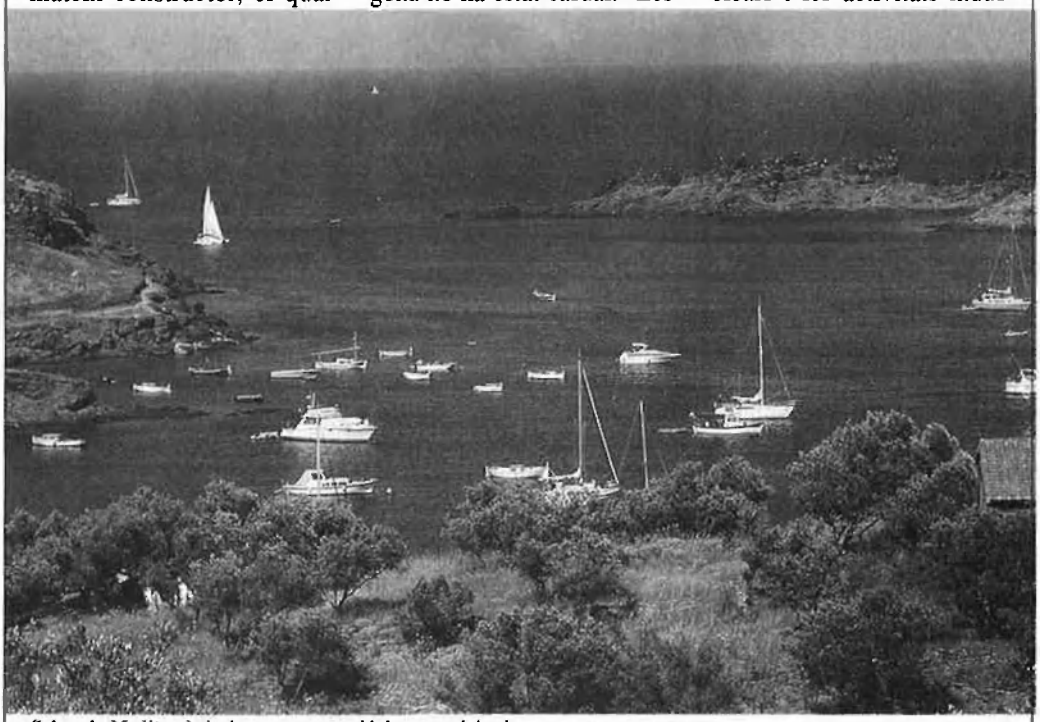
Pepa Chesa i Paca Sevila.

Juan de Dios 'Missing' Leal.

2 El Jutjat d'Instrucció número tres de València ha dictat una ordre d'embargament contra Juan de Dios Leal Castellote, que fa sols uns mesos, com va avançar EL TEMPS, es va doctorar en l'art d'enfonsar editorials –Prometeo i Consorci d'Editors– i d'estafar els autors valencians, a instàncies del Banc de l'Exportació. El titular del Jutjat, Carlos Altarriba Cano, assegura en l'edicte que Leal i la seua dona es troben *missing*, és a dir, en estatge desconegut.

El Banc de l'Exportació reclama a Leal la quantitat de 2.759.530 pessetes, més els interessos pactats. D'aquesta manera se suma a la gran quantitat de damnificats que des de fa més d'un any reclamen al Consorci que els pague tot el que els deu. El pitjor de tot és que Leal, per no pagar, no ha pagat ni les cadires del rebedor de l'edito-

rial i quant a propietats privades, el xalet de superluxe que s'ha construït a la zona residencial d'El Plantio i que està valorat en trenta milions de pessetes, compta amb tres ordres d'embargament, una de les quals, interposada pel mateix constructor, el qual



Salvar la Mediterrània és ara una qüestió de supervivència.

sembla que encara no ha vist ni un gallet.

J.S.

Salvem la mediterrània

3 Aquest conegut eslògan ecologista deixarà per uns dies el carrer per accedir al lloc dels debats i les taules rodones a les "Jornades d'estudi sobre el Mediterrani. Perills nuclears i degradació ambiental", que se celebrarà a Tarragona els pròxims 6, 7 i 8 de juny.

Aquestes jornades –la preparació de les quals s'ultima aquests dies– se celebraran a instància del grup parlamentari de l'Esquerra Unitària Europea, grup del qual forma part Iniciativa per Catalunya (IC). Segons l'eurodiputat d'IC, Antoni Gutiérrez Díaz, "les jornades serviran per a posar en evidència el procés de degradació del medi ambient que viu el Mediterrani, que s'ha accelerat en els darrers anys de manera vertiginosa". Per a Gutiérrez Díaz l'elecció de la seu de Tarragona no ha estat casual: "Les comarques de Tarragona presenten més gran concentració d'indústries altament contaminants i de centrals nuclears de la conca del Mediterrani, i encara hi hauríem d'afegir la degradació cada vegada més punyent del delta de l'Ebre".

Entre els convidats a les jornades destaquen eurodiputats d'Iniciativa per Catalunya, Izquierda Unida, Partit Socialista Popular Danès, Partit Comunista Italià, Esquerra Grega i el sociòleg i politòleg francès Maurice Duverger. Com a especialistes en medi ambient cal remarcar la presència de John Poulen, president de la comissió de medi ambient de l'organització d'Ajuntaments danesos; Nikos Zouridakis, físic nuclear grec; Chicco Testa, especialista en medi ambient del govern paral.lel del PCI a Itàlia. També hi haurà representants d'organitzacions ecologistes com Greenpeace.

Els eurodiputats i especialistes convidats a les jornades discutiran tres ponències. La primera sobre les centrals nuclears i les activitats industrials que comporten alt risc. La segona tracta de la protecció del medi ambient a la conca mediterrània; i l'última és un programa d'ajudes comunitàries per a les regions costaneres del mediterrani. Encara que no s'ha assegurat, és molt probable que al final de les jornades es redacti un manifest que reculli conclusions i propostes i que podria dur per títol *Manifest de Tarragona.*

Les jornades d'estudi dels grups parlamentaris europeus se celebren com a màxim cada dos anys. Per a la realització el Parlament d'Estrasburg posa a disposició dels organitzadors tota la infrastructura necessària, sigui quin sigui el país europeu on es realitzin les trobades. La celebració d'aquestes jornades a Catalunya servirà per posar en evidència el grau d'incompliment de la normativa europea sobre medi ambient per part de l'estat espanyol, ja que existeix la sospita que és l'estat que més la incompleix dels dotze que formen la Comunitat Econòmica Europea.

Albert Punsola

Bartomeu Fiol, nou president de l'OCB

4 Després d'uns mesos de transició, l'Obra Cultural Balear ha elegit nou president. Es tracta de Bartomeu Fiol, poeta i llicenciat en ciències polítiques, que a partir d'ara es farà càrrec de l'entitat cultural més important de totes les Illes.

La candidatura encapçalada per Fiol era l'única que es presentava a l'elecció, circumstància que el mateix nou president lamentà, "a pesar, però, que tampoc és la primera vegada que ocorre". Malgrat la candidatura única el fet cert és que la immensa majoria dels votants va donar el seu suport a l'opció de Fiol, la qual es considera com de consens entre les diverses possibilitats que hi havia.

Bartomeu Fiol es veurà acompanyat, en la junta directiva, per un vice-president, Ferran Gomila, fins ara un dels tres copresidents, com també per persones que, en la majoria dels casos, ja han tengut responsabilitats directives en l'entitat. Pere Carlos serà, ja ho era, el tresorer; també hi és present Antoni Mir, gerent de l'OCB; Climent Picornell, director d'*E l Mirall;* Bartomeu Colom, un dels tres, fins ara, copresidents. L'escriptor Damià Huguet; Maties Oliver, president de Voltor, S.A., l'associació que permet la recepció de TV-3, Canal 33 i Canal 9 a Balears, Colomà Julià i Martí Xavier March completen la llista de la nova junta directiva de l'Obra Cultural Balear.

Miquel Payeras

CAFE DEL TEMPS

Miquel Alberola

L'acte d'ACTA



Durant la setmana que ens hem digerit, la fundació per a les idees i les arts, ACTA, va tenir l'oportuna iniciativa d'organitzar una acte a València, i junt amb la Reial Societat Econòmica Valenciana d'Amics del País es va complaure a invitar una quanta gent als locals socials la Caixa d'Estalvis. I ben mirat, ja tocava. El motiu era presentació del quadern núm. 5 de la fundació, *Nosaltres (i) els valencians*, a càrrec dels càrrecs polítics **Vicent Soler**, vice-president de les Corts valencianes, i **Albert Viladot**, director del diari *Avui*. I la discussió, com un satèl.lit, girava a l'entorn de les relacions *inexistents* entre catalans i valencians. O entre catalans del nord i catalans del sud, com senzillament simplifacaria **Josep Guia**, un dels culpables, segons els de la taula, de les relacions elèctriques —electritzants— entre les tribus meridionals, que són les que tenen el problema.

Entrats en matèria, el clavari austríac Vicent Soler, que feia la impressió de patir alguna incomoditat amb si mateix —qui sap si per símptomes diagnosticats en el seu moment per **Freud**— va adoptar una actitud un punt insolent, un punt histèrica, perfectament estalviable. Ja sóc conscient que no es pot passar de la galàxia del PSAN a la del PSOE sense fer descompressió, sense que l'organisme en quede ressentit, però reivindicar-se per a la seua formació la totalitat de les consecucions polítiques, en l'apartat nacional dels valencians —que de rebot, a la manera estratègica de **Pompeu Fabra**, impliquen la reparació de les relacions amb Catalunya—, és un dispendi immoderat.

D'una banda, les relacions entre Catalunya i el País Valencià són tan importants per a l'equip intel.lectual del seu partit que el president **Joan Lerma**, amb la vènia, se'n va fotre de l'orgue i dels que el tocaven. Després d'haver anunciat amb una certa insistència que el molt honorable presidiria l'acte, Lerma va trobar coartades de comissaria per tal de no personar-s'-hi. I si compilem una miqueta les relacions entre les institucions de catalans i valencians, verificarem que són esquives i sempre que han arribat a bon port ha estat o a instàncies civils o amb subterfugis plàstics. De fet, les administracions respectives han estat incapaces de cristal.litzar, conjuntament, res.

I de l'altra, el consolat del PSOE a València ha fet mans i mànegues per tal d'accentuar les diferències entre un costat i l'altre del riuet de la Sènia. No serà necessari remuntar-se al seu paper en la redacció de l'Estarlux de Benicàssim ni a la seua inhibició davant la prosperitat dels agents anticatalanistes —on UCD sembla que va invertir un grapat de milions, les coses no són perquè sí—: hi ha accions més recents. El cas de la liquidació de TV3 al País Valencià, posem per cas. Sobretot, quan la recepció de TV3, que encara està en perill, havia aconseguit en aquest sentit més en dos mesos que el *nacionalisme possibilista* del PSOE en una dècada.

I a fi de comptes, a nivell civil , els nostres països no han deixat de mantenir relacions de tota classe d'una manera natural. Només has de mirar l'autopista, l'autobús *Mediterráneo* o qualsevol tren, en direcció València-Barcelona o viceversa. La societat civil, a pesar de les decisions polítiques. Come prima. Più di prima, *Solerín*.

Emprius gira el timó

El club d'opinió Emprius acaba de complir 10 anys, com Pujol en el poder. I no és casualitat que bufen el ciri pels mateixos dies, perquè el club es va proclamar, si fa no fa, contra el molt honorable. La tònica durant aquesta dècada, si més no, ha estat la crítica sistemàtica i contundent a cada decisió adoptada pel president, però, de sobte, Emprius acaba d'efectuar una proclama contra el govern central. Es tracta de la seua disconformitat amb la decisió del govern central de fer de l'autovia de Mataró a Malgrat una autovia de peatge. Primer, perquè és una injustícia, i després, perquè incrementa la possibilitat d'establir greuges comparatius.

L'actitud és curiosa, després de la tradició que coneixíem. Sobre la variació del punt de mira, els rumors apunten cap a les conversacions que han encetat alguns grups d'Esquerra Socialista i d'UGT, encaminades a la refundació d'un partit amb molta *solera* en la història de Catalunya: el Moviment Socialista de Catalunya (MSC). Els MúSiCs, com eren coneguts en el seu temps. I ben mirat, tal i com està el negoci, no ens vindria gens malament una tocata.

Digna de crédito.

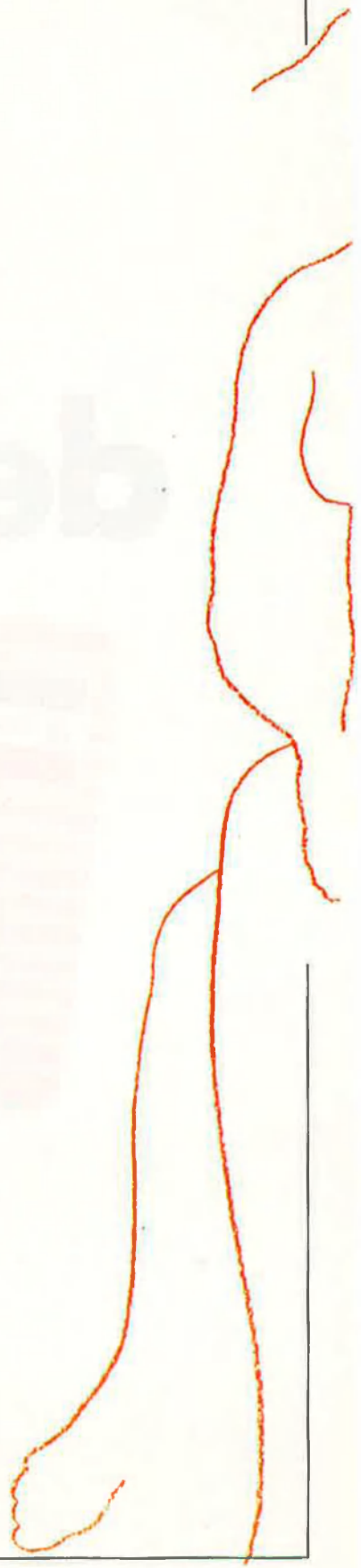


L'antisemitisme i Israel

La creació, fa més de quaranta anys, de l'estat d'Israel forma part de la peripècia política de l'Orient Pròxim, i és sobretot en aquest marc que s'ha d'entendre. Però, en segon terme, d'una manera complementària o subsidiària, si volem comprendre més globalment la gènesi d'aquest estat, també ho hem de fer en un altre marc diferent: la història del poble jueu, la seva trajectòria en la diàspora, les relacions variades i sovint tràgiques amb les nacions europees que l'acullen. Personalment, no crec que l'existència de l'estat d'Israel s'hagi de justificar a través de la referència a l'holocaust nazi –"com a Alemanya els maten, posem-los aquí", seria dit en caricatura– sinó per l'existència en el moment de la descolonització de Palestina d'un projecte nacional per part dels jueus que acceptava compartir aquest territori amb un projecte nacional àrab. No crec que Israel s'hagi de defensar com una compensació històrica als jueus pel seu patiment, sinó per la justícia i la propietat del seu projecte polític. Però el que és evident és que, en l'interior del poble jueu, en la configuració de la seva consciència nacional, en l'evolució cap al projecte sionista, l'antisemitisme europeu i la seva màxima expressió, l'holocaust, hi van tenir un paper important.

És obvi que la idea de la creació d'un estat jueu, que va prenent cos a la diàspora i a la mateixa Palestina al llarg del segle XIX, s'alimenta d'antisemitisme. Cada vegada que a Europa els sectors de la població jueva que havien optat per l'assimilacionisme, per convertir la judeïtat en una opció individual, privada, sovint estrictament religiosa, es veien refusats per ser jueus, el sionisme guanyava adeptes. ¿És possible ser un francès jueu o s'ha de ser forçosament un jueu a França? ¿Ser jueu és no només compatible sinó fins i tot accessori al costat de l'assimilació plena a la comunitat on es viu o s'ha de considerar aquesta comunitat com una mena de lloc de pas, on no cal o no és convenient arrelar-se? Aquesta podria ser la pregunta que es fan els jueus a Europa al llarg dels dos últims segles. El drama és que els qui la contesten no són sempre els mateixos jueus. Sovint la contesten sense ells o contra ells. És l'antisemitisme el que assenyala amb el dit el jueu i li diu que és només de pas, allà, que no és un veritable francès o un veritable alemany, que és un cos estrany i inassimilable per la comunitat. I això se li diu tant al que ha optat personalment per ser un cos estrany com al que ha optat per ser francès o alemany, sense més, perfectament assimilat. Les aparicions de l'antisemitisme al llarg dels segles XIX i XX sembla que vulguin negar les raons als que pensaven que els jueus podien viure en pau, sense deixar de ser jueus, però sense convertir aquesta identitat en la seva màxima pertinença. Per contra, sembla que vulguin donar la raó als que pensaven que els jueus, no acceptats pels països de la diàspora, només podrien trobar aixopluc en un estat propi. Ja que ser jueu era considerat pels altres la seva pertinença màxima, la seva identitat central, ei més pràctic era convertir-ho en el centre d'un projecte nacional propi i específic. El sionisme, en definitiva.

En la història del poble jueu, l'antisemitisme ajuda objectivament la consolidació del sionisme, empeny al sionisme. I, evidentment, l'impacte extraordinari sobre la consciència mundial de l'holocaust nazi té un pes en l'empenta final que cristal.litza en la creació de l'estat d'Israel. Israel apareix, davant del món i davant de molts jueus, com el refugi últim, la possibilitat de salvació contra els excessos de l'antisemitisme, l'acollida de qualsevol jueu del món que estigui en perill per ser-ho. Aquesta funció de l'estat d'Israel s'exerceix de fet des del ma-





teix moment de la seva creació. Arriben a Israel jueus que escapen de l'antisemitisme europeu. Però al llarg dels quaranta anys llargs d'història hi arriben també molts jueus fugitius de la marginació, la discriminació o els perills més directes que pateixen en països musulmans.

De sobte, aquesta funció subsidiària de l'estat d'Israel, de refugi contra l'antisemitisme, ha agafat actualitat. L'antisemitisme europeu sembla tímidament malgrat tot, esdevenir encara altra vegada una amenaça. Sobretot en els països de l'Est i particularment a la mateixa Rússia, la cancel.lació d'una etapa històrica de molts anys descobreix la pervivència latent de moltes actituds sentimentals i parapolítiques, l'antisemitisme també. Els jueus soviètics temen un esclat de violència antisemita. L'emigració a Israel esdevé un horitzó desitjat, no necessàriament perquè militin en un sionisme místic o mític, sinó per pura supervivència i en molts casos com a alternativa viable al somni americà.

Durant quaranta anys, els que sembla que ha tingut de vigència la vergonya i l'horror de l'holocaust, el món ha viscut sense allò que fins llavors s'anomenava el *problema jueu*. O, més ben dit, durant aquests anys el *problema jueu* ha estat el *problema israelià*. Tant, que fins i tot en algunes ocasions els tics tradicionals de l'antisemitisme han viscut camuflats rere algunes de les formes de l'antisionisme, amb un càstig específic a Israel per ser l'estat jueu. El problema jueu d'aquest mig segle ha estat, aparentment, el de la relació dels jueus amb els àrabs. Però ara, amb els canvis a l'Est, amb les angúnies secretes de quina repetició d'història pot arrossegar l'onada de nacionalisme alemany que acompanyi la unificació, amb un cert venciment de la vergonya de l'holocaust, amb un antisemitisme d'extrema dreta explícit a França i a Rússia i a molts altres països, el *problema jueu* es torna a plantejar en els seus termes tradicionals. El *problema israelià* l'havia ocultat o transformat o solucionat durant dècades. Ara torna.

Un amic palestí em deia una veritat com un temple en una apassionada discussió pública que vam tenir sobre el problema de l'Orient Mitjà: "No hi ha dret que jo, que he nascut a Nablus, no hi pugui tornar i que s'hi pugui establir qualsevol jueu rus que ha nascut a Moscou". Amb tots els matisos –n'hi ha– em sembla una posició raonable enllà de la demagògia. D'acord, el problema israelià, el problema de la supervivència de l'estat d'israel, el problema de les seves relacions amb els països àrabs és encara obert, encara per solucionar. Provoca injustícies. Però, ¿què n'hem de fer, del problema jueu? ¿Què n'hem de fer, del ciutadà de Moscou que ara emigra a Israel perquè allà l'acullen i perquè se sent directament amenaçat per l'antisemitisme revifat a la Unió Soviètica? ¿Hem d'esperar a una nit dels vidres trencats per començar-hi a pensar? ¿Les profanacions de tombes han fet una mica aquesta funció? Ja sé que el debat sobre el futur de l'Orient Mitjà no s'ha de jugar a Carpentras sinó a Jerusalem. Que la dinàmica interna del poble jueu no ha de ser el factor d'arbitratge d'una qüestió que afecta altres pobles. Però això també existeix. L'antisemitisme també és una dada. Tornem a tenir problema jueu, al costat del problema israelià. I és inevitable que, en alguna mesura, es confonguin.

Vicenç Villatoro

EL TERMÒMETRE

GOB ↑

Puja el Grup d'Ornitologia Balear (GOB) per haver fet, i presentat recentment, una completa i molt didàctica exposició titulada "Prou d'urbanitzacions, per una Mallorca digna". L'exposició analitza els recursos naturals existents, i planteja l'alternativa ecologista a l'actual desenrotllisme turístic.

ERC ↑

Puja Esquerra Republicana de Catalunya per la seva ferma actitud davant la normalització de la llengua. El Parlament de Catalunya va aprovar la passada setmana una moció presentada per aquest partit que obre la possibilitat d'una revisió de la Llei de Normalització Lingüística aprovada per la Cambra catalana el 1983. També s'obre la via, amb aquesta moció, a l'increment de col.laboració en matèria lingüística entre la Generalitat de Catalunya, la Generalitat valenciana i el Govern balear.

EPA (Environemental Protection Agency) ↑

Les vaques, i més concretament els seus pets, poden resultar realment perilloses per al medi ambient, tal com han demostrat els científics de l'Agència per la Protecció del Medi Ambient dels EUA. Segons indiquen, els 60 milions de tones de gas metà que envien les vaques a l'atmosfera mitjançant les seues ventositats són un causant més del greu forat de la capa d'ozó. Com tot és qüestió de forats, els científics pensen ara tapar els uns amb catalitzadors perquè no cresca l'altre. Ja sap, si compra una vaca, exigesca-la amb catalitzdor.







De dalt a baix, Enrique Linde, Àngel Colom, secretari general d'ERC i una perillosíssima vedella.

Enrique Linde ↓

De glòria s'ha cobert el president del Consell d'Administració de la Ràdio Televisió Valenciana en les recents declaracions efectuades en l'encontre de televisions que es va celebrar a València la passada setmana. Segons digué, "cal que la TV3 se'n vaja de la Comunitat valenciana mentre no es reforme la llei de l'abast territorial de les televisions autonòmiques". Sense comentaris.

Desacord institucional ↓

Generalitat de Catalunya i Ajuntament de Barcelona han donat proves una vegada més de la seva manca de sentit nacional amb l'absurda brega institucional sobre la plaça de bous de les Arenes i l'ampliació de la Fira de Barcelona.

Brega en la qual tothom opina sobre quin és l'espai geogràfic que en el futur haurà d'ocupar la fira de Barcelona. L'enderrocament de la plaça de bous, malgrat la seva càrrega ideològica pel tipus d'edifici de què es tracta, és el tema menor, ja que ni comptant amb aquest edifici la Fira no assegura la seva disponibilitat futura davant la forta competència d'altres fires europees.

Petits comerços ↓

Molt avall, dins un pou sense fons, cauran els petits comerços de Palma davant l'allau de grans superfícies comercials que s'estan instal.lant a la ciutat com si fossin bolets verinosos. El darrer és El Corte Inglés, que pròximament construirà el seu centre a la capital mallorquina a pesar de de les protestes i fortes campanyes en contra



Palau Sant Jordi
Barcelona



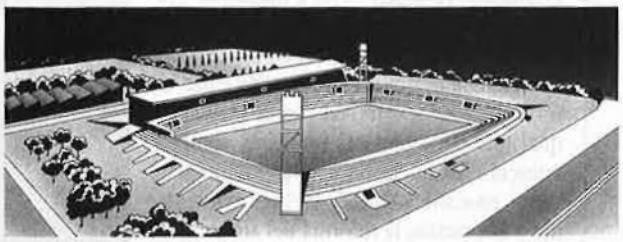
Pavelló Municipal
Badalona
Bàsquet



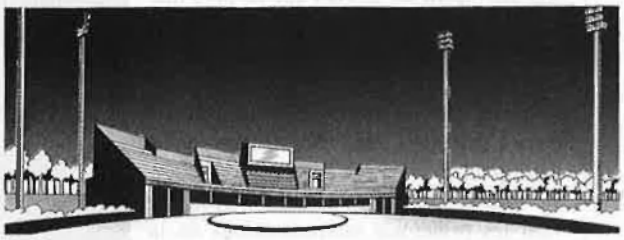
Pavelló Municipal
Granollers
Handbol



Complex esportiu Zona Nord
L'Hospitalet de Llobregat
Handbol



Zona esportiva Abat Marcet
Terrassa
Hoquei herba



Estadis de beisbol
Viladecans i
l'Hospitalet de Llobregat

Ho estem aconseguint

Aquestes són algunes de les aportacions de la Diputació de Barcelona als propers Jocs: noves instal·lacions que permetran a les ciutats que les acullen ser seu o subseu olímpica i, a la vegada, comptar amb uns equipaments que responguin a les necessitats dels seus habitants i que en millorin la qualitat de vida.

Col·laborant, ho estem aconseguint.

Diputació de Barcelona

Colze a colze amb els ajuntaments

BB-J

ESTAT

La reforma Solana suspèn l'examen

La LOGSE ja és a mans del Parlament espanyol. El projecte ha rebut crítiques de tots els sectors del món educatiu.

La Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu (LOGSE) ja ha entrat al Parlament espanyol. Ara que el curs escolar és a les acaballes, els diputats han de debatre un projecte que ha arreplegat una allau de crítiques de tot el món polític-educatiu. El govern central, representat en aquest cas pel ministre Javier Solana, s'ha quedat sol defensant el seu model de reforma educativa enfront de les queixes de mestres, estudiants, pares, governs autonòmics, ajuntaments, Església catòlica, partits polítics i entitats de tota mena que han volgut dir la seva en una discussió que encara és lluny d'acabar-se.

La reforma en qüestió –que arranca d'uns principis ja continguts en la no menys polèmica Llei Orgànica del Dret a l'Educació (LODE)– s'ha d'implantar gradualment a tot l'estat espanyol a partir del curs 1991-92, i es carateritza per establir l'ensenyament obligatori i gratuït entre els 6 i el 16 anys. De fet, en l'única cosa en la qual tots els estaments implicats semblen coincidir és en la necessitat urgent d'un canvi educatiu. Ara bé, a l'hora d'intentar dur a la pràctica la reforma del sistema, tot són discrepàncies. Encara que no plou mai a gust de tothom, el projecte de la LOGSE mulla molta gent però no agrada pràcticament ningú.

En les últimes setmanes, Solana ha fet mans i mànigues per evitar una nova tempesta política anomenada reforma educativa. El ministre d'Educació no ha cedit davant les principals reivindicacions de la dreta espanyola i de la Conferència Episcopal: la creació d'una assignatura alternativa a la de religió i moral catòliques i la gratuïtat de l'ensenyament per alumnes de tres a sis anys en els centres privats. En canvi, Solana s'ha compromès a modificar el redactat de la llei perquè quedi clar que no vulnera les competències de les autonomies, tal com han denunciat els governs de Catalunya i d'Euskadi. Cal recordar també que el ministre s'ha reunit amb representants de totes les parts amb l'ànim de lli-



mar divergències respecte a la LOGSE.

Sigui com sigui, el projecte és ara a mans del Parlament i serà en aquest hemicicle on s'hauran de reflectir i aclarir els dubtes i els recels generats pel text del nou sistema educatiu. Paral.lelament, una comissió integrada per membres del ministeri d'Educació i dels sindicats UGT i CCOO efectuarà un seguiment parlamentari amb l'objectiu de "vetllar per l'esperit progressista de la reforma educativa".

El passat 30 de març el consell de ministres va aprovar el projecte de la LOGSE i la memòria econòmica per a la seva aplicació, que contempla una inversió de 1'3 bilions de pessetes durant els pròxims 10 anys. Aquesta xifra representa un augment del 35% respecte a la quantitat prevista inicialment per l'administració central, que era de 960.000 milions. El ministre Solana va destacar que, gràcies a les aportacions del Consell Escolar de l'Estat i del Consell General de la Formació Professional, i després de les reunions mantingudes amb les diferents parts en litigi, s'havia arribat a "un consens ampli". Tot i així, va admetre que "hi ha encara diferències substancials amb l'Església catòlica i amb els sectors confessionals".



El mateix dia, el Partit Popular i el Grup Parlamentari català ja van advertir que no es quedarien de braços creuats davant un projecte de reforma educativa que no els convenç gens ni mica. El portaveu del PP a la Comissió d'Educació del Congrés, Enrique Fernández Miranda, va anunciar que el seu partit presentarà una esmena a la totalitat i demanarà la devolució de la llei. D'altra banda, el Grup Català encapçalat per Miquel Roca pensa presentar esmenes de "caràcter tècnic, autonòmic i ideològic". Els governs de Catalunya i del País Basc han amenaçat de recórrer al Tribunal Constitucional si la LOGSE retalla l'autonomia de les comunitats amb competències plenes en matèria d'educació (Catalunya, Euskadi, València, Andalusia, Galícia i Canàries). En aquest sentit, el conseller d'Ensenyament del Principat, Josep Laporte, no s'ha cansat de repetir que el projecte actual "representa un xec en blanc per al govern central", ja que permet regular per decret els aspectes bàsics del currículum (objectius, continguts i criteris d'avaluació) de l'ensenyament mitjà.

Més enllà de les picabaralles polítiques entre administracions, també cal tenir en compte l'opinió dels veritables protagonistes d'una reforma educativa que és a punt d'entrar a l'escenari: els mestres, els pares i els propis alumnes. A més de les reivindicacions específiques de cada col.lectiu, uns i altres posen en dubte que la LOGSE comporti una millora notable de la qualitat de l'educació.

Bona part de professionals de l'ensenyament consideren que tots els docents haurien de ser llicenciats universitaris, homologats en sou i en condicions laborals. No obstant això, el nou sistema educatiu preveu que l'ensenyament primari obligatori (6-12 anys) serà competència exclusiva dels mestres, mentre que l'educació secundària obligatòria (12-16) anirà a càrrec de titulats universitaris superiors. Els sindicats d'ensenyants reclamen la instauració d'un cos únic de docents, a la vegada que exigeixen garanties pel que fa el sistema de formació pedagògica, accés i reciclatge de professorat.

Les associacions de pares critiquen que se'ls hagi deixat de banda a l'hora de redactar la LOGSE, i demanen, entre altres coses, que la gratuïtat de l'ensenyament s'estengui dels 0 als 3 anys.

Els alumnes d'ensenyament mitjà de tot l'estat han protagonitzat aquest curs diverses jornades de vaga i mobilitzacions a la recerca d'una "reforma educativa més progressista". En concret, els sindicats estu-

Opinions sobre la LOGSE

Josep Laporte, conseller d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya: "Tenim tres grans preocupacions sobre la LOGSE, que són el respecte al nostre marc competencial, els aspectes tècnico-pedagògics i el finançament. Si el text final de la llei quedés tal com està, les competències de la Generalitat quedarien reduïdes pràcticament a no res".

Miquel Roca, cap del Grup Parlamentari Català: "És important que Catalunya disposi d'un model educatiu propi, identificat amb la seva realitat nacional i obert a Europa. Per això cal superar el baix llistó marcat pel govern socialista amb el projecte de la LOGSE".

Bartomeu Rotger, director general d'educació de la Conselleria de Cultura del Govern Autònom.:"Crec que el projecte de reforma té moltes coses positives i, sense dubte, ningú pot negar que la reforma és necessària. Ara bé, la Conselleria, nosaltres, ha d'expressar la forta preocupació que sentim davant el fet que la nostra comunitat, Balears, no ha participat –com sí ho han fet les comunitats que tenen competències educatives– en l'anunciat projecte. Aquesta falta de consulta ha dut a què el projecte no comtempli la singularitat de les Illes en infrastructura, la important qüestió de la llengua pròpia, la formació professional més forta, sobretot en temes de turisme, etc."

Joan Domènech, president de la federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya: "Ens fa por que el projecte prioritzi només els aspectes de reordenació necessaris per a l'homologació amb Europa, sense incidir en la millora real de la qualitat de l'ensenyament. No cal esperar que s'aprovi la llei per començar a emprendre mesures encaminades a millorar l'ensenyament".

Emili Soler, responsable d'educació del grup socialista de les Corts Valencianes i secretari nacional de cultura i educació: "Justifiquem la reforma perquè posarà remei a una carència d'ordenació i regulació de l'educació infantil i preescolar, perquè limitarà els excesos de contingut i d'academicisme de l'EGB i del batxillerat i a més perquè corregirà el desfasament entre el final de l'edat d'escolarització obligatòria, als 14 anys i la d'incorporació al treball, als 16. Des del segle XIX, no s'havien fet més que reparacions fragmentàries; amb la LODE, la LRU i ara la LOGSE, adequem el sistema educatiu al segle XXI."

Joan Comas, president de la Federació de'Associacions de pares de Catalunya (FAPAC): "La LOGSE hauria d'incloure l'adequació i remodelació dels centres i un nou pla de reciclatge i formació del professorat, a més de comptar amb un finançament adequat."

Joan Carlos Gallego, membre de la federació d'Ensenyament de CCOO: "El projecte de la LOGSE necessita moltes modificacions si de veritat vol canviar el sistema educatiu. Si no, es quedarà en una adaptació d'estructures que no garantirà la consecució de nous objectius socials."

Rafa Àngel, comissió d'ensenyament de la Unitat del Poble Valencià: "Critiquem la LOGSE des del punt de vista nacionalista perquè és poc respectuosa amb la realitat plurinacional de l'estat; nosaltres, per exemple, augmentaríem la presència del català a l'escola valenciana i creiem que els alumnes de les comunitats unilingües haurien d'estudiar una altra llengua de l'estat; d'altra banda a la LOGSE li cal una llei de finançament i el nombre d'alumnes hauria de disminuir a 25 per unitat, entre moltes altres coses criticables, com no comptar amb un cos únic d'ensenyants".

Joan Descals, director general d'Ordenació i Innovació Educativa de la Generalitat de Catalunya: "En els centres on s'ha aplicat la reforma de manera experimental, els alumnes estan molt més tranquils, ja que hi ha una única titulació als 16 anys. La reforma pretén potenciar l'autonomia del'alumne i desdramatitzar la importància dels exàmens."

Lluís Serra, membre de la comissió executiva d'Escoles de Catalunya per a l'any 2000: "Si l'educació infantil és gratuïta a les escoles públiques , ho hauria de ser també a les escoles d'iniciativa social (o privades) que acompleixen els requisits exigits per la Llei."

Aïna Rado, de l'executiva de FETE-UGT: " Del primer projecte nosaltres n'erem radicalment contraris; ara bé, aconseguirem dur al Consell Escolar un projecte alternatiu que permeté canviar 37 articles de la llei que ara entrarà al Parlament. Globalment el veiem com a positiu, encara té problemes que esperem poder solucionar. En general, aquests problemes pensem que són: un insuficient finançament, que pensem que hauria d'augmentar considerablement fins arribar al 6% del PIB; el no plantejar el que nosaltres com a molt necessari, com és el cos únic de professorat; el que no es contempla la formació professional, el reciclatge del professorat dins l'horari laboral; el fet que no contempla la reducció del número d'alumnes per aula".

Vicent Monroig i Climent del Sindicat de treballadors de l'ensenyament del País Valencià STE-PV: "La LOGSE no aprofondeix en el respecte a la pluralitat nacional i lingüística de l'estat, retalla competències en matèria d'educació a aquelles CCAA que en tenen. No avança cap a una escola laica en el marc d'un estat políticament i sociològicament aconfessional. Així mateix, li manca una Llei de finançament que garantesca una inversió mínima del 6% del PIB. No arreplega la consideració d'un cos únic de professorat ni la formació dins de la jornada lectiva. En definitiva, una Llei que no garanteix una reforma educativa progressista."

Vicente Arroyas, president de la comissió d'educació del Partit Popular a València: "La LOGSE és desconsiderada amb els principis de llibertat i de qualitat en l'ensenyament. Tracta de convertir l'educació en monopoli de l'estat i sacrifica l'eficàcia del sistema educatiu en confondre comprensivitat (la mateixa ensenyança per tothom) amb obligatorietat, amb una formació professional desconnexa i un batxillerat disminuït. Per aquestes i altres raons, el Partit Popular rebutja la LOGSE.



Javier Solana, Josep Laporte i Suquia

diantils que han dirigit la protesta creuen que s'haurien de congelar els pressupostos destinats a subvencionar les escoles privades en favor d'una millora real de l'ensenyament públic. També reivindiquen un ensenyament gratuït dels 3 als 18 anys i la desaparició de les proves de selectivitat.

Molt probablement, la majoria d'estudiants que s'han manifestat pels carrers ignoren el contingut de la futura reforma educativa. Però ben segur que la revolta estudiantil ha contribuït a avivar les flames d'un foc que cremava amb força sense necessitat de més llenya. Javier Solana vol fer creure que l'incendi ja està controlat, tot i saber que revifarà ben aviat enmig del Parlament espanyol. El ministre d'Educació confia a aprovar l'examen abans de les vacances d'estiu. Consensuar la LOGSE és, a hores d'ara, l'assignatura pendent de Solana.

EL NOU ESQUEMA EDUCATIU PAS A PAS

Educació infantil – Dels 0 als 6 anys. L'ensenyament en aquesta estapa és voluntari, i només serà gratuït dels 3 als 6 anys en els centres públics.

Educació primària – Dels 6 als 12 anys. És una etapa obligatòria i gratuïta que estarà estructurada en tres cicles. Substitueix els cursos actuals de primer a sisè d'EGB. A partir dels 8 anys s'estudiarà un idioma estranger, música i educació física. Té un paper important la figura del professor-tutor.

Educació secundària – Dels 12 als 16 anys. És l'última etapa de l'ensenyament obligatori i gratuït. Es divideix en dos cicles: 12-14 anys, que substitueix els cursos de setè i vuitè d'EGB, i 14-16, que substitueix part del BUP i la FP actuals.

Batxillerat – Dels 16 als 18 anys. Substitueix el tercer de BUP i el COU. Està estructurat en quatre modalitats: arts, ciències de la naturalesa i de la salut, humanitats i ciències socials i tecnologia. Té dues sortides: La Universitat o la FP superior.

Formació Professional de grau mitjà – Dels 16 als 18 anys. Dóna el títol de tècnic laboral, que permet accedir al món del treball.

Eva Piquer

DES D'EL RETIRO

Josep M. Sanmarti

Múgica i Corcuera volen collar més els presos d'ETA

L'operació contra ETA desfermada per les policies espanyola i francesa arran de la detenció a Sevilla el dos d'abril passat d'Henri Parot, va permetre que el govern espanyol recuperés una altra vegada la iniciativa política en la lluita antiterrorista i que preparés noves mesures per contrarestar la pervivència d'alguns *santuaris* al sud de França i el manteniment d'un cert suport popular a Euskadi. Al marge de diverses conseqüències de caire policíac i judicial de les detencions d'abril, como pot ser el processament i enjudiciament per primera vegada de militants d'ETA a França amb acusacions greus, segurament la més important és la que va proposar dimecres el ministre de Justícia, Enrique Múgica, als partits parlamentaris: que els condemnats per delictes de terrorisme i de narcotràfic compleixin les penes senceres i no es beneficiïn, per tant, de les reduccions que preveu el Codi Penal i el reglament general penitenciari. Això significa el retorn a les mesures excepcionals, a una legislació específica per als *etarres*.

El ministre Múgica, que es va reunir amb els portaveus del Congrés de Diputats acompanyat del ministre de l'Interior, José Luis Corcuera, no va lliurar encara l'avantprojecte de reforma dels dos articles del Codi Penal afectats per aquesta decisió, el 70 i el 100. Es va limitar a sondejar els partits per veure si trobava un suport suficient, i va rebre una resposta desigual, poc entusiasta en termes generals. La idea del govern central era palesa. L'eliminació per Llei de la redempció de penes serviria per a pressionar els presos d'ETA i el seu entorn familiar, en el sentit d'obligar-los a triar entre penes molt més llargues a la presó o la reinserció social. El ministre ja va puntualitzar que no es tractava d'un agreujament de les penes, tal com feia la Llei Antiterrorista abolida, però es tracta d'un pur tecnicisme, ja que a partir de la reforma els presos d'ETA estaran més anys a la presó que els comuns, excepte els narcotraficants. Anorreats els col.lectius de presos per la política de dispersió duta a terme darrerament, els condemnats hauran de prendre una decisió individual i transcendent: o complir la condemna sencera, moltes vegades superior als trenta anys, o passar pel despatx del director de la presó i signar la reinserció en les condicions que fixa el govern.

ELS PARTITS FAN MATISACIONS

Els partits de l'arc parlamentari van rebre les explicacions amb molta cautela, fins i tot aquells que, com el PP, són partidaris d'endurir el càstig als terroristes i als narcotraficants, adduint que els seus delictes causen una gran alarma social. Per començar els partits bascos, especialment Eusko Alkartasuna i Euskadiko Eskerra, no veuen de bon ull que es doni un tracte excepcional als membres d'ETA, ja que això enforteix l'argument d'ETA que diu que els seus no són presos comuns, sinó polítics o de guerra, i per tant excepcionals. D'altra banda, això els permet accentuar el seu victimisme davant de l'aparell estatal. Per esvair aquesta imatge aquests partits creuen que valdria més esperar la reforma total del Codi Penal i discutir llavors aquesta possible mesura.

Altres partits com el PP o CiU temen que la reforma del Codi Penal atorgui una discriminació excessiva al govern a l'hora de concedir la reinserció, cosa que pot provocar discrepàncies. L'aplicació d'aquesta iniciativa hauria de ser en qualsevol cas automàtica i no a parer del govern de torn. Ara bé, els uns i els altres van deixar clar que els dos pactes antiterroristes, el de Madrid i el d'Ajuria Enea, es mantenen intactes i que ningú té interès a dur les discrepàncies tan enllà que els faci perillar. El mateix ministre Corcuera va assegurar en públic que el govern central no farà ni un pas que pugui comprometre l'acord existent.

El problema és que el govern té pressa per cargolar una mica més el presos i aprofitar els èxits policíacs del mes d'abril. És possible que, desfet l'escamot itinerant i perseguida la cúpula







etarra en territori francès, a l'organització armada li costi refer els seus esquemes operatius. De fet, des del mes d'abril no hi ha hagut accions significatives, ni grans atemptats. L'activitat ha anat a càrrec més aviat dels grups de suport, per exemple en la campanya contra l'autovia Navarra-Guipúscoa o contra la consideració de la Policia Autònoma basca com a policia integral, és a dir, que pot participar en la lluita antiterrorista igual que el cossos de seguretat estatals.

Una desbandada de presos atribulats per la perspectiva de llargues condemnes podria propocionar potser la carta definitiva al govern per a entaular negociacions pacificadores amb tots els trumfos a la mà.

El que preocupa és per un costat no aixecar els temors dels partits sobre un pacte polític entre ETA i el govern fet a la seva esquena, i segon, que si s'arribés a produir l'acord que no deixés darrere seu nuclis d'ETA *grapitzats*, és a dir, reduïts a escamots molt mòbils, molt violents, molt radicals i molt difícils de detectar i d'agafar, a l'estil del GRAPO.

JUSTÍCIA MATA UN GRAPO A COLPS DE COMUNITAT

I parlant del GRAPO i de terrorisme no es pot passar per alt la solemne rellisicada del Ministeri de Justícia, que el dia 16 va donar oficialment com a mort un membre del GRAPO en vaga de fam, José Manuel Sevillano, i que els metges van ressuscitar un parell d'hores més tard. L'error fins i tot va arrossegar el ministre de l'Interior, que va declarar que havia donat instruccions a les Forces de Seguretat perquè anessin amb compte i va afegir coses com que ho lamentava i que fins a on pot arribar el sectarisme i el dogmatisme d'alguns.

Si bé l'incident és políticament irrellevant, demostra que l'administració central té els nervis de punta per aquest tema. Els atacs a funcionaris (policies, uixiers o de presons) comesos per aquests grups terroristes tenen un gran ressò i propicien reaccions corporativistes, que situen el govern en posicions molt incòmodes. La mort per inanició d'algun dels GRAPO era (i és) esperada en qualsevol moment, i la polèmica consegüent també.

No es pot oblidar que la decisió d'alimentar els presos en vaga de fam per força va provocar unes enormes discussions entre les forces democràtiques amb un cost molt gran pel mateix govern. És fàcil imaginar què passarà el dia que s'hagi d'anar a l'enterrament d'alguns d'aquests vaguistes.

INTERNACIONAL

Per primera vegada es publicaran les memòries completes de Goebbels

A la caça del diari

Un periodista massa amic dels russos. Un ex-nazi àvid de diners. En guerra per un manuscrit que havia d'ésser cremat, perquè revelava massa veritats.



Finalment arriba Goebbels complet, *Der ganze Goebbels*. Justament quan la història està a punt de cancel.lar algunes de les herències deixades pel nazisme, fa una certa impressió trobar els periòdics alemanys plens d'aquests anuncis. De fet ha tingut molta ressonància la intenció, proclamada per la Universitat Lliure de Berlín, de publicar íntegrament, i d'una manera filològicament irreprotxable, el diari que durant vint-i-un anys va portar minuciosament el que va ser el summe sacerdot del règim nazi. Aquest anunci ha suscitat en molts una certa sorpresa. En primer lloc, perquè s'han publicat fragments del diari moltes voltes en els últims 40 anys. En segon lloc perquè van eixir quatre grossos volums el 1987 a Munic, que arribaven fins al 1941.

Goebbels havia escrit els primers apunts als vint anys, durant la primera guerra mundial, en la qual no havia pogut participar per una mal greu a la cama dreta. El diari pròpiament dit, però, comença el 1924: Goebbels era una empleat de banca i s'havia afiliat feia poc al partit nazi.

Des del 1941 Goebbels dicta el seu diari directament, que es mecanografia i es passa a microfilm, una tècnica aleshores d'avantguarda.

Des del moment en què Goebbels es va prendre la seua obra amb serietat, el diari va esdevenir una obra gegantesca: 60 mil fulls segons l'última avaluació. No van ser cremats com l'autor va ordenar. Així va començar una llarga saga d'aparicions improvisades, a voltes casuals, a voltes misterioses. Va ser un comerciant de paper qui en va recollir alguns fulls i els va cedir als americans a canvi de cigarretes. D'aquesta manera van entrar en circulació le primeres 7.000 pagines, que van acabar a Califòrnia, a la fundació presidida per l'ex-president dels Estats Units, Herbert Hoover. Van eixir a la llum després, al voltant del 1960, algunes pàgines recollides i conservades per un dona de la neteja.

Però aquestes pàgines eren solament una petita part del total, relatives sobretot al principi i a la fi de la carrera de Goebbels. La resta, es creia, s'havia dispersat. Però en aquest moment apunta per l'horitzó un personatge fonamental per a la història dels diaris: Erwin Fischer, periodista i escriptor, que avui dia viu a Hamburg.

DOTZE ANYS DE RECERCA

"Era el 1959", explica, "aleshores jo treballava per a un periòdic d'esquerra d'Hamburg, el *Deutschen Panorama*. Ha-

via escrit una novel.la sobre les meues experiències durant la guerra titulada *Kameraden essen*, el sopar dels camarades. I sabia que els russos volien traduir-la i publicar-la. Jo era a Munic, em van presentar una xicota soviètica que feia la traducció. Vam començar a xarrar i ella en un cert punt em va dir que a Moscou tenia molt a fer perquè col.laborava en la traducció dels diaris de Goebbels".

Des d'aquell dia Fisher va començar una caça metòdica i aferrissada dels famosos diaris. Mentre que els seus col.legues de *Stern* i de *Der Spiegel* continuaven la recerca al llarg de l'autopista Berlín-Hamburg (on segons el col.laborador de Goebbels, Naumann, havien estat soterrats els diaris) ell va a Moscou, on la notícia que li van donar a Munic és desmentida, després a Berlín Est i finalment, basant-se en una altra informació, a Budapest, on li confirmen que els diaris són a Moscou.

Una pregunta es fa necessària: ¿com era possible fer una enquesta d'aquest tipus de viatjant per diversos països de l'Est en temps de la guerra freda? "Has de saber que jo era periodista", diu Fischer amb una ombra d'incomoditat, "i sobretot els russos sabien qui era jo i quina era la meua història".

A Moscou es va assabentar que els diaris havien estat recuperats per l'exèrcit soviètic entre les ruïnes del *bunker* i havien estat transportats a Moscou. Però el 1968, amb motiu d'una visita d'estat, havien estat restituïts a l'Alemanya de l'Est. Així va entrar Fischer en contacte amb Wolfgang Schumann, de l'Acadèmia de les Ciències, que es declarà favorable a una publicació en Occident, amb certes garanties. "Va ser així com l'octubre del 1972", diu Fischer, "em fou entregat el primer paquet de 6.400 còpies. No m'ho podia creure, la recerca havia durat dotze anys".





Però, ¿quant va costar aquest manuscrit? "Van voler que pagàrem només les despeses de reproducció i també ens donaren algunes fulles de l'original. Per la resta solament vaig prometre que no seria utilitzada amb fins lucratius ni per a propaganda neonazi". Fischer es posà d'acord amb una coneguda casa editorial d'Hambrug, la Hoffmann und Campe.

En aquest punt, però, comença la segona part de la història. "Un dia", recorda Fischer, "l'editora em diu que hi havia problemes, que havia aparegut un home que afirmava tenir els drets sobre tots els escrits de Goebbels, un tal François Genoud, de Lausana. De jove havia anat a Alemanya per estudiar alemany i el nazisme el va atraure. A Fischer, que va

Pàgines negres

Febrer 1944

"Roosevelt es troba en una situació penosa en la confrontació de l'opinió pública, sobretot en relació amb el Congrés.

Al començament de l'any se li ha exigit una precisió dels objectius de guerra dels Estats Units: precisió que evidentment ell no està en condicions de donarr".

Agost 1944

"Molts esdeveniments desagradables per a nosaltres són compensats pel fet que el Führer està de nou més bé de salut.

Encara que no estiga en condicions de treballar a temps complet, pot seguir molt activament els esdeveniments militars i polítics.

És cert que encara no pot participar en les discussions sobre la situació militar en general, però un parell de voltes al dia fa que se li entregue un informe sintètic de la situació".

Desembre 1944

"De la lectura de diversos documents es pot arribar a la conclusió que l'enemic a l'Oest en aquests moments sofreix una forta mancança de material, en particular de munició. Això demostra que ja està consumint en gran part recursos dels pròxims mesos, sobretot els reservats per al març vinent.

La batalla de desgast que està lliurant contra les nostres línies defensives és un vertader acte de desesperació.

Vol posar fi al conflicte, per damunt de tot a principis del 1945.

Tem les conseqüències polítiques que es deriven d'una prolongació de la guerra".



Els drets d'autor dels nazis sobre els seus escrits polítics es consideren extingits des del 1945.

anar a conèixer-lo, li va contar quan li havia donat la mà al Führer a Bonn.

Però tot això no explicava el fet que aquest ciutadà suís poguera tenir els drets sobre els diaris. "Es molt senzill", explica Fischer, "tinga en compte que Alemanya és un país molt especial. No és suficient estar mort, cal ser declarat mort. Així l'advocat de la família Goebbels, que tenia les esperances posades en una herència, no va aconseguir una acta de defunció del ministre fins el 1948. Desafortunadament, els parents van descobrir amb gran decepció que no hi havia res a heretar, i tingueren grans dificultats per pagar a l'advocat. Genoud vivia aleshores a Frankfurt, perquè a Suïssa era mal vist pel seu passat polític. Abordà l'advocat i li va proposar comprar a la família els drets sobre totes les obres de Goebbels. Aquests es van considerar satisfets, per a ells va ser com una espècie de miracle".

ELS DRETS

El 1955 un editor catòlic publicà alguns dels escrits de joventut de Goebbels, entre els quals hi havia també la seua novel.la *Michael, un destí alemany*. Genoud pledejà pels drets. El plet va durar vuit anys, i finalment la casa editorial es va veure obligada a indemnitzar Genoud. "Però atenció", observa Fischer, "se li havien concedit els drets per les obres literàries, no pels escrits polítics. Poc temps després, la Hoffmann und Campe es va adonar que s'havia ficat en una qüestió massa grossa i cedí tot el diari a l'Institut d'Història Contemporània de Munic, que el va adquirir juntament amb l'arxiu federal.

Fischer abandonà el periodisme i es va consagrar a la seua activitat d'escriptor: llibres per a infants i poesies. L'estiu del 1987, es va assabentar que els diaris de Goebbels anaven a publicar-se. Es tractava de quatre volums, amb un total de 2.800 pàgines, que naturalment eren el centre de l'atenció de la premsa nacional i internacional.

Però la forma en què s'havien presentat els diaris era vergonyosa. No hi havia una introducció, ni cap comentari, ni un aparat filològic. I no s'explicava, naturalment, com havien estat retrobats. Tot açò per voluntat expressa de Genoud. A més era escandalós que els drets sobre l'obra d'un criminal nazi li foren pagats a un nazi declarat. ¡Aquestes coses només podien passar a Alemanya!

LA CASA RÚSSIA

En tots aquests anys Fischer no havia renunciat als seus contactes amb les autoritats de l'Alemanya de l'Est. Tant que en un moment donat li van oferir també el diari del 1944, en gran part inèdit. Però havia dit que no podia utilitzar-lo. Fins que la passada tardor li va telefonar un jove historiador de la Universitat de Berlín, el professor Bernd Sösemann.

"Em va dir que al diari, com s'havia publicat, hi havia moltes llacunes importants i em preguntà si jo sabia com podrien omplir-se. 'No es tracta de saber, sinó de voler', li vaig respondre. I així va nàixer aquesta nova iniciativa..."

Sösemann consulta els juristes, els quals afirmen que els drets d'autor dels nazis sobre els seus escrits polítics havien de considerar-se extingits des del 1945. Així, s'ha pogut anunciar la primera edició completa de tots els diaris. Cada pàgina estarà confrontada amb els escrits i documents contemporanis.

Però encara resta preguntar-li una cosa a Fischer: "Vostè sap que en els últims vint anys molts han dit que vostè, arrestat i després alliberat pels russos, ha conservat informació particular. I per aquesta raó ha pogut aconseguir els diaris, diuen..."

"Es cert", afegeix, "m'han donat els diaris perquè sabien que jo era un antifeixista. Però ¿li sembla just que qui vulga publicar una pàgina del diari haja de pagar els drets (dos milions de marcs) a un exnazi?"

Fischer és una de les poques persones que fins avui havien llegit tots o quasi tots els diaris. ¿Què en pensa? "Pense que és el document més interessant i complet sobre el que succeïa al cim de règim nazi. Goebbels era un home d'una intel.ligència fora de dubte, amb molta intuïció. Sí, sempre va ser fanàticament antisemita, a diferència, per exemple, de Goering, i el dia de l'inici de la segona guerra mundial va escriure paraules inspirades d'una alegria delirant. Però ell va ser qui proposà una política diferent per als territoris ocupats a l'Orient, menys despietada i més oberta a la reconciliació. I sovint es veu que ell era el primer que no creia en la seua pròpia propaganda..."

Michele Dzieduszycki

La cimera més difícil

Amb un futur polític poc segur, Gorbatxov acudirà a Washington a pidolar. Tornar a Moscou amb la reputació renovada depèn totalment de la cooperació de George Bush.



Gorbatxov, navegant sobre aigües tèrboles.Washington, D.C. lloc de la pròxima cimera

El president soviètic, Mikhaïl Gorbatxov, inicia el pròxim dia 30, a Washington, un viatge molt delicat als Estats Units. Cinc mesos després de la ja històrica cimera de Malta, Gorbatxov es tornarà a reunir amb el president nord-americà, George Bush, per parlar de desarmament, el futur d'aquesta Europa de l'Est que ha deixat el comunisme, les relacions bilaterals, els conflictes regionals i les dificultats internes de la Unió Soviètica.

La cimera ha estat preparada a consciència pels ministres d'Afers Estrangers dels dos països, el soviètic Eduard Xevardnatze i el nord-americà James Baker en les reunions que celebraren a Moscou la setmana passada. El tema central de les converses, qualificades de "difícils" per l'agència soviètica de premsa Tass, fou el tractat Start de reducció d'armes estratègiques (d'abast intercontinental), on les diferències entre les dues parts són encara marcades. Es més que improbable que a Washington es pugui signar l'esperat acord de reducció del 50% de les armes estratègiques. L'enduriment de les postures soviètiques, que ha allunyat la possibilitat d'un acord, ha estat provocat per les pressions dels militars sobre Gorbatxov, com s'atreveixen a avançar molts analistes de la política soviètica.

Gorbatxov arribarà a Washington carregat de problemes. Les dificultats econòmiques, l'hostigament dels sectors conservadors i dels reformistes radicals, com Borís Ieltsin, l'increment del descontentament popular i la secessió de les repúbliques bàltiques són problemes majúsculs, tot i reconèixer l'astúcia i la capacitat de Gorbatxov. Bush ha demostrat amb fets que confia en el president soviètic, que considera motor dels canvis que s'han produït als països d'Europa de l'Est. El consens existeix entre Bush i els aliats europeus: no és convenient desestabilitzar Gorbatxov en aquests moments. La crisi lituana, que arrossegà també Estònia i Letònia cap a la independència, fou tractada amb sensibilitat per Bush, qui rebutja pressionar Gorbatxov malgrat simpatitzar amb les aspiracions independentistes dels bàltics.

Quasi descartada la signatura de l'acord sobre armes estratègiques, les estrelles de la cimera seran la qüestió alemanya, el futur de les dues aliances militars i el conflicte d'Afganistan. Els soviètics voldrien obtenir dels Estats Units la clàusula de "nació més afavorida", que els permetria incrementar els inter-

canvis comercials amb Washington. Les negociacions celebrades a París entre delegacions dels dos països han estat positives, però la decisió final del Congrés és política, estretament vinculada a altres concessions de Gorbatxov, com el desarmament i les repúbliques bàltiques. L'acord sobre Afganistan sembla també llunyà malgrat els contactes auspiciats per les Nacions Unides. La diversitat d'interessos dels actors del drama afganès (règim de Kabul, muhajdins, Paquistan, Iran, EUA, URSS i el rei) dificulten el diàleg entre Moscou i Washington. El departament d'Estat aposta per una "solució nicaragüenca", bastant difícil d'obtenir en les condicions actuals de divisió de l'oposició, que dificulta el sorgiment d'una Violeta Chamorro que reculli les aspiracions dels muhajdins enfront del govern pro-soviètic de Najibula.

El procés d'unificació s'escapa del control de Bush i Gorbatxov. Malgrat les recents derrotes electorals dels demòcrata-cristians a la Baixa Saxònia i Renània Westfàlia, Kohl continua marcant les directrius, com queda demostrat amb la unitat monetària que començarà el pròxim dia 2 de juliol. Aquest sorgiment d'un Estat alemany de 80 milions de persones ha despertat molts recels a Europa, sobretot a França, i ha sacsejat l'Aliança Atlàntica. La tasca d'ara és construir un nou sistema de defensa continental que substituexi una OTAN ultrapassada per la caiguda del mur de Berlín, la imminent unificació alemanya i el desmoronament del "glacis" ideològic i polític de la Unió Soviètica. Gorbatxov no accepta la pretensió nord-americana que la futura Alemanya unificada pertanyi a l'Aliança Atlàntica perquè considera que s'alteraria l'actual equilibri estratègic. En canvi, sí que està disposat a col.laborar en la construcció d'un sistema defensiu europeu, com reconegué Vadim Zagladin, un dels consellers del líder del Kremlin. Les dues cimeres de l'OTAN, convocades per juliol i desembre, i la reunió dels 35 països que formen la Conferència de Seguretat i Cooperació a Europa (CSCE), que se celebrarà a final d'any a París, podrien servir per a acabar de definir el futur de les dues aliances militars, condemnades a desaparèixer o a ser absorbides per un nou organisme defensiu de caire paneuropeu. Alguns politòlegs nord-americans vaticinen la mort de l'Aliança Atlàntica i l'enfortiment de la CSCE com a fòrum que garanteixi la seguretat dels països ex-comunistes. La pregunta que es fan tant soviètics com occidentals és com crear aquest sistema defensiu paneuropeu sense perjudicar els interessos de les parts afectades.

Gorbatxov conclourà la visita als Estats Units amb un periple per Califòrnia i Minnesota. Després de deixar Washington, on es reunirà en diverses ocasions amb Bush, el líder soviètic rebrà empresaris nord-americans del sector agrícola a Minnesota. A San Francisco, Gorbatxov parlarà amb Ronald Reagan, que coneix prou bé de les cimeres celebrades a Washington, Moscou, Ginebra i Reykjavík. Gorbatxov podria enyorar aquells moments en què eclipsava Reagan amb la seva intel.ligència i empenta, quan la *perestroika* tenia menys detractors que ara i ningú podia atrevir-se a vaticinar la caiguda de l'imperi soviètic.

Antoni Castel

SALA D'EXPOSICIONS DE LA FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS
CARRER CORREU, 3. VALENCIA

procés i tècnica del GRAVAT



De l'11 de maig al 3 de juny de 1990

Feiners, d'11 a 14 h. i de 17 a 21 h.
Festius, d'11 a 14 h.
Dilluns matí, tancat.

FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS

Centre
Carles Salvador

CURSOS PER CORRESPONDÈNCIA

1. **Llengua i Literatura:**
   - Curs d'Iniciació.
   - Curs d'Iniciació (per a castellanoparlants).
   - Curs Bàsic.
   - Curs Progressiu de Llengua.
   - Curs de Professorat.
2. **País Valencià:**
   - Geografia i Història del País Valencià.

Matrícula oberta tot l'any, tret del mes d'agost. Per a més informació, adreceu-vos al

Centre Carles Salvador

Moratín, 15, 6a. 46002-València

Ara, Rússia

La gran sala del Kremlin va viure des de dimecres passat el primer assaig de parlament pluripartidista. Encara que oficialment no hi havia partits, de fet eren tres grups clars els que seien en les butaques, vigilats des de l'àrea de convidats per Mikhaïl Gorbatxov.

Aquests tres grups són Rússia Democràtica –el quasi-partit que dóna suport a Borís Ieltsin–, l'anomenat Bloc Patriòtic, que reagrupa el sector més conservador del partit i, en general, els diputats menys oberturistes i, finalment, els partidaris més directes de Gorbatxov.

La primera batalla es va polaritzar immediatament al voltant de Borís Ieltsin, que no ha amagat mai la seua aspiració a presidir la república russa, la més gran i –de molt– la més important de les que integren la Unió Soviètica. Així, els consevadors van demanar que es votés el nom del president del Soviet Suprem en la primera sessió dels treballs. Els diputats del Bloc Patriòtic aspiraven a derrotar Ieltsin, amb la candidatura d'Aleksandr Vlasov, secretari del comitè Central del PCUS.

Per pèls, però (va anar d'un sol vot), els reformistes, amb el suport dels gorbatxovians, van aturar l'elecció, intentant que no tinguera lloc abans de la reforma de la Constitució russa. Aquesta reforma tindrà com a principal objectiu augmentar la representativitat del Parlament. Actualment, el Parlament rus està format per 1.050 diputats, però el percentatge d'electors que cada diputat representa és dels més alts de l'URSS. Rússia Democràtica defensa un augment del nombre de diputats i una representació més gran de les circumscripcions nacionals, que representen els països no russos de la República Socialista Federativa de Rússia.

Aquesta república ocupa el 76 per cent del territori soviètic i conté el 52 per cent de la població. Dins seu hi ha els extensos territoris siberians, considerats com la nova frontera del país. Enmig del debat nacionalista que sotraga el país ja s'han alçat veus que afirmen que Rússia ha de deixar independitzar-se les repúbliques perifèriques i ha de centrar els seus esforços en la conquesta i colonització de Sibèria, una tasca sense dubtes històrica, que mantindria ocupats els russos durant dècades.



Borís Ieltsin.

Precisament el debat de la setmana passada hi aportà un nou element quan Ieltsin va dir que la República Russa també té dret a separar-se de l'URSS. Ieltsin va afirmar que el 50 per cent dels russos viuen en condicions de pobresa, sobretot als camps, mentre la república envia cada any setanta milions de rubles a l'URSS, que serveixen per al desenvolupament de les altres repúbliques soviètiques. No ha deixat de sorprendre que Ieltsin usara pes un llenguatge i uns arguments bastant típics en els sectors consevadors i entre molts diputats del Bloc Patriòtic, però del seu populisme es pot esperar gairebé tot.

El dirigent radical es va referir també a la situació de les repúbliques autònomes que Rússia conté en el seu si. És reconegut que aquestes repúbliques no tenen l'estatus de repúbliques federades i estan en l'esglaó (un punt més baix) de repúbliques autònomes simplement perquè es troben dins territori rus. Totes les repúbliques federades són perifèriques a Rússia. Malgrat això, algunes tenen un remarcable nivell d'identificació nacional i una constatable cohesió política –especialment en els casos d'aquells pobles (komis, mordvians, baïxkirs, tàtars...) que habiten la Rússia europea. Un cas distint és el de les repúbliques siberianes (principalment Iakútia, tan gran com l'Índia) en les quals a penes si viu un milió d'habitants, enormement esparsos i on les poblacions autòctones es veuen sotmeses a una forta pressió per la destrucció dels seu hàbitat tradicional i un canvi de costums molt extremat.

L'arribada de Ieltsin al govern de la república, si és que es produeix, posarà clarament sobre el tapet aquests problemes. Potser és per això que Gorbatxov no vol Ieltsin de president. El pròxim president soviètic ja haurà de ser escollit, d'ací a quatre anys, per votació universal. I si Ieltsin governa a Rússia i ho fa bé, tindrà un capital polític acumulat a usar contra Gorbatxov. La batalla, doncs, té dues claus: una d'immediata –a Rússia– i l'altra a més llarg termini –a l'URSS. De moment és l'hora de Rússia.

Vicent Partal

OPINIÓ

Del Madison Square Garden a Foggy Bottom



El rovell de l'ou de la ciutat, on es troben tots els edificis clau del govern i de tot el que gira al seu voltant, és la zona a prop de la vorera del riu Potomac. Des del riu, fins al carrer M, des de la rodalia de Georgetown fins a la Casa Blanca. Aquesta zona els washingtonians l'anomenen Foggy Bottom, que literalment vol dir el turó bromós perquè era una zona plena de boires quan tot eren aiguamolls, abans i tot que Washington tingués aquest nom.

És en aquest lloc on es pot prendre el pols a la ciutat i en certa mesura al món, amb l'excepció dels caps de setmana i que té un cor bategant contínuament, el Departament d'Estat. Per a molts, Foggy Bottom és en bona mesura el centre del que el desaparegut Raymond Aron va anomenar la República Imperial, el lloc on es dissenyen els plans per aplicar la política de la Casa Balanca, l'escenari entre el 30 de maig i el 3 de juny, on els dos pesos pesants de la política mundial continuaran la seva funció sobre el *ring*. Cada vegada, però, el combat entre Bush i Gorbatxov té menys de combat i més de ballet. I és que els dos contendents comencen des de fa temps a mostrar símptomes evidents de cansament.

George Bush té clar que cal estimular el retorn de la Unió Soviètica a la Comunitat de Nacions, mentre que Mikhaïl Gorbatxov, que ha reconegut oficialment el fracàs del seu model social, s'ha llançat a una àmplia revolució interior amb l'esperança d'establir-ne un de nou.

Les dues superpotències s'inclinen sota la llei de vida que governa la vida dels imperis: el poder s'esvaeix en la mesura que va estenent-se. Ja no es disposa dels recursos suficients per a dominar l'adversari i assegurar al mateix temps *la tranquil.litat* dins de la zona d'influència. Les reformes de Gorbatxov, la *perestroika*, exigeixen com a primera condició evitar qualsevol aventura militar, reduir el pressupost de defensa i buscar la cooperació. És el preu que ha de pagar la Unió Soviètica si vol concentrar-se únicament en els seus greus problemes.

¿Vol dir això que els Estats Units han guanyat el combat de la *guerra freda* per punts? És difícil quantificar-ho; de fet, el preu de la victòria de Washington és públic. Bush ha heretat el dèficit brutal de les finances públiques generat en bona part en l'última etapa de la *guerra freda*, durant els vuit anys de reaganisme. S'han dedicat massa recursos als exèrcits i tot el que comporten, i fins i tot s'ha arribat a posar en perill la competitivitat dels Estats Units en relació a Europa i el Japó.

Els dos grans necessiten respirar, ocupar-se dels seus problemes interns i això obliga a redibuixar un món menys conflictiu. D'aquí la cursa de propostes de desarmament en què han entrat els dos grans i on sembla que Bush guanya últimament per punts.

A començaments de febrer el president nord-americà, amb la lliçó ben apresa de quan era vice-president i veia com Reagan era superat per les contínues propostes de desarmament dels soviètics, va passar a l'ofensiva.

Fent servir la millor arma que hi ha en política, la sorpresa, Bush va anunciar de forma inesperada, durant els discurs sobre l'Estat de la Unió, una retallada significativa de les tropes nord-americanes i soviètiques a Europa, fins a un límit de 225.000 homes per cada bàndol. Dins d'aquest joc del gat i el ratolí, Bush va avançar aquesta proposta a Gorbatxov en una conversa des del telèfon vermell, la línia de comunicació calenta que uneix la Casa Blanca amb el Kremlin, abans de fer-ho públic a la premsa. La proposta de Bush sobre una possible retallada de tropes a Europa afectaria especialment la Unió Soviètica, que en aquests moments té 565.000 soldats desplegats a Europa, contra els 305.000 que tenen els Estats Units.

Bush matava, amb aquesta jugada, dos ocells d'un mateix tret. Per un costat, frenava les crítiques dels demòcrates, que l'acusaven de no saber traduir els canvis a l'Est amb una retallada de les tropes dels Estats Units a Europa; per l'altre, facilitava una pilota d'oxigen de considerable importància a un Gorbartxov que començava a estar aclaparat pels problemes del seu país i en vigílies de la important reunió del Comitè Central del PCUS.

L'ofensiva diplomàtica de Bush no va aturar-se aquí i a començaments de maig els Estats Units van proposar a la Unió Soviètica posar fi a la fabricació d'armes químiques a partir d'una data fixada de comú acord. La proposta nord-americana va ser presentada de forma privada durant la visita que el ministre d'Afers Estrangers soviètics, Eduard Xevernadze va fer durant el passat mes d'abril a Washington. Aquesta proposta, que oficialment no ha estat confirmada, permetria a George Bush i Mikhaïl Gorbatxov firmar un acord bilateral que donaria llum verda a la destrucció de totes les armes químiques, amb l'excepció de 5.000 tones que es reservaria cadascuna de les dues superpotències.

No hi ha dubte que Foggy Bottom ha substituït en els tres últims anys el Madison Square Garden. De l'intercanvi de bufetades s'ha passat als acords per necessitats internes.

Josep Morell

EL TEMPS

28/3 juny 1990

Any VII - No. 310 - Setmanari d'informació general - 300 Ptes.

PERSONES

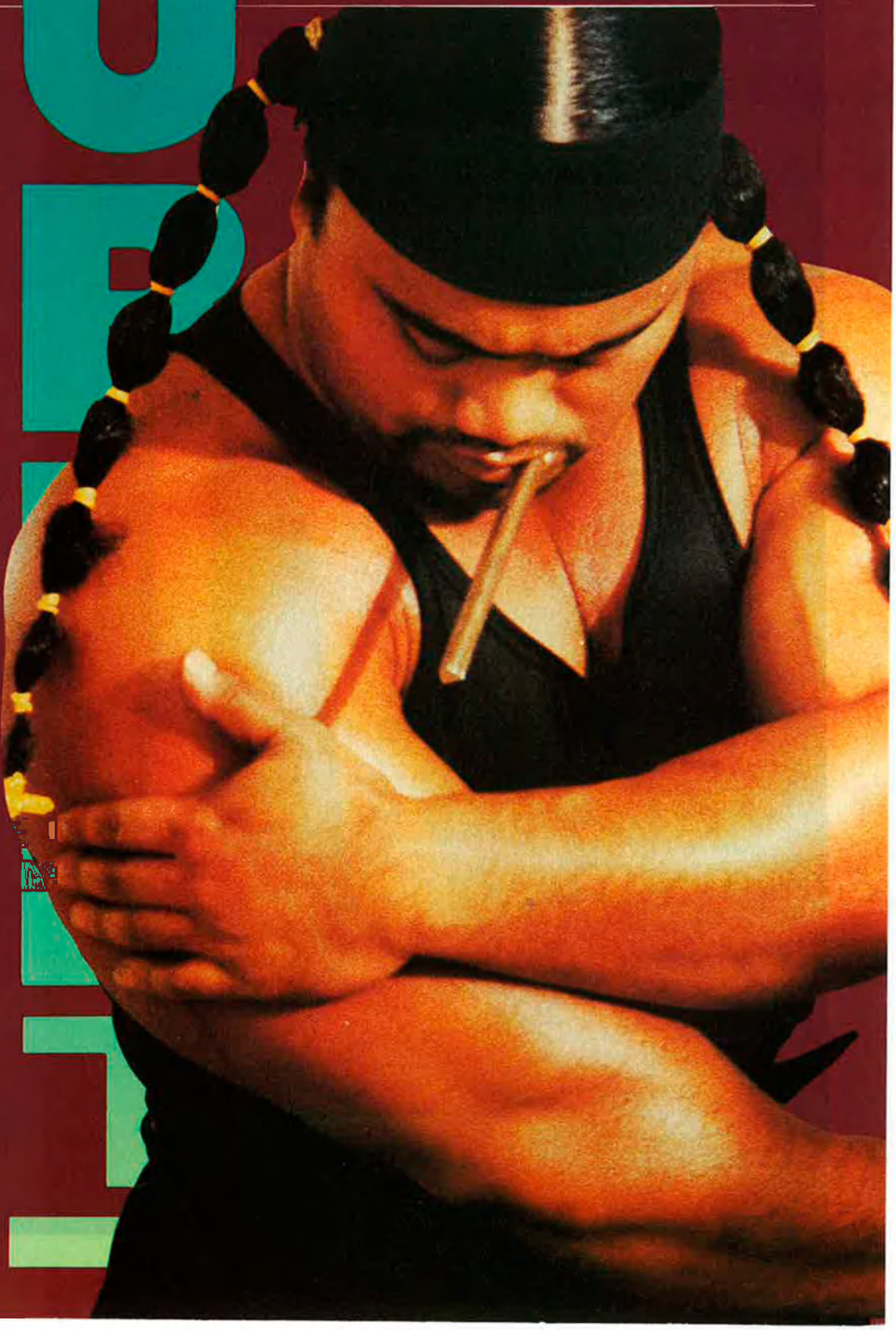
Humanots: Manuel Vicent

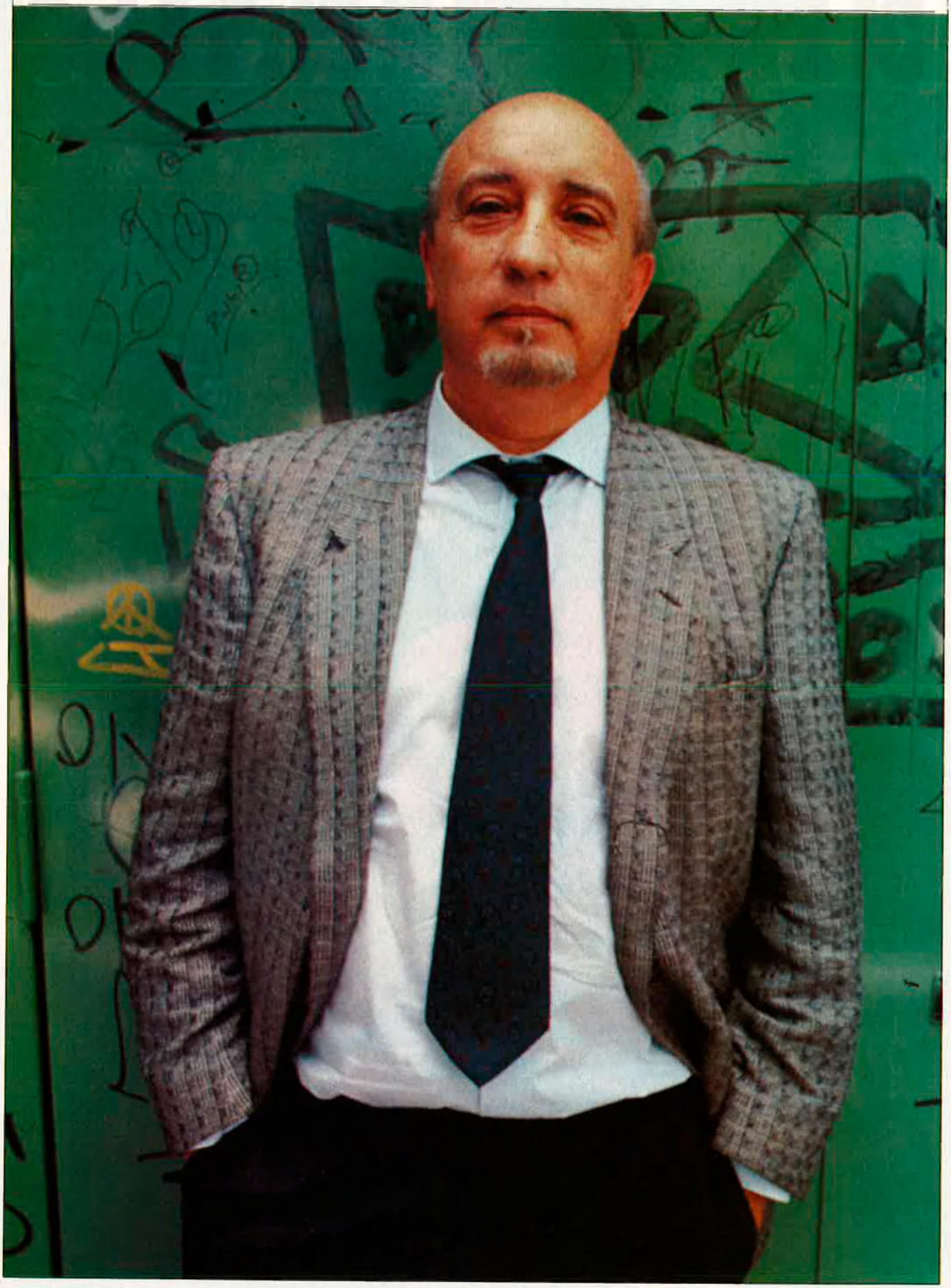
REPORTATGE

La passió per les dues rodes

CINEMA

'Un submarí a les estovalles'





HUMANOTS

Manuel Vicent, velejant la utopia

Manuel Vicent (la Vilavella, 1936), agricultor. I escriptor de periòdics. Agronauta d'adjectiu intrèpid a la recerca de l'animalitat perduda.

Aquest senyor de pentinat evadit i barbeta de faraó, va alçar les persianes dels ulls en un assentament humà de llauradors i menestrals edificat sobre el naufragi d'unes quantes civilitzacions. Entre els contraforts de la serra de l'Espadà i la planícia pleistocènica de la Plana Baixa. Entre la proclamació verd botella del tarongerar, el suc termal dels balnearis i els quirats de l'espart. S'havia declarat l'estiu i ell tenia dos o tres mesos, i els seus progenitors, gent d'església, de propietats agràries i de la Derecha Regional de don Lluís Llúcia, el van portar a la platja de Moncofa per a manifestar-lo als déus nàutics, i en aquell instant precís en què, segurament imperava un sol color garnatxa sobre la sal liquada, va rebentar el motí moro. I es va engolir el mar per la retina.

«Jo use el mar com un pamflet —diu el senyor de la barbeta egípcia. El Mediterrani és un cementeri. El cementeri d'Europa. No hi ha cosa més horrible que el Mediterrani avui. Es un mar mort. Aleshores, és un somni, un pamflet, un cartell, un desig, una meta, un record. És tot menys una realitat. Veig el Mediterrani com un efecte literari, una utopia».

—Una utopia per la qual vostè navega tots els estius.

—Tinc un barquet de vela al port de Dénia. Velege, sí. És fàcil, eh. És la primera cosa que va aprendre l'home. Va fer això abans que la roda.

Però abans de velejar va adquirir alçada en un escenari de trinxeres residuals, de fèmurs de maquis repelats com un os de pernil i de fragments podrits de soldat, buscant bombes pels afores de la localitat, a fi d'extraure'n les anelles de coure i vendre-seles. Un dia, una de les anelles va oferir resistència i els seus socis el van enviar a buscar una pedra de més envergadura que la que feien servir, i, mentre ell estava absent, l'artefacte va explotar i va causar ferides als seus amics. La protecció dels déus salats era efectiva. I intimidat pel risc de l'entreteniment, va optar per l'espiritualitat assistint capellans. Però en el seu cel de meteors se li van eclipsar les hòsties.

Es va fer més alt i va arribar a València, a l'acadèmia Castellanos. El Manuel Vicent pre-universitari va enviar papers a tota la premsa de la localitat, però ningú li'ls va imprimir. Fins que la revista d'Acción Católica, *Signo*, va publicar el primer article. Tenia 17 anys, en aquella època la *vespa* feia feredat i ell volia ser metge. Però, finalment, es va matricular en dret, es va posar a viure en una frugal habitació del col.legi major Pío XII i es va clavar la llicenciatura en la butxaca.

A MADRID, MÉS GUAPO QUE MARLON BRANDO

València en l'any 60 no era ni tan sols la societat *de bombos mútuos* que va conèixer don Josep Martínez Ruiz, Azorín, i Manuel Vicent, que en aquell moment era més guapo que Marlon Brando, se'n va pujar a un DC3 i va posar el rumb cap a Madrid. Era un 12 d'octubre. «Això de *més guapo que Marlon Brando* no ho vaig dir jo, però, a voltes, m'agrada fer la broma i dir-ho: "quan jo era jove era més guapo que Marlon Brando i vaig venir a Madrid en avió". No vaig venir a Madrid: vaig fugir de València. Perquè en el que aleshores es deia la plaça del Caudillo feia olor de ceba, senzillament. Damunt, tots els meus amics es van posar a estudiar notaries i registres i em vaig quedar, de sobte, sense ningú. ¿I què havia de fer, anar tot el dia pel carrer de les Barques? És que a València en aquell moment no hi havia absolutament res. I és probable que, si m'haguera esperat un parell d'anys, no hauria vingut a Madrid, perquè dos anys després va començar a cantar Raimon, filosofia i lletres a moure's, Fuster a publicar... Tot el moviment d'identitat i cultura en el qual, si m'haguera quedat, jo hauria estat».

Va vestir de *petate* amb la divisa d'alferes durant una temporada, i, com que esquivava notaries, registres i bancs, es va buscar en la filosofia i el periodisme. No tenia ofici ni benefici, com ara, ni sabia a què havia anat a Madrid. «Jo sóc llicenciat en dret, que no és cap professió; vaig estudiar quatre cursos de filosofia, que tampoc és cap professió; vaig estudiar periodisme, però em vaig deixar una assignatura i tampoc és cap professió. En canvi, sí que estic donat d'alta en la cambra agrària de la Vilavella-Nules. I clar, si em pregunten quin paper puc mostrar a la policia que acredite que tinc un ofici, només puc contestar una cosa: agricultor. Abans ho posava al meu DNI. És la meua professió a efectes legals».

—¿Conserva terres encara?

—Sí, dels meus pares. Me les porta un administrador

I quan va constatar empíricament que no podia fer res més que ser agricultor *honoris causa* es va refugiar en el passeig i l'escriptura. El resultat va ser *Pascua y naranjas*, llibre que va merèixer el premi Alfaguara en l'edició de 1966. I una nit va anar a la redacció del diari *Madrid* a buscar un amic i el van enganxar, modificant-li, en certa manera, l'itinerari.

—Oye, ¿por qué no nos mandas algo?

—Pues bueno.

Va enviar un article sobre Salazar, que havia acabat d'expirar, i el director li va dir que *muy bien*, que continuara. Ingressat en el negoci, les coses adquiririen el marxamo de desencadenar-se per si soles.

—Oye, ¿tú sabes algo de arte?

—Hombre, yo he estudiao filosofía... y he estudiao...

—Es que se ha muerto el que hacía la crítica. ¿Quieres encargarte?

—Bueno, pues ya está.

I s'hi va posar, però el general moro *a feira*, probablement per combatre el tedi i la inacció, es va muntar una *mascletà* amb el diari *Madrid*. «Quan van dinamitar el periòdic em vaig trobar que tenia amics pintors i que sabia alguna cosa de galeries, i com que la família de la meua dona tenia un local a Argüelles i pensàvem muntar

alguna cosa per als amics, una llibreria o una galeria per a fer tertúlies, vam obrir una galeria d'art que ha funcionat bastant bé.

—Tinc entès, senyor Vicent, que la seua galeria ha jugat un paper important en la difusió d'artistes valencians...

—Un pintor valencià, per principi, sempre hi exposava. Però jo no sé la influència que haja pogut exercir la galeria sobre la seua obra. La galeria, encara que jo tenia l'experiència de la crítica i l'amistat dels pintors, era una cosa de la meua dona. Jo, de fa sis o set anys, n'estic al marge totalment».

LA NEUROSI PER OFICI

Durant els anys immediats a la demolició violenta del periòdic de Calvo Serer va freqüentar, entre caminata i caminata, altres diaris i quan la rotativa d'*El País* es va posar en marxa, el seu prestigi d'escriptor de diaris va prosperar d'una forma incontenible. «Ja està tot dit. Tot, absolutament. Canvia la forma. La forma és insondable. La gent està repetint el discurs de sempre. Són quatre coses. Em pareix que hi ha un llibre on hi ha la història de tots els arguments possibles. Crec que els ordinadors el tenen incorporat com a programa. Les passions humanes són sis o set, i les combinacions d'aquestes passions són setanta arguments. ¿Shakespeare què és? Shakespeare clavava la cullera a Suetoni i Sèneca, i després deia *la espada con lágrimas y los pájaros sobre la tumba* de no sé què, però en el fons les seues passions eren les de Suetoni i Sèneca».

—¿Quina és la diferència entre la literatura i el periodisme?

—No n'hi ha cap. Potser el periodisme informatiu no és literatura. Ara: quan et pares a pensar un adjectiu ja ets escriptor. Ja ho deia Josep Pla.

—I vostè cedeix el pas als adjectius, ¿no?

—A mi em costa molt escriure. El procés d'asseure'm és molt lent. El procés de tenir clar què vull dir és molt lent. El procés de tenir alguna ocurrència que valga la pena és molt lent. Jo estic ara en una situació problemàtica. Per una banda, ser un escriptor professional ho considere un horror. Que tot el que tu escrigues, pel fet que ho escrigues tu, haja de ser publicat és un horror. I per l'altra, ser un escriptor de *hobby*, un escriptor que escriu quan les coses se li ocorren, també és un horror. No escriure per necessitat també em pareix un horror. Tot em pareix un horror. En el fons, jo no sé si això és un ofici, si és un benefici, si és una neurosi, si s'ha de fer per a guanyar-se la vida, si s'ha de fer per necessitat... La veritat, no tinc ni idea. Jo sóc un escriptor que escric perquè m'ho demana el periòdic. Crec que no podria deixar d'escriure, i, alhora, crec que el que he escrit no té cap motiu per a ser escrit. És una neurosi total. Estem en la de sempre».

«No tinc horari. Sempre m'alce vuit hores després de gitar-me. I comence a tractar d'escriure. Normalment no se m'ocorre res. Cas que se m'ocórrega, crec que no té cap importància, que pot esperar perfectament i ser millorat. I deixe passar el temps. Al cap d'una o dues hores de no haver fet res, m'entra una espècie de depressió total per no haver fet res i perquè les coses que se m'han acudit no tenen cap importància. No obstant, si he d'entregar el paper ràpidament, em pose a treballar. I tot allò que em ve al cap va adquirint una importància directament proporcional al minutatge. I tot el que se m'ocorre en l'últim minut em pareix genial, sempre que siga útil per a tapar un tros de foli. Treballe quan tinc la necessitat de treballar.



Ara treballe en un llibre, que és més neuròtic. A voltes estic tot un dia, i si veig que trac rendiment, continue. Si no, a la primera que toca el telèfon salte d'alegria i me'n vaig».

Quan es va trobar a si mateix, entre una ciutat d'al.luvió que s'ho menja tot i les serralades d'algeps de la Meseta, segurament es va interrogar ¿i ací què sembrem?, i se'n va anar per totes les rutes calcant les acumulacions urbanes i les maneres de les espècies que incrusten el planeta.

—Aquells viatges que va publicar en el periòdic, ¿els va fer?

—Els vaig fer, encara que els hauria pogut no fer. Des d'on millor s'escriu és des de casa. Jo els vaig fer, però molts d'ells, els vaig escriure un any després d'haver-los fet. I el que quedava del viatge era l'atmosfera. Perquè un viatge és l'atmosfera del viatge. Una de les teories del viatjar és que tu travesses un espai del planeta per a trobar-te a tu. Normalment, quan tu arribes a una ciutat tu ja hi estàs. La ciutat ets tu. Hi ha com una espècie de doble. Tardes a trobar-te, però acabes trobant-te. I quan et trobes, ja has descobert la ciutat. Viatjar és anar a buscar-te. És, com tot, una cosa subjectiva. És igual escriure-ho allí que ací. Pots descriure una terrassa de Nàpols a Nàpols o a València.



—*O a Palerm.*

—És que Palerm és València. Si no coneixes Palerm, tens una obligació moral, greu, de conèixer-la, si vols conèixer València. València és un cinquanta per cent mora i un altre tant de siciliana. A més, l'estructura de Palerm és la del barri del Carme. La Malva-rosa és Palerm. El valencià és un sicilià moro un poc napolità. Aquell tio que tu veus a Sicília amb el cavall, l'armilla, la gorra... això és València.

—*¿Va trobar l'origen de la paella a Rodes?*

—Això és literatura de saldo. Jo en sé fer, de paella, però no m'agrada gens. A mi m'agrada l'arròs, perquè l'arròs és un vehicle de sabors meravellós. És meravellós amb un all, amb un pèsol... Vehicula el sabor fins al fons del cervell. Hi ha harmonies en l'arròs que són més fabuloses que la paella: l'arròs amb sèpia, l'arròs amb fesols i naps, l'arròs negre.

EL 23-F

«Em va pillar en el cementeri de Vila-real, enterrant un amic. La notícia me la va donar el conductor del furgó, que ho havia sentit per la ràdio. Però em va dir que la ETA, que la Guàrdia Civil, trets en el Congrès... Després de l'enterrament vaig anar cap a València, a buscar l'eixida a Madrid. Eren les sis o les set. I a l'entrada de l'autopista de Vila-real, el tio de la garita tenia un transistor i estaven tocant *Quinto levanta, tira de la manta.* Que tocaren diana a les set de la vesprada, ja em va sorprendre. I vaig seguir. Aplegue a València i veig un embús increïble. I com que estàvem prop de falles vaig pensar que seria a causa de la cavalcada del Ninot. I a la mitja hora, sense baixar del cotxe, li vaig preguntar al del cotxe del costat. Em va dir que anara al seu cotxe i en aquell moment estaven repetint, per enèsima volta, el *bando* de Milans del Bosch. Aquell senyor em va dir que no anara a Madrid, que Madrid estava assetjat. I me'n vaig tornar al poble. Però, clar, vaig anar fent eses per tota València i se'm van fer les nou de la nit, l'hora del toc de queda. Anava, pràcticament, sol per València. I en un carrer que dóna a la Gran Via vaig veure passar els tancs. Feien un soroll infernal, i els estornells de la Gran Via havien fugit.

DOS NOMS COMENTATS

—*Josep Pla.*

—Un escriptor fora de sèrie. Un positivista. Un escriptor que tot el que escrivia ho havia tocat prèviament amb la mà. I després, un escriptor que ha escrit el doble del que havia d'haver escrit.

—*Joan Fuster.*

—Un pare de la pàtria. És un home que jo admire molt, d'una intel.ligència extraordinària i mediterrània, molt greco-romana. Un home que ha despertat una consciència i que acabarà, d'ací a molts anys, fet de bronze en una estàtua i cagat pels coloms. Un tio meravellós.

EL RETORN ANIMAL

—*Un esmolat observador com vostè, ¿vigila la seua imatge? ¿Fa exercici?*

—¿Exercici de gimnàstica? En absolut. L'única cosa és que em fa massatges un japonés, a la columna. Estic contra l'esport, si no et paguen. L'esport pagat em sembla meravellós. Ara, aquells esforços enormes sense cobrar-los són una barbaritat. S'ha de fer esport com ho fan els animals. Les mones, per exemple, no es posen a córrer per veure quina arriba primer. A la mona, si li ho pagaren, ho faria. La mona quan vol un coco, puja. Quan l'acacen, fuig. I si no, s'està quieta.

—*Veig que el que fóra més guapo que Brando pren sacarines...*

—Sóc un Marlon Brando en estat de superruïna. La sacarina dóna càncer, però millor. Com més prompte, millor.

—*¿No li fa res la mort?*

—La mort és un costum. Vas morint-te a poc a poc. Té una tendresa meravellosa. És dolça. La mort no existeix. Quan arriba, tu ja no estàs. El que és terrible és l'estat de deteriorament. La ruïna humana. El procés de destrucció del cos és terrible.

Els animals moren de meravella; els homes, no. Quan la mona que va precedir l'home va veure un objecte mort en terra, de la seua espècie, i es va adonar que també havia de morir, va tenir un sobresalt de terror i encara no s'ha recuperat. I ha inventat tota classe de formes per a vèncer el terror: de la religió a la droga. Com més et pareixes a un animal, més suau és la mort. La joventut és immortal. Un jove no pensa que s'ha de morir. I tota la lluita de l'home és la recuperació de l'animalitat, de la joventut.

La vida és una representació, una funció. Quan mor un amic que coneixes de sempre, ho constates. Aquest tio ha vingut a aquesta vida i ha fet de barber, de forner, ha fet que estava enamorat, ha fet que se separava de la dona, en un moment determinat va matar un altre, i, després, s'ha mort. Ha fet una funció.

Miquel Alberola

Un submarí a les estovalles

Joan Barril, periodista, escriptor, radiofonista i, ara, guionista cinematogràfic. *Un submarí a les estovalles*, l'ha fet parar taula al cinema, una taula que el polifacètic escriptor no té gaires intencions de desparar.

Joan Barril diu que Ignasi P. Farré es va interessar per *Un submarí a les estovalles* quan la història encara no havia aparegut en llibre. La narració que el mateix Barril considera una comèdia urbana, va interessar de seguida el director de cinema després d'haver obtingut el premi *Pere Quart* d'humor. Ell mateix i Ton Lleonart van posar fil a l'agulla del que seria el primer guió, que es va acabar convertint no en una reproducció literal de la novel.la sinó en una adaptació, ampliada almenys pel que fa al fil narratiu, que exigeix un registre diferent del narrador literari al narrador cinematogràfic.

—¿Vas pensar en el fet que el teu llibre pogués transformar-se en una adaptació cinematogràfica?

—Home, és bastant cinematogràfic, però no ho vaig pensar en absolut. El que s'està produint és que gradualment està creixent una indústria petita, estirada sobretot per les televisions i això permet que els autors pensin una mica en altres possibilitats de traure els seus productes.

—¿Es fàcil fer un guió quan se n'és el propi autor

—Jo no havia fet mai un guió. El director em va dir que era una cosa senzilla, formalment parlant. Posar-s'hi no va costar. El cas, però, és que va aparèixer Ton Lleonart, un bon amic amb experiència en el camp del guionatge, i vam compartir l'aventura.

—¿T'has autoalterat, doncs?

— No gaire. La línia argumental és pràcticament la mateixa que el llibre. Hem ampliat més gags, més visualitat, però sense alteracions substancials. Ni que el guió estigui enllestit del tot, a vegades mentre rodem l'escena afegim alguns canvis, però no canviem l'original.

— ¿Un altre guió pensant en la Barcelona del 92?

— A mi em sembla que amb 92 o sense, si haguéssim hagut de triar una ciutat per rodar també hauria estat Barcelona, al marge que sigui la ciutat del llibre. Volíem que aquesta realitat quedés clara, com era la ciutat, quina era, i quina llengua s'hi parla. Per no caure totalment en un excés d'universalitat que pogués neutralitzar la seva personalitat. El fet és que la pel.lícula reflecteix un moment substancial de Barcelona. Un moment actual en què tot torna a posar-se en el seu lloc. S'ha produït un relleu social i a la vegada un aiguabarreig de noves i antigues classes. Els Jocs Olímpics han permès l'entrada en aquest aiguabarreig d'altres sectors, dissenyadors, arquitectes, professionals liberals, artistes, tots plegats queden retratats en aquesta pel.lícula amb una confusió de poders i d'assentament del bloc dominant barceloní.

— ¿En el cine, l'humor de la novel.la tindrà també aquest qualificatiu?

— Home, és una comèdia, però no estripada. Els personatges que hi apareixen s'insinuen, no són caricaturitzacions exactes. No provocarà, em sembla, grans rialles, però tot dependrà del lloc on es vegi. A un espectador català li faran gràcia coses diferents que a l'espectador francès. La veritat és que els conflictes poden passar en qualsevol altre lloc del món.

— ¿No hi ha el perill que et comencin a penjar l'etiqueta d'autor humorista?

— Aquest perill aquí sempre hi és. Una vegada vaig moderar una taula rodona sobre els toros. Doncs, la Universidad Menéndez y Pelayo em va demanar uns mesos després com a expert en toros, ¡jo, que no hi he anat quasi mai! Som un país petit, les coses acaben recaient en els mateixos noms, i quan algú s'apunta a una característica diferent t'hi encaixen de seguida. Com que tinc la sort de publicar cada dia, i als diaris, dono la possibilitat de veure que parlo de moltes coses, i que no admeto etiquetes.

UN PERIODISME ATÍPIC

— ¿Tota la vida dins el periodisme?

— Vaig passar una època molt curta intentant fer negocis, però em vaig arruïnar de seguida, que és el que passa quan un no hi entén.

— ¿Entrar en noves facetes et produeix algun canvi professionalment?

— Jo hi acabo fent sempre el mateix. De la premsa escrita a la ràdio no hi ha sinó posar-hi la veu. Una cosa semblant del que passa en el cinema. És clar que no podem mitificar l'escriptura. L'escriptura és el resultat de la mirada. Com que tinc la sort de poder fer un periodisme atípic, de poder escriure el que vull, i parlar del que vull, no sóc un barem per parlar-ne. L'important del periodisme és qui aporta les notícies.

— ¿Tenim la premsa que ens mereixem?

— Això sí que penso que no. No hi ha la que ens mereixem. Però això no justifica ni querelles, ni accions contra segons quina premsa. Sí que cal no perdre de vista el que passa. Hi ha una premsa que practica uns mètodes indignes, una altra que potser s'equivoca, que diu el mateix que els primers, però sense intenció. Que el lector sàpiga què hi ha i que triï. S'ha acabat allò de dir que tots els col.legues són iguals. Jo no puc ser col.lega d'una classe de periodista que practica segons quins mètodes. Però això no em permet de prohibir-lo.

— ¿L'objectivitat existeix, doncs?

— Hi ha una frase de Lucky Luke que diu: "Independència sempre, neutralitat mai". Un eslògan del personatge de còmic que es pot aplicar a tota mena de premsa. El periodista és humà, té sentiments, i en tot cas el director de l'empresa ha de saber amb qui compta a cada lloc.

— El personatge protagonista de la pel.lícula Un submarí a les estovalles *té unes distàncies lingüístiques.*

"La pel.lícula reflecteix un moment substancial de Barcelona. Els jocs olímpics han permès l'entrada d'aquest aiguabarreig format per dissenyadors, arquitectes, artistes, etc".



¿Com es mou lingüísticament un àrab a Barcelona acabat d'arribar?

— Això sí que hem hagut de treballar-ho. A la novel.la, el narrador ho explica. Aquí, el personatge s'ha de moure primer esforçant-se a entendre el català, repetint frases, donant una impressió que l'està aprenent, sense que parli ell, sinó que aclareixi la falta de diàleg a través dels contertulians. El gest, la mirada, la intenció han substituït a vegades el text.

— *Autoritats a dojo i reina inclosa, pel que es veu al llibre i ara al rodatge... ¿això, en cinema provoca alguna mena d'autocensura?*

— No, gens. La monarquia a vegades és víctima de qui es creu que és més papista que el papa i fa unes interpretacions de segons quines coses que acaben fent més mal a la mateixa casa reial.

— *¿No hi ha una crisi de reis? El cas de Balduí, de Bèlgica...*

—Hi ha monarquies caduques. No és el cas de la monarquia espanyola que és tota una altra cosa. A mi em sembla que el cas de la monarquia constitucional espanyola fins ara funciona. Això no vol dir que caiguis en el pragmatisme de dir, si ja va bé i funciona, ni en parlem. El cas és que en el meu guió no crec que pugui ser objecte de ridiculització ningú perquè senzillament no seria la meva manera de fer. Per tant, tampoc es tracta d'autocensura perquè no hi ha motiu perquè n'hi hagi.

Andreu Sotorra

¡Sobresaliente!

Ahora por sólo*
175.000 ptas.
disco duro incluido





Sateco-UNI

Avda. Santos Justo y Pastor, 19
Tels. (96) 362 34 74 • 362 35 20
Fax : (96) 362 07 66
46021 VALENCIA

*Precio, sin I.V.A., del modelo Macintosh SE 1/20 valido sólo para universitarios, personal y centros docentes. PROMOCION TEMPORAL.

Una nit a Barcelona

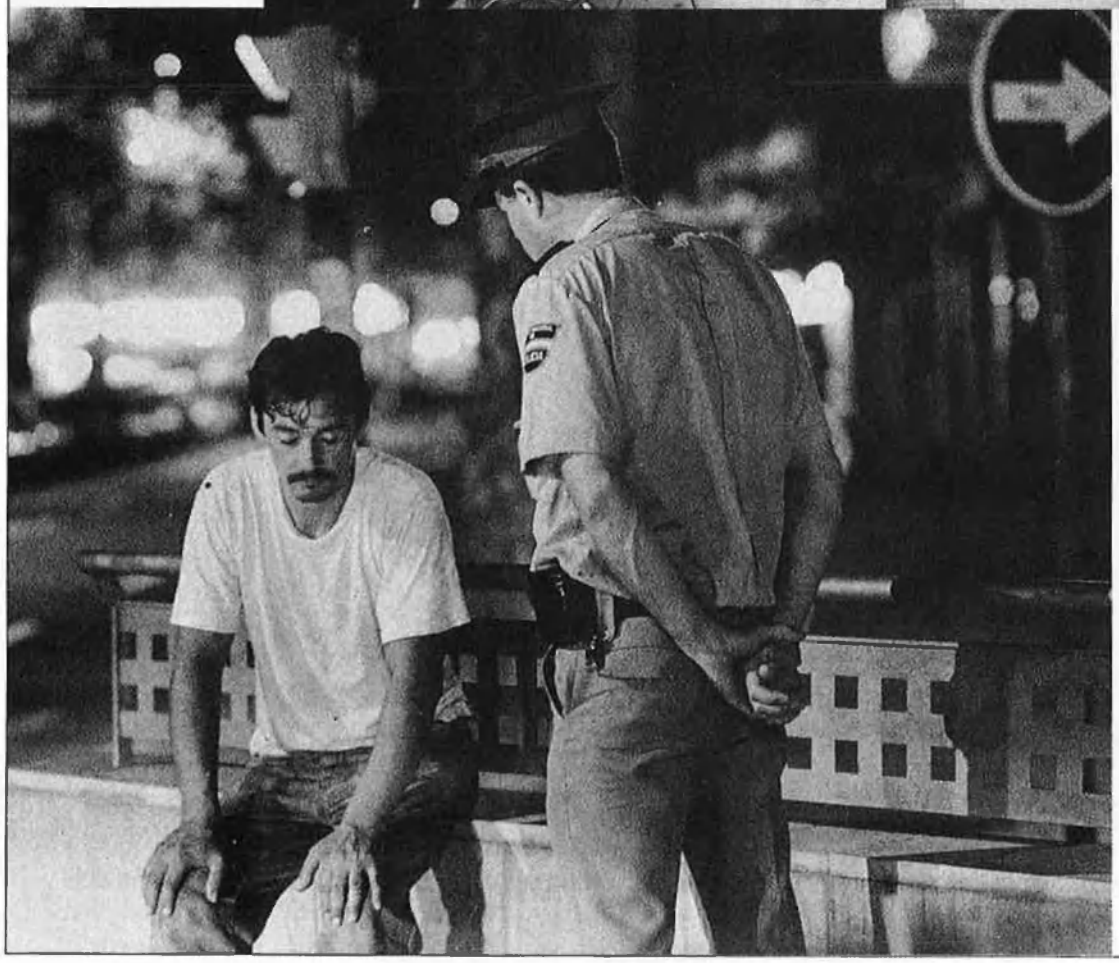
El fotògraf Kim Manresa, guanyador de l'últim premi Foto-Press, i el nostre col.laborador Ferran Torrent, ens ofereixen una visió àcida i decadent alhora de la Barcelona de nit.



Vine, palpa, acaricia amb la galta i somnia per un moment que estàs pres en l'exuberància d'aquest aliment dels déus.

Fumen, xarren o beuen tot esperant el pacient ocasional necessitat d'una transfusió urgent.





–El DNI o el número d'identificació fiscal.
– 0..00..000-JB.
– ¿Se está burlando de mi?
–Estic borratxo.





–¿Què, sor Pepita, com ha anat la ronda?
– Calla, calla. He agafat un paio enderiat amb el número del missioner.
– Deu ser catòlic.
– Segurament. Volia pagar-me amb segells del Domund.

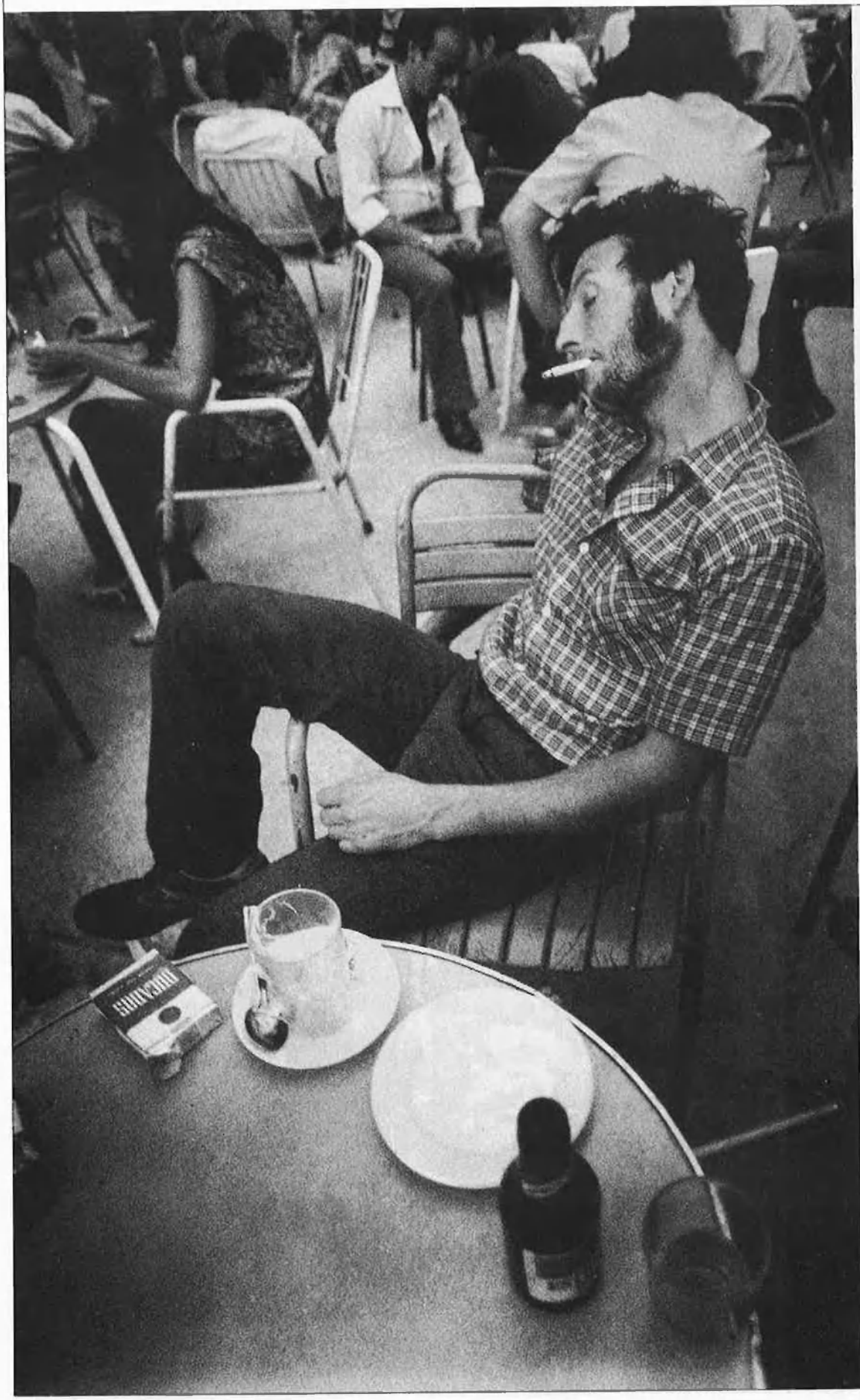
Això és una rereguarda, i no la del general Líster en la guerra del 36.

–¿No li fa vergonya? President de vuit consells d'administració i amb aquest barret al cap.
– Doncs no s'ho creurà, però porte una merda com un cosac.

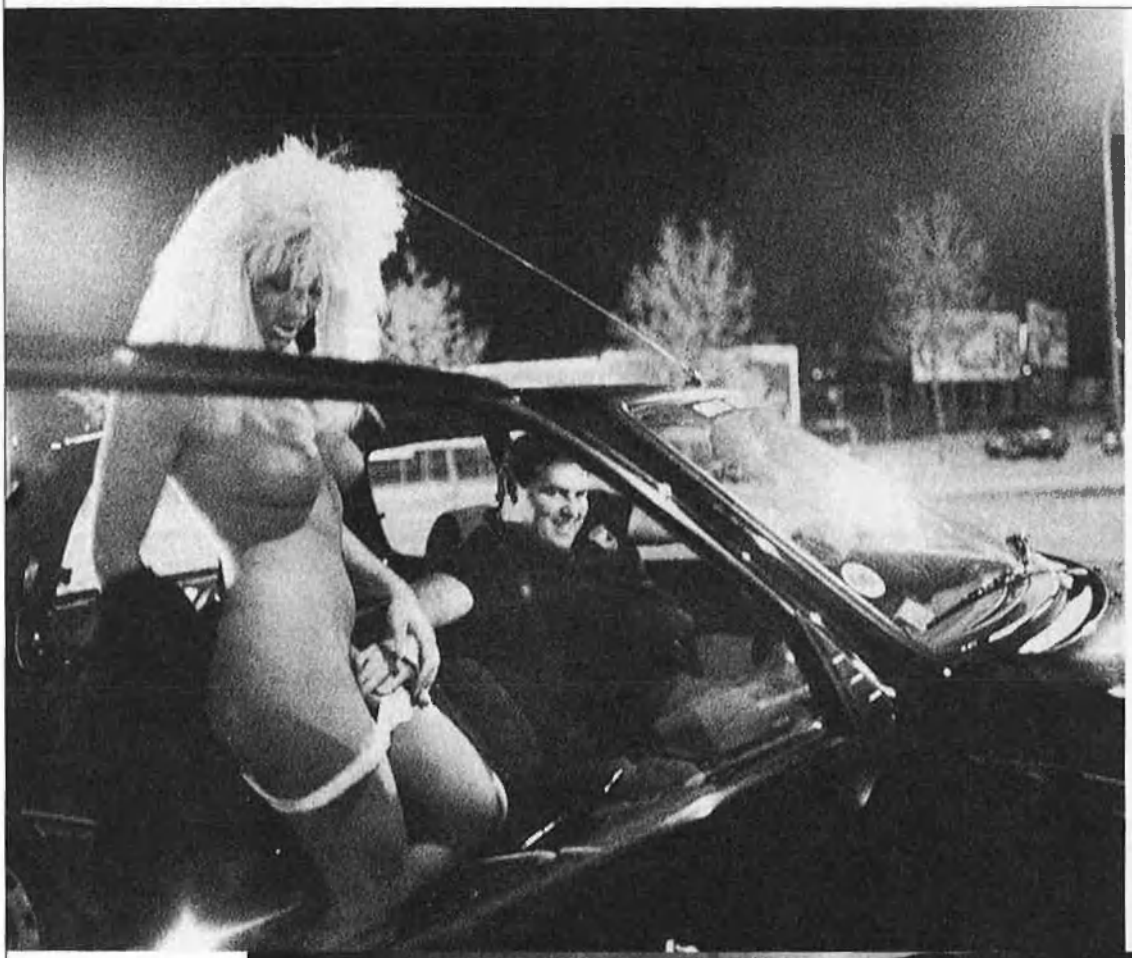


Anunci antiinstitucional: Barrejar alcohol i dones revitalitza les neurones i et relaxa de les tensions. Quan acabes, agafa un taxi.





¡A mí, la Legión !



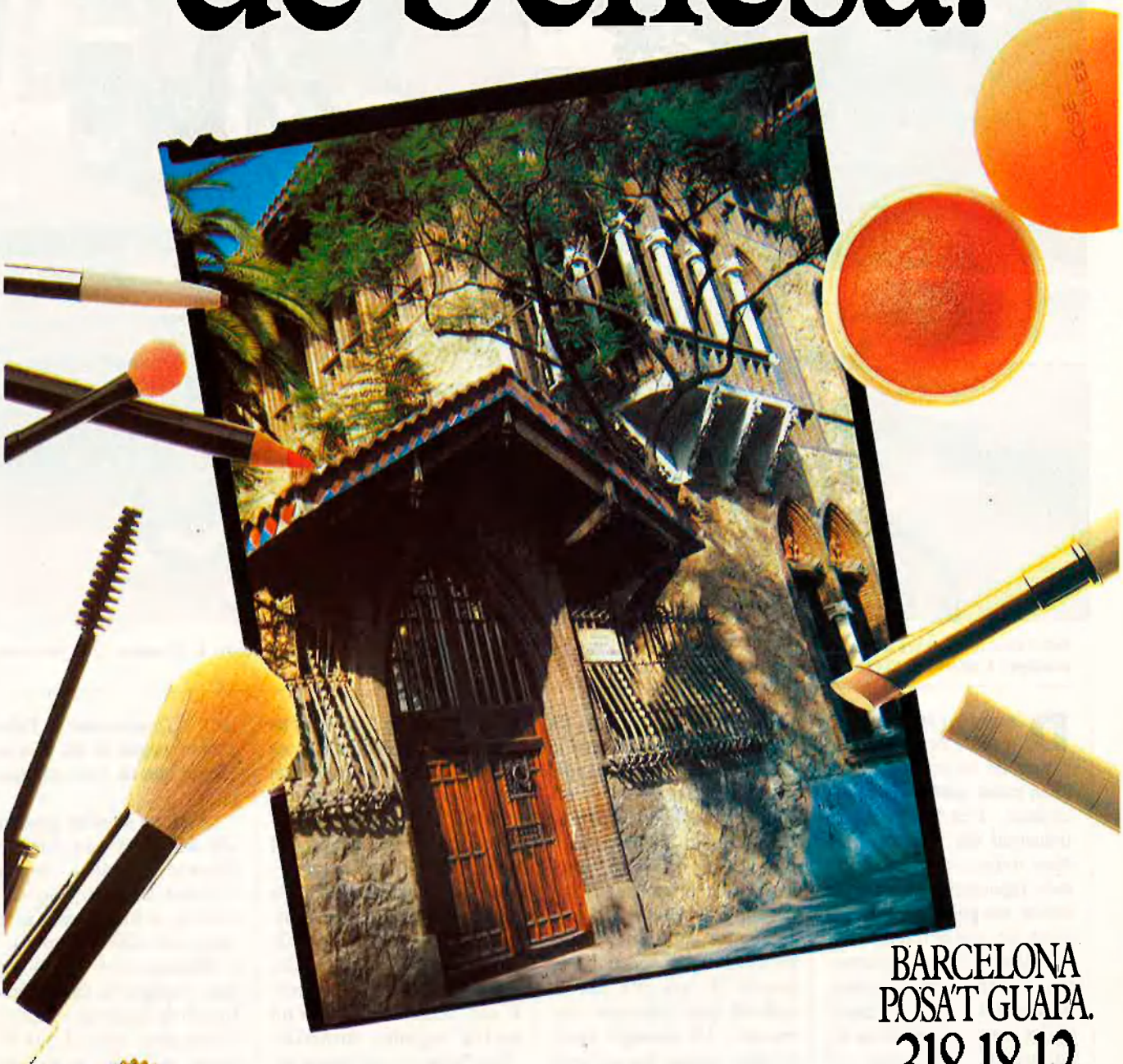
¡Òndia, si porta minga! ! Tant fa, ara ja sóc ací.

Suc de senyoreta, ideal per a les depressions sentimentals. Natural i sense additius cancerígens.

© *Editorial Tiempo Libre*



Tractament de bellesa.

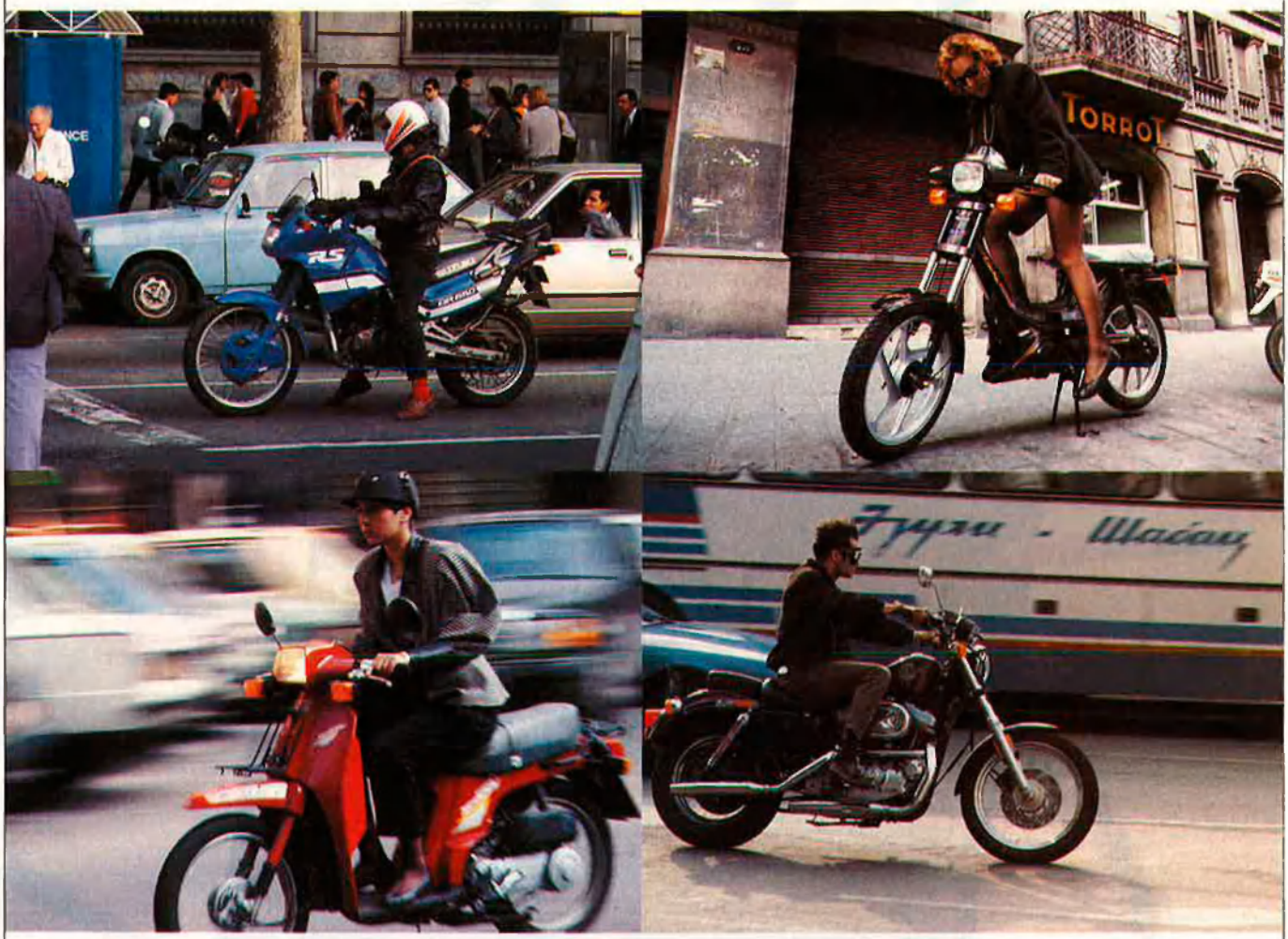


BARCELONA
POSA'T GUAPA.
318 18 12

Ajuntament de Barcelona

Dues rodes i mil posicions

Hi ha moltes maneres de conduir motocicletes. Des del clàssic *yuppie* fins al missatger, cada tipologia de moto defineix el conductor. El món de les dues rodes és cada vegada més complex.



Dalt, l'afició comença ben d'hora. A la dreta, 1. L'aventurer; 2. La Pink Ladies; 3. La *yuppie*; 4. El Custom; 5. El *dandy*; 6. El *lolailo*; 7. El missatger; 8. El RR; 9. El Crivillé Rèplica; i 10. El segona mà. JORDI MORE

Després d'uns anys de rècords de vendes, els carrers de les nostres ciutats s'han trobat poblats de motocicletes. Una forta tradició industrial del sector de les dues rodes –fins l'arribada dels japonesos, que va fer tancar, una per una, les fàbriques de motocicletes del Principat, a finals dels setanta–, la benignitat del clima mediterrani, la popularització de les curses del Mundial de Velocitat, i, sobretot, el col.lapse circulatori de les grans ciutats, han fet que la dèria per posseir i gaudir d'una motocicleta s'hagi ensenyorit de la voluntat de molts catalans i valencians.

Al marge de l'ús de la motocicleta amb finalitats estrictament pragmàtiques, el cert és que les dues rodes configuren un món que ratlla la passió. I, com tota passió, amb els seus defensors i detractors. Un exemple d'això en una escena quotidiana: qualsevol de les avingudes de Barcelona o València en hora punta; una moto, arraconada al costat de la vorera, un escampall de vidres sobre l'asfalt, el motorista inconscient en el terra, i curiosos observant com una patrulla de la Guàrdia Urbana espera l'arribada de l'ambulància. Els comentaris de la gent van des de l'esgarrifança fins al retret. L'*anti* confirma el vaticini tantes vegades formulat: "Era d'esperar, van com a bojos". L'*apassionat*, a l'altre extrem, també hi diu la seva: "Segur que ha estat un taxista".

Però no totes les passions són del mateix caire, i la proliferació de motos –segons s'estima, el parc d'aquests vehicles, a Barcelona, s'aproxima a les 200.000 unitats, i, a València, a les 70.000– ha anat configurant una diversificació de tendències motociclistes que, amb el pas del temps, poden ser ja perfecta-

El mercat de segona mà de motos relativament noves però amb una tecnologia de fa més de cinc anys, que les ha deixat antiquades, és nombrós i barat.





El mercat de segona ma de motos es nombrós I barat. JORDI MORERA

ment codificables. Van des dels clàssics *yuppies*, home o dona, amb la seva Honda Scoopy, impecablement vestits, casc de genet, ulleres *Ray-ban* i maleteta entre les cames recolzada en el petit carenat del *scooter*; fins a l'adolescent *lolailo* del barri marginal que, amb la seva Derbi –o ciclomotor a l'ús– de dubtosa procedència, sense casc, sense llums ni prudència, passeja la *titi* al mateix temps que fa miques els tímpans dels pacífics vianants.

Passant, és clar, pels *aventurers* del Dakar urbà que, amb potents i brincaires motors de grans depòsits i llargues suspensions, esquiven automòbils com si fossin roques i traspassen vies de tramvies en desús convertides fantàsticament en roderes de dunes. Composen aquesta tipificació, també, els *RR*, que és com s'anomenen els conductors de les *Racing Replica*; és a dir, motos de cursa de gran cilindrada, amb llums, retrovisors i matrícula. Els *RR* emulen Sito Pons i Joan Garriga, amb l'eventualitat, però, que les seves motos, que arriben a desenvolupar els 140 C.V. de potència, no troben carrers, carreteres o autopistes on donar cabuda a la globalitat de la seva cavalleria. Els *RR* es poden veure, doncs, estampats com mosquits en carcasses de camions, o bé quedant-se amb la concurrència davant d'un semàfor en vermell, amb una rossa que tomba d'esquena adherida, fent ventosa, en el troç de seient destinat al paquet.

Els *RR junior* són els que podríem anomenar *Crivillé Replica*. Això és, adolescents (com el de Seva), amb petites motos de 80 c.c. o 125 c.c. (com el de Seba), amants de roscar gas i ignorar els frens (com el de Seva), que es peguen les grans pinyes de les que en surten vius de miracle –i toquem fusta– (com el de Seva), i completament sonats: com el de Seva. Els *Crivillé Réplica* tenen la torna femenina en les *Pink Ladies* de les Vespinos o Derbi Variant; noietes amb faldilla curta, cabellera al vent i cames acuradament escairades sobre el xassís –¿estreps o pedals, perquè? La seva passió és decorar el ciclomotor amb *Snoopys* o matrículesnord-americanes, no acostumen a dur casc perquè es despentinen, però sí ulleres de sol perquè el llagrimeig del vent no esls faci córrer la línia dels ulls.

El mateix vehicle que duen les *Pink Ladies,* el ciclomotor, és el que usen els missatgers. Aquests s'han convertit en poc temps en el terror dels taxistes, amb els quals no poden ni veure's: lliuren unes batalles acarnissades per fer-se seu el carril Taxi-bus. Els missatgers posseeixen una bíblia, el codi de circulació; l'únic, que llegit a la inversa. La seva habilitat al manillar és, però, esfereïdora.

Una altra història són els *dandys* de les BMWs. Tranquils i elegants, fan cua darrere els cotxes, i amb la seva conducció pausada fan seu el reclam publicitari de la marca: *La carretera no és un circuit.* Van ben vestits però no és imprescindible; ja els guarneix la BMW, a qui porten a la tintoreria setmanalment. Canvien de moto quan la BMW canvia de motor, i això succeeix amb un cicle semblant al del cometa Halley. Punt i a part són els *Custom.* Hereus de l'*Easy Rider* i el *Motorcycle Boy*, formen una de les tribus urbanes més impactants. El seu delit no és la velocitat ni la potència, sinó el cromat i l'artesania. Com més llueix la moto, millor. Aquesta és la seva amant, companya, somni, temptació i deessa. Si els Customs poguessin reencarnar-se ho farien en forma de Harley-Davison.

I la diversificació podria prolongar-se fins a l'infinit, no en va cada motorista té les seves peculiaritats que el fan diferents dels altres. Això no obstant, hi ha una circumstància curiosa que ha fet nàixer un nou motorista, sense que, però, pugui ser classificable amb nitidesa. A les espatlles del *boom* de les dues rodes han quedat un munt de motocicletes que han restat obsoletes. El mercat de segona mà de motos relativament noves però amb una tecnologia de fa més de cinc anys, que les ha deixat antiquades, és nombrós i barat. Molts *motards* que somniaven amb aparells de gran cilindrada, ara els ténen al seu abast, de segona mà i a bon preu. Són els *segona mà.* N'hi ha moltíssims.

Eduard Company

Novetats

Maig **90**

Publicacions de la Generalitat de Catalunya



Les nostres muntanyes: Catalunya Pirinenca
per Josep Barberà i Suqué
PVP 4.000 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 452.

Obra que respon a una necessitat de divulgar les possibilitats que Catalunya ofereix a tots aquells que senten la inquietud de conèixer amb detall la realitat natural del país.

Manual de Dret Pressupostari
per Albert de Rovira i Mola
PVP 1.800 ptes. 20×13 cm. Pàg.: 358.

En aquest llibre es fa una anàlisi dels problemes fonamentals del dret pressupostari i la seva projecció a l'ordenament jurídic vigent.

Premi Catalònia d'il·lustració 1988
PVP 1.500 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 126.

Catàleg que aplega les il·lustracions seleccionades pel jurat que concedí aquest premi, amb caràcter internacional, que es convoca blanualment a Barcelona.

Pautes per a l'aplicació de les ISBN a la descripció de parts components
PVP 400 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 24.

Les pautes que presenta aquesta publicació s'han dissenyat per ajudar als qui preparen descripcions de parts components de publicacions (capítols de llibres, articles, etc.).

L'experiència pictòrica: Pilar Viviente
PVP 500 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 32.

Catàleg de l'exposició presentada pel Centre d'Art de Santa Mònica de Barcelona, el mes de març de 1990, de l'obra pictòrica de Pilar Viviente.

Poesia visual de l'Estat espanyol
PVP 500 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 28.

Catàleg corresponent a una exposició col·lectiva d'artistes de tot l'Estat espanyol, celebrada a Lleida l'octubre de l'any 1989, amb el títol «Poesia Visual».

La funció pública docent: incompatibilitat, règim disciplinari i situacions administratives
PVP 525 ptes. 26×12 cm. Pàg.: 88.

Tercer volum de la sèrie «La Funció Pública Docent», destinat sobretot als membres de la comunitat educativa.

Disseny curricular: ensenyament primari
PVP 1.025 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 122.

Proposta de treball per discutir durant el curs 1989-90. De la discussió, n'ha de sortir què ensenyar i aprendre en aquesta etapa en la qual es posen les bases del saber i les actituds dels futurs ciutadans.

Estudiar a Catalunya
PVP 375 ptes. 26×12 cm. Pàg.: 154.

Segona edició de la guia realitzada per aconseguir donar elements per informar i orientar els estudiants per tal que puguin escollir amb encert el seu futur.

Accidents infantils a Catalunya: estudi pilot de la morbiditat hospitalària
PVP 2.100 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 76.

Primera aproximació global al perfil descriptiu dels accidents no mortals que es produeixen entre la població infantil catalana.

La capacitat laboral del deficient mental adult
PVP 1.600 ptes. 24×17 cm. Pàg.: 94.

Aproximació global al tema del treball en el disminuït psíquic des d'una òptica pluridisciplinar: mèdica, psicològica, laboral, legislativa i estadística.

Decrets i Resolucions d'Urbanisme. 1987
PVP 2.000 ptes. 21×15 cm. Pàg.: 452.

És el núm. 10 de la col·lecció «Legislació i Disposicions d'Urbanisme»; en aquest volum es recull la normativa que sobre matèria d'urbanisme s'ha generat el 1987.

Les novetats que figuren en aquest anunci es poden trobar a les llibreries.
Si desitgeu rebre llibres contra reembossament, empleneu la butlleta.

Nombre d'exemplars i títol

Nom i cognoms

Adreça

CP i població Telèfon

Generalitat de Catalunya
E. A. del Diari Oficial i de Publicacions
Llibreria

Rambla dels Estudis, 118
08002 Barcelona
Telèfon (93) 302 64 62*

Data

Signatura

Trajecte final amb peatge de luxe

La mort i els rituals que l'acompanyen serveixen per a mantenir ben viu un negoci cada vegada més pròsper.

Pel mateix preu, podríem passar unes vacances de luxe en una illa paradisíaca perduda pel Carib. En canvi, aquest últim viatge acaba al cementiri i no inclou bitllet de tornada. Però el negoci té clientela assegurada, perquè tard o d'hora tothom s'hi apunta. I això que la broma d'anar-se'n a l'altre món es paga cara: entre 150.000 pessetes i mig milió, en funció dels pressupostos dels familiars que queden vius. Un import que només es pot reduir amb un certificat de pobresa o una declaració de manca de recursos. Per a la resta de mortals, no hi ha rebaixes. Talment com si morir fos un privilegi reservat als qui es poden permetre tota classe de luxes.

Els més previrsors poden fer com *la tieta* de la cançó d'en Serrat, que ho deixa tot ben lligat per quan li toqui fer el darrer badall. "Llavors ja haurà pagat el nínxol i el taüt/ els salms dels capellans, les misses de difunts/ i les flors que seguiran el seu enterrament". Amb tot, sembla clar que els seus nebots encara s'hauran de rascar la butxaca el dia que "se l'endurà una grip cap al forat profund". Perquè sempre hi ha sorpreses d'última hora. Com la capella o la làpida, que no solen entrar en les pòlisses d'assegurances.

A la ciutat de Barcelona, un enterrament normal costa entre 150.000 i 160.000 pessetes. La mitjana estatal voreja les 200.000 pessetes, segons afirma el president de la Federació Espanyola de Pompes Fúnebres. Madrid és el lloc més *barat* de l'estat: unes 140.000 pessetes *de res*. El pressupost es dispara a les zones rurals, on tot el poble es coneix i ningú no dubta a invertir els estalvis en un enterrament digne d'enveja. A les conglomeracions urbanes aquests cerimonials passen molt més desapercebuts, i a l'hora d'acomiadar el mort la família no s'escarrassa tant a aparentar el que no és.

Més de la meitat de catalans estan subscrits a una assegurança de defunció. Ben segur que és l'única factura que es paga religiosament (de 1.000 a 3.000 pessetes al mes) amb l'esperança que no arribi mai l'últim termini. "Totes les companyies diuen que ho cobreixen tot però al final la família sempre ha d'afegir diners", explica Josep Cornet, gerent de l'Institut Municipal de Serveis Funeraris de Barcelona (IMSF). Curiosament, aquesta és una de les poques empreses municipals que, igual com la societat de pàrquings, pot presumir d'un balanç anual sense números vermells.

La capella o sala de vetlla és una de les despeses extra més habituals. Ara com ara, un 70% dels morts a la Ciutat Comtal hi passen unes hores abans de ser introduïts en un nínxol o en un crematori. El preu, per no desentonar, s'acosta al d'un hotel de 5 estrelles: sumant-hi l'ambulància que recull el cadàver, unes 23.000 pessetes per un dia sencer. D'altra banda, alguns hospitals ofereixen capelles gratuïtes o, si més no, més assequibles.

Un altre dispendi és el tractament sanitari i maquillatge del cadàver. Pot costar 12.000 pessetes si s'opta per la tanatopràxia (una tècnica de con-



Hi ha diverses tarifes que varien segons la qualitat i els ornaments de la caixa i el model del cotxe fúnebre.



servació temporal importada d'Amèrica) o 34.000 pessetes si es fa un embalsament (imprescindible quan s'ha de traslladar el cadàver a l'estranger). Les corones de flors, que –juntament amb els recordatoris– s'han convertit en un requisit gairebé obligat, valen de 15.000 pessetes en amunt. Si fa no fa, el preu d'una esquela modesta en un diari de poca tirada.

Normalment, un servei funerari complet comprèn el subministre del fèretre, la cerimònia, que pot ser religiosa o civil (un dada reveladora: només és en un 1 per 1.000 dels enterraments s'escull aquesta segona opció) i el trasllat del difunt fins al cementiri. Hi ha diverses tarifes que varien segons la qualitat i els ornaments de la caixa i el model del cotxe fúnebre. A Barcelona, el servei més econòmic val 46.000 pessetes ("taüt de forma recta d'aglomerat de fusta, envernissat amb vernís sintètic mat, creu i crist") però aquest no el tenen en compte ni les companyies d'assegurances. Els serveis considerats normals giren al voltant de les 100.000 pessetes. Per 115.200, l'IMSF ofereix un "sarcòfag recte, amb motllures, envernissat amp polièster brillant, entapissat encoixinat, tapa amb o sense vidre, creu damunt la tapa, crist, nanses, pany i lletres", a més d'un cotxe fúnebre prou vistós. El servei més car, triat per un 1% dels clients, costa 343.000 pessetes: "Arca amb forma americana de fusta d'importació, llisa, envernissada fosc o clar amb polièster i laca satinada, entapissat capitoné, caixa interior de zenc, creu de metall



La compra o concessió temporal d'un nínxol té un preu inversament proporcional a l'alçada. DOMENEC UMBERT

damunt la tapa, nanses bronzejades tot a l'entorn del taüt, pany i lletres".

Un excés d'opulència malaguanyat, perquè la caixa té ben poc temps per lluir. Si el seu destí és un nínxol, un cop entaforada deixarà de tenir espectadors. I en un forn crematori, tanta ostentació s'haurà convertit en cendra en un tres i no res.

Set anys després que es posés en marxa el primer servei crematori al cementiri de Cerdanyola, només un 4% dels difunts al Principat són incinerats, xifra que es tradueix en sis al dia. La incineració, pràctica ben vista per l'Església catòlica, és l'únic remei infal.lible contra la falta d'espai i la conseqüent saturació dels cementiris. Tot i que la demanda augmenta, cal tenir en compte que per a la majoria de gent representa una despesa afegida, donat que ja disposen d'un nínxol de propietat familiar. El procés d'incineració d'un cadàver costa poc més de 15.000 pessetes, i les urnes per a les cendres oscil.len entre les 9.000 i les 25.000 pessetes. A part de Barcelona, als Països Catalans també hi ha forns crematoris a València, Castelló i Alacant. L'alternativa de guardar les cendres en els columbaris especialment condicionats dels cementiris també té el seu preu. Resulta més econòmic emportar-se-les a casa o llançar-les al mar, posem per cas.

Els solars per a sepultures a Barcelona es cotitzen gairebé tant com els terrenys edificables de la Vila Olímpica: 91.000 pessetes els sis primers metres quadrats i 145.500 pessetes per cada metre quadrat afegit. Amb tot, Josep Cornet assegura que el *boom* de l'especulació urbanísitca no ha arribat als cementiris. També és cert que, a banda d'uns pocs que reposen eternament en un forat individual, la gran majoria de ciutadans comparteixen el *piset* amb altres familiars que crien malves. La Barcelona pre-olímpica té alguns nínxols antics tan ben aprofitats que en un de sol hi ha restes de 25 o 30 difunts.

La compra o concessió temporal d'un nínxol té un preu inversament proporcional a l'alçada. El segon pis és el més codiciat i costa entre 90.000 i 100.000 pessetes als cementiris barcelonins, mentre que un vuitè pis es pot adquirir per només 15.000 pessetes. El lloguer costa entre 10.000 i 20.000 pessetes per un termini de dos anys prorrogables.

Les làpides són obligatòries en els nínxols de propietat. De granit o de marbre, se'n troben a partir de 36.000 pessetes i fins a 100.000, sense tenir en compte el marc d'acer inoxidable, que costa unes 17.000 pessetes. A més, cal vigilar de no caure en el parany d'algunes empreses privades, que s'aprofiten del desconcert dels familiars dels difunts per vendre'ls làpides a un preu superior en un 40% al del mercat.

L'art de fer negoci amb els morts es fa palés en dates com la de Tots Sants, en què és costum anar a portar flors als cementiris. A part que aquests dies els clavells i els crisantems es posen pels núvols, prolifera també el lloguer il.legal d'escales per enfilar-se a netejar i guarnir els sepulcres de pisos alts. Tampoc no falten venedors que ofereixen llànties de cera que poden resistir ventades sense apagar-se o flors aritificials de durada més llarga que l'habitual.

Paradoxalment, la mort i els rituals que l'acompanyen serveixen per mantenir ben vius més d'un negoci de cert regust macabre.

Eva Piquer

FIRA DE · LA SALUT



La Fira de la teua Vida

ESPORT I OCI · TREBALL I DESOANS · SALUT INDIVIDUAL

PROMOCIÓ DE SALUT · SOLIDARITAT I CONVIVÈNCIA

VALÈNCIA, 31 MAIG - 3 JUNY 1990

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'INDÚSTRIA, COMERÇ I TURISME
CONSELLERIA DE SANITAT I CONSUM
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA



FIRA DE · LA SALUT

Apartat. 476
46080 VALENCIA
Tel. (96) 386 11 65
Telex: 62435
Telègraf: FERIARIO
Fax: (96) 363 61 11

ICEX Institute Español de Comercio Exterior

IBERIA TRANSPORTISTA OFICIAL

SANDOVAL & GÀMEZ



Carlos Stilianopoulos i la seva promesa, Gracita Abascal

Una exclusiva a temps obert

A questa fotografia val molts calés. De veritat. Qualsevol revista *del cuore* pagaria el que fos per veure la que serà la jove de la **Pitita**, l'aristòcrata que veu a la Verge i després dóna conferències per tot l'estat espanyol explicant-ho. Bé, doncs resulta que la Pitita té una filla, **Anna**, que surt amb un manso de molta consideració que es diu **Melote**, és a dir, li diuen Melote, gros, amb molt de cabell blanc que es lliga amb cua de cavall. I la Pitita també té un noi, que es diu **Carlos**. Tots dos, com són del mateix marit (cosa ben estranya avui dia), porten el mateix cognom: Stilianopoulos o alguna cosa ben semblant perquè el nom és d'allò que no hi ha.

I el Carlos, que ha estudiat a l'estranger, es vol casar. La noia és **Gracita Abascal**, filla d'**Antonio** i **Gracia Abascal**. La cosa té molt de marro perquè el pare és un dels molts germans de la **Nati Abascal**, ex-duquessa de Feria i ex-promesa enganyada de **Ramón Mendoza**. I això dóna valor a la foto i a la notícia. El que passa és que a Antonio Abascal no li agrada gens tot aquest rebombori de la *pre msa del cor* i els fa recança pensar que la família es pot convertir en una mena de ginyol, que és el que els passa a tots aquests que viuen de la foto a la revisteta de torn.

Doncs la noia, la Gracita, té tres germanes més, a quina més maca. La notícia oficial de la *pedida de mano* va ser a Madrís, al palau de la Pitita i, és clar, aquesta no va poder resistir trucar a la premsa perquè hi digués tot. Ella, la Gracita, li va regalar un quadro on l'han deixat bastant desfavorida, perquè ella, de debò és molt maca, amb un aire d'allò més californià. El casament està previst per a setembre, poc després que es casi, a Palma de Mallorca, la **Simoneta Gómez Acebo** (la neboda del rei) amb el **José Miguel Fernández Satrón**, que aquests si que són una bona parella, en especial ella, que si no ho fa Cartier, on treballa, sempré està en queixa continuada i és un rotllo.

Com la fotografia està feta a l'*Up and Down,* no ens bellugarem d'allí per continuar la nostra historieta d'avui. Perquè a la terrassa del local, que l'anomenen l'*Out* de l'*Up*, s'està posant de moda. I allí la **Núria Garcés**, que és un xic com la **Sade** i es dedica a les relacions públiques, va presentar el nou joc que es diu Abalone. Es tracta d'una història de boles, blanques i negres, que s'han inventat dos francesos, **Laurent Lévi**, que és pintor i **Michael Lalet** que és periodista. Les coses no els anaven gaire bé i, per separat es van trobar en un treball ben diferent: assessorant un consultori telefònic especialitzat en temes sexuals. Com s'avorrien com una ostra, van començar a fer programes amb ordinador i els va sortir aquest de l'Abalone, que li van posar primer Sumito perquè van considerar que era un joc de força, una mica com el

sumo japonès, però mental en aquest cas.

Ara el joc arriba a Espanya i en faran campionats a Madrid i Barcelona, en concret entre l'*Up and Down* i l'*Archy*. A Barcelona, en les primeres partides, hi van jugar gents de cada, com el dissenyador **Xavier Olivé** i el pastisser **Christian Escriba**, i gent de TV3, **Salvador Alsius, Enric Calpena, Joan Guals, Marieta Espinar, Julià Peiró, Ana de Aguilera, Ricky Grau** i el **Nani Esteve**, de qui tractarem tot seguit.

Perquè ha estat dues setmanes a Barcelona **Ana García Obregón**. I val a dir que continua sent una dona fascinant. És bonica i atractiva en tota l'extensió de la paraula i té un cos molt seductor. Per si fos poc, és molt culta, llesta i sempre té un somriure per a tothom, fins i tot aquells pesats que no te'ls pot traure de damunt mai, ni tan sols quan veuen que estàs amb els teus amics en certs moments d'intimitat, o almenys tota la intimitat que et pot donar una discoteca. Bé, l'Ana ha estat gravant una coproducció televisiva, on fa de dolenta casada amb **Giuliano Gemma**, i la bona és la **Mireille Darc**. La qüestió és que va venir tot un plegat de la tele francesa per fer un reportatge i l'única que els va interessar va ser l'Obregón. Ella se'ls va endur a sopar i després a l'*Up*. Allí va trobar un bon amic, el Nani Esteve, que és el físic pel que sospiren les noies casadores. Bona posició, bona educació, ofici i benefici, a més d'un caràcter excel.lent, bones maneres i tot el que calgui. Ana i el Nani es van fer amics, que no res més, però la qüestió és que la parella van sortir plegats de l'*Up*, amb un servidor, tot sigui escrit. Després de deixar-me al *Fibra Óptica*, disco de la qual ens ocuparem un altre dia, la va dur a l'hotel. La va deixar a la porta i Nani va tornar a l'*Up*, perquè tothom es pensava ja el pitjor, que en aquest cas hauria estat el millor. Però l'amistat és cosa molt important i no es pot perdre així com així, i si hi ha alguna cosa més, doncs al temps.





Shelley Winters després de sopar amb la Dolly Fontana.

Aquí, el que signa amb la Nielsen: ¡Ho sento molt!
Josep Sandoval



Ana García Obregon i Nani Esteve, només bons amics, que no és poc.

Al temps, de la bona taula i del bon vi està, sense cap dubte, la **Shelley Winters**. Ha passat per Barcelona i, és clar, ha sopat a l'*Up and Down* després d'haver fet una entrevista molt divertida al programa del Casas. Està la dona ben grassa, que diuen que això porta la felicitat. I és veritat, menja força i de bon grat i beu vi amb mesura. Van ser unes vint-i-quatre hores a Barcelona, on va parlar dels marits, entre ells **Vittorio Gasmann**. El que no va dir és que ara, que dóna classes en una escola d'art dramàtic de Nova York, de tant en tant els recorda als alumnes detalls significatius i molt especials. Per exemple, de colp i volta, quan cerca un alumne i el troba assegut dalt de tot, als últims rengles de la classe, li diu: "Ah, vostè és allà dalt.-..quins records...¿Sap? Allí mateix, on vostè és-ara, jo em tirava Tony Franciosa fins que vaig casar-me amb ell". Això, si ho haguéssim sabut abans, li ho hauríem pogut demanar al mateix Franciosa quan el vam veure a *La Parada*, el programa estrella de TV3 que condueix **Josep Maria Bachs.**

I ara una de música, perquè el Festival d'Eurovisió d'aquest any ha estat d'allò més curiós. Resulta que Televisión Española, que ara van de moderns, va dir als autors de la cançó que representava Espanya, que aquest any no hi havia diners perquè hi anessin. I, si volien anar-hi, doncs s'havien de pagar el bitllet i l'hotel. Mentre, l'equip oficial de la casa era tan nombrós i imprescindible que incloïa la mateixa dona de **Luis Cobos**, que estava contractat per fer de comentarista de la gala.

Així doncs, vam anar a *Studio 54*, la superdisco, que és on treballa **Raúl Orellana**, autor amb **Jaime Stinus**, exguitarra de Mondragón i autor dels èxits de Gurruchaga, de la música del tema. I allí, a la cabina, perquè era l'hora del passi de la cançó, coincidia amb l'horari de la *disco*, vam veure l'actuació d'Azúcar Moreno, que van estar força bé, especialment si tenim en compte el que va passar amb la música gravada. Després, tots a la festa, que va ser gran, amb els amics de Raúl, entre ells el director de *Studio 54*,

Damián García Puig i un dels millor homes del grup Z.

I, per acabar, i ho sento moltíssim, vaig veure la **Brigitte Nielsen**, l'ex del **Stallone**, que va estar a Barcelona per presentar el nou disc, que és d'allò **més** *patatero:* la noia és clar que no l'ha cridat Déu per als camins de la cançó. Vam xarrar molt, del seu fill amb un bateria danès, del nou nen que ha tingut amb **Mark Gastineau**, de qui s'ha separat. I està la dona més que tipa que tothom li parli del Stallone, de qui ella ni es molesta a parlar malament. Qui no li agrada gaire és la mare del Rambo, la Jacqueline i aquest sentiment és mutu: perquè l'ex-sogra, fa cosa de quinze dies la va fotre a parir,



Isabel Rodríguez, la xica SEBIME.



Fotografia de Zaibi.

dient intimitats de la parella. Però intimitats que anaven des de la vida sexual (gens sana pel que sembla), fins a les operacions d'estètica que s'ha fet. Ella, la Nielsen, només riu, encara que no li fa gaire gràcia. Però és que no té un pèl de ximple i sap el que és la vida i la manera de viure-la, detall que no coneix tothom. Perquè pateixin una mica, la foto aquí d'un servidor i la parenta, que no és tan alta com sembla: jo faig 1'72 metres i ja veuen on m'arriba.

Invitats per SEBIME, la Fira Internacional de Fabricants de Bijuteria, una *troupe* de periodistes –amb predomini de la colònia madrilenya– hem passat uns dies a l'illa de Menorca. Tres dies intensíssims amb visites i àpats pels diferents punts de l'illa. **Isabel Rodríguez**, del gabinet de premsa de la Fira, fou l'encarregada de posar en ordre l'atapeït grup de periodistes, alguns d'ells més preocupats a atrapar el sol balear que a comprovar la balança comercial de les exportacions bijuteres. Isabel, a més, va haver de recuperar alguns dels equipatges extraviats durant el trajecte, com el del representant de la revista *Tiempo,* que a punt va estar d'aparèixer en l'aeroport de Tunis.

La fira, situada en el polígon industrial de Maó estrenava nou president, en aquest cas presidenta, en la figura de **Clara Torres**, jove empresària menorquina i directora-gerent de Creaciones Galy. Tot i que el sector bijuter no es troba en els seus millors moments a causa de la competència del mercat asiàtic, la bijuteria espanyola s'ha situat entre les més competitives del mercat europeu hegemonitzat per la indústria italiana. Diu **José Luis Marqués Mercadal**, empresari bijuter, que la implantació d'aquest sector en l'illa arranca del segle passat amb la fabricació de portamonedes de plata. Marqués és l'encarregat de fabricar a l'any més de 250.000 insígnies per al Club de Futbol Barcelona.

Dins del saló de dissenyadors de la Fira destacava l'estand d'**Antonio Abril**, un jove dissenyador valencià que passa el seu temps entre Maó i València. Antonio treballa com a *freelance* i ha realitzat el catàleg de tendències tardor-hivern 90-91 de l'Institut Tecnològic de la Bijuteria. Per als curiosos, cal anotar que moltes de les falses joies amb marques tan distingides com Nina Ricci, Dior o Lotusse i a preus econòmics, es realitzen en l'illa.

A l'igual que en altres punts, també a Menorca es pot veure la figura de **Judith Mascó** servint de reclam turístic. Un anunci –aquell que diu "Lo dulce y lo salado"– que ha molestat alguns sectors com els de la Crida que en demanaven la retirada per vulgar. De totes maneres la fotografia no deixa de tenir la seua gràcia. I ja en el món de la moda i els fotògrafs, **Pepe Zaibi**, de professió la seua càmara Nikkon, ha estat seleccionat per a participar en una important mostra titulada "Spanish Fashion Design and Arquitectural Photography", que se celebra a Londres. El fotògraf valencià compartirà galeria amb noms com **Javier Vallhonrat, Jordi Sarra, Francisco Rojo** i **Juan Martín**, tots ells especialistes en la fotografia de moda. L'exposició ha estat coordinada per **Emma Dent Coad**. A la mostra es poden veure dissenys de **Vicente Mateu, Sara Navarro, Toni Miró**, etc.

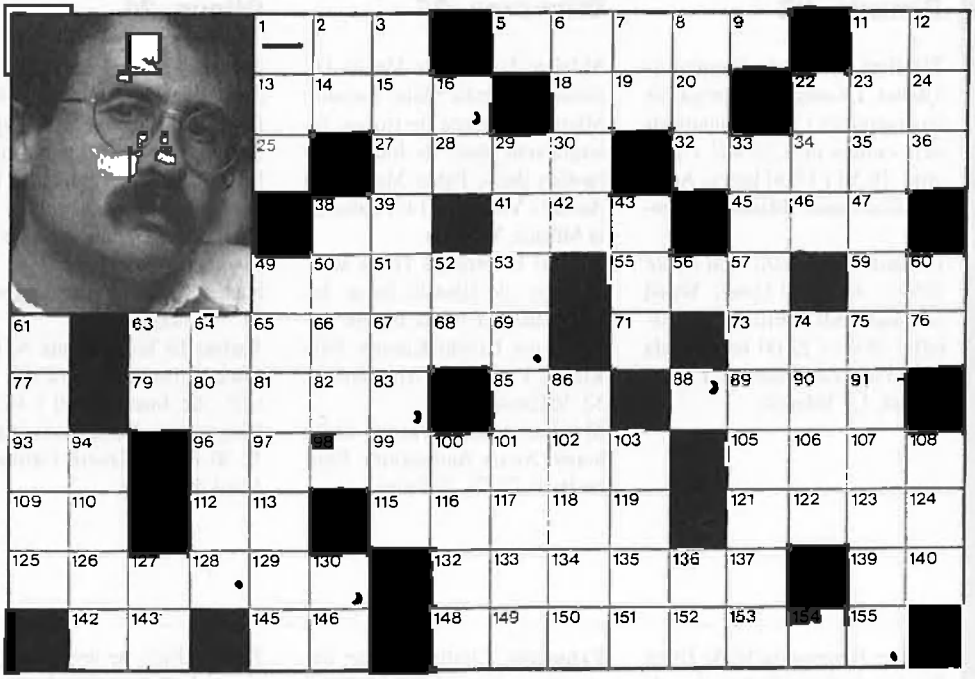


Fotografia de Zaibi amb model de Vicente Mateu.

MANO NEGRA SOBRE LA CIUTAT

La setmana no podia acabar sense ressenyar la visita del grup Mano Negra, un dels concerts més reconfortants que s'han presenciat a la ciutat de València en els últims temps. Aquesta formació heterodoxa, capitanejada pels germans Chao, va aconseguir una comunicació total entre l'escenari i públic de la sala.

PASSATEMPS



Damerograma

(*Quan Judes era fadrí i sa mare festejava,* Pep Coll. Edicions de La Magrana).

Aquest damerograma es resol traslladant les lletres de les solucions a la casella corresponent de la graella superior, on es podrà llegir un text extret de la pàgina 66 del divertit recull de llegendes i rondalles de l'autor pallarès Pep Coll, intitulat *Quan Judes era fadrí i sa mare festejava,* editat per Edicions La Magrana. Per facilitar la tasca, el nom del seu autor es llegelx acrosticament a partir del primer mot-solució.

Màrius Serra i Anna Genís, d'OLISSIP.

Referit a un moment força determinat.

49 126 81 22 9 61 145

Originària d'un país molt llunyà.

29 153 116 15 107 41 99

Mentida delictiva.

132 33 90 2 142 76 12

Prudència extrema.

53 64 136 103 46 129 71

Qui menja de tot.

140 148 39 7 73 80 122

Inelinada als plaers de la carn.

66 101 25 13 127 5 113

Elimina, assassina.

112 35 18 110 67 88 130

Apta noinés per a una minoria.

118 20 65 151 82 27 146

Jubilació dels militars.

134 8 117 74 28 100 123

Veí dels ullals.

55 36 96 152 108 119 128

Cel.lula nerviosa.

97 133 59 43 50 139 69

Petites.

115 93 102 155 79 109 85

Les comarques valencianes de parla castellana ocupen aquesta posició geogràfica dels Països Catalans.

47 75 98 23 106 16 121

Guenyes, estrabiques.

63 38 154 51 11 77 30

Falten

45 91 60 125 19 6 34

Col.lectives o no, poblen els terrats de qualsevol ciutat.

3 68 32 137 94 57 143

Absència de sorolls o inoviinent.

135 52 86 149 24 56 105

Sorollosa.

83 42 124 14 150 89

Solució: Text ocult: "–Ja veieu xicots, que tots tres teniu un cor més porno que una gallina. A veure doncs, si d'ara en endavant deixeu la mossa tranquil.la, perquè no us la mereixeu". (*Quan Judes era fadrí i sa mare festejava.* Pep Coll. Pàgina 66. Edicions La Magrana). **Mots-solució:** 49-Puntual. 29-Exòtica. 132-Perjuri. 53-Cautela. 140-Omnívor. 66-Lasciva. 112-Liquida. 118-Selecta. 135-Quietud. 134-Reserva. 55-Queixal. 97-Neurona. 115-Mendes. 47-Sudoest. 63-Guerxes. 45-Manquen. 3-Antenes. 83-Sonora.

PAÍS VALENCIÀ



Dimarts, 22

Titelles: *Aladí,* de Bambalina Titelles. La màgia, la intriga, els fets fantàstics i els encantaments dels contes de *Les mil i una nits.* 10.30 i 15.30 hores. Auditori Germanies. Manises (l'Horta).
Cinema: *Terciopelo Azul (Blue Velvet)* de David Lynch. Versió original amb subtítols en castellà. 18.00 i 22.00 hores. Sala Juan Piqueras. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.

Dimecres, 23

Música: Solistes de Mèxic. Director: Eduardo Mata. Piccolo: Miguel Lawrence de Hoyos. Interpretaran obres de Johann Sebastian Bach, Pablo Moncayo i Antonio Vivaldi. 20.15. Palau de la Música. València.
Teatre: Estrena de l'obra *M a quillaje,* de Hisashi Inque. Interpretada per Núria Espert. Dirigida per Koichi Kimura. Sala Rialto. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.
Música: Johny Winter. 11.30 hores. Arena Auditorium. Emilio Baró, 71-73. València.

Dijous, 24

Teatre: Estrena de l'obra *L a dama duende* de Calderón de la Barca. Comèdia de capa i espasa dirigida per José Luis Alonso. Fins al 27. Teatre Principal. Barques, 15. València.
Teatre: Estrena de l'obra *En re - sumidas cuentas,* de Pepe Rubianes. Teatre València. Quart, 23. València.
Teatre: El Teatre Lliure de Barcelona presenta l'obra *Ai, carai!,* de Josep Benet i Jornet. Dirigida per Rosa Maria Sardà. 22.30 hores. Teatre Calderón. Alcoi (l'Alcoià).

CATALUNYA



Teatre: Representació de l'obra *Talem,* de Sergi Belbel. Joc de quatre persones, dos homes i dues dones al voltant d'un llit. Teatre Fortuny. Pl. Prim, 4. A les 22.00 hores. Reus.
Música: Actuació del grup de *folk-rock* The Band of Holy Jo, formació anglesa que es presenta per primera vegada al nostre país. Sala Zeleste, 2. C/ Pamplona, 88. A les 22 hores. Barcelona.

Exposició: Continuen dues exposicions fotogràfiques d'estil documental a la Sala d'exposicions de la Fundació Caixa de Pensions a Granollers. Vallès Oriental. Primeres Imatges aplega fotografies històriques des del segle XIX referents a aquesta comarca. Carlos Cánovas, fotògraf de penetrant registre documental mostra el seu particular itinerari pel Vallès Oriental. C/ Joan Camps, 1. Granollers.
Música: Actuació del grup *country* Easy Country. Al Jazz Club Harlem. C/ Comtessa de Sobradiel, 8. A les 22.00 hores. Barcelona.

Teatre: Inici de les representacions de l'obra *Residuals,* de Jordi Teixidor, sota la direcció de Jordi Mesalles. Centre Dramàtic de la Generalitat de Catalunya. Teatre Romea. c/ Hospital, 51. A les 21 hores. Barcelona.
Exposició: Inauguració de l'exposició dedicada als primers trenta anys de l'obra del pintor català Rafael Durancamps. Fundació Caixa de Pensions. Via Laietana, 56. A les 20.00 hores. Barcelona.

BALEARS



Teatre: Dins de la "I Fira de Teatre a Mallorca", representació de l'obra *Tot esperant Godot,* pel grup "La Lluna de Teatre". Teatre Principal. A les 22.00 hores. Palma.
Exposició: Mostra titulada "Horitzonts matemàtics". Capella de la Misericòrdia. Fins al dia 31. Palma.

Fira: Comença la VIII Fira a Sóller. Estació del Tren. Fins al dia 1 de Juny. Sóller.
Fotografia. Exposició de les fotografies que sota el títol de "España oculta" presenta Cristina García Rodero. Palu Solleric. Fins dia 31 de maig. Palma.
Ensenyament: Comença la II Fira Escolar de Primavera. Plaça Major. Entre les 10.00 i les 13.30 hores. Palma.

Conferència: El professor Romà Gubern parlarà sobre "Els mass-media; la confusió de gèneres". Auditori del Centre de Cultura Sa Nostra. A les 17.00 hores. Palma.
Taula Rodona: Xarrada oberta a tots els interessats sobre el tema "La imatge i la realitat" (cal inscripció prèvia). Centre de Cultura Sa Nostra. A les 19.00 hores. Palma.
Teatre: Representació de l'obra *Tot esperant Godot* a càrrec del grup La Lluna de Teatre. Teatre Principal. A les 19.00 i les 22.00 hores. Palma.

Divendres, 25

Música: Orquestra Segle XVIII. Director: Frans Brüggen. Interpretaran obres de Johann Sebastian Bach, Wolfgang Amadeus Mozart i Joseph Haydn. 20.15 hores. Palau de la Música. València.
Música: Grup Indemu (música electroacústica i àudio-visual). 20.00 hores. Saló d'Actes de la Caixa de València. Plaça de Tetuan, 23. València.
Teatre: El grup de teatre La Cassola presenta l'espectacle *Cadiram*. 22.30 hores. Local musical. Benifairó de la Valldigna (la Safor)

Dansa: Actuació de Danat Dansa, que representa l'obra *El Cielo está enladrillado,* amb coreografia de Sabine Dahrendof i Alfonso Ordónez. Espai A del Mercat de les Flors, c/Lleida, 59. Fins al 2 de juny. A les 22 hores. Barcelona.
Exposició: Inici de l'exposició dedicada a Ernesto Fontecilla, pintor d'un realisme tenebrós i suggestiu de reminiscències romanticistes. Galeria Kaixú. Plaça de l'Oli, 3. A les 20.00 hores. Vilafranca del Penedès.

Música: Recital de piano d'Esther Vives que interpretarà obres de Schubert, Mendelssohn, Mompou i Matheu, dins dels "Divendres Musicals" organitzats per la Conselleria de Cultura del govern autònom. Son Bielí. A les 21.30 hores. Búger.
Música: Dins del III cicle de Música Polifònica, actuació de la Coral Universitària dirigida per Joan Company. Església de Sant Felip Neri. A les 20.30 hores. Palma.
Conferència: La historiadora de l'art Joana Maria Palou i Sampol parlarà sobre "El Patrimoni arquitectònic dels nostres pobles i la seva conservació". Centre de l'Associació de la Tercera Edat. Sineu.

Dissabte, 26

Música: Pequenos Cantores de València. Director: Jesús Ribera. 19.30 hores. Palau de la Música. València.
Teatre: La Companyia de Fernando Rojas presenta l'obra *La posada del Arenal.* 23.00 hores. Teatre del Raval. Castelló (la Plana Alta).
Música: Billy Bragg. 23.30 hores. Arena Auditorium. Emilio Baró, 71-73. València.

Cinema: Projeccions dels films de Robert Frank, fotoperiodista nord-americà que experimentà amb el cinema. Fundació Joan Miró. Parc de Montjuïc. A les 12 hores. Barcelona.
Música: Actuació del grup madrileny de música pop La Unión. Pavelló polisportiu. A les 23 hores. Reus.
Música: Actuació del grup revelació de *rock* tarragoní Els pets. Pavelló polisportiu. 24 hores. Ulldemolins.

Fira del Llibre: Organitzada per l'Institut Firal de les Balears, es presenta la VIII Fira del Llibre. Passeig del Born. Fins al dia 1 de juny. Palma.
Motonàutica: Campionat del món de Motonàutica de la categoria T-850. Port d'Alcúdia. Dies 26 i 27. Alcúdia.
Teatre: La Iguana Teatre representarà l'obra *Oh Vaudeville*. Teatre Principal. A les 19.00 i les 22.00 hores. Palma.

Diumenge, 27

Música: Banda Municipal de València. Director: Julio Ribelles. Concert homenatge a la sarsuela. Interpretaran obres del mestre Serrano, Vicente Lleó, Manuel Penella i Ruperto Chapí. 11.30 hores. Palau de la Música. València.
Teatre: *Circus* presentada per la companyia Hot & Neon. 20.00 hores. Casa de la Cultura. Banyeres (l'Alcoià).
Exposició: *In Flagrante,* de Chris Killip. Exposició de 50 fotografies. IVAM-Centre Julio González. Guillem de Castro, 118. València.

Espectacle: El grup d'animació teatral La Tamborinada presenta durant tot el matí nombroses activitats per a infants. Titelles, dansa, teatre, il.lusionisme i jocs del seu muntatge *La roda dels espectacles*. Parc de la Ciutadella. Barcelona.
Música: Festival de jazz de Terrassa. Actuació del grup Laura Simó Quartet. Plaça de Catalunya. A les 12 hores. Actuació de George Shearig (piano) i de Neil Swainson (baix). Al Centre Cultural de la Caixa de Terrassa. Rambla d'Egara 340. A les 22.00 hores. Terrassa.

Música: Actuació del grup de música *pop* Las Balas de Washington. Parc de la Mar. A les 12.00 hores. Palma.
Música: Dins de la III Mostra de Música Polifònica, actuació del grup Coral Brotet de Romaní. Església Parroquial de la Nostra Senyora de la Soledat. A les 20.30 hores. Palma.
Vela: Trofeu Velera Matheu de la classe Snipe. Al C.M. Sant Antoni Platja. A partir de les 10.00 hores. Palma.

Dilluns, 28

Teatre: *Con quien vengo, vengo,* de Calderón de la Barca. Presentada per Zampanó Teatro. Fins a l'I de juny. 22.30 hores. Centre Cultural de la Caixa de València. Plaça de Tetuan, 23. València.
Música: Recital de la soprano Enedina Lloris. 19.15 hores. Palau de la Música. València.
Exposició: Pintures de Teo Marchuet i Alejandro Zuriaga Hernández. Fins al 31 de maig. Galeria Sargadelos. Joaquín Costa, 31. València.

Exposició: Últims dies per a veure l'exposició fotogràfica "Incidents Isolats" de Mari Mahr, fotògrafa anglesa que experimenta sobre la percepció visual. Sala de la Fundació Caixa de Barcelona. c/ Acadèmia, 1. Lleida.
Música: Orquestra de Cambra Catalana sota la direcció de Joan Pàmies. Obres de Puértolas, Cervelló, Betancourt i Turull. Nick Havanna. c/ Rosselló, 208. A les 21.00 hores. Barcelona.

Música: Actuació de l'Orquestra Simfònica Sbinsei, del Japó, que interpretarà obres de Mozart, Txaikovski i de Manuel de Falla. Auditorium. A les 22.00 hores. Palma.
Teatre: Es presenta la II Mostra de Teatre Escolar, una oportunitat per a veure gairebé tots els grups de teatre escolar de Mallorca. Escola de Formació del Professorat d'EGB. Finsa dia 31, cada dia a partir de les 18.00 hores. Palma.
Exposició: Inauguració de l'exposició "Gravats de Goya. Calcografia Nacional". Sala de Paper del Centre de Cultura Sa Nostra. A les 20.00 hores. Palma.

CANAL 9



Dimarts, 22

Miss America (*Miss all-american beauty*, 1983, 96 minuts) de Gus Trikonis. Interpretada per Diane Lane, Cloris Leachman, David Dukes i Jayme Meadows. Una jove es presenta a un concurs de bellesa per tal d'aconseguir una beca per a continuar els seus estudis d'esteticista. Però en guanyar es veu obligada a separar-se del seu nòvio i de la seua família. 23.10 hores.

Dimecres, 23

Marathon man (1976, 120 minuts) de John Schlesinger. Protagonitzada per Dustin Hoffman, Roy Schleneider i Laurence Olivier. Un estudiant jueu dedica el seu temps lliure a córrer per Central Park. Un dia, en tornar a casa, troba el seu germà mort. Aleshores, el jove jueu segueix la pista del crim i descobreix un criminal nazi que va darrere d'una maleta amb diamants. 21.35 hores.

Dijous, 24



TV3





Vellut blau (*Blue velvet*, 1986, 120 minuts) de David Lynch. Protagonitzada per Kyle McLachlan, Isabella Rossellini i Dennis Hopper. Mentre el senyor Beaumont rega la gespa, pateix un atac de cor. De camí cap a l'hospital, el seu fill Jeffrey descobreix, en un camp, una orella tallada. Aquests dos incidents pertorben la plàcida existència del jove. 22.05 hores.



TV-1



La trama (*Family Plot*, 1976, 115 minuts) d'Alfred Hitchcock. Amb Karen Black i Bruce Dern. Una dona, fent-se passar per vident, coneix el fill il.legítim d'una rica vella que desitja nomenar-lo hereu. 22.20 hores.

Los Nibelungos I. La muerte de Sigfrido (*Die Nibelungen. Siegfrieds tod*, 1924, 93 minuts) de Fritz Lang. Amb Paul Richter. 1.00 hores.

Charlie Chan en la isla del tesoro (*Charlie Chan at treasure island*, 1939, 74 minuts) de Norman Foster. Protagonitzada per Sidney Toler, César Romero, Pauline Moore i Victor Sean Young. Un dels innombrables films sobre el detectiu xinès creat per Earl Derr Biggers. Film amb l'inequívoc encant de la sèrie B. 1.00 hores.

La verdad sobre el caso Savolta (1978, 120 minuts) d'Antonio Drover. Protagonitzada per José Luis López Vázquez, Charles Denner, Stefania Sandrelli i Ovidi Montllor. La pel.lícula narra la història de l'assassinat del fabricant d'armes català Enric Savolta envoltada en les lluites sindicalistes de principis dels anys 20. 00.40 hores.

TV-2



Nube de sangre (*Edge of doom*, 1950, 98 minuts) de Mark Robson. Protagonitzada per Dana Andrews, Joan Evans, Farley Granger i Mala Powers. La influència d'un capellà catòlic sobre un assassí, fins al punt d'abocar-lo al penediment. Basada en la novel.la de Leo Brady. 17.30 hores.

La perla (1945, 87 minuts) d'Emilio Fernández. Amb Pedro Armendáriz, María Elena Marqués i Fernando Wagner. Adaptació d'un conegut relat de John Steinbeck. Faula sobre l'ambició. 17.30 hores.

La mujer desconocida (*Femme secrete*, 1986) de Sebastien Grall. Amb Jacques Bonnaffe, Clementine Claire i Philippe Noiret. 23.30 hores.

Simbad el marino (*Sinbad the sailor*, 1947, 112 minuts) de Richard Wallace. Amb Douglas Fairbanks Jr, Maureen O'Hara i Anthony Quinn. Film sobre la llegenda del famós marí. 17.30 hores.

Infierno de cobardes (*High plains drifter*, 1972, 101 minuts) de Clint Eastwood. Amb Clint Eastwood, Vera Bloom i Marianna Hill. 22.50 hores.

Divendres, 25

Cuando hierve la sangre (*Never so few*, 1959, 118 minuts) de John Sturges. Interpretada per Frank Sinatra, Gina Lollobrigida, Steve McQueen i Charles Bronson. Un esquadró és destinat a Itàlia durant la segona guerra mundial, on un dels soldats es veu fortament atret per una jove italiana. 21.35 hores.

Adela (1986, 90 minuts) de Carles Balagué. Protagonitzada per Fernando Guillén, Yani Forner, Juan Vinallonga i Alfred Lucchetti. L'inspector de policia Andrés Reyes ha d'arrestar un antic company que ha segrestat una nena, però, finalment, el segrestador allibera la noia i se suïcida. 00.05 hores.

A través del espejo (*The dark mirror*, 1946, 83 minuts) de Robert Siodmak. Interpretada per Olivia de Havilland, Lew Ayres, Thomas Mitchell i Garry Owen. Melodrama policíac on una paranoica quasi aconsegueix cometre un crim perfecte, amb l'ajuda de la seua germana bessona, interpretada per Olivia de Havilland. 00.50 hores.

Un ángel pasó por Brooklyn (1958, 87 minuts) de Ladislao Vajda. Protagonitzada per Peter Ustinov, Pablito Calvo, Aroldo Tieri i Julia Caba Alba. En una casa de Brooklyn, els veïns es veuen esclavitzats per l'administardor. Fins que un dia una velleta el converteix en gos. Des de la nova condició veu més de prop la situació dels veïns. 17.40 minuts.

Dissabte, 26

El Zorro cavalca de nou (1964, 98 minuts) de Ricard Blasco. Amb Tony Russel. 14.55 hores.

Erase una vez en un tren de Texas (*Once upon a Texas train*, 1988, 100 minuts) de Burt Kennedy. 18.40 hores.

Vicios de verano (*American way*, 1983, 100 minuts) de Mauro Bolognini. Amb Alberto Sordi i Ugo Tognazzi. 23.30 hores.

El gat i el cananri (*The cat and the canary*, 1979, 98 minuts) de Radley Metzger. Amb Honor Blackman, Michael Callan i Edward Fox. Lluites testamentàries d'una família milionària. 15.35 hores.

Tractat viperí (*Snake treaty*, 1988, 95 minuts) de David Greene. Amb Geneviève Bujold, Timothy Daly i Richard Farnsworth. 21.20 hores.

El capitán Blood (*The captain Blood*, 1953, 94 minuts) de Michael Curtiz. Amb Error Flynn i Olivia de Havilland. 16.05 hores.

Papillón (*Papillon*, 1973, 142 minuts) de Franklin Schaffner. Amb Steve McQueen i Dustin Hoffman. 22.20 hores.

El pájaro de las plumas de cristal (*L'uccello dalle piume di cristallo*, 1969, 92 minuts) de Dario Argento. 1.05 hores.



Diumenge, 27

La cúspide (*Highpoint*, 1983, 85 minuts) de Peter Carter. Protagonitzada per Richard Harris i Christopher Plummer. Un comptable anglès en atur es dedica a cuidar una jove amb una mare deficient mental i un pare delinqüent. 14.55 hores.

La casa roja (*The red house*, 1947, 100 minuts) de Delmer Daves. Amb Eduard G. Robinson i Lon McAllister. 22.20 hores.

Hotel internacional (*The VIP's*, 1963, 119 minuts) d' Anthony Asquith. Interpretada per Elizabeth Taylor, Richard Burton, Louis Journal i Orson Welles. La pel.lícula narra les peripècies que viuen diversos passatgers, afectats pel retard de l'eixida d'un avió a l'aeroport de Londres a causa de la boira. 16.05 hores.

La família y uno más (1965,95 minuts) de Fernando Palacios. Amb Alberto Closas i Amparo Soler Leal. Segona entrega de la sèrie que fomenta la natalitat. 16.05 hores.

Patton (1970, 158 minuts) de Franklin Shaffner. Amb George C. Scott i Karl Malden. Film que va obtenir 7 *Oscars* el 1970 i que narra la vida d'aquest general nord-americà. 21.55 hores.

Las aventuras de Zipi y Zape (1982, 94 minuts) d'Enrique Guevara. Amb Luis María i Francisco Javier Valtuille, Mary Santpere i Alfredo Luchetti. Molt més recomanables els còmics que la pel.lícula. 9.40 hores.

El pozo (*Onibaba*, 1964, 98 minuts) de Kaneto Shindo. Amb Nobuko Otowa, Jitsuko Yoshimura i Kei Sato. Lluites feudals japoneses. 00.15 hores.

Dilluns, 28

Christine (1983,110 minuts) de John Carpenter. Protagonitzada per Keith Gordon, Harry Dean Stanton i Alexandra Paul. Dos jovens americans decideixen comprar el cotxe dels seus somnis, un Plymouth 1985. Però es tracta d'una màquina infernal on han mort el fill, la dona i l'amo del cotxe. El vehicle es diu Christine. 21.35 hores.

La millor defensa (*Best defense*, 1984, 94 minuts) de Willard Huyck. Protagonitzada per Dudley Moore, Eddie Murphy, Kate Capshaw i George Dzundza. Wylie Cooper, enginyer electrònic, treballa a l'empresa Dynatechnics en la fabricació del Dyp Gyro, un sistema de direcció ultraperfeccionat per equipar el supertanc XM16. 21.50 hores.

La reina de corazones (*Queen of hearts*, 1936, 81 minuts) de Monty Banks. Interpretada per Gracie Fields, John Loder i Enid Stamp-Taylor. Film musical britànic que s'ajusta als motlles més tradicionals del gènere. El seu principal al.licient és el seu to absolutament passat de moda, amb l'encant de la decadència. 1.00 hores.

El esplendor (*Splendor*, 1935. 77 minuts) d'Eliott Nugent. Amb Miriam Hopkins, Joel McCrea i Hele Westley. Melodrama sentimental basat en la diferència social del dos componets d'un matrimoni. 17.30 hores.

La osa mayor y las estrellas (*The plough and the stars*, 1936, 72 minuts) de John Ford. Amb Barbara Stanwyck i Preston Foster. 22.30 hores.

NOVETATS EDITORIALS

BIBLIOTECA INFANTIL



GENERALITAT VALENCIANA

CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

CRÍTICA

A les quatre, tots els monstres van al teatre

TEATRE

¡Escápate conmigo, monstruo! *Guió de Miquel Beltrán. Realitzat per Pavana Espectacles. Direcció de Rafael Calatayud.*



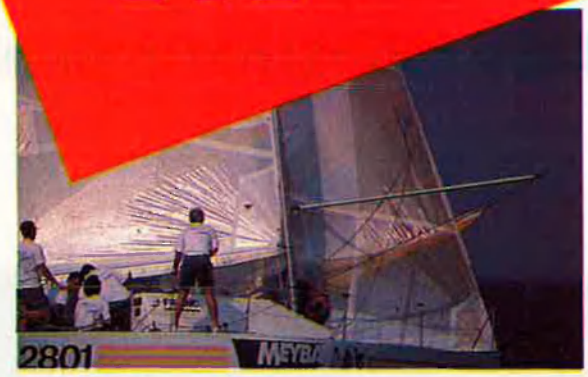
Una de les millors proves que la sala Escalante de la ciutat de València s'ha consolidat com a centre especialitzat en teatre infantil i juvenil, és la delimitació cada volta més afinada del seu públic. Així, s'ha anat passant del que s'entenia per públic infantil convencional a distingir-ne sectors en funció de l'edat, de gustos... En efecte, mentre Pinotxo es dirigia preferentment cap als més menuts, *La guerra dels mons* i *Escápate conmigo, monstruo,* busquen entre els més grans el seu públic ideal. Només caldria ara, pense i per deixar les coses clares, desprendre's del ridícul nom de "Teatre dels somnis" que va acompanyar el naixement d'aquest projecte i que no s'adiu massa amb espectacles de la serietat i interès dels esmentats; com a màxim, amb la sensibleria dels qui creuen que el teatre infantil ha de ser una cosa semblant a *Zampo y yo.*

No és aquest el cas, per sort, del darrer espectacle estrenat, *Escápate conmigo, monstruo*, on, sobre una idea francament encertada (la pervivència del mite –de terror en aquest cas– en la societat actual), Mique Beltran ha confeccionat un guió molt divertit, encara que potser una mica llarg i amb alguna feblesa estructural (especialment quan s'imposa la convenció –les corredisses de la segona part– sobre la lògica), que ha servit de base a un espectacle musical ple tot ell d'homenatges –implícits i explícits– a la comèdia musical nord-americana. El to general de les lletres de Carles Pons i la música de Joan Cerveró, reforcen, insistentment, aquesta impressió, mentre que l'escenografia de Carlos Montesinos ens remet més aviat a l'estètica del gènere de terror, amb una eficaç –i teatral– inclusió d'un joc de portes en la més pura tradició del vodevil.

L'existència, doncs, de referents tan coneguts significava un repte no gens fàcil: calia, de fet, combinar els matisos paròdics amb les lleis d'uns gèneres (el musical, el de terror), no ho oblidem, cinematogràfics, amb el que de dificultat afegida té la seua traducció al llenguatge teatral. Que s'ha reeixit en línies generals és indubtable. Els personatges, ben construïts (però potser amb unes gotes paròdiques de més) són molt ben interpretats, i això que les dots per al cant no estan repartides per igual. Quant a la direcció de Rafael Calatayud, encerta en la resolució (dins la més pura ortodòxia) dels números musicals, i en la construcció dels personatges, encara que en altres moments palese com és de dificultós traduir adequadament un ritme pensat en termes més aviat cinematogràfics en un de teatral, viu i coherent; possiblement és aquest problema un dels bàsics per a resoldre el muntatge de peces com aquesta (i com alguna altra, recentment estrenada) que tant deuen a l'estètica del cinema. Malgrat això, *Escápate...* no hi ha dubte que és un espectacle de molt bona factura, divertit i molt suggestiu.

Josep Lluís Sirera

MEYBA®









La fascinació pel quadrat

Ma. José Martínez de Pisón
Galeria Art-Xerea. Maig 1990

ART

Curiosament, sempre m'ha impressionat la interna elegància amb què Ma. José Martínez de Pisón (València, 1959) resol –en la seua simplicitat– cadascuna de les seues composicions. Hi batega, sens dubte, una aristocràtica estratègia de concebre les formes, amb el seu equilibrat distanciament i els seus explícits i detallats codis.



Rere aquesta rigorosa sintaxi, on resta atrapada la nostra percepció, s'amaguen no només diversificats jocs constructius sinó també, i molt significativament, una determinada concepció de l'obra com a forma reeixida que val, en qualsevol cas, per ella mateixa.

Entre el *fare con arte* i el *far arte* hi ha tot un abisme que només la creativitat supera: es tracta estrictament d'aconseguir aquest genuí nivell del *fer* que comporta al seu torn la corresponent invenció de la *manera de fer* dins el procés de conformació artística.

Aquesta –i no altra– és la pugna que l'artista sosté al llarg de la gènesi de l'obra, involucrant-se personalment, i per complet, en aquest procés. S'oblida de vegades que l'artista és el primer crític d'ell mateix en cadascuna de les etapes de la realització. Per això precisament pot afirmar-se que si en l'exercici de l'art es donen, lògicament, tota una sèrie de lleis poètiques, aquestes legalitats es converteixen simultàniament en lleis ètiques que presideixen i expressen el compromís personal que l'artista manté –i rubrica– en relació amb la seua obra.

Per això l'obra expressa sempre, més enllà dels seus valors plàstics i formals –i gràcies a ells– tot un conjunt de valors vitals: representa una concepció global de la realitat que s'insereix íntimament en /amb el *món* propi de l'obra. Però el fet és que generalment en les interpretacions dels diversos plantejaments s'ha emfasitzat molt més en el vessant dels valors plàstics i formals que aquest altre substrat dels valors vitals.

L'obra mostra –en aquests casos– fins i tot descarnadament els seus propis codis constructius, les seues estratègies relacionals i la tensió de les seues estructures, singularment encadenades en la concisa presència dels seus diversos elements constituents. I és així com sols apareix, a primera vista, parlant-nos d'ella mateixa, de la seua autoreferencialitat, de la seua autoconsciència lingüística, dels seus materials i les seues tècniques o de la seua detallada projectació per a deixar allí, rere el vel de Maia, l'eco de les seues aspiracions tal volta més genuïnes i ontològiques.

L'obra de Ma. José Martínez no escapa, per descomptat, a aquesta polivalència, i de manera escalonada la seua rigorosa sintaxi ens porta des de l'exultant opció tècnica i el coneixement relacional a l'estratègia comprensiva d'un joc íntim i simbòlic que emfasitza, sobretot, les claus d'una organitzada concepció del món, equilibrada i harmònica, apropant-se així als límits de la utopia.

Romà de la Calle

Estimadíssim comunista

CINEMA

A la caça del llop roig
Director: Andrew Davis. Guió: John Bishop. Fotografia: Tidy. Intèrprets: Gene Hackman, Joanna Cassidy, Tommy Lee Jones, John Heard. EUA. 1989

Des que va acabar la segona guerra mundial i el teló de ferro va marcar el començament de la guerra freda, Hollywood ens ensenyà a veure els rojos com sers sinistres, conspiradors i nefands. I així tenim, per exemple, pel.lícules de títols tan bons com *Confesiones de un espía ruso* o *Me casé con un comunista*. Aquesta fou una noció que el cinema espanyol de Franco abraçà amb decidit entusiasme, en pel.lícules no menys magníficament titulades *Embajadores en el infierno* o *Suspenso en comunismo*.

Però no hi ha roig que cent anys dure. I en aquests temps que Bush i Gorbatxov es truquen per telèfon cada setmana per xarrar i anar-se'n de copes quant els seus serveis d'ordre es distrauen, el cinema no pot sinó divulgar, amb major o menor convicció, les condicions del nou ordre entre Orient i Occident. I és significatiu que aparega una pel.lícula com *A la caza del lobo rojo* –el títol de la qual intenta assemblar-se sospitosament a *A la caza de Octubre Rojo*, el notori *thriller* de Tom Clancy sobre un capità rus d'un submarí atòmic que vol entregar-se a les autoritats nord-americanes davant la ràbia i consternació del Kremlin– on un sergent de l'exèrcit dels EUA intenta per tots els mitjans avortar un atemptat contra el líder soviètic –el viu retrat de Gorbatxov– que està negociant amb els americans un tractat



per tal de posar fi a la proliferació de les armes nuclears.

No és una història nova sota el sol, certament. En les novel.les de Richard Condon –com *El candidato de Manchuria*, esplèndidament filmada per John Frankenheimer– o de John Le Carré no costa trobar intrigues semblants. Aquella que ara ens proposa el guionista John Bishop no està mancada d'enginy. Un veterà sergent de l'exèrcit ianqui destinat a Berlín, després de protegir els participants en una conferència mundial sobre desarmament, rep l'encàrrec de custodiar personalment el trasllat a la pàtria d'un militar díscol i inconvenient. En perseguir-lo després que se li escape en l'aeroport durant una brega fingida, decobreix que: a) no és qui se suposa que és, sinó un sicari, i b) és l'últim anell d'una intricada cadena, la finalitat no dissimulada de la qual és la de liquidar, anihilar, desintegrar el nostre benvolgut Gorbatxov.

És un clàssic *thriller* polític decididament entretingut, que es mou a tal velocitat que es passen per alt molts punts obscurs de la trama, la qual cosa no deixa de ser un avantatge. Però aquesta pel.lícula es beneficia d'un altre avantatge encara més gros, la presència de Gene Hackman, un consumat actor amb un do indiscutible, preciós, per a fer creïbles els personatges que interpreta, les situacions en les quals es troba.

José Luis Guarner

El 'reggae' d'Espriu

DISCOS

Ballautors. Orquestra Plateria 1990

Si Loquillo dibuixa Brassens amb els colors del *rock* i Los Espontáneos fan cavalcar Nino Bravo a galop frenètic, no té res d'insòlit ni agosarat que l'Orquestra Plateria embolique Salvador Espriu



amb els càlids núvols del *reggae* jamaicà. En el fons, tot és el mateix. La necessitat de l'intèrpret de traduir les preferències més o menys amagades al llenguatge amb el qual l'artista i el seu públic s'identifiquen. La diferència entre Loquillo, Los Espontáneos i la Plateria és que la *big band* de Barcelona ha sistematitzat aquest afany de reconversió i, més enllà de la penjamenta que representara per als seus membres, per situació generacional, la peça d'Espriu a què Raimon va decidir un dia posar música, ha nodrit el seu repertori de temes ballables a partir dels seus cantautors preferits. Per això l'àlbum es titula *Ballautors*, un títol malsonant però significatiu. Portar els cantautors a la revetlla no deixa de ser un bon exercici desmitificador i poques bandes saben apujar la temperatura de la festa popular com la Plateria.

Ballautors, d'altra banda, constitueix una experiència una mica insòlita en la part sud dels Pirineus, però enllaça amb una tradició prou arrelada en el *rock* anglosaxó, que sol produir discos d'homenatge a grans intèrprets (Neil Young, els Beatles, Johnny Cash o Captain Beefhart, recentment) plens de versions excèntriques, i la mateixa salsa centremericana, els artistes de la qual disfruten traduint als seus ritmes i harmonies les més diverses cançons d'èxit. Aquí, en canvi, allò més normal en altres latituds resulta un producte que segurament agrairan els col.leccionistes de versions, una de les espècies més curioses de la fauna melòmana.

El darrer disc de la Plateria ha fugit de l'homogeneïtat en el tractament de les cançons escollides, arranjades en la pràctica totalitat per Emilio Ruiz i Sergi Vergés. En alguns casos, com la *Noia de Porcellana* de Pau Riba, el mateix dinamisme del tema original li ho ha posat fàcil. Només substituint les guitarres pels vents i modificant lleugerament el ritme per ferla més saborosa. En la ja anomenada *Cançó del capvespre*, la nova lectura proporciona una visió radicalment diferent de la popularitzada per Raimon. Com *M'en vaig a peu*, de Serrat, ha aprofitat les empremtes que el *cante* ha deixat en el seu autor per a fondre els aires flamencs amb la sonoritat ca-

ribenya i fer una versió que recorda alguns treballs dels valencians Terminal Sur i Remigi Palmero. *Nostàlgia,* de Marvin Santiago, encaixa, en canvi, en la línia salsera més habitual de la Plateria, la rumba de les tornades ben esmicolades, cors contagiosos i percussió incitant. En *S'en va anar*, l'arranjament artístic jazzístic vellutat millora ostensiblement l'original, però és una llàstima que no hi hagen introduït una veu d'adornament amb l'acompanyament orquestral, senzill però encertat, de la cançó que fera famós Raimon en el Festival del Mediterrani del 1963. *Invitació a la sardana* és el punt més anodí i feble del disc i, per contra, la *Nit de llampecs* que Los Relámpagos convertiren en *hit*, vista a través de l'òptica d'Ennio Morricone, és tot un encert. *L'home dibuixat* de Sisa, a ritme de rumba, i Verda, de Pi de la Serra, convertida en una espècie de *bugaloo*, assenyalen l'acceptable to mitjà d'un àlbum marcat pel signe dels temps: torna la salsa i els cantautors ja són història.

Juan M. Játiva

Una actuació digna

MÚSICA

Orquestra Municipal de València. Palau de la Música, 28 d'abril de 1990, dissabte, 19'30 hores.

Feia vint-i-cinc anys que no s'havia interpretat a l'estat espanyol la Simfonia núm. 8 en *mi* bemoll major, titulada *Dels Mil,* del compositor austríac Gustav Mahler. Per a aquest important esdeveniment es comptava amb la presència de nombroses agrupacions musicals: el Cor de la Ràdio Televisió Espanyola, el Cor de València, l'Orfeó Veus Juntes, l'Orfeó Navarro Reverter, els Petits Cantors de València, l'Escolania de la Mare de Déu dels Desemparats i l'Orquestra Municipal de València. La direcció general de l'obra corria a càrrec del director titular de l'Orquestra Municipal, Manuel Galduf.

Cal dir que les grans composicions simfòniques actualment són molt ben tractades en la programació del Palau. Així, i per tal que la major quantitat de públic possible poguera assistir a l'audició d'aquesta faraònica composició del compositor postromàntic, s'organitzaren dos concerts: un el divendres, i l'altre, el dissabte. Es va preveure l'assistència de més de 2.500 persones. I, segons les nostres comprovacions visuals el dissabte i de les nostres informacions a propòsit de l'audició del dia anterior, el Palau pot estar satisfet: es compliren les previsions.

Aquesta simfonia representa el cim musical del compositor des del punt de vista dels recursos humans utilitzats: més de 500 veus canten aquesta simfonia. Cal dir que –fent una lleugera crítica a aquesta composició– resulta quasi impossible escoltar la lletra completa a causa de l'escriptura musical, polifònica i enrevessada, i a la lògica duplicació harmònica de les veus.

Malgrat això, hem de lloar els músics en general que van intervenir i, especialment, l'Orquestra Municipal. Una orquestra que no pot dir-se que siga mahleriana: durant els últims anys tan sols han interpretat la 1a., 3a., i 4a. simfonies. Els membres de l'orquestra treballaren de valent amb aquesta composició, i el resultat és acceptable. Fet que ens confirma que l'OMV està cridada a convertir-se en una orquestra simfònica, cosa que és un desig de les autoritats musicals i del projecte "Música 92". I una orquestra és simfònica pel nombre de membres i pel repertori. En aquest cas, l'OMV disposa ja d'un nombre de membres adequat a aquesta denominació. I, actualment, el repertori que executa és simfònic també. Galduf tingué una bona actuació dirigint l'obra.

Els solistes foren irregulars: les veus femenines estigueren a l'altura de l'orquestra. El tenor, Aldo Balin, (Doctor Marianus), a més de tenir una veu d'escassa amplitud i projecció sonora, en va fer una pobra interpretació. El baix, Stafford Dean (Pater Profundus), pel seu registre i tessitura, no ens va parèixer una veu apropiada per al paper, ja que la seua veu és més adequada per a escriptures de barítion. Els cors tingueren una actuació excel.lent, si tenim en compte la dificultat de conjuntar tantes agrupacions corals, barrejant els cantants, ja que cada cor té una personalitat específica, i estan acostumats a cantar com a cors individuals.

Paco Bueno



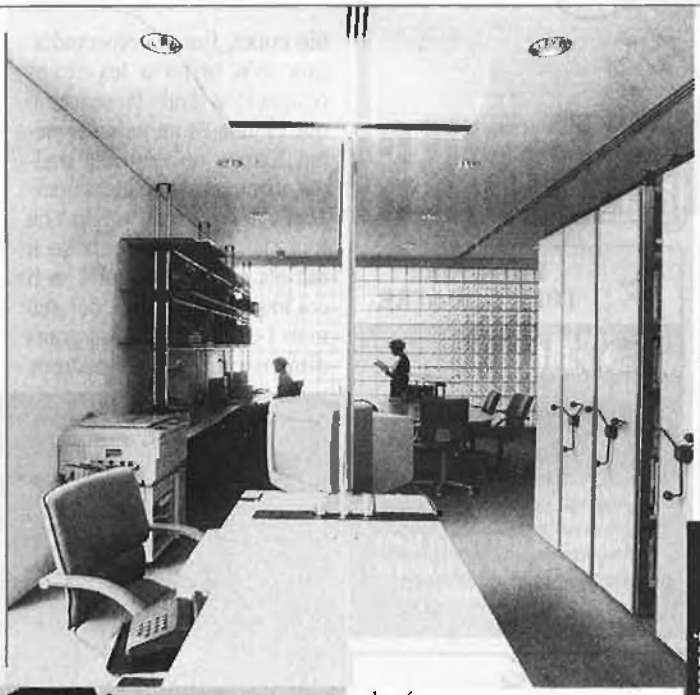
DISSENY

La cigala i la formiga del disseny



Gràcies a l'expectativa creada a l'entorn del disseny, la condició d'aquesta activitat diferenciadora per naturalesa s'identifica perillosament, avui i a casa nostra, amb un dels personatges de la cèlebre faula de la cigala i la formiga.

Tothom s'omple la boca en parlar de disseny: dissenyadors i *yuppies,* polítics i funcionaris, periodistes i locutors, empresaris i botiguers. Tots, absolutament tots, tenen a mà un pensament, una sentència o una *boutade* per la primera pantalla, micròfon o cassette que els ho sol.liciti.





Una vegada afectats per la síndrome d'estar al dia, de ser moderns, veure qui la diu més grossa o bé qui parla per no callar és només qüestió de paciència.

Tot parafrasejant la sentència de Xavier Regàs (Nosaltres, els qui hem vingut al món a passar l'estiu) el disseny s'ha instal.lat a casa nostra a passar-hi l'estiu, com la cigala de la faula immortal de La Fontaine.

Allò que de debò compta és que el disseny català s'exposi, per exemple, a Tòquio, Milà o Nova York (que ho faci en un local d'un carrer de Manhattan com ara el barceloní carrer de Villarroel és el de menys). El que cal és seure a sopar Jean Paul Gaultier, costi el que costi. O bé adequar el Tibidabo i el Poble Espanyol a l'esbarjo esnob dels fans del disseny. Colps d'efecte, si fa no fa com els que feia la cigala a l'estiu, cantant i ballant mentre la formiga feinejava com si res.

Mentrestant, ciutats *passades de moda* com Londres, París o bé Nishiwaki formiguejen un sentit pràctic del disseny que ja el voldríem també per a nosaltres.

L'estiu passat, mentre encara cantàvem i ballàvem la nominació olímpica, Londres inaugurava un Museu de Disseny ple d'iniciatives i suggerències que ja ha fet, a hores d'ara, el seu camí. Ara, el govern francès ha reconegut l'esforçada tasca pionera del Museu de la Publicitat, tancat en aquests moments i del qual es desconeix quin serà el seu destí.

A Nishiwaki (Japó) l'arquitecte Arata Isozaki, autor del projecte del Palau d'Esports de l'anell olímpic barceloní, va projectar l'edifici d'un museu dedicat a l'obra cartellística del dissenyador gràfic Tadanori Yokoo. A Varsòvia (algú potser es preguntarà: ¿però hi ha disseny a Polònia?) han muntat el Museu del Cartell. I així, successivament.

Però aquí és l'estiu. Ningú s'ha recordat fins ara (¡toquem ferro!) del Museu del Llibre i les Arts Gràfiques, per exemple, marginat d'ençà de la seua fundació en un racó del Poble Espanyol. Ningú pensa a exposar permanentment l'obra estimulant i sempre sorprenent del poeta Joan Brossa: teatre, cinema, màgia, poesia visual, poemes objecte, quasi-grafismes, etc. (a Nova York ja fóra, com a mínim, al MOMA). Ningú ha dit res més sobre els informes tècnics que diagnosticaren la conveniència d'un museu de disseny a Barcelona.

Mentrestant, a Frankfurt tenen un museu de disseny monogràfic dedicat a Struwelpeter, protagonista d'un conte infantil del segle XVIII, mentre aquí s'ha perdut el record de l'obra d'Apel.les Mestres i Junceda, per exemple.

Però aquí és el temps de les cigales. Tot i que La Fontaine, carregat de raó, ja deia que una vegada passat l'estiu el món és de les formigues, a Barcelona, no esperem l'hivern, fet i fet, fins el 1993.

Enric Satué.

TELEVISIÓ

¿Tots som bons, senyor Moreno?

Si el convidat es tracta d'un futbolista, el presentador oblida la gravíssima lesió que el va forçar a la retirada i només parla de la marca de sabates de acaba de fer sortir al mercat. Si el convidat és un cantant, una dissenyadora de modes o un fabricant de galetes, el presentador farà una apassionada lloança dels seus productes i suggerirà la compra dels *elapès,* dels vestits i les galetes, ben segur. El programa concurs *VIP* i la seva versió nocturna dels dilluns, *VIP noche,* són una columna vertebral de la recentment estrenada cadena privada Tele 5 i no enganyen ningú: en aquest concurs de "la pantalla amiga" "tots som amics" i "entre els amics ens hem d'ajudar". Són frases textuals del presentador. L'ajuda és tanta que fins i tot es llancen floretes –¿Floretes? ¡Les millors roses!– en els *vips* televisius que han triomfat en la cadena *enemiga,* TVE, perquè un mànager de Tele 5 sap molt bé que el pitjor enemic demà pot estar assegut en el propi consell d'administració.

A *VIP* la consigna és que tothom surti content, des de l'actriu de la qual gratuïtament es promou l'obra que està representant (ja ho feia José María Iñigo a TVE), passant pels concursants els quals es fa jugar per l'inevita-

Primavera

NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

INSUBMISSIÓ LINGÜÍSTICA
Francesc Ferrer i Gironès
Polítiques, 8. 176 pàgines

Un recull d'escrits que han aixecat i aixecaran polèmica, on es plantegen no sols reivindicacions lingüístiques sinó també altres qüestions nacionalistes.

EDITORIAL TRES I QUATRE

SOROLL DE FONS
Gisela Pou

Narratives 3i4, núm. 12

Primera novel.la de l'autora: Helena, que treballa en una editorial, intueix que la protagonista de certa novel.la és ella mateixa i la història que allí es narra és un episodi del seu propi passat.

Edicions 62 BROMERA

TIRANT LO BLANC
Joanot Martorell
Versió de Francesc Machirant

Il.lustracions de M. Boix

Una versió a l'abast de tots

Editorial Empúries

AVARIA
J. M. Fonalleras
Narrativa, 11

La confirmació del talent narratiu de J.M. Fonalleras, amb el seu estil personalíssim.

La Galera

MIRA QUÈ FAIG
Sabine Lohl
A tot color

Propostes per estimular la imaginació i l'habilitat plàstica de l'infant.

curial

ELS MARGES 41

Revista de llengua i literatura.

Dirigida per Joaquim Molas

Edicions Proa

DURA LLAVOR SECRETA
Jaume Medina

Col.lecció ELS LLIBRES DE L'ÓSSA MENOR 156

El moment més alt, amb predicció de la paraula i voluntat de perfecció, de l'obra poètica de Jaume Medina.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

L'ECONOMIA EN CANVI
Isidro Antunano i
Josep Maria Jordan

Cultura Universitària Popular, 9

ble cotxe, fins a l'espectador, que se'n torna a les seves ocupacions amb la sensació que el món és un país anomenat Xauxa, on no hi ha maldat ni circumstàncies negatives. Al *vip* menys *vip* de tots els *vips* assistents se li fan els elogis de rigor i se li col.loquen les lletres del seu nom i cognom amb les grans dimensions i il.luminacions habituals.



Seria estúpid, però, menysprear l'efectivitat i la qualitat tècnica d'aquest concurs, en què només es pot criticar la idealització de conte de fades que transmet a l'usuari, d'altra banda, tan comú en els espais àudio-visuals del mateix caire. *VIP* és un concurs ben fet, molt ben fet, basat en l'hàbil juxtaposició de dos jocs intensament populars, el marro i el *trivial persuit,* al servei d'un presentador, el ventríloc José Luis Moreno, un tipus televisiu melós, ràpid i superficial com el guió. La tradicional escenografia suau, intel.ligent i colorista a la italiana fa la resta de la feina. I si les trivialitats del presentador de vegades posen la pell de gallina –"ser creient és bonic", va dir un dia–, la seva velocitat televisiva és esplèndida. Si volen una prova significativa, registrin en el seu videocassete uns minuts de *VIP.* Comprovaran la diferència entre anar amb tartana *(3x4)* i anar amb bòlid de Fórmula 1.

A *VIP* no hi ha res que s'escapi, res aliè a la ideologia conductora. Ni la tolerància eròtica o crítica –en aquest mateix concurs hem pogut escoltar *conyes* envers el senyor Berlusconi, propietari de l'empresa emissora– ni la disposició escènica, tot un símbol de filosofia iconogràfica. Els *vip* convidats trauen el nas per unes petites cel.les, com abelles laborioses i dolces, o potser unes cèl.lules orgàniques del cos social. Un cos social, una melíflua ciutat familiar apícola on no hi ha abellots mandrosos ni dolents. Perfecte. I si n'hi ha, són en unes cel.les fosques i no tan còmodes ni entranyables com aquestes.

Ramon Miravitllas

CULTURA

Rars, curiosos, divertits

Dels diccionaris de la ficció

Amb l'única limitació de l'ordre alfabètic, circulen pel món de la lletra impresa molts contenidors d'informació literària que només tenen una cosa en comú: el format.



Quan a finals de març **Josep Corredor-Matheos** ens anunciava la imminent aparició del *Gran Larousse Català*, un bon nombre de catalans ens vam començar a preparar per a una nova batalla de replà. Els venedors d'enciclopèdies són una raça especial d'intrusos amables i enganxadissos, a cavall entre el funest agent d'assegurances i el messiànic testimoni de Jehovà. El seu producte sempre és únic i resulta del tot imprescindible per a la supervivència cultural de la nostra llar. Tant se val que sigui a totes les biblioteques de la Caixa o que les lleixes del nostre rebost intel.lectual estiguin a punt de trencar-se. La meravella bibliogràfica que ens ofereixen en quadricomia i fotografiada amb un ull de peix conté forçosament *tot* allò que un dia o altre ens pot interessar. I això ens ha de fer pensar. Ara que ja havíem après a representar la pietosa mentida de replà que ens feia posseïdors incondicionals de la *Gran Enciclopèdia Catalana*, haurem d'empescar-nos una altra mena d'arguments per afrontar la invasió subtil de la cultura enciclopèdica. Potser ja només ens resta apel.lar a la versió catalana de la fantàstica *Enciclopèdia de Tlön* del verge Borges.

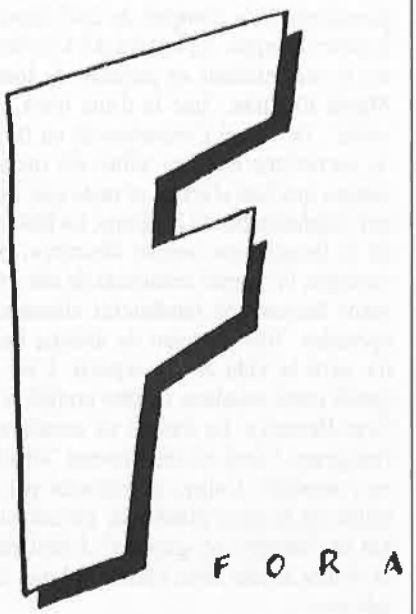
Aquests intents d'abastar la vida entre ratlles, més agosarats que la novel.la realista, són només el grau evolutiu més alt d'un format d'escriptura que nasqué amb l'alfabet. L'estructura interna de qualsevol diccionari s'estudia a l'educació pre-escolar. És un recurs àgil que permet als mecanismes de control localitzar la gent ràpidament. De fet, la inclusió d'una lletra final en l'emprenyadora targeta blava del NIF és una derrota severa infligida per l'ordre alfabètic al sistema numèric del DNI. Els mecanismes interns dels diccionaris resulten d'extrema utilitat per a evitar les clàssiques picabaralles entre companys de candidatura i a més permeten l'honorable exercici de la picaresca enciclopèdica, instaurada fa cosa d'un segle per un pintor britànic de renom, **Sir Lawrence Alma Tadema**, quan començà a escalar posicions en els cercles pictòrics de la victoriana Anglaterra, va adoptar el sobrenom d'**Alma** per tal de figurar el primer en totes les enciclopèdies de pintura.

TOTHOM POT ESCRIURE UN DICCIONARI

De diccionaris n'hi ha de moltes menes: oficials, reials, acadèmics, oficiosos, unilingües, de sinònims, enciclopèdics... Els prestatges dels artesans del llenguatge acostumen a contenir-ne un bon munt.



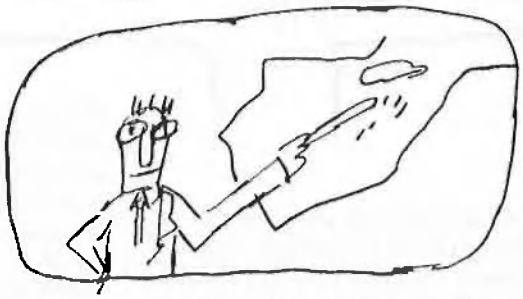
Des del *Diccionari de la rima* als diversos *Diccionaris de sinònims i antònims*, del famós *Pompeu* al més útil *Diccionari de la llengua catalana* de l'Enciclopèdia, passant per l'exhaustivíssim *Alcover-Moll*... Hi ha vocabularis molt més específics dels diversos registres del llenguatge que utilitzen diversos sectors professionals, diccionaris de l'esport, de les finances, de la política, de la prostitució, del comerç, de la cuina, de l'argot (una gran obra de ficció), de la filosofia, d'acrònims, eròtics, ideològics, jurídics, del mar... Totes aquestes nòmines de mots ordenats resulten del tot imprescin-



dibles per a l'exercici d'una de les professions que malda per ser la més antiga del món.

Obres com el *Diccionari de locucions i de frases fetes* de Joana Raspall i Joan Martí (Ed. 62), el *Diccionari de noms de persona* de Josep Maria Albaigès (Ed. 62) o el *Diccionari d'homònims i paròonims*, altra volta de Joana Raspall i Joan Martí (Barcanova), haurien de ser a totes les llars dels aspirants a escriptor. El primer, pel millorament general de les frustrades temptatives d'imitar **Jesús Moncada** o **Pep Coll** que la classe judicial de la literatura catalana ha detectat amb gran preocupació en els darrers certàmens de narrativa. El segon, per a batejar amb més propietat l'estol de personatges que darrerament trauen el nas a la majoria de les novel.les que es publiquen. I el tercer, per a aconseguir resoldre els encreuats d'en **Tísner** a la cua de l'escriptor del mes.





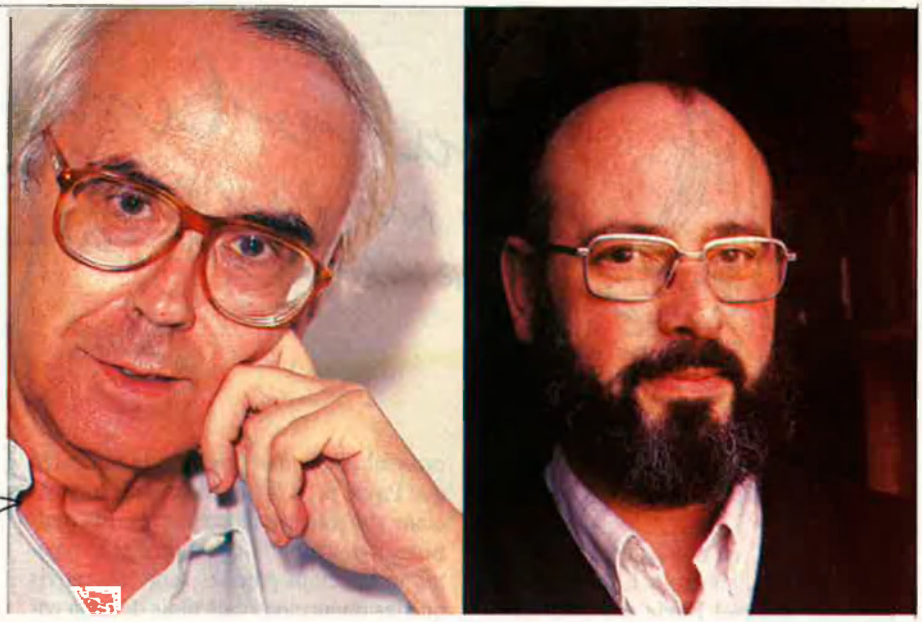
Potser el rei del mambo d'aquesta orgia de mots ordenats és el monumental *best-seller* de **Joan Coromines.** El *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (Curial-La Caixa) és l'arbre genealògic més complet de què disposa la nostra llengua. La lectura del *Corominines* és més excitant, en paraules de **Josep Maria Espinàs**, "que la d'una bona novel.la". De fet, el *Coromines* és un llibre de narracions erudites sobre els incerts viatges que han efectuat el mots que avui ens omplen la boca i la ploma. La història de la llengua ens permet descobrir, per exemple, la crònica arrauxada de dos germans bessons de tendències clarament oposades. Tots dos eren de nissaga llatina, però la vida els va separar. L'un es quedà entre nosaltres i l'altre emigrà a la Gran Bretanya. La fortuna va somriure a l'emigrant, i avui és una persona "atractiva i amable". L'altre, desencantat per la rutina de la seva existència, ha esdevingut un "simple, un ignorant". L'emigrant és el mot anglès *nice*; l'altre és el mot català *neci*.

POLUSIO

Darrerament el format diccionari ha experimentat una gran popularitat en el món de la ficció. L'ecomania exacerbada inunda l'escena principal de les lletres des de l'espaordidor incendi que **Jorge de Burgos** provocà en una coneguda abadia. Aleshores sant Umbert ho va resoldre rescabalant un gènere oblidat: la postil.la. I els nous rics de la literatura van descobrir la conveniència ineludible de tot bon novel.lista a explicar en pla allò que no acabava de quedar clar a les novel.les. D'alguna manera, es produí un retorn inesperat a les tesis estilístiques de **Sant Joan de la Creu**, que prosificava el seu lirisme per arribar als esperits menys il.luminats. Ràpidament els pintors més agosarats van editar opuscles que explicaven els missatges de les seves obres. Fins i tot el genial **Rubik** autoritzà la difusió d'un manual d'instruccions per a la correcta uniformització del seu famós *Cub*.

Uns quants anys més tard, sant Umbert ha decidit que ja n'hi havia prou, de postil.les. El futur del suport genèric a la ficció són ara els diccionaris. El passat dia 3 d'abril **Luigi Bauco** i **Francesco Milloca** ens mostraren el seu rostre feliç a la llibreria *Crisol* de Barcelona, en un col.lo-

qui pomposament anomenat "Cultura i tradició entre la recerca i la literatura". Aquests dos italians han vingut a Barcelona amb totes les despeses pagades perquè se'ls acudí d'escriure el famós *Diccionari del Pèndol de Foucault*. Com uns anys enrere, amb aquelles *Memòries d'Adrià* tan aptes per als joves integrants de la classe política veïna, les claus enciclopèdiques que situen l'obra de ficció literària en un context de ficció històrica semblen del tot necessàries per a la comprensió de la novel.la. L'única diferència és que mentre **Marguerite Yourcenar**



Espinàs i Descapera.



exposava impúdicament els resultats de la seva recerca històrica prèvia en un epíleg, **Umberto Eco** permet que un equip de subordinats li faci una transcripció posterior de la informació requerida per poder-la comercialitzar de manera autònoma.

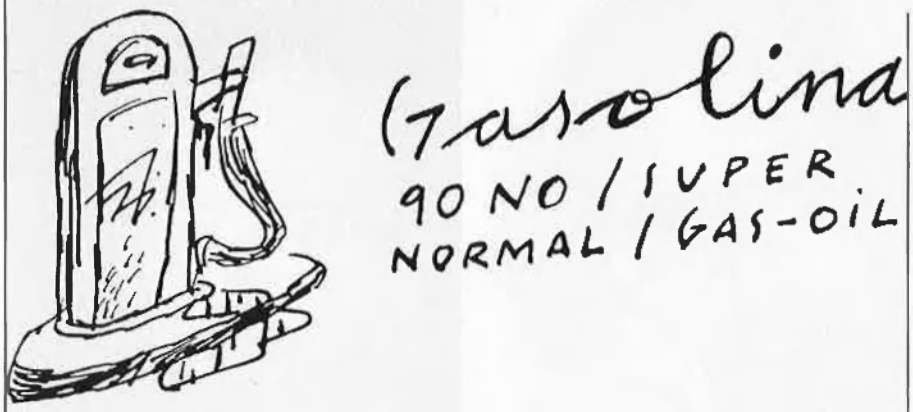
A casa nostra el diccionari ha gaudit sempre de molt bona salut. Enderiats per salvar els mots, hem après a estimar i odiar alhora aquestes faixes tan opressives. A força de consultes desesperades, hem acabat agafant-li el gust a l'ordre alfabètic. Perquè, com en tot, moure's a gust entre les planes d'un diccionari és una mera qüestió de pràctica. L'èxit del *Tp* o de les *Pàgines grogues* naix en el seu gran tiratge, com si diguéssim. Per això, acostumats a fer del *Coromines* un *Kempis* laic, molts intel.lectuals catalans han projectat el format lexicogràfic a altres disciplines.

Així, **Josep Maria Espinàs** publicava l'any 84 un deliciós *Diccionari de falses etimologies* (Ed. 62), on es permetia especular amb gràcia sobre falsos orígens d'uns cinc-cents mots. "Saxòfon: De sacsó i *fon*="so". Instrument musical que produeix en qui el bufa un visible *sacsó* al coll i a les galtes. Imperícia: Característica pròpia dels *imperis*. Alarmat: Que duu les ales armades: avions equipats amb míssils. Soldat: Prové del verb *soldar*. El *soldat* és aquell que es troba estretament unit a un cos d'exèrcit".

Anys abans, **Ferrater Mora** havia publicat un diccionari de filosofia que encara avui manté un contacte axil.lar amb molts estudiants del pati de lletres. Del gran mestre **Joan Fuster** és una altra perla lexicogràfica: el *Diccionari per a ociosos*. El món del pensament encaixa amb sòlida perfecció l'estructura racional de l'ordre alfabètic. Els aforismes i les idees troben força problemes per a transitar amb fluïdesa pel farragós món de l'assaig. Potser per això el simplificat procés d'elaboració de tot diccionari ha seduït des de sempre els pensadors. Ja **Gustave Flaubert** escollí aquest format per ordenar les seves observacions literàries a *El diccionari de les idees acceptades*, publicat 31 anys després de la seva mort.

Sant Jordi i el drac presencien enguany la segona aportació en negre sobre blanc d'aquest erudit de la negror que és **Xavier Coma**. La col.lecció La Cua de Palla, que havia resolt el seu títol 50 amb el celebrat *Diccionari de la novel.la negra nord-americana* del **Coma,** publica ara un altre diccionari interessant per fer el número 100. El *Diccionari del cinema negre* construeix un peculiar edifici de veïns indesitjables i ens deixa seure a la vora d'una finestra indiscreta, davant per davant. **Nicholas Ray, Barbara Stanwyck, Raymond Chandler, Raoul Walsh** o **Billy Wilder** es passegen pels obscurs passadissos d'aquesta minienciclopèdia negra. L'àlbum de cromos és força complet i pocs cinèfils es veuran decebuts per les inevitables absències.



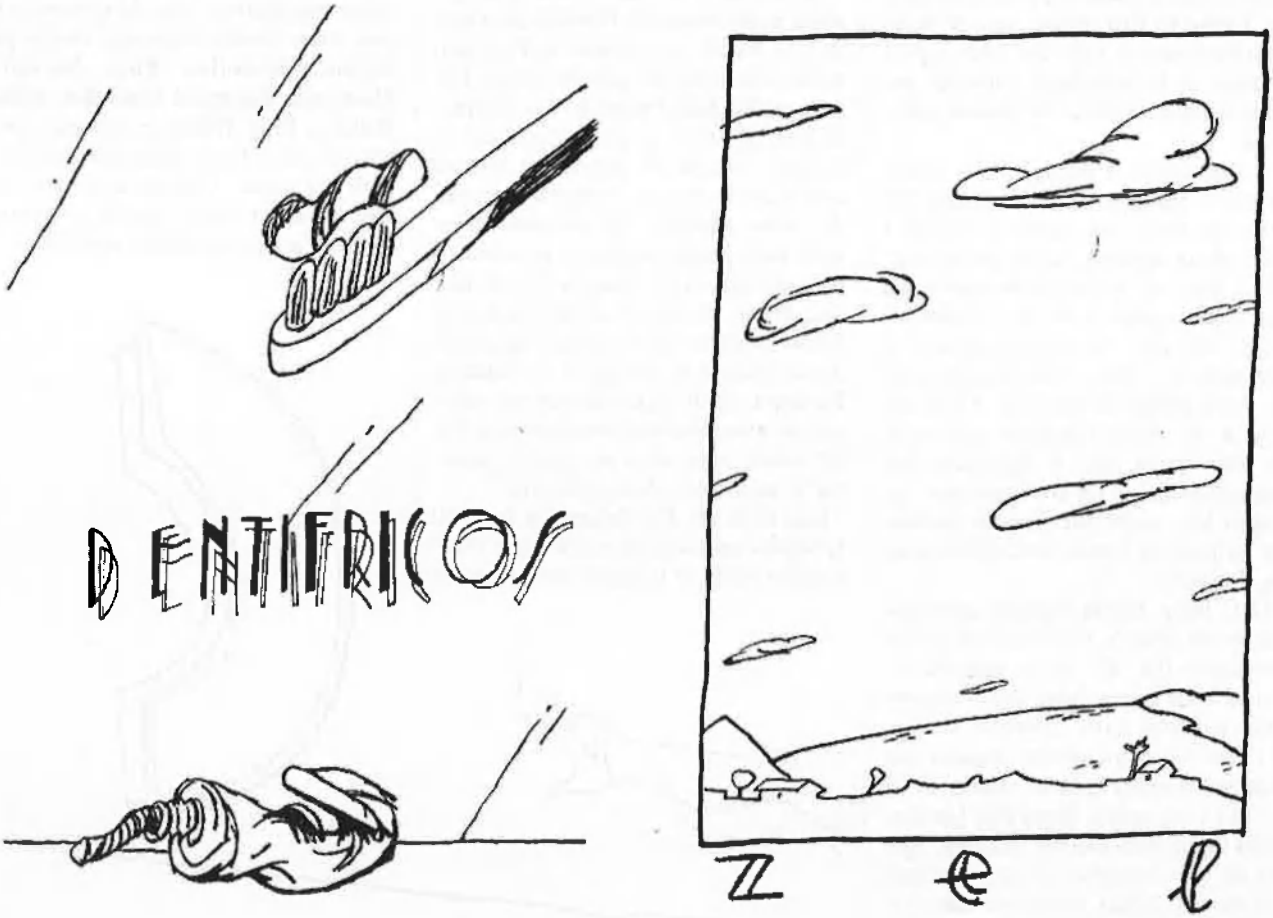


PAVIC I BUFALINO, LEXICOGRAFS DE LA FICCIÓ

Fa uns mesos, en una extensa entrevista publicada parcialment a EL TEMPS, el iugoslau **Milorad Pavic** ens confessava que havia escrit el *Diccionari Khàzar* (Columna) perquè no podia adoptar cap altra forma per explicar la història d'aquest peculiar poble. L'estructura de la novel.la és potser el més suggestiu del ric univers que emana del *Diccionari Khàzar*. Els tres punts de vista religiosos —musulmà, jueu i cristià— adquireixen especial autonomia gràcies a la separació que **Pavic** fa de la història en tres ordenacions alfabètiques independents. Els múltiples traductors de l'obra de **Pavic** reberen instruccions precises sobre els canvis que les traduccions dels títols de cada entrada provoquessin en l'ordenació alfabètica. Calia respectar, per sobre de tot, l'ordre alfabètic de cada llengua receptora. El resultat final d'aquesta interessant aplicació del format diccionari a la novel.la és excel.lent.

L'italià **Gesualdo Bufalino**, per la seva banda, publicà l'any 82 un interessant treball editat en una col.lecció d'assaig de Mondadori anomenat, *Dizionario dei Personaggi di Romanzo*. Aquest peculiar diccionari depassa l'àmbit professional de crítics i ressenyistes (tan afectes a les mítiques obres d'aquest caire que publicava Muntaner y Simón), perquè **Bufalino** es limita a descriure breument cadascun dels centenars de personatges que desfilen pel seu llibre i després deixa que les plomes il.lustres dels seus creadors parlin per elles mateixes. El diccionari, que abasta des de **Don Quixot** (1605) a l'**Innombrable** de **Beckett** (1953), és una autèntica mostra de la fauna major de l'Arca de Noè de la literatura. **Gulliver, Casanova, D'Artagnan, Vidriera, Werther, Bovary, Twist, Fierro, Nemo, Pickwick, Ivanhoe, Dupin, Maigret, Shandy, Karènina, Zaratustra, Samsa, Dedalus, Bloom, Marlowe, Holden**... són alguns dels cognoms que poblen aquesta fastuosa guia telefònica de la novel.la. Tot un aiguabarreig d'ètiques i estètiques en què l'airejat **Tirant** no té cabuda per qüestions d'edat.

Màrius Serra



L'OU COM BALLA

Carpentras

Joan de Sagarra

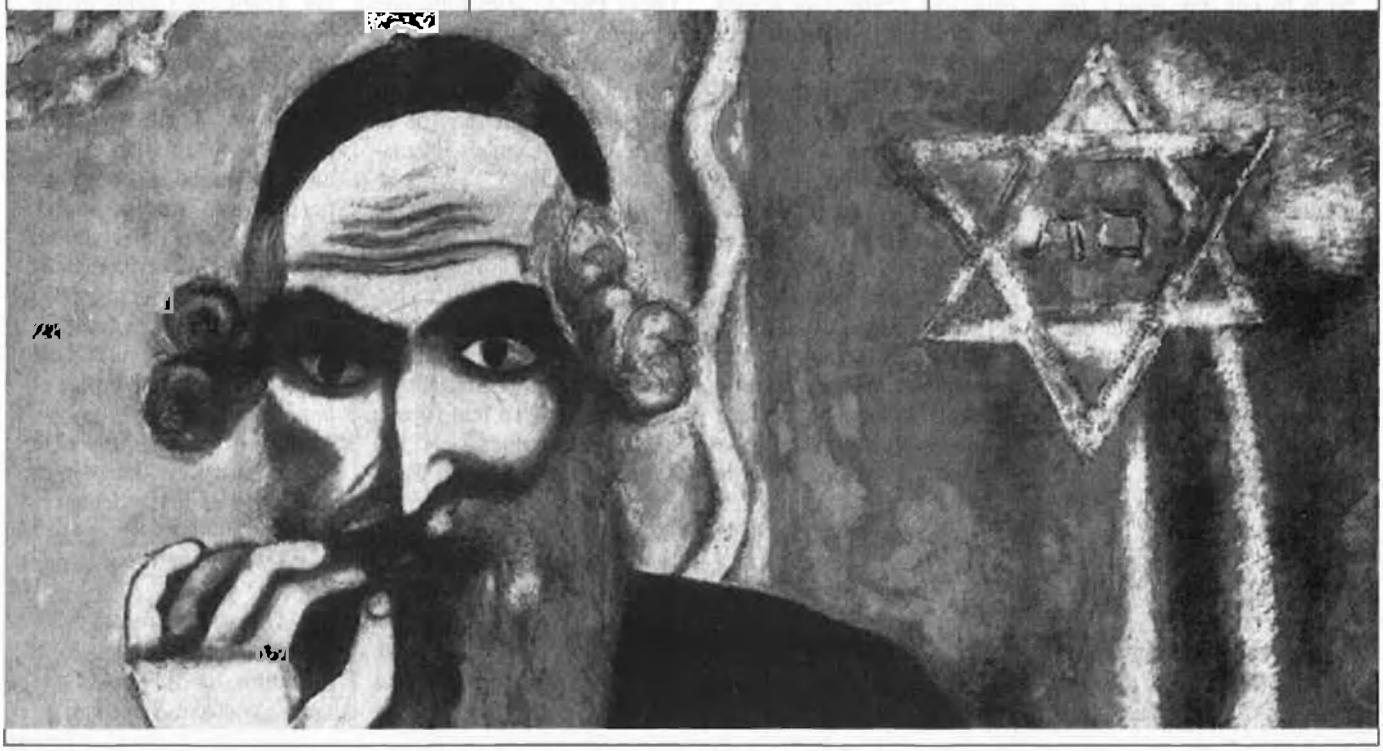


La recent profanació del cementiri jueu de Carpentras (França) és un acte vandàlic que m'afecta de manera molt particular. Tinc amics a Carpentras, amics jueus, un dels quals pertany per aliança matrimonial a una de les famílies que han vist profanada la seva tomba. Són, no cal dir-ho, gent pacífica, la comunitat dels quals es remunta uns quants segles enrere als temps en què Carprentras era territori pontifici i els jueus hi vivien sota la protecció del papa de Roma. Al meu amic és hortolà i a les seves hortes cultiva alguns dels millors melons de la regió.

Curiosament, la profanació del cementiri de Carpentras ha tingut lloc poc després que l'Assemblea francesa aprovés una llei condemnant determinats delictes racistes. Segons aquesta llei, si jo escric en una publicació francesa que els anomenats eufemísticament camps de concentració nazis –on periren milers i milers de jueus durant la segona guerra mundial– són pura invenció i que ni s'hi torturà ni s'hi assassinà cap jueu, sóc susceptible de ser condemnat a una forta multa, a la pèrdua dels drets civils i m'arrisque a acabar a la presó.

Aquesta llei és un disbarat. Si el que tracta d'aconseguir és acorralar Le Pen (diputat europeu d'extrema dreta) i anul.lar-lo políticament, l'única cosa que aconseguirà és convertir el polític francès en una víctima i propiciar alhora un increment del racisme. D'altra banda, si la intenció de la llei tracta de refrendar per la via legal unes veritats científicament provades –com ara l'existència dels camps d'extermini–, la llei no sols em sembla un disbarat, sinó, a més, una estupidesa. És com si per demostrar l'existència de la Inqusició a Espanya haguéssim de promulgar demà una llei condemnant els que neguessin les pràctiques del Sant Ofici. La comunitat científica internacional no necessitat cap llei per ignorar i si cal ridiculitzar quatre xarlatans.

El que sí que s'agrairia seria que en les escoles s'ensenyé el que fou el nazisme, el que fou la *solució final* i el que és, avui, la ideologia neonazi i el racisme en general, perquè si molts d'aquestos alumnes ignoren qui fou De Gaulle (vegeu el meu article de la setmana passada), més encara deuen ignorar qui fou Hitler.



"No som tan endogàmics com creuen"

Isidor Cònsul, professor i estudiós de la literatura, viurà durant els pròxims anys pendent d'una important empresa: ser el secretari general del PEN Club Català durant la celebració a Barcelona el 1992 del 57 Congrés del PEN Club Internacional.

Lleidatà de naixement, home afable i de fa molts anys interessat per la trajectòria internacional de la literatura catalana, Isidor Cònsul compagina les seves tasques al front de la Secretaria General del PEN Club Català amb un interès creixent per la crítica literària, un interès que s'expressa habitualment des de l'any 1979 en les pàgines del diari *Avui*.

— *¿Com veu el moment actual de la crítica literària catalana?*

— Una de les conclusions a la qual vam arribar en les converses del II Encontre d'Escriptors a València és que hi havia més crítica que mai, però, lamentablement, aquesta crítica no era d'una qualitat gaire elevada. El problema és que hi ha pocs crítics que faci molts anys que s'hi dediquin. Als crítics joves se'ls nota que no hi ha una trajectòria i, per tant, quan analitzen una obra ho fan per separat, sense tenir una visió en conjunt de l'evolució de l'escriptor. Trobo que, de vegades, molta crítica feta pels joves és immadura, però, és clar, aquest també és un problema que el pas del temps haurà de curar, sobretot si hi ha persistència. Jo crec que el crític, com el novel.lista o el poeta, es fa a mesura que va creixent, que va escrivint i que va reflexionant sobre la literatura de la qual escriu i de la qual opina.

— *¿La crítica és per als joves una manera de donar-se a conèixer?*

— Sí, i jo, sense voler ferir ningú, recordo que Sergi Pàmies va començar també fent crítica a EL TEMPS, o el mateix Lluís Anton Baulenas, o Màrius Serra... Sovint van combinar l'exercici de la crítica amb la creació literària i, em sembla, això es pot fer perfectament: un poeta tan important com Francesc Parcerisas també és crític de fa molts anys. Jo demanaria, des de la meva perspectiva, que els que són autors i crítics a la vegada en fossin conscients i que s'adonessin que la crítica potser no és el camí més adequat perquè un autor sorti a la vida literària.

— *A més, vostè és un dels màxims especialistes en la figura de Jacint Verdaguer, amb dos llibres publicats,* Jacint Verdaguer, història, crítica i poesia *i* Antologia, *a banda d'infinitat d'articles. ¿Quin és l'estat actual del coneixement d'aquest escriptor, punt de referència inexcusable?*

— Si haguéssim de parlar de Verdaguer, potser valdria la pena que l'entrevista només fos sobre ell. Verdaguer és el gran clàssic de la literatura del segle XIX, és el salvador de la llengua, i és l'home que dóna un prestigi universal tant a la nostra llengua com a la nostra literatura. Fa al segle XIX una funció similar a la que fa Ramon Llull a la llunyana Edat Mitjana. ¿Què passa? Potser per motius de la seva tragèdia, Verdaguer és, encara, un personatge més llegendari que no pas real. No hi ha tampoc una edició completa *crítica* de la seva obra i ara una colla de verdagueristes estem intentant editar la seva obra crítica. Està a punt de sortir l'edició crítica de *Pàtria,* que la fa Ramon Pinyol i Torrens i jo m'ocupo del poema "San Francesc", que a la vegada serà la meva tesi doctoral.

— *Vostè és també secretari general del Centre Català del PEN Club. ¿Hi ha una idea clara sobre aquest organisme internacional?*

— Em penso que no. Actualment, el PEN Club és l'única organització internacional d'escriptors i és un organisme B de la Unesco amb moltes possibilitats de ser un organisme A. Va ser creat a començament dels anys 20 per una escriptora anglesa, Clara Dawson, i la particularitat del Centre Català del PEN és que just des dels primers anys la literatura catalana va crear el seu propi PEN, demostrant una voluntat europea i internacionalista que em sembla molt lloable. El Centre Català del PEN és el segon o el tercer Centre, possiblement el segon amb el PEN francès.

— *¿Quins són els orígens?*

— El van fundar Josep Maria López Picó i Carles Riba, que esdevé el primer president, i llavors tenen una època de florida fins l'any 36. Justament a Barcelona, durant l'any 35 hi ha un primer Congrés Internacional del PEN.

— *En aquells moments, hi ha un vice-president internacional català.*

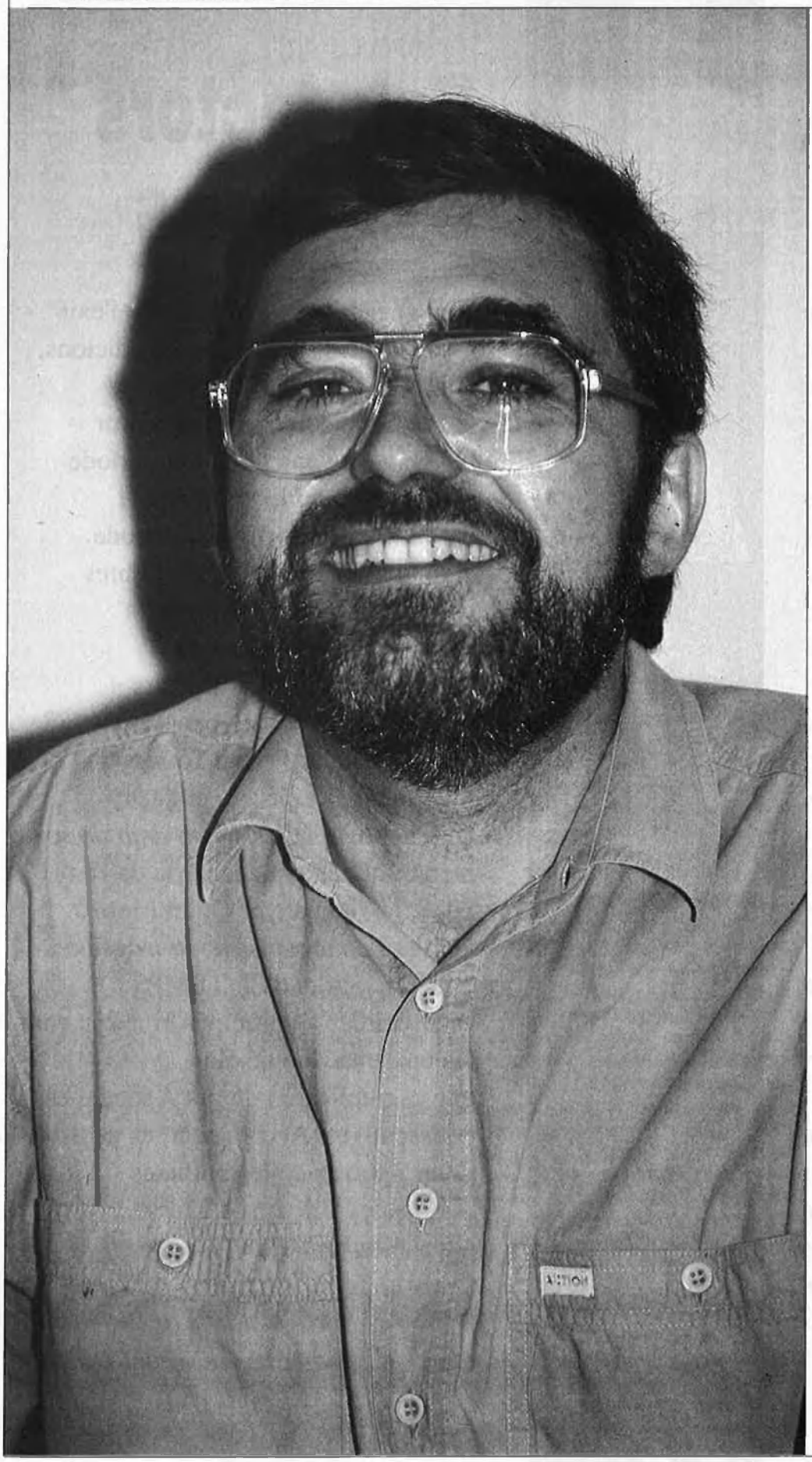
— Sí, Marià Manent, i això demostra la importància aleshores del PEN Club Català. Doncs bé, amb l'ensulsiada de la guerra civil ve tota l'època de les catacumbes i el PEN desapareix físicament a Catalunya, encara que hi ha un PEN a l'exili que du Batista i Roca. Aquest PEN Català de l'exili és recuperat als anys 70 per Tísner, que n'esdevé el primer secretari. Aquesta segona etapa amb Tísner i Palau i Fabre com a president, té una primera eclosió important amb la Conferència Internacional que es fa a Barcelona l'any 1988, presidida per Mario Vargas Llosa. Ara, el fet important és que Barcelona i el Centre Català del PEN organitzaran el 57 Congrés Internacional la setmana de Sant Jordi de l'abril de l'any 1992.

— *El PEN Club català s'estructura en una sèrie de branques determinades.*

— Hi ha tres grans comissions que donen compte en cada congrés del treball que han fet. La primera és el Comitè d'Escriptors a la Presó, que potser, a hores d'ara, és el comitè que amb més prestigi, i d'una manera seriosa, treballa per l'alliberament de tots aquells escriptors empresonats per motius de consciència. Una altra branca de treball, on el Centre Català té un cert protagonisme, és la Comissió de Programa, Traducció i Drets de les Llengües. Des de fa cinc o sis mesos el secretari del Centre Català exerceix també la secretaria permanent; sóc jo mateix doncs, però quan hi hagi un altre també la secretaria permanent; sóc jo mateix doncs, però quan n'hi hagi un altre també ho serà. El més suggestiu d'aquesta comissió és que s'ocupa de les perspectives de la literatura davant del tercer mil.lenni. Cal dir que el tema del 57 Congrés que se celebrarà a Barcelona serà "L'escriptor i els llenguatges literaris en el llindar del tercer mil.lenni".

— *¿I l'apartat de traduccions?*

— Es tracta de fomentar el coneixement entre les distintes literatures, tot establint el màxim de contactes i lligams, so-



bretot entre aquelles literatures maleïdes, d'àmbit restringit, i que tenen menys possibilitats que altres de ser traduïdes.

— ¿I el de drets de les llengües?

— Al desembre de l'any passat vam demanar una reunió extraordinària per a reflexionar sobre el comitè. Va ser molt fructífera i hi va nàixer la proposta que, a més d'una comissió de programa i de traducció, seria també una comissió que es preocuparia i que reflexionaria sobre els drets de les llengües. Ens reunirem cada dos anys i la segona reunió, on participen una vintena de països, serà a València el mes d'octubre d'aquest any 90 i dins del marc previ a la festa dels Premis Octubre.

— ¿Quina és la tercera comissió de treball?

— El Comitè per la Pau, on els catalans encara no participem d'una manera tan activa.

— ¿Què pot significar la celebració del 57 Congrés del PEN Club a Barcelona?

— Em sembla que la clau de tot plegat és que la literatura catalana té una vocació europea i universal, que potser no som tan endogàmics com alguns creuen i que hi ha una vocació per sortir fora, per donar a conèixer a les plataformes internacionals la realitat de la literatura i de la cultura catalana. Per tant, Barcelona serà de les poques ciutats del món que, durant aquests darrers cinquanta anys, ha estat protagonista tres vegades d'una trobada internacional d'escriptors del PEN Club. Que jo sàpiga, això només es dóna a París i, no ho recordo bé, potser a Nova York. Jo diria que és una gran possibilitat per a la literatura catalana, no només pel que significa d'aparador, vindran 500 escriptors de tot el món, sinó també perquè potser és el moment per a demostrar que som una cultura i una literatura que camina per un camí de normalitat.

Xulio Ricardo Trigo

III PREMI

Per a aquesta tercera edició, el jurat encarregat de fer la selecció dels cinc títols ha estat format per **Ramon Pla i Arxé**, catedràtic i crític literari d'*El País*; **Isidor Cònsul**, crític literari del diari *Avui* i la revista *Serra d'Or*, **David Castillo**, assagista i responsable de les pàgines literàries de l'*Avui*; **Josep Maria Castellet**, director literari d'Edicions 62, i **Xulio Ricardo Trigo**, escriptor i responsable de les pàgines literàries d'EL TEMPS.



Dels lectors d'El Temps

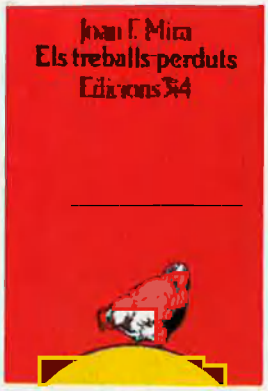
Una vegada més, i després de l'èxit assolit en les dues primeres edicions, el nostre setmanari convoca el Premi dels Lectors a la millor novel.la catalana durant el període de temps comprès entre abril i desembre de l'any 1989, període al qual s'han afegit algunes obres que no van poder ser incloses en l'anterior convocatòria.
El primer Premi dels Lectors d'El Temps es va celebrar l'any 1988 i el va guanyar Ferran Torrent -que repeteix selecció enguany- amb la novel.la *Un negre amb un saxo*, mentre que la convocatòria de l'any 1989, la va guanyar Quim Monzó amb la *La magnitud de la tragèdia*.
Tots els lectors d'EL TEMPS estan cridats a participar-hi mitjançant les butlletes de votació que es publicaran durant 4 setmanes consecutives. Així mateix, és possible votar a través de les butlletes publicades a diversos diaris (*Avui, Diari de Barcelona, Diari de Mallorca, Diari de Tarragona, El Segre, Información, Las Provincias, Levante, Mediterráneo* i *Punt Diari*).





Durant la darrera setmana del mes de juny es farà pública l'acta notarial que testifique quina és l'obra més votada de les cinc seleccionades, previ recompte de totes les cartes rebudes, davant notari. Per a premiar la col.laboració dels lectors d'EL TEMPS se sortejaran, entre totes aquestes cartes i davant notari, 10 subscripcions anuals a la revista EL TEMPS i 2 viatges per a dues persones d'una setmana de duració el mes de setembre (lloc a concretar).

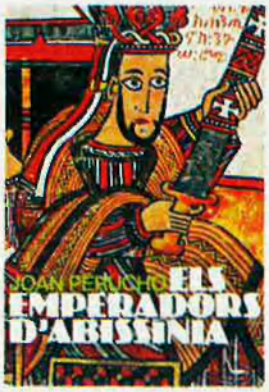
Entraran en el sorteig totes les butlletes que arriben abans del dia 21 de juny de 1990. Per a poder participar-hi, les butlletes han de ser originals (no s'admeten fotocòpies). Cal posar en el sobre "III Premi dels Lectors d'EL TEMPS".



Joan F. Mira,
Els Treballs perduts,
Editorial Tres i Quatre



Miquel de Palol,
El jardí dels set crepuscles,
Editorial Proa



Joan Perucho,
Els emperadors d'Abissínia,
Edicions 62



Ramon Solsona,
Figures de calidoscopi,
Edicions dels Quaderns Crema



Ferran Torrent,
Cavall i rei,
Edicions dels Quaderns Crema

Premi dels lectors d'EL TEMPS. Butlleta de votació

Nom _____ Cognom _____

Carrer _____ Població _____ C.P. _____

Edat _____ Professió _____ Telèfon _____

Atorgue el meu vot a l'obra:

- ☐ 1. Els treballs perduts (Joan F. Mira)
- ☐ 2. El jardí dels set crepuscles (Miquel de Palol)
- ☐ 3. Els emperadors d'Abissínia (Joan Perucho)
- ☐ 4. Figures de calidoscopi (Ramon Solsona)
- ☐ 5. Cavall i rei (Ferran Torrent)

Marqueu el requadro corresponent a l'obra que treiu.

Edicions del País Valencià, S.A. - Avgda. Baró de Càrcer, 40-13a - 46001 València.



EL LLIBRE DE LA SETMANA

¿Costumisme històric rural naturalista?

El didactisme històric que ja trobàrem a *Pedra de tartera,* abandona ara el territori dels grans fets i s'apropa a la privacitat.



Maria Barbal. Mel i metzines. *Les ales esteses, 44. Edicions de La Magrana. Barcelona, 1990.*



En les paraules preliminars que encapçalen *Mel i metzines,* Maria Barbal explica que la inspiració primera que la va impulsar a escriure la novel.la prové d'un relat del seu pare sobre un talpaire que de jove havia conegut. Constata també que és aquesta memòria que li ha estat transmesa oralment la que li ha permès passejar-se per un temps no viscut.

Després, en les cent vuitanta-cinc pàgines que componen la primera part, podem també passejar pel Pallars del primer terç de segle amb la transcripció de les gravacions on Agustí de la Casa Xica, el fill cabaler del Simó i la Llúcia, germà del Conrad i veí d'Olp, reviu episodis, contalles, impressions i llocs de les dues primeres dècades de la seva vida.

Sense pressa i sense gaire rigidesa demostrativa, *Mel i metzines* avança amb el descabdellament morós i vívid d'una memòria que es complau en el relat, en el detall i en l'apunt quotidià. La subjectivitat de l'infant que descobreix el món que l'envolta i que es va eixamplar cap a noves poblacions, noves activitats i nous estímuls, troba una continuïtat eficaç –a l'hora de dibuixar una panoràmica diversificada d'unes formes de vida ja desaparegudes– en l'obligada mobilitat del cabaler que no acaba de trobar el seu lloc en un entorn codificat, fet a la mesura de l'hereu.

El didactisme històric que ja trobàvem a *Pedra de tartera* abandona el territori dels grans fets i s'apropa a la privacitat. Això es manifesta en una escriptura menys preocupada per travar un argument que reflecteixi els sotracs de la Història, en majúscules, sobre un pallarès qualsevol i, en canvi, més dedicada al dibuix d'escenes, quadros i situacions on veiem aquest pallarès anònim en relació al seu medi més proper. Però en acabat és igual, el medi s'acaba imposant. Els títols de les novel.les són prou significatius: la protagonista de *Pedra de tartera* se sent com un roc enmig d'un pendent ingovernable, mentre el protagonista de *Mel i metzines* de petit fuig horroritzat de la visió d'un talpaire en plena acció exterminadora a base de barrejar mel i metzines i, al final d'aquesta primera part, acaba ell també dedicant-se professionalment a netejar de talps els camps de la zona.

Fins aquí m'he referit només a les cent vuitanta-cinc primeres pàgines, a la primera part de *Mel i metzines,* on veiem la poca sort en l'amor i en la vida professional d'aquest cabaler que, tanmateix, no es posa pedres al fetge i amara d'un cert relativisme idealitzador el fatalisme implícit de la història que protagonitza. Fins aquest punt la novel.la em sembla llegible, ben resolta, coherent amb el joc que es proposa, vehiculada a través d'una veu creïble i amb un llenguatge estilitzat; posats a comparar, una novel.la amb més gruix narratiu que *Pedra de tartera.* Cadascú se sentirà més o menys proper a la mena de lectura que el llibre demana –una lectura que proposa la identificació emocional amb la sort i la desgràcia del protagonista–. Cadascú se sentirà més o menys cridat per una narració ambientada en la vida pirinenca tradicional. Aquestes són qüestions personals. No hi tinc res a dir.

Però és molt fàcil –i d'altra banda molt

usual– desqualificar un llibre via etiqueta, dir per exemple que l'experimentalisme ja no interessa, que la poesia no és capaç de reflectir les contradiccions de la vida moderna, que tal generació és abominable i que la novel.la negra ha de ser estrangera, que el costumisme urbà és poc profund, que la novel.la eròtica no és novel.la o que la novel.la rural és anacrònica. A part de fàcil, aquesta manera d'apropar-se als llibres –amb un armari metàl.lic rovellat dins del crani– és avorrida, insultant per el sentit comú i inoperant. També és molt fàcil i molt usual parlar del llibre que es voldria haver llegit, del llibre que estaria a l'altura de l'exigent paladar del sotasignat, sense molestar-se a dir res al lector sobre el llibre que sí que s'ha llegit (¿o no?). Però no tinc ara la intenció de seguir cap d'aquests dos camins fressats. Si els esmento és només per evitar confusions. El que penso fer és argumentar la intuïció (tan discutible com vulgueu) a què he arribat després d'acabar el llibre: a *Mel i metzines* li sobren cent cinc pàgines i, dit d'una altra manera, llegir la segona part se m'ha convertit en un curset intensiu i accelerat sobre "com carregar-se una novel.la a base de fer cas a la crítica".



La segona part de la novel.la comença amb l'avís que ja no llegim la transcripció d'una gravació sinó la d'un manuscrit. El narrador s'ha cansat de parlar sense cap interlocutor davant. De fet, si ha estat evocant el passat és perquè la filla en vol fer una pel.lícula. Però ella ha hagut de tornar a París i l'ha deixat sol al Pallars, on pasa les vacances després de molts anys vivint a la capital francesa. Amb tot aquest muntatge de gravacions, manuscrits i pel.lícules comencen els problemes de *Mel i metzines*. La primera incongruència la crea el fet que si el manuscrit és, com es diu, la primera matèria d'un guió cinematogràfic, la veritat no sé què hi pinten les anotacions des del present de l'enunciació. En segon lloc, no aconsegueixo captar cap diferència significativa entre la textura dels fragments orals i dels escrits. Fins i tot diria que la primera part (en teoria, oral i per tant més flexible) en general presenta un grau d'elaboració lingüística i de rigor textual més gran que la segona. Els capítols es veuen més planificats, més calculats, fins i tot en les marrades. A l'última hora, aquest trencament del ritme narratiu, que avançava sense sotracs des de l'inici de la novel.la, no es justifica amb la intenció de fer aparèixer el present i comentar la ficció. De seguida es fossilitza, per manca de sentit i de necessitat, en una mena de decorat retòric de cartró pedra mal pintat.

Les cent cinc pàgines de la segona part donen compte de més d'una cinquantena d'anys: s'empra gairebé la meitat de pàgines que a la primera part per evocar més del doble d'anys. Aquest fet, juntament amb l'abandó del Pallars com a escenari de l'acció, pot explicar el progressiu esvaïment del suport imaginatiu, la progressiva incapacitat per crear il.lusió de perspectiva a l'hora de dibuixar escenes o situacions, la pèrdua de força evocativa i la vaguetat que aconsegueix que un dels capítols arribi a començar amb aquestes paraules: "No sé quants anys vam ser feliços, ja s'entén, a estones, sense grans trasbalsos ni preocupacions greus". Sembla, doncs, que no queda gaire temps per a entrar en detalls, el cas és que eren feliços i ni tan sols ens ha d'interessar si menjaven o no anisos.

Perduda la passió (nostàlgica, però literària) de reviure un món, la novel.la avança a colps d'argument. La guerra civil és una infermera de gestos amables que no correspon al seu amor. L'exili a París és sobretot la història de l'individu que aconsegueix superar les limitacions de paper que li havia marcat la societat. Amb metzines elimina les rates del restaurant on treballa i amb mel cuina un bacallà que li proporciona el càrrec de cuiner. Després es casa amb una òrfena, filla decent d'una entretinguda parisenca i d'un passavolant lleidatà, i –ja ens ho hem vist abans–, són molt feliços. La seva mare, viuda des de fa dècades, es torna a casar, fa el viatge de nòvios a París i també és molt feliç. Quan es mor la dona, es fira un amant, una rossa que treballa al restaurant i que ja feia temps que li feia el pes. A sobre, quan es mor l'amo de l'hotel on treballa, el fa hereu.

Tanta simetria, tanta ciutat cosmopolita de postal, tant de simbolisme i tanta complexitat textual només vénen a posar de manifest que Maria Barbal és una novel.lista intuïtiva, una novel.lista que té el seu món i que sap recrear-lo, però que si se'n vol sortir amb presses i ganes d'agradar a tothom, doncs no se n'acaba de sortir. Sembla com si després de l'èxit de premis, de crítica i de lectors de *Pedra de tartera* (una novel.la que destinada en principi a un públic juvenil, assolí una difusió i un reconeixement més enllà d'aquest àmbit), Maria Barbal s'hagués sentit obligada a escometre *la gran novel.la*, una obra més ambiciosa, clarament adreçada a un públic adult, seriós. S'ha sotmès a la forma i ha perdut allò que de la seva obra més ens agradava: la frescor, la immediatesa, la ingenuïtat.

Manuel Ollé

La moral i el món modern



F.Alberoni-Salvatore Veca. L'altruisme i la moral *(Trad. d'Assumpta Camps. Ed. 62, Barcelona, 1990, 125 pàgs.)*

És evident que el món modern ha multiplicat i complicat les relacions dels individus amb una xarxa d'institucions i serveis, públics i privats, encarregats de donar resposta a un nombre creixent de necessitats de tot tipus. Francesco Alberoni i Salvatore Veca han escrit un interessant assaig, *L'altruisme i la moral,* per defensar la tesi que la moral racional té un paper fonamental per no deixar sense satisfacció no sols aquestes exigències sinó fer-ho també tenint en compte "tothom". Perquè sembla, segons els autors, que "entre l'entitat col.lectiva i l'individu, hi manqués el terme mig que, en canvi, és fonamental a la moral racional: el concepte de *qualsevol.* El *qualsevol* abasta un mateix i qualsevol altre subjecte en condicions d'absoluta igualtat. El qualsevol és resultat de la raó".

El problema es presenta perquè aquests dos components han anat més vegades separats que units. Alberoni i Veca tracten de superar tots dos defectes. Comencen plantejant la qüestió històricament a partir de la Reforma, i amb polèmica amb les tesis de Max Weber. En aquest sentit fan una interessant lectura de Luter tot distingint entre l'*eros,* d'origen pagà, i que consisteix en un desig o anhel d'allò que no es té i es considera valuós, i l'*àgape,* d'origen cristià –concretament paulí– que no va de l'home vers Déu –el valor suprem–, sinó de Déu vers l'home. Segons aquesta concepció l'amor de Déu pels éssers humans es prolonga en l'home quan esdevé amor del proïsme.



L'*àgape* és l'autèntica arrel, pel fet que marca una meta. Que cal racionalitzar.

La tasca de la il.lustració serà un intent de fonamentar racionalment l'altruisme: pensar un món d'iguals i de germans i en les reformes socials que calia introduir-hi per fer més feliç l'home. Hi ha entre els il.lustrats una gran passió altruista i, alhora, una gran fe en la raó, cosa que donarà lloc a l'*utilitarisme,* que en opinió d'Alberoni i Veca és, potser, "la temptativa filosòfica més coherent, més rigorosa de traduir aquest concepte en un conjunt de regles racionals". Perquè el que busca és el profit de "qualsevol". Amb el benentès que es tracta no sols de satisfer les necessitats dels altres –identificant-les– sinó de fer-ho d'una manera racional. L'interès del carnisser –diuen– val exactament igual que l'interès del professor; el del jornaler igual que el del terratinent. Es així com l'utilitarisme posa una pedra fonamental en el projecte democràtic modern, en la construcció de l'estat modern del benestar. Per a Bentham el que ens fa moralment responsables és el simple fet que estem obligats a ser neutrals davant els interessos de qualsevol i procurar que el saldo d'utilitat siga "el màxim per al major nombre possible".

Josep Iborra

Del comunisme a la llibertat



Václav Havel-André Glucksmann: Paraules sobre la paraula *i* Sortir del comunisme per tornar a la història. *Traduccions de Monika Zgustová i Jordi-Manel Espinat i Burunat. Llibres de l'Índex. Sinistra, I. Badalona. 1990. 68 pàgines.*

A hores d'ara tothom ja coneix prou bé la personalitat i els mérits de Václav Havel. I no seré jo qui els posi en qüestió. Passa, però, que després d'haver llegit *Paraules sobre la paraula* (text amb què Havel va agrair el Premi de la Pau que li van atorgar els llibreters alemanys en el marc de la Fira del llibre de Frankfurt d'aquest any passat) un es queda amb la impressió que aquest text sona a *déjà vu* i no aporta res de nou.

¿Què diu Havel? Moltes coses. Per exemple: que la paraula és l'essència del ser humà; que la paraula és mitjà de comunicació entre dos o més *jo* humans; que el món, el construïm amb la paraula; que la paraula pot transformar la història; que hi ha gent que pateix presó per "culpa" d'una paraula crítica; que la paraula ajuda a alliberar o sotmetre l'home; que certes paraules s'han de tractar amb desconfiança perquè són culpables de situacions marcades per la intolerància, el totalitarisme i la injustícia. I, en fi, que la "Paraula Divina és l'origen de tota la creació".

Entenc perfectament que Havel, avui president de Txecoslovàquia, ho ha passat molt malament i ha estat perseguit per *culpa* de la seva paraula crítica. Ara bé, la seva conferència (llegida per l'actor Maximilian Schell, perquè els bàrbars que regnaven a Txecoslovàquia fa uns mesos no van deixar sortir Havel del seu país) resulta bastant insubstancial i està farcida de llocs comuns i d'idees que avui tothom accepta.

L'article de Havel va acompanyat d'un altre de Glucksmann que du per títol "Sortir del comunisme per a tornar a la història". Doncs bé, aquest article que va de *suplent* resulta molt més interessant que el *titular.* Glucksmann, amb les seves conegudes habilitats narratives, fa una brillant requisitòria contra els règims que han tingut la *virtut* d'idiotitzar el personal, de bastir-se sobre la mentida, de crear universos concentracionaris i de negar la Història als súbdits (que no ciutadans) que han tingut la desgràcia i la pena de viure (és a dir, malviure) en aquests *paradisos* sobre la Terra. M'estic de fer cap comentari. Hi ha coses que val més no remenar-les gaire.

Miquel Porta Perales

Anacronisme



Anita Brookner. Família i amics. *Traducció de Vimala Devi. "El Brot" núm.66. Ed. Pòrtic. Barcelona, 1990. 191 pàgines.*

Família i amics és la segona novel.la d'Anita Brookner, una especialista en art i pintura del XVIII, traduïda al català després de l'èxit de *Hotel du lac.* Pòrtic anuncia la propera publicació d'una tercera obra de l'escriptora anglesa. Estem, sembla, a les portes d'un cert entusiasme Brookner.

Si ens centrem en aquesta segona novel.la, publicada originalment el 1986, apareixen legítims dubtes sobre l'oportunitat i interès de l'operació. *Família i amics* es pot



caracteritzar com un anacronisme ben escrit sense cap tipus de substància més enllà del mer retrat familiar fet amb certa gràcia. L'efecte que produeix és exactament el mateix que sentiríem si veiéssim un quadro d'algú que, a finals del segle XX, pinta com David, per exemple. ¿Quin sentit té explicar les vicissituds, més aviat monòtones, d'una viuda de la classe alta anglesa de la primera meitat del segle XX i dels seus quatre fills, sense cap altre objectiu que reflectir el complex joc d'amors i enveges del grup? Cap, si no es fa un esforç de superar l'estricte i *dejà vu* marc familiar i s'exploren altres possibilitats de les relacions entre els personatges i el seu món.

Brookner podia haver intentat fer un exercici semblant al de Visconti en la seva magnífica *Confessions,* on el món antic i abolit de l'aristocràtic professor s'esberla contra la desintegració familiar dels seus veïns en convocar els fantasmes de la seva pròpia vida. Anita Brookner ha optat, en canvi, per l'estancament. Els retrats psicològics de Sofka, la mare, i els seus quatre fills són massa estereotipats per a interessar veritablement al lector. No hi ha, per exemple, la ràbia elegant i cruel d'Edih Warthon a *Vella Nova York,* editada recentment a Destino, o l'exercici de nostàlgia de *Retorn a Brideshead.* El món femení de *Família i amics* és clarament desaprofitat, mentre que el masculí és banal.

Brookner ens parla d'un món que no ens pertany, el de la classe alta anglesa, amb una fadesa que difícilment pot interessar-nos. ¿L'exercici literari justifica l'esforç de traduir un llibre gris, desarmat, sense emoció? ¿Què s'ha de fer amb un anacronisme on no hi ha ni tan sols una *antropologia?* Més encara, ¿es pot adoptar, amb resultats satisfactoris, l'anacronisme com a estratègia literària? Probablement no.

Josep M. Lluró

Una estranyesa familiar



L'Estuari és el nom d'un territori en estat de suspensió històrica i geogràfica; només un traçat que defineixen els desplaçaments d'uns personatges anomenats segons una taxonomia més aviat fantasiosa (la carnissera, l'agrònom, l'automobilista...) o d'uns grups compactes (els pròfugs, els apàtrides, els comissionats...) No hi ha acció sinó uns fets no encadenats, uns fets enfilats l'un darrere l'altre, sense principi ni fi. Es tracta d'un "paratge descompost", d'un "paratge on mai no era provada la relació entre els fets" i on perdura una guerra incerta, l'arbitrari armistici de la qual clou el llibre. Gairebé sempre és un personatge que obre cada capítol; un personatge del qual se'ns conta emocions, pensaments, sensacions fugisseres, furtives, que no arriben mai a quallar en unes significances. S'escapen, escapen, creen marrades narratives; fomenten una impressió paradoxal d'intimitat i d'inconsistència. De la mateixa manera la llengua que plasma M. Bauçà té un efecte de suspensió. Primer, està reiteradament puntuada per uns punts suspensius que deixen flotar el pensament, que n'impedeixen la fixació; en segon lloc és una llengua marcada per una peregrinació temporal i geogràfica: està impregnada d'arcaismes lexicals i hi trauen el nas paraules forasteres. Una llengua vagabunda, profusa, luxuriant. Sembla que Bauçà inventi paraules quan les redescobreix a partir del propi patrimoni del català, un patrimoni alhora redescobert i trasbalsat per la força inventiva de les imatges que ell va creant, tot això lligat en unes frases molt estructurades, d'una estructura variada, rica. El resultat és un llibre que manté una relació d'estranyesa amb el lector, que el fa oscil.lar entre sentiments de perplexitat i ironia, d'il.lusió i irrisió, i de goig lingüístic. El contrari d'un producte consumible malgrat el seu embolcall de premi. Un llibre que demana al lector una presència especial. És difícil entrar-hi i és difícil sortir-ne ja que el corrent dels mots, de les frases, se'ns endú en aquest país d'aigües estagnants, l'ensopiment del qual un personatge sent "com una imposició ombrívola de la qual començava a sentir-se ostatge". Som els ostatges d'una llengua que reconeixem alhora que se'ns escapa, que ens agafa alhora que se'ns fa fugissera. Amb l'Estuari, desemboquem en la llengua mateixa. És rar de tenir així la sensació d'un llibre mai no llegit, d'un llibre que posa en crisi la postura de lector sense que se sàpiga ben bé per què, ja que hi són els mots del diccionari, unes frases estrictament construïdes, i també un to narratiu, amb uns personatges i un decorat.

Vera Orlova

Josep Maria Fonalleras: "Després d´aquest llibre només voldria no avariar-me gaire."

Josep Maria Fonalleras ja havia sorprès el lector i els crítics amb un llibre singular, *Botxenski i Cia.* Ara, torna a l'actualitat literària amb *Avaria,* un text que confirma la seua qualitat com a escriptor.

*—¿Quina és la idea original d´*Avaria*?*

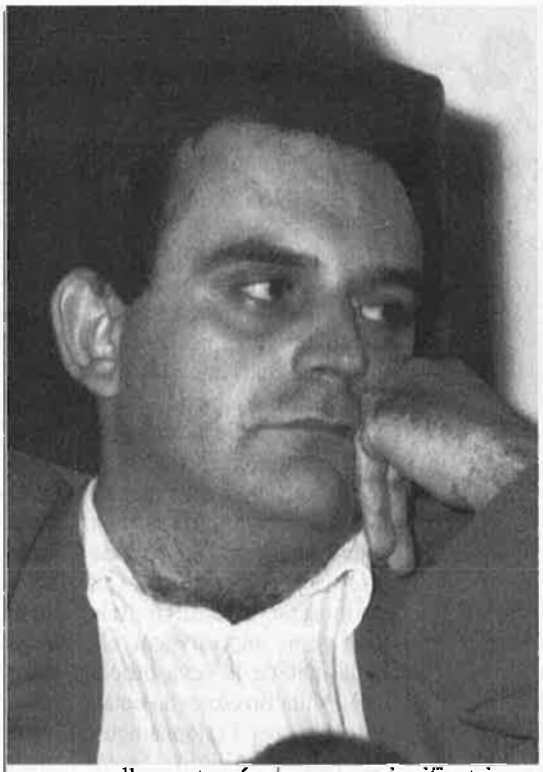
—Parteix d´un quadro d´un pintor americà, William Michael Harnett, una natura morta de finals del XIX on es poden veure, sobre una taula, una ampolla de llet, un diari, una pipa que encara fumeja, una tassa potser d´aram, un llibre, un tros de pa sec i unes cerilles. El títol del quadre és *Materials per a una hora de lleure,* títol que també era el de la primera versió del llibre.

—¿Com va evolucionar en vostè aquesta idea?

—Hi havia la idea de paisatge, el paisatge que contempla una determinada persona (més tard es va "convertir" en escriptor), els materials que té davant seu durant una hora d´oci. Després va venir l´origen d´aquesta hora: l´escriptor no podia treballar perquè la màquina d´escriure s´havia espatllat. A partir d´aquí, tota la resta. Finalment, l´escriptor, segons com, s´acabava integrant en el paisatge, era un element més, sense vida, de l´escena que estava contemplant.

—Hi ha una voluntat molt acusada per crear un llenguatge.

—La capacitat per a



crear un llenguatge és una base (potser la més ferma) de tota literatura. Així, doncs, no es tracta tant d´una particularitat de la "meva narrativa" sinó d´un procés que s´ha de seguir, un camí imprescindible, si és que es volen fer coses amb un mínim de dignitat.

—S´ha dit que els seus llibres s´acosten cada vegada més a la novel.la, potser pel seu costum de fer contes que sempre tenen algun punt de contacte amb la resta, però ¿quines són les seues intencions reals?

—*Avaria* no és, com ha comentat algú, un pas cap a la novel.la. És cert que està més travada, a nivell estructural, que *Botxenski i Cia.*, però la qüestió em sembla que no s´ha de reduir a una mena de viatge iniciàtic en el qual tots els passos tenen un significat i no s´expliquen sense el seu antecedent. No. *Avaria* funciona (o vol funcionar) com un llibre rodó, tancat. En aquest aspecte, doncs, és novel.la. Però també és cert que aquest aspecte, doncs, és novel.la. Però també és cert que s'estructura a partir de fragments, la qual cosa invalida, en certa manera, l´anterior. No ho sé. Que cadascú hi digui la seva.

—¿Quins són els pròxims projectes de Josep Maria Fonalleras?

—Bé, en principi continuar amb les col.laboracions a diaris i revistes. També intentar trobar temps per escampar anotacions sobre la taula i veure què pot sortir. Així mateix, m´agradaria no avariarme gaire.

Xulio Ricardo Trigo

¿De debò? ¿També és poeta?

Vaig pensar que m'havia equivocat. Qui sap si seria una coincidència i es tractava d'un altre escriptor diferent amb els mateixos nom i llinatge. Coses d'aquestes solen passar, vaig dir-me. Ara, els meus dubtes crec que eren prou raonables: ¿podia ser, a més, que tots dos escriptors hagueren nascut també a les illes –i més concretament a Manacor– i que la foto s'assemblés tant? ¿Podia ser que els títols dels llibres de la narrativa citats foren també el mateixos que jo coneixia? La veritat és que a la solapa del llibre, en l'explicació del currículum, no apareixia per a res que el meu admirat escriptor fos també poeta, com jo innocentment havia cregut fins aleshores. Això sí, la solapa explicitava clarament: "com a narrador ha publicat...", però no afegia res més d'altres dedicacions seues. ¿Seria, a més narrador, alguna altra cosa? Bomber, venedor de gelats, flautista, carter, qui sap si, fins i tot, assagista... Després d'una lectura atenta i d'una ànalisi profunda del text, vaig arribar a la conclusió que sí, que es tractava del mateix autor, i que aquest autor era Miquel Àngel Riera, el qual, a més, ¡ai!, és poeta.

Ignore per quines raons la nota editorial no diu absolutament res dels llibres com *Poemes a Nai, Biografia, Paràbola i clam de la cosa humana, La bellesa de l'home i Llibre de benaventurances,* o posats a estalviar, almenys del títol de l'obra completa: *Tots els poemes* (1957-1981). (Tremolo sols d'imaginar-me que hagen pogut pensar que el fet de ser poeta enterbolira la seua trajectòria literària).

Tanmateix, no tot han de ser planys, i, així, al número 27 de *Lletra de canvi* hi ha un bon dossier sobre M.A. Riera, sense oblidar per res la seua obra poètica, analitzada en un interessant article signat per Díaz de Castro. I, a més, perquè la nostra alegria no s'acabe, edicions Proa torna a editar el *Llibre de benaventurances* –publicat inicialment l'any 1980–, a la seua col.lecció de l'Óssa menor, amb un pròleg entusiasta de Vicent Andrés Estellés.

Quan en una simple nota informativa d'un autor no se'ns diu que a més de ser un excel.lent narrador és també un excel.lent poeta –¡ni tan sols se'ns diu que és poeta!– és que alguna cosa no acaba de rutllar. O potser és que desbarre una mica i en realitat es tractra d'una raó que se m'escapa, o més òbvia: ja no hi havia més espai –perquè això que els llibres de poesia no es venen ja ens ho sabem massa...

Ramon Guillem



PRESTATGERIA

M.Angels Bogunyà, *La ruta prohibida*, Barcelona, La Galera, 1990, 122 pàgs.
Aquest llibre va merèixer el premi "Josep M. Folch i Torres" de 1989. Un engrescador text amb ciutats sagrades, camells, un desert ben gran i un bon grapat de misteris i perills.

Luciano De Crescenzo, *Història de la filosofia grega, Els pre-socràtics*, Barcelona, Barcanova, 1990, 213 pàgs.
Lluny del llenguatge sovint difícil dels textos de filosofia, aquesta obra vol posar a l´abast d´un públic ampli i heterogeni la història de la filosofia grega.

Miquel Pairolí, *Paisatge amb flames*, Barcelona, Columna, 1990, 109 pàgs.
Pairolí ha aconseguit un dietari amb personalitat pròpia, tota una dècada de reflexions sobre la quotidianitat i sobre el món i el paisatge rural.

X.R.T.

Tabarca, una nova editorial a València.

Amb el nom de Tabarca Llibres ha nascut una nova editorial al País Valencià amb la idea fonamental de cobrir una mancança evident quant a l´edició de llibres de text. Tabarca té la voluntat d´oferir "una proposta pedagògica completa per a l´escola valenciana. Pretenem anar més enllà del que és una editorial de manuals escolars i esdevenir la plataforma de difusió de les experiències didàctiques i els projectes renovadors de les nostres aules".

De la direcció pedagògica s´encarregaran Vicent Pasqual i Jesús Figuerola, i el director gerent serà Josep Llorens. L´empresa sembla que ha nascut amb un capital aportat per empresaris no relacionats amb el món del llibre.

A banda dels llibres de text, Tabarca Llibres prepara una col.lecció de literatura infantil i juvenil de la qual es preparen els primers cinc títols: *L´horror de Dunwich*, de H.P. Lovecraft; *Trapelleries galàctiques*, de Josep Masats; *L´anell del Papa Lluna*, de Joan Pla; *Viatge a l´illa Gran*, de Josep Millo, i la reedició d'*El guardià de l´anell*, de Vicent Pasqual.

X.R.T.

¿Què llegeix Emli Attard, historiador?

TAULETA DE NIT



Més que llegir llibres d´altres, m´agafeu llegint les proves d´un llibre meu que està a punt per a la seua edició. Es tracta d´un assaig sobre la Rússia del segle XX, des del moviment revolucionari de 1905 fins a les expectatives de la *perestrika*. El titule *La explosión soviética* i hi estudie tot això que he dit en prop de 500 pàgines: hi tracte tots els possibles temes concernents i faig una petita revisió del dret constitucional soviètic. He tingut la sort que ha volgut prologar el meu llibre llibre Jose Mario Armero.

Es clar que aquest llibre m´ha dut a llegir-m´ho gairebé tot sobre el tema i tinc la taula plena de llibres sobre Rússia, fins a l´última biografia que ha eixit sobre Gorbatxov. De tots aquests estudis potser destacaria el treball d´un assagista com Carles Taibo i els treballs de la Comissió d´Investigació per a la Pau.

Amb tot això, comprendreu que m´és ben difícil llegir un altre tipus de llibres, ja que estic totalment capficat en aquest llibre meu del qual ja veig el final.

NOTES

La pròxima setmana *El Temps* publicarà els resultats de la reunió prèvia del jurat del Premi dels Lectors. Podreu per tant carregar la ploma i lliurar-vos a la lectura de les millors novel.les de l´any 89. ¡Som-hi!

L´Ajuntament de Puçol ha convocat el seu IX Premi Literari "Vila de Puçol", que compta amb el patrocini de la Fundació Municipal de Cultura i Esports. Hi ha dos premis, un de narrativa –mínim de 20 folis– i un altre de narativa infantil –entre 10 i 20–, i els premis de 100.000 pessetes i 60.000 respectivament. Cal lliurar els originals a la Biblioteca Pública de Puçol abans del 14 de setembre.

La Fundació Acta ha publicat les ponències de les jornades que va organitzar a Barcelona amb el títol de "Nosaltres (i) els valencians". L´edició a anat a cura d´Isidor Marí i Albert Viladot i és el número 5 de la seua col.lecció "Quaderns". L´edició no sols inclou les ponències sinó també les preguntes del Torn de Rèpliques i, podem dir-ho, no deixen res a desitjar. Alguns dels noms inclosos i les seues respostes a temes comuns entre les dues comunitats poden sorprendre a més d´un interessat en el tema.

X.R.T.

CIÈNCIA

Contaminació acústica: el nou 'smog'

La guerra dels decibels

Trànsit, màquines, música intensa, avions... L'home modern pateix nombrosos sorolls, que poden tenir conseqüències, des de la sordesa fins a la depressió o problemes cardíacs.

En un carrer tranquil, de la part alta, un home surt de casa i agafa el seu cotxe. El barri està tan silenciós que fins i tot se sent el piular dels ocells. En uns minuts, es col.loca al centre de la ciutat. El trànsit és ara intens. L'home s'ha submergit en un concert de motors, eventuals botzines i sirenes, màquines d'obres al mig del carrer. En poca estona, ha passat del silenci gairebé complet a un nivell de decibels difícilment suportable durant molta estona. Ara pateix allò que s'anomena la contaminació acústica, un dels problemes més greus que es presenten a les grans ciutats, però també a altres llocs, com ara vivendes properes a aeroports o a vies de ferrocarril.

Vehicles, obres, màquines, la música massa forta i fins i tot el xivarri en un local públic eleven el nivell del soroll que el ciutadà ha de suportar. En pocs anys, aquest problema s'ha agreujat i pot tenir greus conseqüències, que van més enllà de les més evidents, com ara sordesa progressiva o tensió nerviosa.

LA INTENSITAT DEL SO

El so és una variació de la pressió de l'aire. La variació de pressió en fa oscil.lar les molècules. De les vegades que oscil.lin per segon dependrà la freqüència del so. I això farà que sigui agut –freqüència elevada– o greu –freqüència baixa–. L'oïda de l'home percep sons que se situen entre els 20 Hertz– per sota dels quals tenim els infrasons– i els 20.000 Hertz– per damunt dels quals es produeixen els ultrasons–. Hi ha animals amb sensibilitat més gran per a altres sons, que l'home no sent.

La intensitat del so té a veure amb les variacions de pressió que l'ona sonora produeix. Com que hi ha un gran marge de valors, s'ha creat una escala logarítmica, que s'expressa en decibels (dB). Els 0 decibels pràcticament no es donen mai. En una conversa normal la intensitat del so és d'uns 60 dB. El llindar del dolor és d'uns 120 dB. En aquest cas, es pot arribar a trencament del timpà.

Com hem dit abans, en una gran ciutat i també en altres llocs, el so té fonts molt diverses. I hi ha actes molt quotidians que ens proporcionen una bona dosi de decibels. En els llocs més tranquils, el moviment de les fulles dels arbres pel vent produeix uns 15 dB. Una conversa en veu baixa té una intensitat de 23 dB –sempre es tracta de xifres aproximades–. Els sorolls usuals en un barri tranquil fan que dins de casa se suportin els 45 dB. En uns grans magatzems ja tenim 60 dB, una intensitat a partir de la qual poden sorgir problemes.

Si el trànsit és important, es produeixen 70 dB o més. Una oficina amb màquines d'escriure crea un ambient d'uns 75 dB. Una circulació intensa dóna 95 dB. Unes obres al carrer poden produir, a uns 5 metres de distància, 100 dB. Quan la rentadora centrifuga, suportem 95 dB. A les discoteques, el nivell de so està entre els 100 i 110 dB. Un avió s'enlaira deixant-nos més de 120 dB, ja en el llindar del dolor. Sorolls més intensos –com el d'un turboreactor, 140 dB– requereixen una protecció especial.

Els sorolls intensos durant temps prolongats produeixen múltiples efectes sobre l'estat de salut, alguns dels quals poden arribar a ser molt greus. El més evident, però no el més important, és la sordesa. El 22% dels sords, a Itàlia, ho són pel soroll ambiental. Aquest efecte es pot notar sobretot en treballadors exposats a un alt índex de soroll continuat –uns 90 dB–. A Gran Bretanya hi ha uns 600.000 treballadors en aquestes condicions i als Estats Units sis milions.

Els efectes comencen per irritació, pèrdua de precisió i distorsió d'alguns sons, fins que el treballador s'hi acostuma i no sent cap molèstia especial. Després es produiran brunzits, marejos i, en un procés llarg, sordesa irreversible.

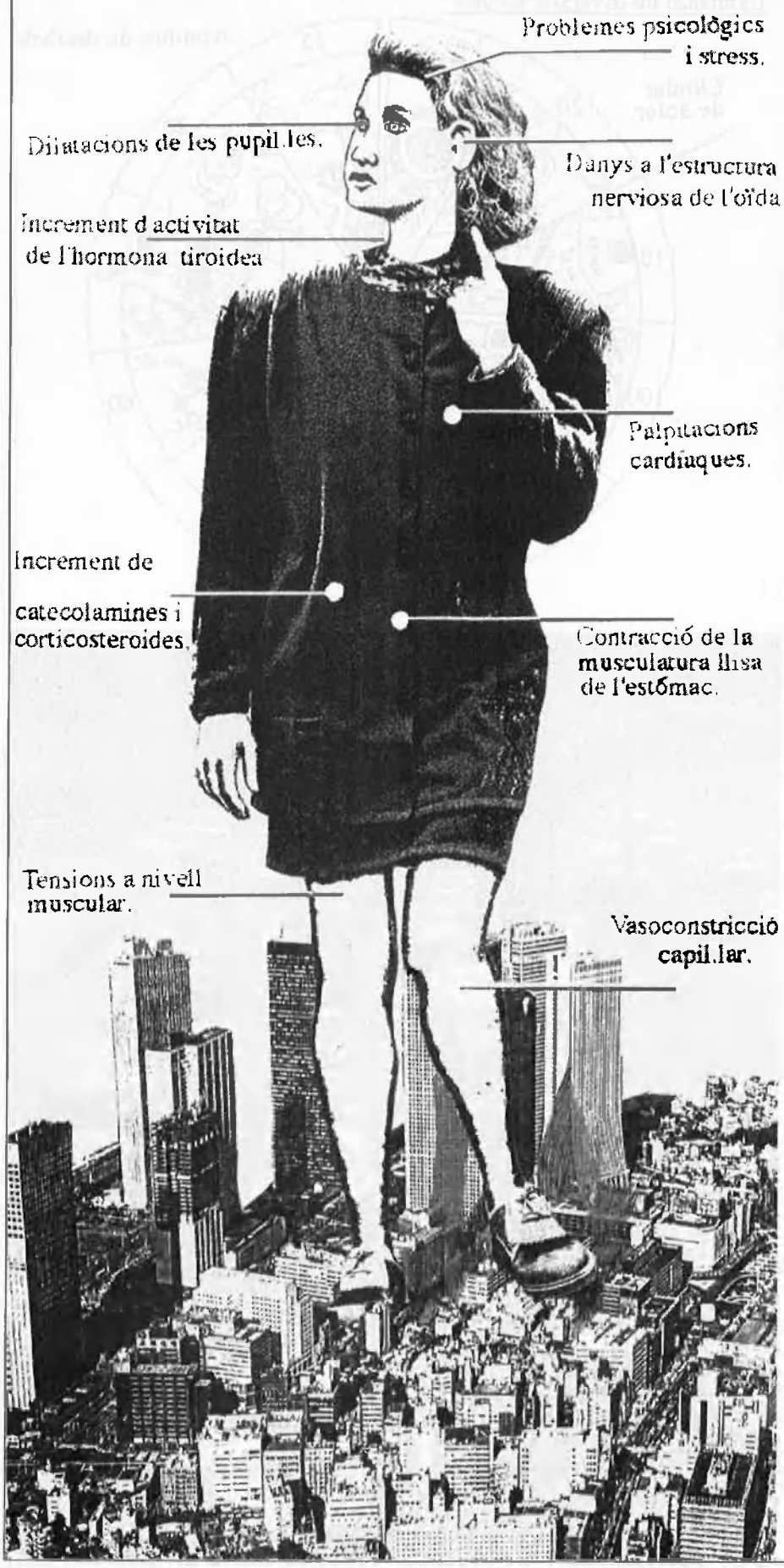
PROBLEMES PSICOLÒGICS

Uns altres efectes importants són els psicològics. En primer lloc, el soroll causa interferències amb la son i, per tant, dificulta el descans. Però, a més, produeix irritació i estrès. En alguns casos, el problema creat pel soroll va lligat a altres factors. Així, segons alguns estudis, les persones que viuen vora els aeroports són més sensibles al soroll dels avions si pensen que corren el perill d'un accident. També s'ha observat que el soroll causa més problemes si la persona creu que no es fa res per disminuir-lo. Les molèsties són menors si la persona pot acabar amb el soroll –per exemple, en el cas d'un aparell de televisió– i més grans per sorolls inesperats.

El soroll excessiu disminueix la capacitat per a relitzar tasques que requereixen força atenció, mentre les més rutinàries no es veuen tan afectades. També s'ha observat que en escoles situades vora aeroports o llocs de trànsit intens, sigui de cotxes o de trens, els alumnes tenen dificultat per a seguir les explicacions del professor. La seva atenció disminueix i els resultats escolars són pitjors. A Bordeus es va fer un estudi en una escola i es va veure que amb les finestres obertes els resultats eren molt pitjors que amb les finestres tancades, per a una classe exposada a un fort soroll ambiental.

Sobre la provocació d'anomalies en el comportament i desequilibris mentals, hi ha discussions, però si bé el soroll potser no fa augmentar els casos patològics, sí que agreuja els que ja existeixen.

Un dels efectes més importants del soroll és l'estrès, que pot tenir conseqüèn-



cies diverses sobre l'estat general de salut. S'ha demostrat que intensitats superiors a 85 dB provoquen una acceleració del ritme cardíac i un augment de la tensió arterial. En un estudi fet a l'URSS, un grup de treballadors exposats a sorolls intensos i continuats presentaven més incidència de problemes coronaris i d'infarts.

El soroll també pot alterar la secreció hormonal, augmentant l'activitat de la glàndula tiroidea, produir trastorns digestius –nàusees, vòmits, úlceres–, depressió, dilatació de les pupil.les, contraccions musculars i molts altres problemes.

El soroll no afecta només els adults o els nens. Des de les primeres etapes de vida fetal, pot tenir efectes negatius. També té influència sobre el part. Les dones que es mouen en ambients amb sorolls massa intensos solen tenir més alt percentatge de parts prematurs.

LA LLUITA CONTRA EL SOROLL

Segons l'Organització Mundial de la Salut, els nivells de so haurien d'estar entre els 65 dB diürns i els 55 dB nocturns. Però molt poques grans ciutats deuen tenir aquests nivells òptims. A Nova York, dos terços dels ciutadans suporten 70 dB. A les grans ciutats italianes la intensitat encara és més gran. I als Països Catalans la situació és semblant o pitjor. València i Barcelona es troben entre les ciutats més sorolloses d'Europa.

A València, hi ha zones amb un índex molt alt, com ara la plaça Marquès de Estella o l'avinguda d'Ausiàs Marc. A Barcelona, la zona més sorollosa és l'Eixample, però també hi ha nivells alts a altres llocs, com el passeig de Colom. L'ajuntament ha augmentat els controls del soroll de vehicles, especialment motocicletes.

De les Illes no tenim estudis. I a Perpinyà tampoc s'ha fet cap estudi aprofundit. Però les caracerístiques de la capital del Rosselló fan que el problema de la contaminació acústica no hi tingui gaire importància. Les indústries es troben lluny de l'aglomeració urbana, no hi ha gaire discoteques, el disseny urbà és ampli i la circulació força controlada. Per això no s'ha fet cap mapa de nivells de soroll. De tota manera, l'Ajuntament de Perpinyà acaba d'adquirir un sonòmetre i altres aparells per realitzar un estudi el proper mes de desembre.

Entre les persones exposades al so in-

tens podem distingir dos grups. El primer el formarien les que treballen en un ambient sorollós. En casos extrems, com obres amb martell pneumàtic, poden arribar a produir una alteració del sentit de l'equilibri, que podria ser una de les causes d'un major nombre d'accidents laborals. Hi ha altres professions problemàtiques, com ara la de *disc-jockey*.

Un altre grup el formarien els ciutadans que es veuen exposats a sorolls intensos en la vida quotidiana. El trànsit és la font més important, però els ambients concorreguts –grans magatzems, bars– també poden produir problemes. A Anglaterra es va fer un estudi que va revelar que entre els nois habituals de discoteques la capacitat auditiva havia disminuït 5 dB. La pèrdua era irreversible: després d'un parell de mesos sense anar a aquests locals, no van recuperar audició. A Anglaterra, Suïssa i Alemanya Federal s'ha establert que el so a les discoteques no superi els 90 dB. D'altra banda, en els concerts de *rock* s'han detectat intensitats de 125 dB vora els altaveus i 110 dB a la resta del recinte.

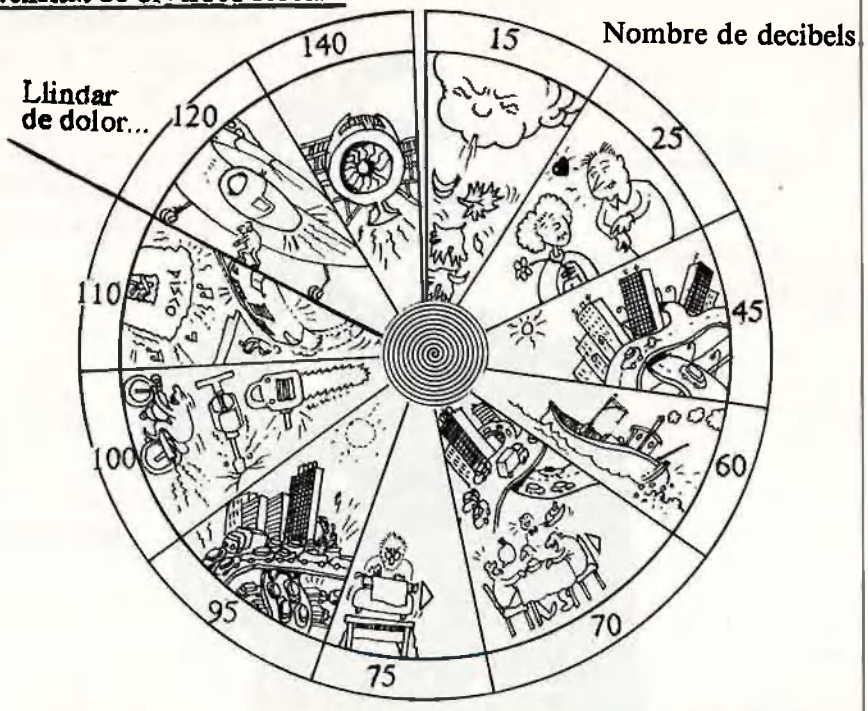
Solucinar tots aquests problemes és difícil. Es poden prendre algunes mesures per reduir-lo. El disseny de les vivendes té, òbviament, molta importància. Així, els dormitoris haurien d'estar a la part menys sorollosa de la cas. S'haurien d'utilitzar materials aïllants, tant en la façana com en les finestres.

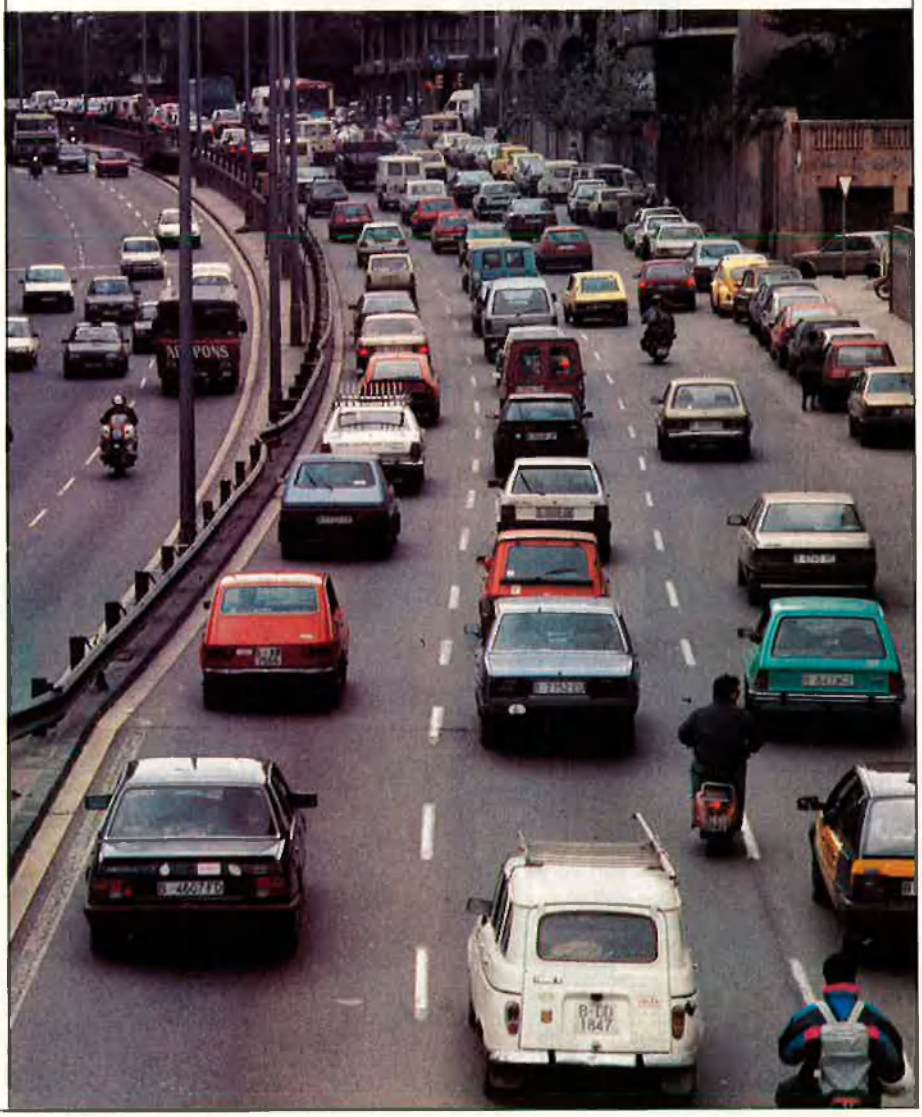
Però també s'ha de tenir en compte el disseny de la ciutat. Es poden posar obstacles al so. Així, segons l'estructura urbanística se'n pot afavorir o impedir la propagació. La situació dels edificis pot crear zones d'*ombra acústica*, disminuint la intensitat del soroll. En el cas de vivendes properes a autopistes o vies de tren, la topografia del terreny influirà en la difusió del so —reflexions sobre superfícies properes o, per contra, barreres, com ara un talús, que el tallin–. Però també es poden posar proteccions, des d'edificis comercials entre la via de circulació i les vivendes fins a plafons, talussos, trinxeres o túnels. També es pot utilizar un asfalt porós, que disminueix el soroll dels vehicles que hi circulen.

En tot cas, l'estructura de les ciutats ja està feta i no està pensada per al trànsit intens actual. Pot ser convenient prohibir la circulació en algunes zones o bé redissenyar-les, tenint en compte tots els factors esmentats.

Hi ha altres sistemes més cridaners, si bé encara no estan prou desenvolupats i

Intensitat de diversos sorolls:





Entrevista a Amando García



Amando García, de la Facultat de Física de la Universitat de València, investiga des de fa deu anys tot tipus de sorolls i les seves repercussions, junt amb un equip del Departament de Física Fonamental. És autor de *Contaminació acústica*, editat per la Universitat de València.

— *¿Fa molt de temps que estudia aquest problema?*

— En general, la preocupació pel soroll al carrer comença en països europeus i americans més desenvolupats que el nostre, sobre la dècada dels 60. Al nostre va començar a estudiar-se durant els anys 70 amb l'aportació fonamental del Consell Superior d'Investigacions Científiques. En el meu cas, vaig fer els primers treballs l'any 77.

— *¿Vostè pensa que l'administració n'és conscient i que ha pres mesures?*

— Els temes relacionats amb el medi ambient han estat poc estudiats, encara que a hores d'ara l'administració està fent un esforç i sembla que mostra més interès. La confecció de plànols de sorolls a les diverses ciutats afectades és el recurs més utilitzat tot i que després no es prenen les mesures convingudes. Per exemple, l'Ajuntament de València no té cap interès en la millora d'aquest problema, mentre els de Barcelona, Saragossa i Madrid prenen mesures. A València només s'ha fet un plànol de sorolls durant els anys 80 i res més.

—*¿Quins països tenen més sensibilitat en aquest tema?*

— Sens dubte els nòrdics, com ara Suècia, Dinamarca i Alemanya. Els països costaners de la Mediterrània no se'n preocupen gaire.

—*¿Podria indicar-nos quines mesures es poden prendre?*

— Sobretot l'existència de normes adequades. Cal rebaixar el nivell de soroll amb una reducció del trànsit rodat que és la primera causa de molèsties i estrès de les nostres ciutats. Els aeroports també produeixen greus trastorns a la gent que hi resideix molt a prop.

—*¿Quin pensa vostè que és el cost social i les conseqüències de les ciutats sorolloses?*

— El cost social és altíssim perquè, per exemple, a València prop d'un 30% de la gent es desperta a la nit a causa del soroll. Produeix bona part de l'insomni nocturn, però és prou difícil posar un preu a aquest problema.

—*¿Quines zones pateixen més el problema?*

— A les grans ciutats el trànsit produeix els problemes més greus, però també dins del medi laboral les indústries amb molta maquinària, com ara la tèxtil, són molts sorolloses per al treballador. En aquest sentit cal esmentar les queixes dels sindicats. El soroll es manté sobre els 85/120 db. Caldria també fer notar que hi ha sorolls molt forts encara que per a molta gent són agradables com ara una mascletada –arriben fins als 135 db. quan els recomanables son 65– o bé la música dins d'una discoteca. La intensitat dels sorolls d'una de les nostres mascletades pot arribar a trencar el timpà.

J.Ma. Trigo

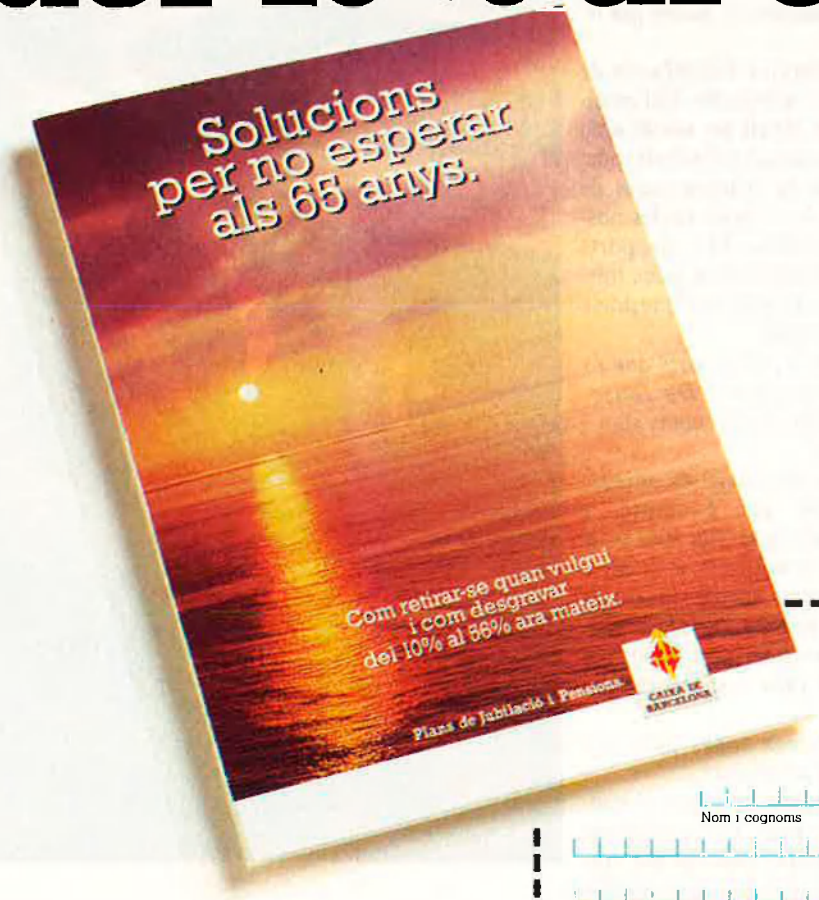
---

només servirien per a determinats sorolls. Existeix un casc antisoroll. Es basa en el fet que una ona sonora –com qualsevol altra– es pot anul.lar si es crea una ona de característiques oposades. Això implica formar una ona d'una forma molt concreta, a partir de la captació i anàlisi de l'ona que es vol anul.lar –Arthur C. Clarke va descriure una màquina així en el conte *Silenci, si us plau*–. D'aquesta manera s'ha pensat de fabricar aparells antisoroll per a motors o per a sirenes. Però no és possible descriure de manera prou concreta el soroll del trànsit, per exemple. És massa complex. Per tant, amb el casc només s'evitarien sorolls repetitius i es podria utilitzar en algunes indústries.

De ser un problema ignorat, la contaminació acústica ha passat a ser una gran preocupació. Físics, metges, psicòlegs, enginyers i urbanistes, entre alres, han de contribuir a reduir l'impacte del soroll en el ciutadà.

Xavier Duran
(amb Univers Bertrana, Perpinyà)

Demani'l ara i desgravi del 10% al 56%.



Demani'ns el quadern "Solucions per no esperar als 65 anys".

L'hi enviarem a casa seva, gratis, encara que no sigui client de Caixa de Barcelona.

Perquè pugui fer-se un Pla per retirar-se quan vulgui, modificar les aportacions com li convingui, posar i treure diners en qualsevol moment i, a més, **desgravar del 10% al 56%.**

X Enviïn-me per correu, gratis i sense compromís, el quadern "Solucions per no esperar als 65 anys".

Nom i cognoms

Domicili

Codi postal Població

Telèfon DNI

És titular d'algun compte a Caixa de Barcelona? ☐SÍ ☐No

En cas afirmatiu, indiqui: Cl. Oficina

Signatura

×

Nº de compte

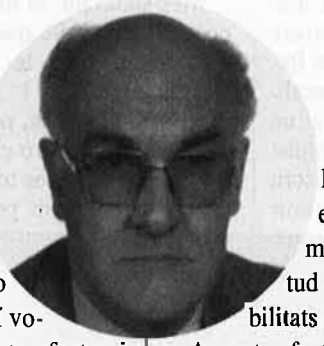
Lliuri aquest cupó a qualsevol de les nostres Oficines o enviï'l per correu a:
CAIXA DE BARCELONA (Pla de Jubilació i Pensions) Diagonal 530, 08006 Barcelona

Plans de Jubilació i Pensions.

CAIXA DE BARCELONA

OPINIÓ

Els riscos dels nivells baixos d'alcohol



És un fet prou conegut que la legislació de molts països ha pres consciència de la influència que té la ingesta d'alcohol en els accidents de trànsit. Per això s'han fixat uns nivells, per damunt dels quals es considera que hi ha un perill greu i no és permès de conduir. Aquest límit és de 0,8 grams per litre de sang (0,8 gr/l).

Aquesta xifra pot ser discutida. Més aviat es considera una mica alta o benèvola i en certs països i condicions es proposen nivells més baixos, de 0,5 gr/l.

L'alcohol fa els seus efectes sobre el sistema nerviós i quan es passa dels 0,8 gr/l aquests ja són prou importants, en la majoria de persones, per a dificultar la conducció. Els nivells per sota tenen efectes menys intensos i afecten menys persones, però cal saber que no són una garantia absoluta que no dificultin la conducció. Aquí volem explicar alguns d'aquests efectes i comentar el risc que tenen.

L'alcohol actua sobre gairebé tots els teixits de l'organisme i lesiona principalment el cervell i el fetge. Ara comentarem només les accions sobre el cervell. Un dels efectes primaris de l'alcohol és la de ser depressor de les funcions del sistema nerviós central. Aquesta acció depressora és més marcada en les activitats més complexes.

Una de les primeres funcions que baixen és la del control integrador de l'escorça del cervell, les capes de substància gris. Per tant hi ha una disminució de les capacitats de crítica i d'integració de moviments fins i complexos, en canvi s'alliberen algunes inhibicions i així el caràcter es pot mostrar més expansiu: s'enraona més i amb una certa sensació d'eufòria. Tant la coordinació dels moviments fins com la capacitat d'atenció són una mica més baixos.

Això fa que en conjunt el rendiment sigui més inferior, cosa que s'ha demostrat en bastants estudis psicomètrics. Sabem que l'exactitud escrivint a màquina, l'encert en tiradors al banc o la resolució de problemes mentals complexos, tenen un rendiment més baix.

Si ho traduïm al camp de la conducció de vehicles veiem com es complementen aquests diferents aspectes negatius. Per exemple, en un avançament, pot passar que ens considerem més capaços de fer-lo, que ens fixem menys en el risc i fem els moviments amb menys exactitud i rapidesa. Així les possibilitats d'accident incrementen.

Aquests efects ja són perceptibles, per la majoria de persones, per sota del nivell de 0.8 gr/l., però encara són d'una intensitat acceptable. En moltes persones pot ser un increment petit del risc, assumible per la necessitat que tenen de conduir. Però també, en una proporció que encara que sigui percentualment petita, en xifres absolutes és important, els efectes són més aparents i el risc ja és gran.

Per això cal que tothom sigui conscient que si ha begut, encara que no arribi als 0.8 gr., hi ha un cert risc i cal extremar la vigilància en el que fem, en aquest cas conduir un vehicle.

Dr. Jacint Corbella i Corbella
Catedràtic de Toxicologia

Informació bàsica sobre l'Alzheimer

PRESTATGE

Des de fa un temps, els mitjans de comunicació han dedicat espai a l'anomenat mal d'Alzheimer. Tenint en compte la incidència d'aquesta malaltia en el nostre país, el Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya ha editat un opuscle de 39 pàginas titulat *Malaltia d'Alzheimer* i escrit pel metge Salvador Altimir Losada. Ha estat publicat a la col.lecció "Punt de referència", que vol donar a conèixer els problemes que envolten molts disminuïts i la manera d'afrontar-los.



En aquest treball s'explica amb concisió i claredat en què consisteix la malatia d'Alzheimer, quins símptomes presenta, com es diagnostica i com s'ha d'organitzar la vida d'una persona que la pateixi.

En un llenguatge molt clar i esquemàtic, Salvador Altimir explica en primer lloc què són les demències. Després passa a descriure la malaltia d'Alzheimer, que és el cas de demència més important i que, tot i tenir una incidència molt més gran entre la gent d'edat avançada, pot afectar qualsevol persona adulta.

Més endavant, el llibre ens posa al dia en allò que se sap actualment sobre les causes de la malaltia i el seu diagnòstic. Per ara, no hi ha cap tractament, però el coneixement de les bases teòriques de la malaltia pot permetre que en el futur hi hagi algun tractament eficaç. Per això, és necessari organitzar la vida del malalt, per pal.liar els efectes d'aquest mal. Salvador Altimir explica com ha de ser l'entorn físic, l'organització del temps i les activitats que es poden proposar al malalt. També dóna dades sobre l'Associació de Familiars Alzheimer, que assessora famílies i intenta conscienciar sobre un diagnòstic correcte. Guies com aquesta ajudaran la gent afectada i aquells que tenen familiars als quals no s'ha realitzat un diagnòstic correcte de la malaltia.

X.D.

El Parc d'Aigüestortes

L'ECOPROBLEMA

El Parc Nacional d'Aigüestortes i estany de Sant Maurici és, aquests dies, motiu de polèmica. Situat a cavall de les comarques del Pallars Sobirà, Aran i Alta Ribagorça, conté una de les mostres més representatives dels ecosistemes d'alta muntanya del Pirineu, amb cims que voregen els tres-mil metres, desenes d'estanys d'origen glaciar i ombrívols boscos d'avets i pins. El Parc Nacional —únic espai natural protegit als PPCC que posseeix aquesta categoria— va ser creat l'any 1955, el Parlament de Catalunya va aprovar el 1988 una llei de reclassificació que delimitava una nova Zona Perifèrica de Protecció a l'entorn del perímetre del Parc: en aquesta zona es poden dur a terme totes les activitats tradicionals excepte aquelles que en perjudiquin l'interior, com ara urbanitzacions. Els alcaldes dels municipis implicats, amb el suport dels Consells Comarcals, demanen l'exclusió d'unes 5.000 ha d'aquesta zona perifèrica, per tal de poder ampliar les estacions d'esquí de Super Espot i Llessiu, i crear-ne una nova al Port de la Bonaigua, amb l'ajut d'una empresa promotora de Madrid. Per la seva banda, el grup conservacionista DEPANA (Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural) insisteix que es mantinguin els límits actuals de la zona perifèrica, creats per llei, i al mateix

Grans i petits

FREC DE PELS

Sovint hi ha coses que per comunes i evidents ningú es qüestiona, i que quan finalment un es pregunta per què, si bé continuen sent comunes, no resulten tan evidents. Una d'aquestes coses és la distribució que es pot observar a la natura del nombre d'organismes de diferent grandària. En pocs minuts, qualsevol persona pot arribar a una conclusió clara: n'hi ha molts més de petits que de grans. Si continua pensant-hi, s'adona que no només els organismes mantenen aquesta mena de llei, sinó que en general, en el nostre entorn hi ha més coses petites que de grans. Les excepcions ens permeten veure també que la llei es compleix si les coses de les quals parlem estan relacionades funcionalment, i en el cas dels organismes cal que aquests siguin vius i pertanyin a un mateix ecosistema. No és aplicable als exemplars exposats d'un museu de zoologia.

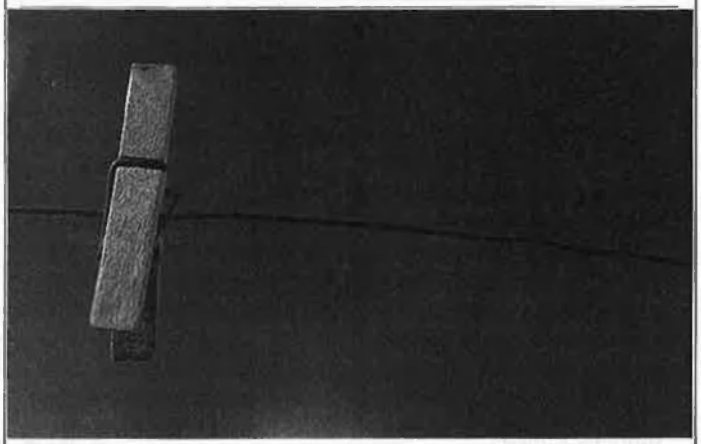
Aquesta observació de la freqüència amb què es presenten els organismes en un ecosistema ha preocupat llargament els ecòlegs que l'han abordat des de diferents punts de vista. Intuïtivament, la cosa sembla clara: passa una mica com quan es vol aprofitar al màxim la cabuda del maleter del cotxe, que té forma irregular, i que s'ha d'omplir d'objectes irregulars: s'hi posen quatre coses grosses, i els espais que deixen s'omplen amb objectes més petits.

En estudis recents s'ha comprovat que la natura (o l'ecosistema) tendeix a maximar l'entropia estadística calculada sobre els diferents organismes classificats per la seva grandària, maximació que es fa subjecta a certes restriccions (la més evident que es pot considerar és que la biomassa total té un límit màxim, el que imposa en últim terme un flux d'energia solar limitat). Els mateixos resultats poden obte-



temps, demana que s'activi el projecte d'ampliació del parc que havia elaborat fa temps l'ICONA (responsable de la gestió abans de la reclassificació). Aquesta ampliació, per a la qual l'administració havia comprat bona part dels terrenys, agafaria zones de gran valor biològic de Gerber, Cabanes i Ruda. Els arguments d'uns i altres han obert un ampli debat sobre el futur d'aquestes valls d'alta muntanya. Els primers creuen que el desenvolupament no serà possible sense una oferta turística basada principalment en l'esquí, mentre que els ecologistes proposen potenciar un turisme rural fonamentat en activitats compatibles amb la natura (excursionisme, rutes a cavall, esquí de fons, venda de productes naturals de qualitat, estades a cases de pagès, etc.). Segons dades oficials, el Parc és visitat anualment per unes 400.000 persones i el sector terciari dels ajuntaments rep, directament o indirectament, uns 430 milions de pessetes per aquest motiu. En qualsevol cas, la polèmica està oberta, i serà probablement de nou el Parlament de Catalunya qui torni a decidir el futur d'aquest Parc.

Miquel Rafa i Fornieles



nir-se mitjançant la simulació numèrica: és a dir, es construeix un sistema d'organismes en un ordinador, que facin les funcions essencials de menjar, créixer, reproduir-se i morir. Observant en aquest últim cas quina és la distribució per mides dels organismes que resulta en l'estat estacionari, es veu que és la mateixa que en el cas anterior, i que totes dues coincideixen amb el que s'observa en la natura.

De tota manera, el problema o la pregunta inicial de per què menys de grans que de petits només està resolta en part en el cas de l'equilibri, és a dir, en el límit d'allà on tendeix el sistema. El problema és molt més difícil quan pretenem explicar la dinàmica, és a dir, l'evolució temporal de la distribució per freqüència dels individus de diferent grandària. Llavors no podem evitar observar que els organismes grans viuen molt més que els petits i que aquests últims es reprodueixen molt més ràpidament que els primers. L'acomodació continuada del conjunt d'organismes a un ambient determinat, que pot ser més o menys variable, fa la resta... però el problema és saber en què consisteix aquesta "acomodació continuada".

Jordi Flos

Futurs

TUB D'ASSAIG

Conèixer el futur és una de les ambicions que gairebé tothom deu tenir. Tanmateix, quan de ser una distracció passa a condicionar la pròpia vida, caldria prendre mesures per evitar conseqüències lamentables.

Fa unes setmanes, el debat de *La vida en un xip*, de TV3, analitzava sistemes per endevinar el futur. Els mètodes



palesaren sobretot dues característiques: es basen en fets arbitraris i mai concreten gaire cosa. Així, una dona va escampar les cartes del tarot per dir que tindríem problemes amb l'aigua i que s'havien de prendre mesures. Per dir això no cal escampar cartes. N'hi ha prou amb escampar diaris i revistes dels Països Catalans o d'altres llocs. Un astròleg va predir èxit al programa de Joaquim Maria Puyal. Per fer aquesta afirmació no cal estudiar cartes astrals, sinó simplement índexs d'audiència. I un dona gran va comentar la signatura de Pau Casals, per dir que mostrava el violoncel que li havia donat fama –no hi ha com fer judicis a posteriori per tal de no equivocar-se. De fet, l'anàlisi també hauria servit si Casals hagués estat un gran tennista o un cuiner famós, perquè la P de la seva firma també es pot associar a una raqueta o a una paella.

Coses tan arbitràries com el número de telèfon o el D.N.I també serveixen, segons una altra persona, per a predir el futur. I, òbviament, també hi havia qui llegia les mans.

Les supersticions arrelen fàcilment. Però cal avisar del seu perill. La majoria de parelles passa alts i baixos. Si algú llegeix mans i prediu que la parella se separarà, pot predisposar-los que en qualsevol crisi superable vegin la marca inevitable del destí. Per això, més que prediccions, sovint hi ha condicionaments.

Crec que només hi ha una predicció ben probable per al futur: hi seguirà havent gent que intentarà endevinar-lo, amb encerts i amb errades. I, com sempre, intentarà destacar els primers i amagar com pugui els segons.

Xavier Duran

FIRA DEL LLIBRE

1990

XXI EDICIÓ

ACTIVITATS A LA FIRA

EXPOSICIÓ:
'Tirant lo Blanc ". Gravats de Manuel Boix.
Programes d'educació ambiental (5 de juny Dia Mondial del Medi Ambient)
Organitza: Institut Municipal d'Educació.

POESIA FONÈTICA PER ORDINADOR:
Grup de múscia electroacústica (INDEMU)

CONCERTS:
Flatus Vocis "Música hablada".
Coral Polifónica Xivana "Homenatge a Tirant".
Socarrats.
Tony Moore (violoncel.lista)

ANIMACIÓ I CERCAVILES:
Esbart lo Peuet.
Taxidrac. "Taxi al conte", amb el drac de Carles Castillo.
Banda de Música "La Artística Musical"

TAULES REDONES:
País i estat: La qüestió valenciana.
Cultura, ideologia i compromís.
València: La construcció d'una ciutat.
Escrits des de la perifería.

RACÓ DEL CONTE:
Vicent Cortés.
Teresa Duran.
Llorenç Giménez.
Carles Cano.
Cesc Serrat.

PRESENTACIO DE NOVETATS EDITORIALS:
"Trànsit". Llibre editat per la llibreria "La Màscara".
Edicions del "Bullent".
"El subordinado". Llibre de José Luis Vicent.
Presentació de l'editorial "Tàndem Edicions".
Revista "Marina d'Art".
"Manual d'ús de l'estàndard oral" de Josep Alacreu.

CICLE DE CINEMA I LITERATURA.
"Literatura francofona en el cine". Organitzat per la Filmoteca de la Generalitat Valenciana.

ACCIONS PLÀSTIQUES:
Alumnes de BB.AA. "Comedor de ideas".
Acció poético visual de Fernando Aguiar (Portugal).

PROPOSTA D'ANIMACIÓ A LA LECTURA "BABIA".
Taller de Plàstica.
Representació d'escenes del Tirant a càrrec de l'actor Carles Castillo.
Biblioteca oberta.
Bibliobús.
Jocs d'animació a la lectura.
Exposició "Utensilis per a contar històries".
J. Portillo
Activitats d'animació al voltant dels utensilis.
Sala d'audiovisuals.
Racó del Conte.

A VIVERS de l'1 al 10 de Juny

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIENCIA

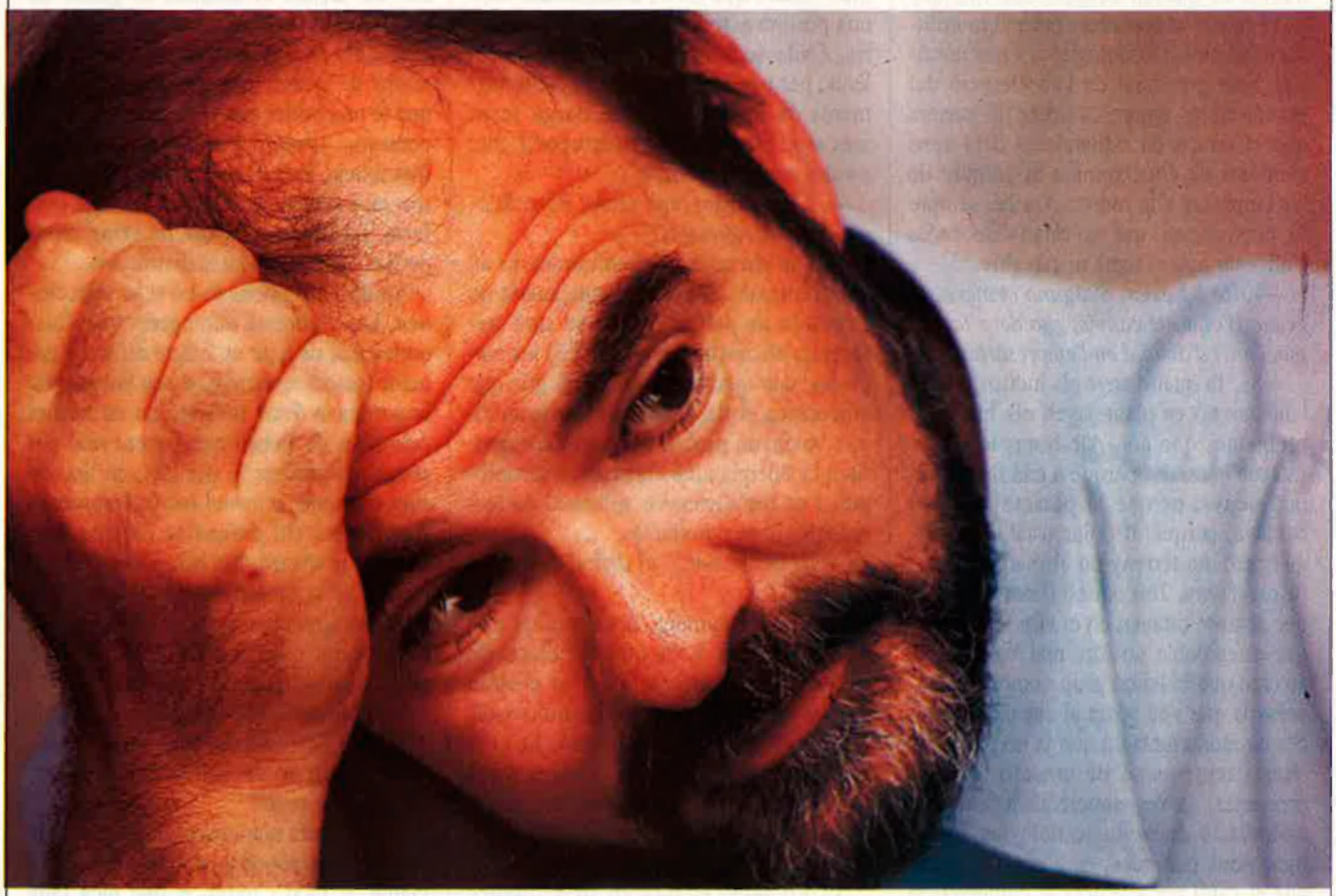
GREMI DE LLIBRERS DE VALÈNCIA

ECONOMIA

Entrevista al conseller d'Indústria, Comerç i Turisme de la Generalitat Valenciana

Andreu García Reche, la matèria gris com a bandera

Modernitzar tecnològicament el País Valencià, potenciar les xarxes de distribució comercial, obrir nous mercats i esquivar en la mesura del possible la crisi turística són els objectius que es planteja Andreu García Reche, titular valencià d'Indústria, Comerç i Turisme.



"En lloc de subvencionar la instal.lació d'empreses s'ha de potenciar l'eixida dels nostres productes". RAFA GIL

La posada en marx a del parc tecnològic, la constitució de 10 instituts tecnològics i la futura implantació dels centre s d'empreses i innovació evidencien una política destinada a renovar tecnològicament el teixit empresarial valencià, ¿quin balanç es pot fer d'aquesta política?

—Aquesta política tenia dos objectius fonamentals, modernitzar els sectors consolidats, com el moble, la ceràmica, el joguet, el metall, el tèxtil i el calcer, i diversificar indústries. Els instruments que s'han establert, com l'IMPIVA o el Parc Tecnològic, pretenen els dos objectius. Alguns instituts tecnològics s'han orientat al suport sectorial i han aconseguit associar 1.600 empreses. Altres instituts, de caràcter més horitzontal, com el de biomecànica o el d'òptica, que tenen la funció de diversificar i fer aparèixer noves empreses.

En base a això podem dir que la fase de modernització va per bon camí en el sentit que les noves tecnologies, la qualitat, la modernització, l'I+D és ja una moneda freqüent en les 250 indústries més destacades dels sectors tradicionals. Tots aquests instruments catalitzadors han aconseguit que en 3 anys s'haja realitzat un procés que hauria durat molt de temps i sense els quals s'hauria arribat tard. Com també ha representat un avanç l'aparició de nous sectors. De fet, estadísticament ja quedava reflectit l'any passat en el sentit que els sectors tradicionals han perdut pes en el conjunt de la producció industrial, concretament han cai-

gut cinc punts respecte a l'any anterior i és un percentatge que han guanyat el sector de producció de maquinària i nous sectors. Els resultats han estat possibles gràcies a la col.laboració de les empreses.

—¿Aquesta renovació tecnològica, però, deu haver comportat que moltes empreses hagen perdut el tren de la re - conversió?

—Sempre es queden despenjades moltes empreses, però en un mecanisme de mercat es queden despenjades fins que en el sector es considera normal la utilització de noves tecnologies. El que nosaltres hem potenciat és l'acceleració del procés en les empreses líders de manera que el temps de transmissió dels nous elements de coneixement al conjunt de les empreses s'ha reduït. Ara bé, sempre hi ha empreses que no estan disposades a afrontar aquest repte ni cap altre.

—Vostè ha estat, d'alguna manera, el gestor d'aquests canvis, ¿ha detectat algun canvi d'actitud en l'empresariat?

—Sí, fa quatre anys els industrials valencians no es plantejaven els mateixos problemes que ara. Aleshores les crisis estaven causades perquè a una fira es venia menys, perquè la pesseta pujava i baixava, perquè el dòlar oscil.lava, perquè perdíem terreny en el marge de cost de mà d'obra. Tots aquests eren els temes que sempre estaven en el cim i semblava que el culpable no fóra mai l'empresari. Jo crec que hi ha un grup nombrós d'empresaris que s'ha posat al davant del procés de modernització que ja no parla d'aquests temes sinó de creació de nous productes, xarxes comercials a l'exterior, assimilació de noves tecnologies, investigar nous materials, és a dir, s'ha entès que el camí per a vèncer la competencia futura és resoldre els problemes estructurals que tenia la indústria.

—¿Les empreses familiars, concebudes a la manera de fa quaranta anys, tenen la batalla perduda?

—Efectivament, l'empresa familiar, en el seu sentit clàssic, té serioses dificultats i, de fet, algunes d'elles han acabat venent-se o dissolent-se. Les empreses familiars han de tendir cap a la societat anònima amb la garantia de mantenir el control i veure facilitat el seu accés a borsa, encara que siga a un segon mercat, perquè d'aquesta manera es defensen millor davant compres de multinacionals.

—¿Quina és la fórmula per a frenar l'entrada de productes provinents de països amb una mà d'obra més barata?

—Per a frenar cal saber primer per què. El sector del joguet, per exemple, es queixa de l'entrada de joguet droga. Es poden posar controls de qualitat i barreres tècniques però la qüestió és en resoldre el creixement del mercat amb productes com el material educatiu i pre-escolar, on hi ha una demanda potencial molt forta i que no és constrastada amb una postura activa per part dels empresaris. Cada sector té problemes equivalents, per tant s'ha d'estudiar aquells segments de mercat que a la llarga seran més rendibles, a banda d'incorporar com a valor afegit la qualitat.

—¿15 empreses amb seu al Parc Tecnològic són suficients?

—A mi em semblen moltíssimes, és un èxit d'entrada. El nostre plantejament no és omplir un polígon industrial sinó crear, entre els instituts tecnològics i les empreses, una quantitat de matèria gris que afavoresca el desenvolupament tecnològic. Volem un parc on les empreses aprofiten la sinergia amb els instituts tecnològics i es beneficien en aplicació de tecnologies i nous productes.

—¿Es pot posar fi al dèficit actual de patents?

—Clarissimament, nosaltres en tres anys produirem molta més tecnologia de la que es puga pensar ara i es crearan moltes empreses des dels instituts i els centres d'empreses i innovació. El gran avantatge nostre, respecte a altres parcs tecnològics europeus, és que hem dissenyat un parc a la mesura de les nostres necessitats.

—¿En quina mesura els treballadors es beneficiaran també dels avanços derivats d'aquest centre tecnològic?

—Ja s'estan beneficiant en matèria de control de productes. Són els instituts els que poden marcar els avanços que redunden en una millor qualitat de vida, com també en més seguretat i higiene al treball.

—¿La indústria verda és la indústria del futur?

—La indústria verda serà la indústria del futur, segur. Parlar de medi ambient vol dir establir una normativa i això implica una reconversió industrial. És un procés lent a tot el món, que als Estats Units es veurà afavorit pel desmantellament de la indústria armamentista. Els missatges publicitaris ja van en aquest sentit i els industrials ho saben.

—Vostè ha viatjat recentment al Japó i a Califòrnia, les dues àrees de major creixement del món. ¿Què el preocupa més, obrir nous mercats o atraure inversions al País Valencià?

—En primer lloc, obrir nous mercats, perquè jo crec en la capacitat de la nostra indústira per a incrementar quota de mercat. Ha arribat el moment de gastar en vies de distribució comercials als mercats que es vol arribar, ha acabat el temps de pensar que triomfa l'empresa que té una millor planta de producció. Al contrari, triomfa l'empresa que millor distribueix i obté una millor imatge de marca, i sempre que la qualitat siga perfecta. La nostra indústria ha venut molt, però no ha consolidat la distribució.

Atraure inversions és bo si se seleccionen. Les empreses estrangeres que s'instal.len han de tenir un efecte difusor i generar sectors autòctons al seu voltant. La importància d'una inversió no es mesura pels llocs de treball que genera sinó pel seu efecte difusor. I, per tant, en lloc de subvencionar la instal.lació d'empreses estrangeres cal potenciar l'eixida dels nostres productes. No hem d'entrar en la guerra de competir amb altres autonomies per atraure empreses estrangeres sinó procurar que les nostres milloren en nivell de qualitat, tecnologia i mercat.

—¿La possible instal.lació d'una planta de Toyota a l'estat, en una comunitat encara no decidida, no és una obsessió per a vostè?

—Toyota és una obsessió. Nosaltres ja vam prendre contacte amb ells quan vam viatjar al Japó i farem el que faça falta perquè vinguen, perquè el sector de motor entronca amb la xarxa d'indústira auxiliar d'automòbil que ja hem teixit. Ara, si no ve Toyota, no pense dimitir perquè m'importa més la bona salut de les nostres empreses. De moment hem de valorar que els acords derivats del viatge al Japó estan funcionant correctament i s'està exportant al Japó molt més del que abans exportàvem. Hem augmentat en marbre, calcer, joieria...i això indica que estem penetrant en un mercat de 130 milions d'habitants que alhora és una plataforma de penetració en tot l'Extrem Orient i que, per tant, la qualitat dels



nostres productes és homologable als millors.

—¿Hi ha preocupació per l'obertura del mercat de l'Est?

—No, el mercat de l'Est no ens llevarà inversions. Al contrari, ens permet realitzar-hi inversions i ampliar mercat. Jo crec que el motor de creixement que representara l'Alemanya unida, una vegada el procés estiga normalitzat, serà molt beneficiós per al conjunt de la Comunitat Europea. Fa molts anys que el motor alemany no funciona i la reunificació és un revulsiu interessant per a activar la inversió i fer que Alemanya cresca encara que no ho vulga, perquè Alemanya no volia créixer. Que l'economia alemanya experimenta un nou creixement es notarà molt perquè immediatament tira de l'exportació.

—¿Encara s'està a temps de pal.liar la crisi turística?

—Estem a temps de sortir-nos-en el millor possible, però cal reconèixer que no es pot sostenir el creixement d'anys passats i sí que es pot mantenir un nivell acceptable. Si aconseguim que la gent de peu i els municipis es consciencien que el turisme és el seu problema i, per tant, orienten el seu comportament a cuidar els turistes i el medi ambient, s'haurà guanyat l'única batalla que queda per lliurar.

Cal recuperar la satisfacció del turista i això vol dir ser professionals, no disparar els preus, com ha passat els darrers anys, i tractar bé el turista, com si d'un bé econòmic es tractara. Això s'ha de traduir en el fet que la gent torne als llocs de vacances, la qual cosa és suficient, no fan falta grans expansions, com fa 15 anys.

Tenim un model de producte d'una demanda desmesurada que va fer créixer el sector turístic sense permetre la planificació, permetent qualsevol tipus d'expansió l'objectiu del qual era obtenir el més ràpidament possible el màxim de beneficis. Això, però, no ha impedit models de creixement molt interesants, com és el cas de Benidorm, amb una massificació ben feta i ben urbanitzada.

Ara s'obre un període de reflexió per a definir un període de com volem vendre el turisme i no de com ens el compren, que es el que passava fins ara. És un canvi de mentalitat que, sense ser diners, es traduirà en diners.

Albert Vicent

La xifra anual d'impagats supera el bilió de pessetes

Morosos, un negoci molt viu

Cobrar deutes és una professió particular. De la disfressa al mètode expeditiu, passant pel detectiu privat, són moltes les vies per aconseguir liquidar els impagats. Els buits legislatius i la falta de professionalitat són els assumptes pendents d'un sector en creixement.

Diuen que pagant Sant Pere canta, però cada vegada més sovint empresaris i particulars s'endeuten més i arriba un moment que tenen dificultats per a pagar el deute. Un morós és aquella persona o entitat jurídico-social que retarda el pagament dels seus deutes.

Traduir aquest concepte a xifres és imprecís. Segons xifres fetes públiques per l'Institut Nacional d'Estadística, el 1987 es van protestar a l'estat espanyol 1.380.615 lletres, per un import total de 286.464 milions de pessetes. El País Valencià aportava a aquesta particular llista 34.896 milions de pessetes, Catalunya 34.543 i Balears 12.001. Quant als xecs o talons bancaris protestats, la quantia ascendia als 17.660 milions de pessetes, dels quals 2.737 milions corresponien al País Valencià, 2.354 a Catalunya i 244 a Balears. Queda, finalment, la partida que agrupa altres efectes, com lliurances, vals, pagarés i altres, amb un volum de 34.490 milions de pessetes, dels quals 309 estan localitzats a Catalunya, 23 al País Valencià mentre que a Balears no es disposa de xifres. En total, la *xifra oficial* d'impagats se situa en 338.614 milions de pessetes, si bé des de les agències de cobrament es calcula que la *xifra real* supera el bilió de pessetes.

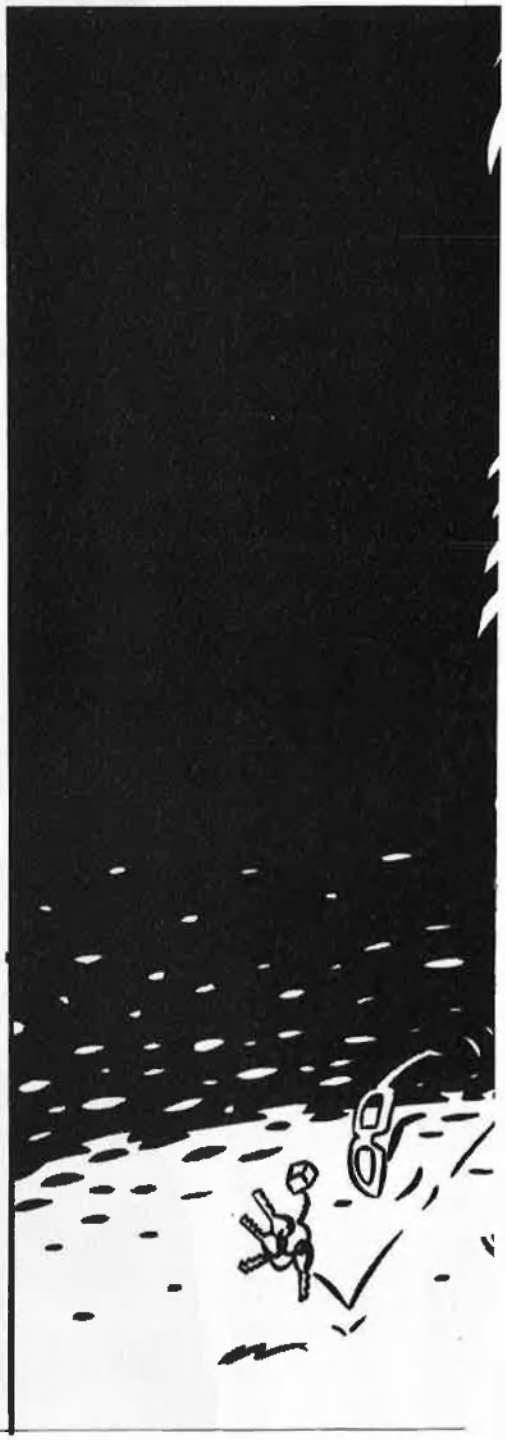
A LA RECERCA DEL MORÓS PERDUT

Amb aquest volum de morositat no és estrany que els darrers anys hagen aparegut nombroses empreses dedicades a cobrar deutes per compte d'altres. Aquestes agències de cobrament fan servir diferents mètodes per tal de fer efectiu el pagament i segons això es podria establir una tipologia que distingiria tres grups. En el primer hi hauria les que anuncien que utilitzen mètodes expeditius; en el segon, les que intenten arribar a algun tipus d'acord amb el deutor i, finalment, les que mitjançant disfresses volen posar en evidència davant de tothom aquell a qui es disposen a visitar. En total, aproximadament 300 empreses de cobrament de morosos a tot l'estat.

Clar, la cosa, però no és tan senzilla, perquè el morós, per tal d'evitar que li reclamin el deute, recorre a tot tipus d'estrategema per fer-se fonedís i moltes vegades els cobradors del deute han de fer d'aficionats a detectiu privat per poder-lo localitzar, controlar els seus horaris, la seva solvència, les propietats que té, conèixer els seus hàbits i saber quan i com pot trobar-lo, posar-se en contacte amb ell, recordar-li que té un saldo pendent i intentar arribar a un pacte.

La majoria de les agències de cobrament prefereixen tenir com a clients empreses perquè que són les qui tenen un major nombre d'impagats i el volum de negoci és més gran. A més, un client particular acostuma a dur a una agència temes molt més conflictius amb els quals barregen temes personals més que comercials. A més, sol passar que, quan un particular té un cobrament pendent amb algú, abans de passar el cas a una agència, ja ha exhaurit totes les possibilitats, inclús, si cal, amb mètodes violents.

Però si bé hi ha diversitat en el tipus d'agències de cobrament, també hi ha diferents tipus de morós. Hi ha el que irremeiablement s'ha hagut d'endeutar, el que s'ha trobat de sobte amb un deute, hi ha el cas en què és el morós qui reclama al demandant pel fet que l'objecte del contracte no està en condicions i per això ell no paga, hi ha el qui ha d'acarar el declivi o tancament d'un negoci i, finalment, hi ha el que és morós amb traïdoria. **Germán Artaud**, directiu d'**El Cobrador del Frac**, traça el perfil del morós particular: "És baró, de mitjana edat, al voltant dels 40 anys, de profes-



sió liberal, fadrí o divorciat". I també apareixen sectors empresarials més reticents a l'hora de pagar: calcer, conserveres, tèxtil, hostaleria, paperer, alimentari i químic.

Per plantar cara a aquests darrers, diversos empresaris de sectors afectats per la morositat reincident s'han associat per prendre les mesures pertinents. I és que, de fet, no hi ha tants morosos com sembla però sí que és freqüent que una empresa d'un sector passi un informe de morositat a una agència i que aquesta ja el tingui *fitxat* perquè una altra empresa del mateix sector els hagi passat un informe anterior. En aquests casos, doncs, les agències de cobrament tenen cert avantatge, tal i com explica **Carles Garcia**, gerent de l'agència **Gescobro**, donat que "ja saps on localitzar-lo, saps si compleix els pactes de pagament establerts, quan el vas a veure et recorda i això fa que arribis a un acord d'una manera més favorable". Entre les empreses que sovint tenen problemes amb morosos hi ha des de les multinacionals **Schweppes** o **Gillette** fins a **Flamagas, Casademont, Industrial Bolsera** o **Oscar Mayer**.



Aquests acord s'estableixen entre el morós i el cobrador per tal de fer possible el pagament del deute, ja sigui de manera fraccionada o amb altres condicions determinades. Ara bé, tal i com explica C.Garcia, "es pot pactar molt millor amb persones físiques que amb persones jurídiques", perquè en el cas del propietari d'un negoci o d'un particular, qualsevol bé o propietat que tingui al seu nom està afectada pel deute i, per tant, és susceptible de ser embargat.

En el cas d'empreses i societats que han tancat, tot i mantenir deutes, i han desaparegut, és qüestió d'anar al registre mercantil, identificar qui en són els administradors, les persones que legalment són responsables de la situació, i a partir d'aquí començar les gestions per intentar fer efectiu el pagament. "Però, lamentablement, en molts casos aquests assumptes no es poden cobrar perquè es tracta de societats que són totalment insolvents", puntualitza C. Garcia.

L'ENTREBANC LEGISLATIU

Pel que fa als resultats obtinguts per part de les agències de cobrament, el percentatge d'expedients resolts se situa entre un 50% en el cas de Gescobro fins a un 75% en el cas de l'agència de cobrament d'impagats Archer and Julien, per exemple. Ara bé, tal i com indica Miguel Angel Costa, apoderat d'A&J, "un expedient resolt no vol dir que s'hagi cobrat, però sí que almenys has pactat una solució, ja sigui pagant a terminis o bé retornant el gènere que se li ha servit". Hi ha expedients, però, que no es poden resoldre i llavors el creditor pot optar per *arxivar* el cas i, en el millor dels casos, gaudir dels avantatges fiscals que això li pot comportar, o bé té l'oportunitat de portar el cas als tribunals. Llavors haurà d'esperar a que l'engranatge judicial iniciï el seu procés.

La majoria de les agències prefereixen solucionar els temes per via extrajudicial ja que "la justícia és cara, lenta i, a més a més, de resultats incerts", afirma Carles Garcia. Però, a banda és que hi ha una sèrie de buits legals o de lleis que s'han quedat obsoletes i que encara dificulten més la resolució dels casos per via judicial.

És el cas, per exemple, de la llei que regula els casos de suspensió de paga-

Una associació amb noves expectatives

L'Associació Nacional de Professionals en la Recuperació de Crèdits, ANPREC, fundada fa poc més de mig any, està formada per sis agències de les prop de 300 que hi ha arreu de l'estat. D'aquestes, tres són de Barcelona i la resta són de Figueres, Bilbao i Madrid. Actualment, però, ANPREC està en fase d'ampliació, "sempre que les agències que entrin a formar part de l'Associació tinguin serietat professional avalada per una sèrie de firmes, que no utilitzin cap mena de mètodes expeditius i que porti cert temps en el ram", afegeix Jordi Bonal.

Llevat d'Itàlia i Portugal, a la resta de països d'Europa hi ha una o més associacions d'agències de cobrament. Precisament ara, en el II Simposi d'Oficines de Cobrament i Informes Comercials, organitzat per l'Associació Nacional de Gabinets de Recobrament (**ANGR**), presidida per Gerard Gorrias, que se celebrarà els dies 21 i 22 de juny a França, s'estudiarà la possibilitat de constituir una associació internacional que agrupi les diferents associacions que hi ha arreu d'Europa i els Estats Units.



Jordi Bonal, president d'Anprec (Foto cedida per Hora Nova).

ments d'una empresa. Aquesta llei, a banda de ser una llei provisional del 1922, és un atzucat, tal i com indica **Albert Navarro**, gerent de l'agència **Cremorga**, perquè "avui per avui, les úniques societats de les quals responen els socis amb els seus béns en cas de suspensió de pagaments són les regulars col.lectives, que són les menys, però en el cas de les societats anònimes o les limitades això no succeeix".

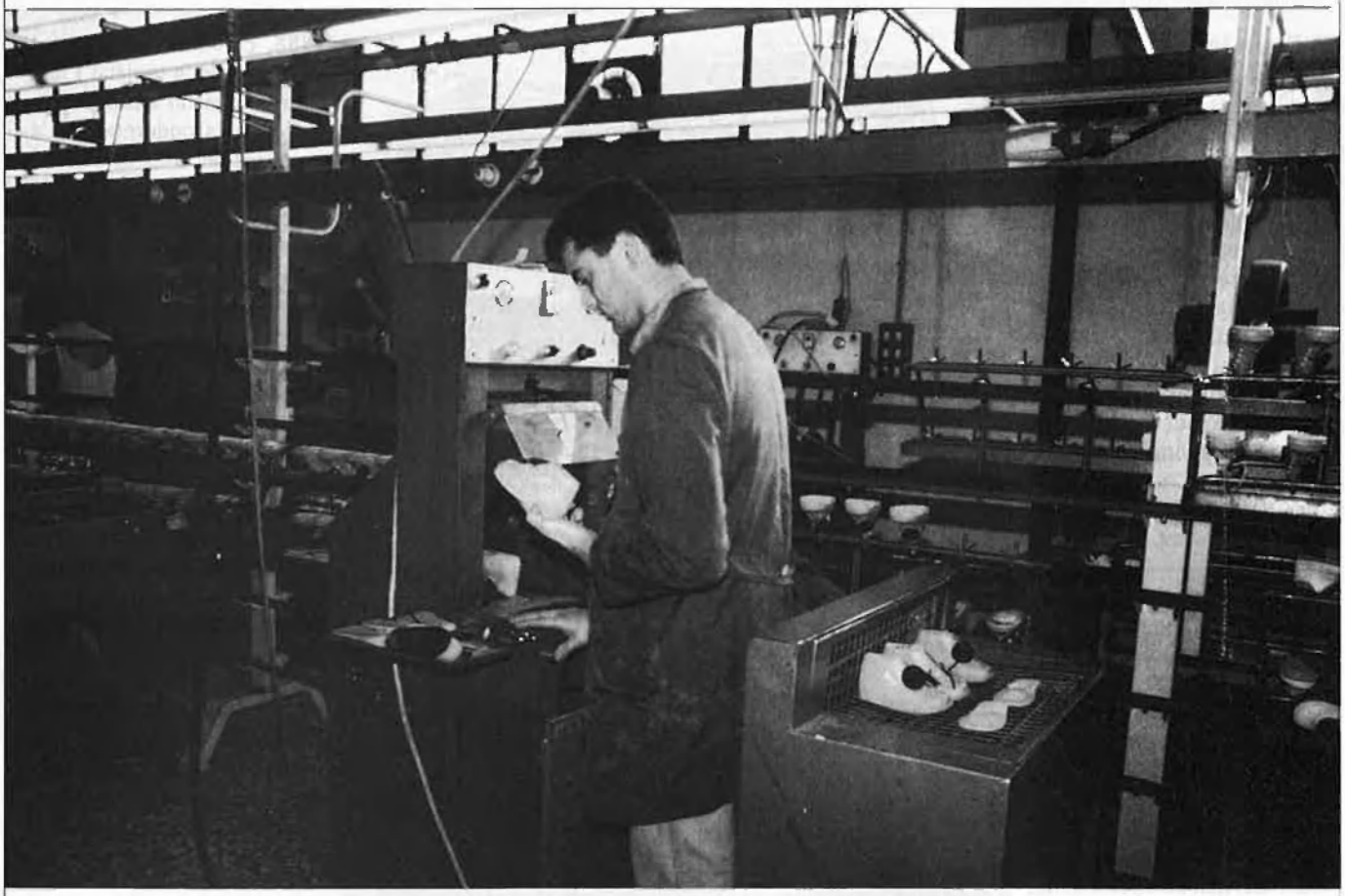
En un altre sentit, **Jordi Bonal**, president de l'Associació Nacional de Professionals en la Recuperació de Crèdits (**ANPREC**), diu que s'ha de modificar la llei per tal que "en el cas dels components d'una societat que té un deute, aquests no han de poder muntar cap altra societat si no han pagat abans el deute pendent, i en el cas dels particulars, si una persona no paga en els terminis fixats un crèdit, per exemple, no ha de poder comprar res més a crèdit. Però aquí passa justament al revés". A França mateix hi ha el Tribunal de Comerç, que actua en casos de conflictes empresarials i si un tema no es resol en un temps prudencial, llavors el Tribunal de Comerç, en el termini d'un mes o mes i mig, dicta una sentència.

"NO TOTS SOM GÀNGSTERS"

Les agències de cobrament de morosos tenen cert descrèdit perquè bona part són empreses que utilitzen mètodes expeditius, coaccions i amenaces a l'hora de tractar amb el morós. Aquestes agències d'entrada pressionaran i amenaçaran el morós, amenaçant-lo i llavors "és possible que la persona s'espanti i acabi pagant, però en aquests casos el que s'ha de fer és presentar una denúncia al jutjat de guàrdia", afirma el president d'ANPREC. "En tot cas, jo sempre dic que, a part que uns mètodes són legals i d'altres no ho són, crec que a la llarga nosaltres aconseguim molts més resultats per la via del contacte personal, la insistència, la pressió legal, que aquest altre tipus d'agències. El que està clar és que no totes les agències de cobrament anem en pla gàngster".

Ara bé, les mateixes agències que utilitzen mètodes anomenats expeditius es defensen al.legant que la paraula expeditiu vol dir que "serveix per a despatxar, enllestir ràpidament un afer, un negoci" o bé "que fa el que cal fer amb eficència i rapidesa". En el cas de les agències que utilitzen com a mètode la disfressa, com és el cas d'**El Cobrador del Frac**, **La Pantera Rosa**, **Luis XV**, **El Cobrador Nocturno** i d'altres, Jordi Bonal considera que "per a un particular, l'evidència pot ser una manera que el deutor pagui, però si aquest cobrador es dirigeix a una empresa, no passarà de recepció". A més a més, l'ús d'una disfressa pot ser considerat com una coacció i la coacció està tipificada com a delicte en el Codi Penal.

Tot i així, les agències que utilitzen aquests mètodes són les primeres a afirmar que fan servir la disfressa en casos excepcionals. Es el cas d'**El Cobrador del Frac**, una figura llançada el 1988 per l'empresa **Alore, SL,** i que ja ha aconseguit delegacions en 31 províncies. El cobrador actua una vegada un equip integrat per juristes, psicòlegs, investigadors comercials i detectius privats han analitzat el cas concret. L'eficàcia del mètode ha quedat contrastada amb la recent decisió de l'Associació d'Industrials del Calcer d'Elx (**AICE**) que, en assemblea celebrada el passat mes d'a-



El 20% d'operacions comercials del calcer presenta problemes de cobrament.

bril, va decidir contractar els serveis de l'empresa alacantina **Tefu SL**, que té en exclusiva l'explotació provincial d'**El cobrador del Frac. AICE** disposa d'una llista de més d'un miler de morosos i el volum d'impagats anual supera els 2.500 milions de pessetes, ja que un 20 % de les operacions comercials del sector presenten problemes de cobrament, de les quals entre el 8 i el 10% no es cobrarà mai.

Aquest fet no és exclusiu de l'estat espanyol ja que a França mateix, les agències *formals* s'han associat per tal d'acreditar la seva gestió. Una altra problemàtica amb què topen les agències és que n'hi ha moltes que una vegada han cobrat el deute no paguen al client i fugen amb els diners a la butxaca. Hi ha, també, la qüestió de l'efectivitat. Si bé a França les agències de cobrament es mouen al voltant de 85-90% d'efectivitat, a l'estat espanyol aquests percentatges són força més baixos entre altres coses perquè "ells treballen en temes sense cap gestió anterior i són recents i nosaltres solem treballar en temes que poden tenir dos i tres anys d'antiguitat" i això comporta, entre altres coses, que el cost de gestió sigui també molt més alt a l'estat que a la resta d'Europa, conclou Jordi Bonal.

LES MESURES ECONÒMIQUES INCREMENTEN LA MOROSITAT

Segons el Butlletí d'Estadística del Banc d'Espanya, a 31 de desembre de l'any passat, la xifra corresponents als crèdits morosos de la banca privada arribava a 387'5 mil milions de pessetes, mentre que en les caixes d'estalvi la xifra corresponent era de 331'1 mil milions de pessetes. Segons fonts del Banc d'Espanya "encara és d'hora perquè les mesures econòmiques restrictives imposades pel govern es facin notar en aquest sentit, ja que, per exemple, l'any 87 aquestes xifres eren de 451'7 mil milions de pessetes en el cas dels crèdits morosos de la banca privada i de 231'2 mil milions de pessetes en el cas de les caixes d'estalvi".

Per contra, Carles Garcia, de Gescobro, pensa que "les mesures econòmiques han dut com a resultat un augment important en el nombre d'impagats". Així, en el mes de Març aquesta agència ha rebut 1.500 expedients nous quan, en època normal, la mitjana és d'uns 300 expedients. I és que "en tancar l'any i l'exercici de les empreses, moltes s'han adonat que tenen expedients pendents de cobrament. Però si això vol dir, per un costat, més feina, també significa major dificultat a l'hora de cobrar ".

Si bé hi ha alguna entitat financera que tramet els seus expedients a alguna agència de cobrament, la majoria de bancs i caixes tenen el seu propi departament jurídic, o bé la mateixa secció de crèdits de cada oficina és qui s'encarrega d'empaitar el deutor. Quan un client d'una entitat financera deixa de pagar un crèdit o un préstec, es comença per enviar-li un parell de cartes de reclamació, es realitzen trucades telefòniques o, fins i tot, se'l va a veure particularment, en funció de la quantia del deute o del client que es tracti. Si no es pot solucionar per via amistosa, llavors l'entitat financera porta el cas als tribunals, els quals s'encarregaran d'estudiar l'expedient i dictar la sentència corresponent.

Sílvia Monfort
i Albert Vicent

EMPRESES

Flam líquid

El Premi Internacional d'Invents i Tècniques Noves, concedit a Ginebra, ha estat atorgat a en **Ramón Galindo**, l'inventor del flam líquid. Galindo, que ha rebut el premi corresponent al sector alimentari, ha dit que aquest flam pot servir per a reduir els excedents de llet que s'estan produint a l'estat i a Europa. De moment, marques com **Ato**, **Nestlé** i **Danone** estarien interessades en aquest nou tipus de flam i podrien comprar-ne la patent. *S.M.*

Visa i els metges

Banca Catalana i el Col.legi de Metges de Catalunya han signat un acord pel qual Banca Catalana proveirà targetes de crèdit Visa als metges de Catalunya. Aquestes targetes seran exclusives per als col.legiats i la seua família i serviran tant per a donar accés als serveis típics de les targetes com d'element identificatiu del col.lectiu mèdic. *S.M.*

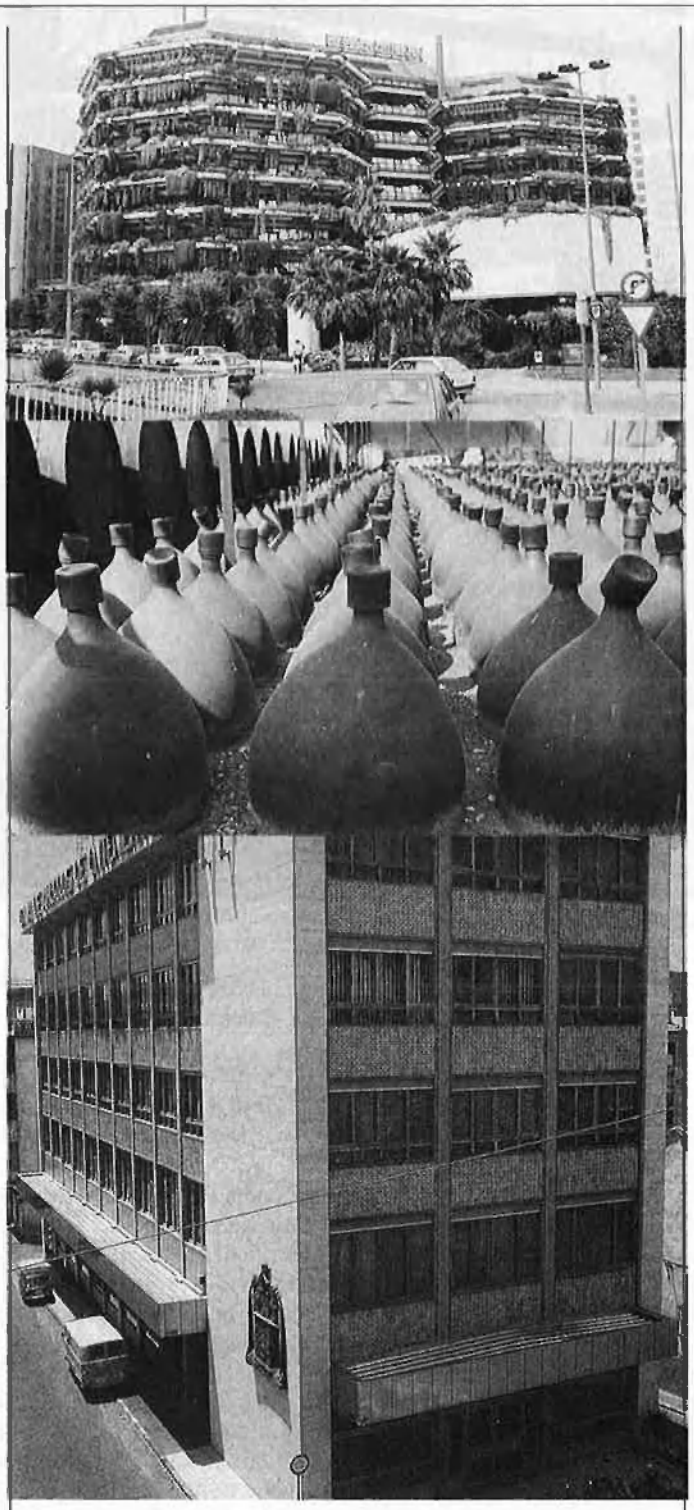
Resultats de Caixa Ontinyent

Caixa Ontinyent ha aprovat els resultats corresponents a l'exercici del 1989, amb uns beneficis nets de 342 milions de pessetes, xifra que representa un increment del 101% respecte a l'any anterior. En la mateixa assemblea general es va aprovar el nomenament de **Francesc Sanchis** per al càrrec de director general en substitució de **Vicent Penadés**. *A.V.*

Les 144 de Caixa de Sabadell

La Caixa de Sabadell ha ampliat la seua xarxa d'oficines amb l'obertura de quatre nous locals arreu del Principat, així, en són ja 144. Les noves sucursals s'han inaugurat a Torroella de Montgrí, Sant Joan Despí, Sabadell i al barri de Gràcia de Barcelona.

A més, Caixa de Sabadell du a terme una renovació dels rètols i façanes de les agències per tal d'adequar-les a la nova imatge corporativa de l'entitat. *S.M.*



Dalt, Banca Catalana. Al mig, instal.lacions de Torres. Baix, Caixa Ontinyent.

L'últim de Torres

Miguel Torres, S.A., llançarà els pròxims dies al mercat un nou vi del tipus negre sec, el **Mas Borrás 1988,** elaborat íntegrament amb raïm de la varietat Pinot Noir conreat al Penedès Superior, més concretament a les terres del Mas de Borràs. Idoni per acompanyar peix condimentat i carns de caça, aquest vi surt al mercat a un preu de 1.000 pessetes l'ampolla. *A.V.*

Nomenament a Pracsa

Henri Bour ha estat nomenat nou president-director general de Pracsa. Aquesta societat engloba el grup **Pernod-Ricard** i també comercialitza les marques **Suze, Clan Campbell i Pacharan Zoco.**

L'objectiu del nou president és obrir nous mercats amb productes d'alta qualitat, adaptats a l'evolució del consum del sector de begudes. *S.M.*

Barreres fora

L'empresa valenciana Ortoprono comercialitzarà en exclusiva a l'estat espanyol el control remot de rajos infrarojos **James**, de patent suïssa, l'aplicació del qual permet automatitzar l'entorn domèstic del minusvàlid.

Desenvolupada per la **Swiss Foundation For Electronic AIDS**, la tecnologia aplicada en James permetrà controlar més de 250 operacions domèstiques, a diferència de les 8 que fins ara quedaven a disposició del minusvàlid, facilitant la integració del protagonista en el seu medi ambient quotidià.

El preu d'eixida al mercat oscil.larà, en funció de la complexitat del sistema, entre les 300.000 i el milió de pessetes. De fet, l'experiència d'aplicació a una residència per a la tercera edat a Suïssa, tan sols ha encarit el seu pressupost en un tres per cent, la qual cosa indica el seu baix cost.*A.V.*

L'illa de la fantasia

L'illa de Menorca és la principal productora de bijuteria del mercat espanyol, un sector que viu una renovació decisiva enmig d'una forta competència del mercat asiàtic.

Dirigida a majoristes, cadenes de compra, fabricants i grans magatzems, ha tingut lloc a la ciutat de Maó una nova edició de SEBIME, la Fira Internacional de Fabricants de Bijuteria. No és cap secret que l'illa de Menorca concentra el 70 per cent del disseny i la producció de la bijuteria fabricada a l'estat espanyol.

La capitalitat de la bijuteria espanyola abraça sectors que van de la bijuteria clàssica a les fornitures per a marroquineria, calcer, reproducció d'armes antigues, articles de regal, safates, cendrers, clauers, etc. Com a dada cal anotar que els coneguts *souvenirs* gallecs amb botafumeiros, petxines de l'apòstol Santiago, catedrals en miniatura, són fabricats a l'illa per un industrial mahonès.

En els últims anys la balança comercial d'aquest sector ha estat marcada per una sèrie d'inflexions. Així, mentre el 1986 obtenia un saldo positiu, l'any següent s'invertia la tendència a causa de la invasió de productes asiàtics. Per aquesta raó el 1988 es va sol.licitar de la Direcció General de Comerç Exterior davant de la Comunitat Europea la clàusula de protecció. Amb aquesta mesura s'intentava protegir i fins i tot prohibir un determinat tipus d'importacions que, procedents del mercat asiàtic, arribaven a l'espanyol.

Tot i així, coincidint amb la presidència espanyola de la CE, es va notificar que s'havia rebutjat aquesta sol.licitud de protecció per a la bijuteria espanyola. De tota manera la CE continuava concedint a l'estat espanyol la "clàusula de vigilància" per controlar les importacions de bijuteria de l'Extrem Orient, una prerrogativa que s'ha prolongat aquest any.



Detall d'un dels estands del Saló de Dissenyadors. RAFA GIL

Tots els sectors coindeixen en l'inici d'una nova etapa per a la bijuteria espanyola marcada per un creixement lent. Per a Marcel Carreras, director-gerent de SEBIME, "la clau i el futur de la indústria bijutera es troba en el mercat internacional". Dins d'aquesta estratègia s'ha dissenyat un pla de promoció per desenrotllar al llarg de 1990. Amb el suport de l'ICEX (Institut de Comerç Exterior) el pla es fixa com a objectiu els països de la Comunitat Europea, Finlàndia, Suïssa, Suècia i els mercats americà, japonès i canadenc.

Dins del mercat europeu, França ocupa en aquests moments el primer lloc com a comprador de bijuteria espanyola, seguit a gran distància de Portugal i Gran Bretanya. D'altra banda, Itàlia destaca com a principal proveïdor del mercat espanyol. Després d'alguns anys de balanç negatiu, s'aconseguia el 1989 un saldo positiu. Així, mentre les importacions ascendien a 3.266 milions de pessetes, les exportacions excedien els 3.453 milions.

Sobre el volum econòmic de la bijuteria espanyola, el 1989 la producció –a preu de venda de fabricants– es va col.locar entre els 16.000 i els 17.000 milions de pessetes. Unes xifres que posteriorment es multiplicaran fins als 50.000 i 60.000 milions de pessetes en el mercat.

Això no obstant, no totes les veus són optimistes pel que fa al futur de la bijuteria fabricada a l'estat espanyol. Així, l'empresari i ex-director de SEBIME, Guillem Galdés, es lamentava de l'entrada de bijuteria asiàtica a través d'Holanda i Londres, "ja que es tracta d'un producte de baixa qualitat i a preu molt econòmic que perjudica tot el sector".

Dins de SEBIME s'han presentat també les tendències per a la pròxima temporada tardor-hivern 90-91. La bijuteria com a complement de moda s'ha convertit en una peça destacada del vestir pel que fa als accessoris i collars, arracades o ornaments de la roba. Per a la pròxima temporada quatre tendències són les que s'anuncien: "Vent de l'Est" o una línia de caràcter militar amb records dels Beatles de Sargent Pepper i dels uniformes austro-hongaresos. "Bizantí-Art Deco", per a un final de segle barroc i ple de fantasia. Amb el nom d' "Hampa" es presenta una línia inspirada en els anys trenta. I finalment, "Bolidismo", de caràcter avantguardista.

Carles Gàmez

PREGUNTA DE LA SETMANA



Lluís Alegre
Conseller de Comerç, Consum i Turisme de la Generalitat de Catalunya

¿Fins a quin punt l'arribada de turistes de l'Est pot beneficiar el turisme català?

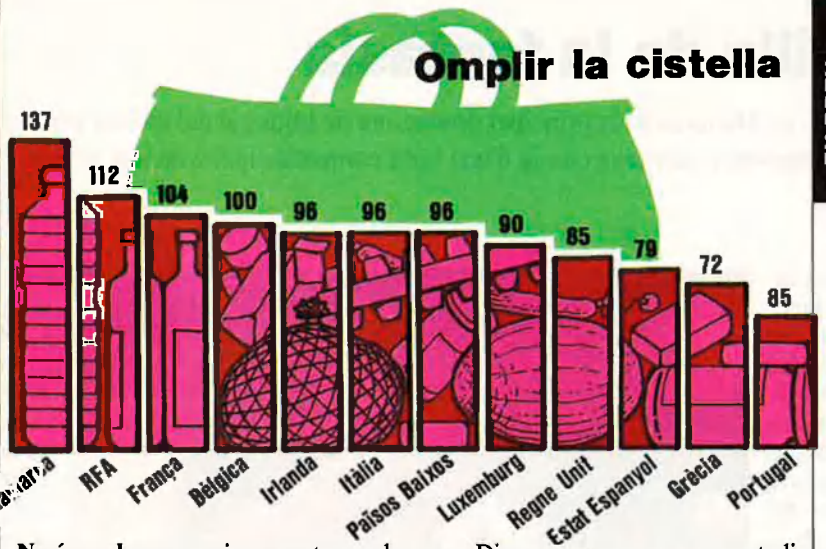
"Es evident que l'obertura de nous mercats, i en especial els alemanys de la RDA, pot representar un increment en l'entrada de visitants, però hem de preveure, en general, que els canvis en l'Europa de l'Est els notarem a mitjà i llarg termini. De totes maneres, és molt possible que comencen a arribar els primers *nous alemanys* aquest estiu". *S.M.*

LA XIFRA

1'5

bilions de pessetes costarà posar en funcionament un sistema únic de control aeri per a Europa, segons reflecteix un estudi previ elaborat pel Ministeri d'Economia i Hisenda. Aquest nou sistema té com a objectiu reduir a un els 22 sistemes operatius que en l'actualitat operen a Europa. *A.V.*

Omplir la cistella



No és un bon negoci ser mestressa de casa a Dinamarca on, segons un estudi d'Eurofocus, costa més del doble omplir el cistell d'anar a plaça que a Portugal per posar un exemple. L'estat espanyol se situa en la part baixa del *ranking*, si bé el rescalfament de l'economia els darrers anys ha fet menys ventajosa l'economia domèstica. Pel que fa a les darreres xifres publicades per l'Institut Nacional d'Estadística, les despeses totals de les famílies a l'estat espanyol van ascendir el primer trimestre d'enguany a 6'01 bilions de pessetes i les despeses mitjanes per persona van superar les 154.717 pessetes. *A.V.*



Europa calça groc

La indústria europea del calcer, amb un 25% de la producció mundial, travessa una situació delicada provocada per la creixent competència dels països asiàtics en productes de baixa i mitjana qualitat. Així ho reflecteix un informe elaborat pel Centre Europeu d'Informació Empresarial, on s'apunta que entre els anys 1982-1987 el sector ha abaixat la seua producció en un 1'6% anual, sent la tendència a la baixa més forta els dos darrers anys, en què el descens es calcula en un 15%. Així les coses, la producció s'ha estabilitzat en 1.050 milions de parells a l'any. Pel que fa a l'entrada de calcer originari de tercers països, ha passat de 300 milions de parells el 1986 a 500 milions en l'actualitat. Les causes apuntades són: la depreciació del dòlar, la vulneració en alguns casos de la propietat industrial, una política exportadora agressiva i una competitivitat basada en el baix cost de la mà d'obra. *A.V.*

EN BREU

Zones franques
Del 29 al 31 de maig tindrà lloc a Barcelona el primer Congrés Mundial de Zones Franques, organitzat per la World Expo Processing Zones Associations (WEPZA) i el Consorci de la Zona Franca (CZF).

El tema principal d'aquesta reunió serà la transferència tecnològica i el *management* de les zones franques i hi participaran EUA, Taiwan, Corea i Japó, entre altres països. La WEPZA és una associació mundial de zones de transformació per a l'exportació i està dirigida pel Flagstaff Institute dels EUA.

Els objectius de l'associació són estimular l'acció comuna i l'assistència recíproca entre els seus membres per a la recopilació d'estadístiques sobre operacions de zones de transformació per a l'exportació i per al desenvolupament econòmic de cada país. *S.M.*

Disseny. Dins del Saló de la Rehabilitació i l'Equipament, Rehabitec, que se celebra al recinte firal de Montjuïc del 15 al 20 de juny, per primera vegada s'inclourà un nou sector dedicat al disseny, la Mostra Internacional del Disseny, MID-90.

Aquest saló té l'objectiu de fomentar i consolidar el disseny com a característica diferencial de la indústria. *S.M.*

Embellir allò envellit

Rehabilitar un edifici no vol dir tan sols millorar les condicions externes o internes d'aquell immoble, sinó també millorar la qualitat de vida i de l'entorn. Les façanes de les cases que donen al riu Ter de Girona, la Pedrera de Barcelona o el Monestir de Ripoll són alguns exemples de les iniciatives dutes a terme per institucions públiques o privades.



Tres milions de vivendes, a l'estat espanyol, necessiten rehabilitació.

Des del 1985, el subsector de la construcció referent a la rehabilitació de l'entorn urbà ha experimentat un lleuger creixement, si bé ja a finals del 1987 i durant el 1988 i 1989, aquest creixement va ser menys elevat que en anys anteriors.

La producció relativa a la conservació d'edificis en el conjunt de l'estat espanyol és encara lluny de la de països com Alemanya, Bèlgica, Dinamarca, França, Itàlia, Regne Unit i Països Baixos. A l'estat espanyol aquesta producció representava l'any 1986 el 23% mentre que pel conjunt d'aquests països va ser del 37'7%.

La reparació i recuperació d'edificis és la resposta a la preocupació de restaurar i mantenir els centres històrics i a la manca de sòl edificable, sobre tota les grans ciutats. Tal i com ha manifestat el conseller d'Indústria de la Generalitat de Catalunya, Antoni Subirà, només a Catalunya hi ha més de 700.000 habitatges de vivenda construïts abans de 1960 i 430.000 són de construcció anterior al 1940. Al conjunt de l'estat més de 3 milions de vivendes necessiten també una rehabilitació. Fins l'any passat a Catalunya es van acollir a les ajudes oficials per a rehabilitació 25.000 habitatges, amb ajudes oficials per valor de 995 milions de pessetes.

Sílvia Monfort

EL PRONÒSTIC

Fabià Estapé

La lletra, amb 'poll tax', entra



La inquietud regna a la Gran Bretanya. Els principals indicadors econòmics registren la pèrdua de control per part de la política econòmica regida per la senyora Thatcher. Des del 1986 l'atur havia anat reduint-se; aquest mes ha crescut, per primera vegada, repeteixo, l'atur. I tot s'ha esdevingut mentre la governant britànica, que pot ser acusada de tot menys de no tenir valor, manté una posició dubitativa a l'entorn del projecte europeu. Ja resulta avorrit consignar, després de qualsevol conclave europeu, que s'ha arribat a un acord de dotze menys un. A vegades Gran Bretanya ha arrossegat Dinamarca. Però, a part d'això, Gran Bretanya continua aïllada amb orgull però sense esplendor.

L'últim episodi, mentre es produeix l'inevitable ingrés de la lliura esterlina en el Sistema Monetari Europeu, ha estat el de la votació de l'impost de capitació, és a dir, el *poll tax*, que ha revolucionat tots els estrats de la societat britànica. Es tracta d'una temptativa, certament no exempta de fonament, segons la qual les despeses municipals les pagaran els que visquin en un municipi concret. Fins ara els dèficits municipals eren coberts, almenys en part, pel Tresor. Ara es tracta d'*educar* el contribuent britànic dient-li "si vols uns millors serveis municipals, d'acord... però paga'ls tu". La capitació té el regust d'un impost mitjà, en el qual les diferències personals no compten... Tants caps tants barrets. La reacció popular ha estat forta i s'ha notat en les eleccions locals, on els conservadors han reduït les pèrdues a una entitat manejable amb vista a les eleccions generals que se celebraran probablement el 1991.

Mentrestant, observem l'experiència britànica i vegem si les despeses municipals es contemplen d'una altra manera quan la butxaca pròpia és la que ha de cobrir la derrama. No tot és tan fàcil com ho ha presentat la premsa d'aquest país, enrabiada en una campanya anti-Thatcher que de vegades recorda l'actitud de la TV espanyola i estatal quan en la vigília de les eleccions presidencials que va guanyar per segona vegada Ronald Reagan es va despedir en una inoblidable fosa en negre. ¡Sort, Mondale!


四畳半
実録


肉体の門


秘
色情めす市場


肉体の門

DOCUMENT

Al Japó el temps lliure s'assaboreix en companyia

Sexe íntim al Japó

¿Què fan els inesgotablement laboriosos i disciplinadíssims japonesos després de la feina? No es pensin que planifiquen la feina de l'endemà, al contrari, beuen i es diverteixen en milers de bars, cases de joc i Love Hotels.

Viuen en casetes de paper, són angoixosament treballadors i quasi mai no fan vacances. Treballen 46 hores per setmana.

Els fruits de la seva diligència—cotxes i ordinadors, aparells de televisió i binocles—glacen la sang de les velles potències industrials d'occident.

La seva disciplina, la seva submissió total a les necessitats de l'empresa i la seva acceptació de l'ordre jeràrquic són llegendàries. I, damunt, diuen que estan satisfets amb la seva vida.

Quan arriba el vespre, però, els japonesos necessiten un somni i, com que la majoria no en tenen cap de propi, l'han de comprar al mercat de la diversió, que, en un país industrial com és el Japó, floreix com enlloc més.

Quan s'acaba la jornada, el Japó es transforma en el país dels bars, dels Love Hotels, dels banys termals *onsen*, del *pashinko* (un joc d'atzar) i de l'alcohol. Tot el Japó és sembrat de petits locals d'esbarjo. En cada ciutat hi ha barris concrets on els japonesos poden relaxar-se i lliurar-se a la il.lusió quan el sol s'ha post.

Es temps de deixar volar la fantasia: durant un parell d'hores esdevenen estrelles de cinema o samurais agosarats, es lliuren a la passió d'una amant, es deixen acaronar per una mare amorosa o senzillament s'esplaien amb els seus amics i companys de feina.

Cada somni té el seu preu, però els clients no s'hi capfiquen gens: els japonesos es gasten pels volts d'un terç del seu sou en *yoka*, en l'oci, en el temps lliure, en el lleure.

La indústria de la diversió s'ha desenvolupat fins a convertir-se en una de les branques més pròsperes de l'economia d'aquest país, famós per la seva producció industrial.

Els japonesos es gasten cada any quantitats astronòmiques en diversions, "tant com el total del pressupost de l'estat", diu Takayuki Miyano, director de l'Institut per al Desenvolupament del Temps Lliure, que s'inclou en el *mili*, el mundialment conegut Ministeri de Comerç Exterior i d'Indústria. "I això sense tenir en compte el que es gasten en sexe".

La diversió s'ha convertit alhora en un factor polític. El govern voldria que els ciutadans encara hi invertissin més, ja que això contribuiria a esborrar la imatge d'obsessió per la feina que tenen els estrangers dels japonesos i també ajudaria a resoldre els conflictes que hi ha entre el Japó i els seus socis comercials. L'horari laboral que estableix la llei es reduirà a 40 hores setmanals a començaments dels 90.

Per als japonesos el viatge cap a la il.lusió comença al bar. Tan bon punt surten de l'oficina, de la fàbrica o de la botiga s'hi dirigeixen alegrement tots junts, caps i empleats.

"Si no vaig a prendre copes amb el meu cap, tinc la impressió que em perdo alguna cosa", diu Yoishi Takeda, un jove empleat d'una companyia d'assegurances. "De dia aprenc els fets i de nit el rerefons, això m'ajuda a fer carrera".

Sortir de nit amb els directius i els companys de feina és un dels deures del treballador. El bar és l'annex del seu lloc de treball i la diversió és la prolongació de la feina. Per a un japonès no hi ha cesura entre la feina i el temps lliure. Tots dos tenen en comú que el grup de persones és el mateix.

Aquest grup proporciona al japonès la seva identitat, les seves obligacions i també la seva diversió. Per contra, "per a un japonès les amistats amb persones alienes al seu grup són un suplici", escriu R.S. Osaki, que és professor d'economia a la California State University, en el seu llibre *Retrat cultural dels japonesos*.

Cada empresa té una llista dels bars que poden freqüentar els seus empleats. Aquests establiments atenen els empleats i els seus clients segons el càrrec que ocupen i cada mes trameten la factura a l'empresa. Les empreses japonenes es gasten diàriament 10.000 milions de iens (7.700 milions de pessetes) en atencions als seus clients.

Els bars i els locals nocturns són els llocs on es desenvolupa l'esperit de companyonia, on el cap integra el nou treballador a l'empresa.

No és fins aquest moment que el jove japonès es converteix en un home *sara-ri* —en un empleat. Entre un *whisky* i una mica de peix sec el nou es veu amb cor de criticar l'empresa i els seus superiors. Aquí se li va inculcant que no ha de malgastar gaire temps en noies ni amics de fora de la feina, sinó que cal que es concentri en el benestar de l'empresa. El nou ja sap que durant els dos primers anys haurà de sortir quasi cada nit amb els seus col.legues.

A poc a poc, aquestes sortides nocturnes es converteixen en un costum, les hores que es passen en clubs nocturns són una part més de l'horari laboral. La llar no és gaire més que un lloc per a dormir. Conseqüència: el 12 per cent de les mestresses de casa japoneses només parlen 10 minuts al dia amb els seus marits, el 30 per cent només els veuen una hora diària.

Només al barri Ginsa de Tòquio ja hi ha 2.690 bars, a tot el país n'hi ha 100.000; com a mínim un milió d'hostesses de bar tenen cura dels clients.

Els locals nocturns més inofensius són els bars *karaoke*: tres o quatre tamborets davant la barra, llum esmorteïda i, al llarg de la paret, fileres d'ampolles amb els noms dels clients habituals. *Karaoke* significa literalment "orquestra buida": s'hi passen vídeoclips i s'hi escolta música, però la veu la posen els mateixos clients, que es van passant un micròfon. Algun simple empleat o venedor d'assegurances amb roba barata comença a



Quan s'acaba la jornada arriba el temps de deixar volar la fantasia.

cantar. Per tal d'ajudar-lo, la lletra de la cançó apareix en una pantalla que canvia de color al ritme de la música. Tot seguit, el cantant aficionat salta a l'escenari i tota l'atenció es fixa en ell. Durant un parell de minuts se sent com el protagonista d'un espectacle televisiu. El públic aplaudeix i els companys el feliciten. El *karaoke* ha fet realitat el seu somni.

El client pot escollir entre un ampli ventall de bars *karaoke*. Al Club Maharajà, situat al barri Shibuya de Tòquio, el client canta a la llum del psiquedèlic, rodejat de núvols de boira i bombolles de sabó. Un nou dispositiu informàtic s'encarrega de fer que plogui i nevi sobre l'escenari cada vegada que les paraules *pluja* o *neu* apareixenen en la lletra de la cançó.

El *karaoke* ja no és una moda passatgera, sinó una institució. Els ferrocarrils japonesos, que s'han privatitzat fa poc, han introduït com a primera novetat un tren *karaoke* per distraure els viatgers. Actualment ja hi ha bars *karaoke* fins i tot al poblet pescador més perdut fins a la minúscula illa de Yakushima. Fa poc, una empresa ha tret al mercat una gàbia insonoritzada per aïllar bar i clients de l'exterior, ja que els cants d'aquestes estrelles aficionades no deixen dormir el veïnat.

En alguns bars els clients s'agrupen segons la seva professió; en altres, segons les seves inclinacions. A l'Elisabeth Club, al barri Akihabara de la capital, els clients poden portar mitges de dona i faldilles. "Però no som un club d'homosexuals", diu amb orgulll el gerent Yumi Katsola. "Aquests tenen els seus propis locals".

Molts ex-oficials de marina es reuneixen en un bar del barri Aoyama decorat com un vaixell de guerra. Els falsos ulls de bou permeten fer una ullada a una mar agitada.

Els guerrers nostàlgics es troben al Top Club, al barri Ginsa. Un cor de noies que porten uniformes de col.legiala passats de moda canten, enfervorides, antigues marxes militars de l'exèrcit imperial.

"Tòquio necessitava imperiosament un local on es poguessin cantar himnes militars amb el cap ben alt", diu Kasuo Okada, que inaugurà aquest club fa sis anys i es vanta de poder comptar entre els seus clients habituals nombrosos banquers, alts directius i polítics coneguts.

Hi ha un bar on les noies van vestides de col.legiales, però no porten calces. En un altre porten com a única peça de roba un vel de gasa sobre la boca. Un bar de l'elegant barri d'Akasaka de Tòquio ofereix una "zona de relax" on els clients poden fer de bebè: les noies els canvien els bolquers.

En un hotel de luxe de Hakone, un centre turístic d'elit situat a 100 km al sud-oest de Tòquio, els clients poden jugar a ser samurais: el *night-club* de l'hotel escenifica cada cap de setmana un nou episodi d'un serial de televisió molt reeixit sobre les proeses del samurai Takera Shingen. El local posa els decorats i els actors secundaris, però el paper de l'heroi queda lliure –és reservat als clients. El preu de grup per excursions d'empresa és de 20.000 iens (15.400 ptes) per cap.

Als japonesos, que cada dia s'han de posar l'uniforme impersonal d'empleat, els fascina posar-se vestimentes medievals en el seu temps lliure. Ryochi Sasakawa, de 88 anys d'edat i líder de la ultradreta japonesa, antic criminal de guerra de classe A i un dels homes més rics del Japó, distribueix una fotografia seva



Els japonesos compren els seus somnis al mercat de la diversió.

vestit de samurai.

En cada bar que un japonès visita durant el seu recorregut nocturn, l'espera la patrona, anomenada *mama-san*, acompanyada d'ajudants més joves i boniques que ella. Aquestes noies que l'omplen d'atencions i li preparen la beguda fan que l'home se senti viril i segur d'ell mateix. Fan realitat els seus somnis –i també alguna perversió. Són les vestals de la societat japonesa.

A causa del fet que els japonesos passen tantes hores no només del dia, sinó també de la nit, amb el grup, tota una generació de nens de postguerra va créixer sense l'autoritat paternal tradicional al Japó i desenvolupà una orientació exclusiva devers la mare. Això ha fet que les noves generacions de treballadors tinguin una relació quasi maternal amb la *mama-san*.

"El japonès es debat entre dos camps de batalla: casa seva i la feina. Enmig hi ha d'haver un coixí: som nosaltres", diu Fumiko Honda, una viuda de 48 anys que regenta un bar minúscul en un primer pis darrere l'estació Shibuya de Tòquio. "Nosaltres venem temps. Temps per a escoltar les frustracions quotidianes del client i per a consolar-lo".

Una cervesa o un vas de *whisky* i comença el joc. Ell parla, la *mama-san* escolta; ell obre la boca, la *mama-san* el peix; ell presumeix o es queixa, la *mama-san* s'admira o li dóna consol. El sexe sempre és present, però als bars d'hostesses no passa de ser verbal.

"La societat japonesa és homosexual per naturalesa. Les dones només són el nexe d'unió que fa que els homes se sentin còmodes entre ells", opina Anne Allison, una antropòloga americana que va treballar durant un any d'hostessa a Tòquio per escriure una tesi doctoral sobre la sexualitat al Japó. "Quan un home té ganes de sexe, s'esmuny del bar i cerca l'orgasme a la penombra d'algun dels locals de mala mort que trobarà de camí cap a casa", afegeix.

A tots els barris de les ciutats japoneses hi ha un gran ventall d'aquests "locals de mala mort", que normalment s'apleguen a l'entorn de les estacions de metro. Aquest mercat és monopolitzat pels *policies de la nit*, els *Yakuza*, que integren l'organització de gàngsters oficial del Japó. Els seus agents s'encarreguen de mantenir l'ordre als barris de diversió, on la policia estatal no es deixa veure.

En aquests sectors es poden trobar *Pink Saloons*, tan foscos que el client quasi no pot veure la noia mig despullada que el safisfà mentre beu; *Centres de Salut*, que, si més no, mantenen l'aparença de salons de massatge; les conegudes *saunes*, que ofereixen bany més massatge més sexe; i també locals en què el client fa la feina ell mateix mentre mira una pel.lícula pornogràfica.

Els espectacles en directe amb participació activa del públic han passat una mica de moda perquè, en paraules d'un client, "hi ha massa poques probabilitats que et facin pujar a l'escenari".

Si, quan l'artista convida el públic a fer l'acte sexual, dos aspirants salten a l'escenari alhora, s'ho faran a la sort esportivament. L'afortunat es trau els pantalons i, després de plegar-los acuradament, els deixa en un racó; el perdedor s'espera fins que és el seu torn.

Aquest negoci ofereix variants molt originals: hi ha una botiga dedicada a la venda de calces usades. La propietària explica que, com que l'aroma s'esvaeix com a màxim després d'un dia, cada peça porta, a més del preu, una etiqueta amb

l'hora de lliurament.

Per a un país que antigament havia fet volar la fantasia del món amb les seves *geisha*, els bars d'hostesses i els *locals de mala mort* són una degeneració ofensiva.

"Cada època té les seves distraccions, les del passat ja no agraden. Els japonesos joves no aprecien el nostre art", es lamenta Hasuko Susuki, de 67 anys, una ex-*geisha* que ara és la propietària del *ryotei* (casa de geisha) dels *Savis Feliços*, al barri Kagurasaka de Tòquio. "A poc a poc, les hostesses *karaoke* i les de bar estan desbancant les *geisha*".

Les contínues sortides nocturnes dels joves japonesos els impedeixen dormir suficient, com ho demostra un estudi que han portat a terme psiquiatres de la universitat de Jikeiwi. Segons informes d'una companyia d'assegurances, el 80 per cent dels treballadors de les empreses més grans de Tòquio estan "sempre cansats". Un terç afirmen que combaten el cansament amb alcohol.

¡Alcohol! Fins i tot els japonesos que estan acostumats a sotmetre's a una disciplina fèrria des de petits, que han rebut una educació severa i que han crescut, viuen i treballen segons unes normes socials rígides, recorren a l'alcohol per relaxar-se i, en molts casos, fins per alliberar-se. L'alcohol es considera el mètode més ràpid, barat i acceptat per prendre alè i fugir de les tensions diàries. Beure és modern i fins imprescindible.

"Els japonesos són tímids i retrets de mena. Una mica d'alcohol els revifa", diu Hidesuke Kobayashi, del Ministeri de Sanitat. "Provem d'ensenyar-los a beure la quantitat adequada, però amb poc èxit".

Durant l'última dècada el consum d'alcohol dels japonesos ha patit un increment dramàtic. El 1987 es consumiren 8.000 milions de litres d'alcohol, un 5 per cent més que l'any abans i més que mai abans en la història del país.

Actors i esportistes coneguts no paren d'aparèixer bevent a la televisió i en tanques publicitàries. Avui dia al Japó el símbol màxim de llibertat és un home amb un vas a la mà.

"Aquest és l'únic país on no s'ha posat límit a la publicitat i a la venda d'alcohol", diu Tomimi Imanari, que és la presidenta de l'Associació de Ciutadans contra l'Alcoholisme, un petit grup que prova de lluitar contra una de les indústries més poderoses del país. "El pitjor és que ara els fabricants volen captar-se el jovent".

Posen al mercat les begudes alcohòliques en envasos amb dibuixos d'animals que els nens poden fer servir de guardiola. Segons els resutlats d'una enquesta recent, el 80 per cent dels estudiants de batxillerat de Tòquio beuen alcohol regularment: el 10 per cent de vegades fins a perdre el coneixement, el 25 per cent fins a vomitar.

La societat japonesa, generalment plena de restriccions i tabús, té una actitud comparativament tolerant envers el vici de la beguda. Les empreses no veuen de mal ull que els seus empleats beguin, ans al contrari. "Fes-los feliços, emborratxa'ls", és el lema d'una constructora de la capital.

> Els japonesos són tímids i retrets de mena. Una mica d'alcohol els revifa.

"La nostra societat depèn en molts aspectes de l'alcohol", es lamenta el *Japan Times*. El govern no fa res per aturar-ho perquè el Tresor Públic ingresssa 2'24 bilions de pessetes en concepte d'impostos sobre l'alcohol. Pels volts de mitjanit, quan els bars i la resta de locals nocturns tanquen, milers de japonesos, ara escabellats i esgotats, tornen a omplir els carrers; de la disciplina original, no en queda res.

> Els japonesos es gasten al voltant d'un terç del seu sou en *yoka*, en l'oci.

Les estacions de metro de Tòquio, els passadissos i les escales que han acollit al matí milions de persones que es dirigien, mudes i concentrades, a la feina, s'omplen a la nit de les riallades de la gentada que torna a casa després de la gresca nocturna. Quasi tots fan esses. Vomiten, ensopeguen els uns amb els altres i es dirigeixen a l'últim tren amb pas insegur.

Els companys de feina amb els quals el japonès va al bar i agafa la borratxera alliberadora també l'acompanyen en una activitat de relaxació típicament japonesa: el bany comunitari d'aigua bullent. Exactament 2.237 d'aquestes fonts calentes anomenades *onsen* –que tant poden ser naturals com artificals, a l'aire lliure o cobertes– obren les seves portes al visitant. En 64 estacions termals reconegudes, els hotels *onsen* s'han vist envoltats per clubs nocturns i locals pornogràfics.

Quasi cap japonès hi va amb la família. A l'entrada dels hotels *onsen* hi ha unes làpides de pissarra on es poden llegir els noms de les empreses i bancs els empleats dels quals són clients habituals.

Quan el grup, que sol ser de 10 o 20 persones, hi arriba, cada quatre o sis persones lloguen una habitació, es posen el quimono i les sandàlies de fusta de la casa i van a prendre un bany. Tot ho fan conjuntament, banyar-se, menjar, beure i assistir a l'espectacle pornogràfic. Només s'hi estan dos dies, però tot és ben organitzat, cada hora està planificada.

Després de deixar la ciutat d'esbarjo de Yamashiro, situada a 300 km al nord de Tòquio, els autobusos paren en un centre comercial gegantí dominat per dues tortugues de formigó de quatre metres d'alçada en posició de còpula.

Les dependentes, que porten davantals blanquíssims, mostren als seus clients col.leccions de preparats de serp i de tortuga i els diuen: "Si ahir al vespre no va anar bé o avui et tremolen les cames, queda't aquesta medicina". Els homes compren i a la sortida s'inclinen amb agraïment davant d'un petit temple dedicat a les benèfiques tortugues.

Els autobusos, que condueixen els excursionistes al recinte religiós d'Ise, fan una parada obligatòria en un museu de pornografia. L'atracció principal d'un establiment similar situat a Atami és un Live Fuck Show (espectacle de còpula en directe) de cavalls.

Es fa difícil imaginar la vida quotidiana dels japonesos sense el toc que li dóna la pornografia. Les revistes que tant els adults com els nens llegeixen amb tota naturalitat al metro van plenes de fotografies i còmics de dones violades, toturades i esquarterades. Pertot floreixen oasis dedicats al sexe i a la pornografia.



En un principi, aquests llocs s'anomenaven Turuko, però després que un científic turc protestés, passaren a dir-se Soapland (país del sabó). Que s'hi va a suar i a ensabonar-se és simplement un pretexte; la tina de fusta que hi ha a cada habitació no es fa servir mai.

La zona de Soaplands de Tòquio es troba a Yoshiwara, l'antic barri dels bordells. Al Soapland *Vaticà* les *assistentes* porten un hàbit de monja, a l'*Airline* són hostesses.

A la riba del llac Biwa, al nord de la ciutat imperial de Kyoto, s'hi amaga Ogoto, un petit poblet totalment dedicat al Soapland. Abans que la por de la sida perjudiqués greument el negoci se'l coneixia com "el paradís dels homes".

Tot i que des de començaments de 1988 és prohibit que els estrangers frueixin dels serveis d'Ogoto i que no s'hi ha detectat cap cas de sida, la clientela s'ha reduït en dos terços.

Els anuncis fluorescents dels Soaplands –un sembla una mesquita, l'altre una fortalesa morisca, l'altre un castell europeu– amaguen una "competència ferotge", com diu el porter del Soapland *Cross* (creu). "Per sobreviure hem de millorar el servei constantment". És per això que, quan el client paga, se li prega que ompli un qüestionari sobre la qualitat dels serveis de la seva noia i que faci suggeriments.

Aquells que porten la seva parella van als famosos Love Hotels. Allà l'amor transcorre a l'estil d'Orwell –tot és automàtic, no es veu ni una ànima.

A l'entrada els clients es miren les diapositives de les diverses habitacions, pitgen un dels botons il.luminats que indiquen que l'habitació és lliure i reben la clau automàticament.

A l'ascensor els saluda l'acostumada veu sintetitzada: "¡Benvinguts! Els desitgem que passin unes hores agradables" Aquesta mateixa veu els donarà les gràcies quan marxin. La factura arriba a l'habitació per correu pneumàtic i es paga pel mateix sistema.

L'arquitectura dels Love Hotels delata la forta repressió a què es veu sotmesa la fantasia dels japonesos en la seva vida quotidiana i laboral. Els Love Hotels poden ser reproduccions de castells medievals, de naus espacials o de tendes nòmades. Tots tenen alguna cosa extraordinaria, irreal, absurda.

A Okiyama hi ha un niu d'amor que sembla un reactor Jumbo, un altre copia la torre de Pisa. Un que hi ha a l'autopista d'Osaka a Gifu reprodueix una piràmi-

de. Al barri Meguro de Tòquio hi ha una rèplica en miniatura d'un castell que podria haver estat construït per Lluís II de Baviera, a la vora de Shisuoka trobem la Casa Blanca de Washington. Alguns Love Hotels decoren les seves teulades amb imitacions de l'estàtua de la llibertat, d'altres ho fan amb goril.les gegantins.

Porten els noms més incitants. Podem trobar des de *C'est la vie* fins a*Utopia*; també *Amore* o *Liebe* (amor). La paraula *blanc* és àmpliament representada: *White Castle* (castell blanc), *Snow White* (Blancaneus) i, naturalment, *Pure White* (blanc pur).

Quan s'inaugurà un nou Love Hotel a l'autopista de Tòquio a Yokohama, el propietari no entengué per què l'ambaixador britànic refusà la seva invitació a tallar la cinta. L'hotel es diu Queen Elisabeth i representa un vaixell transatlàntic.

No hi ha dos Love Hotels iguals. Tanmateix, tots tenen llits amples i cambres de bany espaioses, dues coses que cap japonès no té a casa seva. La paret que separa el dormitori de la cambra de bany sol ser de vidre; així, qui resti al llit pot jugar amb la il.luminació de l'altra peça a distància.

En algunes habitacions els amants se senten transportats a temps i països llunyans, a la Roma clàssica o al Japó dels samurais. Un Love Hotel de Nagoya convida a fer l'amor amb decoració nazi. Les habitacions d'un Love Hotel que hi ha enfront de l'estació de la ciutat de Kumagaya permeten fer-se la il.lusió que s'hi ha passat tot un dia i una nit, en comptes de només dues hores: darrere de les persianes se succeeixen la claror de l'albada, la posta del sol, la nit estrellada i, de nou, la claror de l'albada.

Al Love Hotel *Prince of Cherryblossoms* (príncep de la flor del cirerer) totes les habitacions són decorades com consultes de ginecòleg. En un per a *fans* del tennis, a Gifu, hi ha una pista de tennis pintada al sostre. També hi ha nombrosos hotels sado-masoquistes, un dels més coneguts és al mig de Tòquio, just darrere de l'ambaixada soviètica.

Hi ha llits amb matalassos d'aigua i d'aire, llits que se sacsegen o es gronxen, llits amb 50 altaveus per fer que els amants "sentin la música profundament en els seus cossos", com diu el fabricant. També n'hi ha amb sensors acústics que, quan els crits de plaer de la noia arriben a una intensitat determinada, fan brilllar llums vermells mentre la típica veu sintetitzada diu "¡Bravo! ¡Ho has aconseguit! ¡Continua així!".



"L'amor ha d'e ser divertit, si no, no és amor", diu Shin Ami, el cap d'un grup de 50 dissenyadors especialitzats en Love Hotels. Fa deu anys aquest arquitecte projectava escoles bressol. Ara crea *somnis per a adults*.

A totes les habitacions dels Love Hotels, indiferentment de l'estil, hi ha un televisor amb un mínim de dos canals pornogràfics. Alguns també disposen de càmera de video amb aparells enregistradors i des de fa poc ofereixen la garantia que l'acte sexual enregistrat s'esborrarà automàticament una vegada els clients deixin l'hotel: un polític que visità un d'aquests hotels amb la seva secretària trobà un enregistrament de la seva dona amb un veí.

Els Love Hotels són un gran negoci. Entre els propietaris hi ha bancs, companyies d'assegurances i fins temples xintoistes i budistes. L'al.licient econòmic està en la possibilitat de llogar una mateixa habitació diverses vegades en una mateix dia, sempre que les habitacions s'arreglin ràpidament despres de l'ús, és clar.

Això sol tardar uns deu minuts, però el Love Hotel *The Scene* (l'escena) de Yokohama ha aconseguit reduir-ho a quatre minuts: quan una parella se'n va, el llit que ha fet servir s'amaga automàticament a la paret i n'apareix un de nou. *The Scene* ha aconseguit ocupar totes les habitacions sis vegades en 24 hores.

"L'important és que l'hotel no sembli un bordell", diu Shin Ami. "Els Love Hotels han de ser llocs dels quals un nen pugui dir ¡jo també hi vull anar quan sigui gran!".

Alguns dels Love Hotels més moderns donen facilitats a les famílies, perquè ofereixen instal.lacions on els nens poden jugar mentre els pares es relaxen.
En tot el Japó hi ha uns 40.000 Love Hotels, 3.500 del quals són a la capital. Aquests establiments han arribat a acomplir una funció social, ja que els japonesos acumulen moltes tensions a la feina i a casa no disposen d'intimitat a causa de la falta d'espai i de la primor de les parets.

A més, la sofisticació tècnica els encanta. L'economista Hiroshi Takeguchi, director de la secció d'estudis del Long Term Credit Bank of Japan, lloa "els prodigiosos avanços tecnològics aconseguits per la indústria del lleure japonesa" com també el fet que "en comparació, la qualitat de les joguines sexuals japoneses és molt superior a la d'aquelles que es fabriquen en altres països".



Els Love Hotels responen també a la tendència típicament japonesa del canvi de papers: no és a la realitat, sinó a la ficció on la parella interpreta el paper d'amants. Tot és fals, des de les columnes gregues de guix fins al paisatge que es veu per la finestra i que ens vol fer creure que som a Holanda o a l'espai.

El Love Hotel és una de les formes d'evasió que fan la vida suportable als japonesos, encara que n'hi ha d'altres, per exemple el *pashinko*, una versió específicament japonesa del *flipper*. Als salons de *pashinko* hi ha fileres de japonesos immòbils que es passen hores senceres mirant com embruixats les boles d'acer de les màquines, que no paren de grinyolar i d'udolar.

El *pashinko*, que nasqué als Estats Units als anys 30 i que ressorgí a la ciutat japonesa de Nagova després de la guerra, era originàriament un joc infantil.

Avui dia al Japó hi ha 14.000 cases de joc de *pashinko* amb un total de 3'4 milions de màquines, el doble que fa sis anys. Es calcula que els japonesos es gasten en aquest joc el doble que en la defensa del país.

El *pashinko* ha esdevingut un símbol del temps lliure per als japonesos adults, una mena de culte nacional. Diuen orgullosament que és tan japonès que els estrangers no l'entenen.

"Quan s'encenen els llums de la màquina i les boles cauen al meu plat, entro en un estat de catarsi. ¡Això és diversió, diversió de veritat!", diu Anri Okada, una dona que escriu una novel.la sobre el *pashinko*.

"Davant d'una màquina de *pashinko* sóc capaç d'oblidar-me de tot. No hi ha cap remei millor per a l'estrès", exclamà en to triomfal Takao Doi, secretària general del Partit Socialista, quan se li lliurà el Premi Cultural del *Pashinko*.

Els japonesos se senten en una mena de *soledat acompanyada* quan són asseguts a tocar de desenes de persones. Submergits en l'eixordador soroll, l'udol de les màquines, el brogit infernal dels altaveus, esperonats per l'agressiva música militar i per la llum de neó blavosa que els enlluerna i no els deixa veure si és de dia o de nit; pel que sembla, és així com els japonesos arriben a un estat de relaxació total.

El Japó no és només una màquina de producció eficaç i temible, alhora és un gegantí parc d'atraccions. Un dels motius del seu èxit econòmic és segurament que el puntal més important d'aquest sistema –el japonès mitjà– treballa amb obediència, disciplina i dedicació perquè pot compensar les seves frustracions mitjançant un fàcil accés al regne de la il.lusió en tota la seva diversitat. Sap que al seu voltant hi ha tot de caus deliciosos on es pot refugiar.

Així s'explica que la indústria del lleure s'hagi convertit en el nou camp de batalla de les grans empreses japoneses, que lluiten per la seva part.

Alguns consorcis amb molta tradició com Mitsubishi, Mitsui i Marubeni estan posant al mercat nous productes com pel.lícules i espectacles. Una companyia petroliera, Cosmos Oil, ha obert fa poc un parc d'atraccions.

Sumitomo Metal està construint un centre elitista de lleure i esport en estil neogòtic que porta el nom prometedor de *Babylon*. Nippon Kokan, la cinquena acereria més important del món, ha batejat una nova filial amb el nom de Companion Service, que proporciona entre altres coses amics a persones que volen fer una festa i no tenen prou convidats.

Altres empreses es dediquen exclusivament a inventar variacions de les sorollooses màquines de *pashinko* per un mercat quasi il.limitat. La poetessa més jove i reeixida del Japó, Tawara Machi (el seu reculll de poesia titolat *Aniversari de l'Enciam* ha aconseguit un tiratge de 2'4 milions d'exemplars) considera que el *pashinko* té tan d'èxit perquè és una representació de la vida.

T. Tersani© Spiege l Tr: Patricia Lluch

EL TEMPS

Subscriure's a EL TEMPS és una decisió plena d'avantatges



Joan de Sagarra, Fabià Estapé, Josep Vicent Marqués, Néstor Luján, Ferran Torrent, Vicenç Villatoro, Oriol Bohigas, Joan Francesc Mira, Pere Calders, Josep Sandoval, Ramon Barnils...
Des d'ara, firmes tan importants com aquestes no es guardaran les seves opinions. Perquè setmana a setmana ells passaran revista a l'actualitat. Ells fan la nova revista EL TEMPS.



Xavier Mariscal, Julia Otero, Andreu Alfa M. Vázquez Montalbán, Manuel Vicent, Carl Mas, Carme Riera, Urruti, Jaume Perich, Dol Fontana, Steve Archibald..... **La gent que setman setmana protagonitza l'actualitat llegeix la nc revista EL TEMI**

¡I ARA, 1 MES DE REGAL! Pagues 1 any i la reps 13 mesos

1er. cognom _____ 2on. _____ Nom _____ Tel. part. _____
Domicili _____ Població _____
Any de naixement _____ Professió _____ Tel. Treball _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de: 13.886 pessetes (Firma)

Amb pagament:
☐Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)
☐Semestral (2 rebuts de 6.943 pessetes. Sols en el cas de pagament per banc).
☐19.500 (Europa) ☐25.500 (Amèrica)

Forma de pagament:
☐Dom. bancària. ☐Xec bancari adjunt
☐Gir postal núm. _____

• La subscripció representa un descompte de més de l'11% sobre el preu de venda als quioscos.

Distingits senyors: Caixa/Banc _____ Agència _____
Adreça _____ Població _____
Nom i adreça del titular del compte _____

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S. A. per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

Butlleta de subscripció

_____ de _____ 199_
(Firma)

☐1 rebut anual ☐2 rebuts semestrals.
siguen pagats amb càrrec:
☐C/c. ☐Llibreta Núm. _____

EL TEMPS • Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a. • 46001 VALÈNCIA
Tel. (96) 352 48 69 • C.I.F. A-46186821



MOBILIARI

Eva i l'ordinador

Àngels Barceló

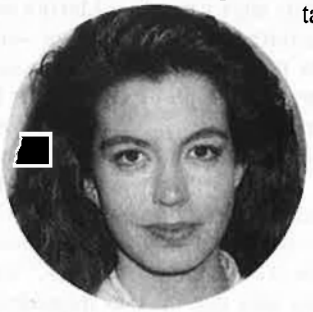
Finalment ho he fet. M'ha costat força però ho he fet. He entrat en el món de la informàtica, en el món dels ordinadors.

Tot va començar quan a la feina van decidir informatitzar-nos. Van fer obres, ens van comprar unes taules noves –disseny Foster, precioses– i armaris per a tothom. El dia que vam poder tornar a la redacció van aparèixer sobre les taules unes maquinetes que ens miraven com dient: "Apa, a veure si amb això també sou tan bons".

Hi va haver un grup de sentimentals que ens vam amotinar a un racó de la redacció abraçats a les velles Olivetti, però l'informatitzador major –conegut també com a superusuari–, ens les va arrancar dels braços de la mateixa manera que la mare ens va arrancar el xumet el dia que va decidir que ja érem massa grans per anar llepant aquell objecte.

Desolats i desarmats, vam afrontar les noves tecnologies i ara qui més qui menys ja sap el que vol dir CMD, return, línia de comandament. Però tot i això, quan falten cinc minuts per al directe, encara busquem desesperadament alguns textos que s'han perdut en algun punt de la complicada xarxa informàtica fins i tot hem arribat a perdre el sumari del *cas Naseiro*.

Però les meves desgràcies no van acabar aquí, van continuar quan a casa ens vam assabentar que hi havia una oferta –si el preu que hem pagat es pot dir oferta– per comprar un superordinador, d'aquells que tenen poma mossegada com a logotip. Però si la poma va ser la temptació d'Eva, l'ordinador a mi continua sense temptar-me. El que segons diuen s'estalvia en temps m'ho gasto amb trucades telefòniques demanant socors perquè m'he perdut. El més greu, però, és que aquest aparell que tinc a casa hem somriu. Cada vegada que el connecto surt una cara que somriu amb cinisme i si m'equivoco fa un soroll tan desagradable que sembla que m'estigui renyant sense cap mena de compassió.



Però cada vegada que anuncio a algun company de feina o a algun amic la meva decisió de comprar-me un ordinador, tothom m'aplaudeix i em felicita com si aquesta fos la compra de la meva vida. El problema comença quan em pregunten: ¿Quants megues té? ¿Va amb disc dur o tou? I un seguit de preguntes que la meva ignorància en el tema no em permeten contestar i provoquen el riure dels altres. I és que tot i que aquest article l'he escrit amb ordinador, continuo enyorant la meva vella Olivetti, aquella que m'era fidel tot i que de vegades es quedava sense tinta o s'encasquetava alguna lletra. Però mai es va empassar un text i evidentment mai em va fer quedar en ridícul davant dels amics.

Elogi de la son

Josep M. Fonalleras



Aquest dia, en Miquel Calzada, en allò que emeten a TV3 sota l'epígraf de "Mikimoto-Club", va fer una elogi hiperrealista del son, que no és original però que val la pena recordar de tant en tant. quan la mandra de cada matí, la mandra extraordinària, es presenta com a defensa contra les agressions que sabem que ens vindran a visitar tant si volem com si no, quan la mandra, doncs, arriba, el més recomanable, si ets al llit, si consideres que no cal aixecar-se, el més recomanable és no fer res, canviar de costat i refiar-se de la placidesa del son. "Es com si et morissis", diuen, "però sense morir-te". L'endemà, és clar, o al cap d'unes hores, reneixes, i ho contemples tot amb una perspectiva diferent.

Dormir és una de les poques defenses (barates) que encara ens queden, una excusa per evitar les tensions. Dormir, però, també és un privilegi. El integrants de l'exèrcit de ciutadans de cada dia lluiten contra l'insomni es van passant informació, consignes, remeis casolans, activitats diverses i classificades i medicaments per tal de fer front a la realitat, crua i fosca, d'una nit en blanc contra la pròpia voluntat. Entre les pastilles, n'hi ha de valeriana, una planta les arrels de la qual es tornen pólvores a fi i efecte de calmar nervis i allunyar malsons. Una de les empreses que comercialitzen l'invent, tanmateix, dóna, sense augment de tarifes, un seguit de consells que val la pena tenir en compte pel clapar-te en un flist-flast: vida tanquil.la, aixecar-se i anar i anar dormir a la mateixa hora, res d'alcohol ni cafè, res de migdia, res de sopars consistents (diuen no sé què d'una poma o un vas de llet tebiona), molt d'esport (si més no, caminades per l'habitació amb els peus descalços) i una decoració de dormitori amb "tons relaxants" (el blau cel, segons ells, el rosa i el verd pàl.lid). El llit s'ha de fer servir per dormir: mai per engreixar l'avorriment o per treballar-hi (l'empresa no especifica què vol dir això de treballar al llit, les preocupacions del dia s'han d'abandonar abans de desfer els llençols i, finalment, i com a apoteosi i focs artificials, una lliçó magistral: "no es posi nerviós, llegeixi textos curts o escolti musica. Relaxi's: la son, tar o d'hora, arribarà". Sense saber-ho, la casa que fabrica pastilles de valeriana ens ofereix la clau per entendre l'auge de la narrativa contemporània. Sense saber-ho, ens aboca (aquest és l'únic remei amb seny del seu consell) a la lectura d'un dels textos més enigmàtics, corglaçadors i emotius del segle: la carta que amb caligrafia de tercer d'EGB, Arturo Moreno va enviar a José María Aznar. "José María, Presidente, seguiremos adelante aunque lloremos cuando nadie nos ve". Els ulls s'acluquen. I non, non, vine son. I bona nit i tapa't. Amb música de Bosé, és clar.

CONTRAPUNT

Joan F. Mira

No, Vicent



Açò figura que és, com si diguéssim, una carta al meu amic Vicent Soler, vice-president de les Corts valencianes, tan amic, i amic de tants anys i per tantes raons, que li puc escriure aquesta exposició de discrepàncies precisament perquè l'amistat, de vegades, serveix per a poder-ne abusar impunement.

De manera, Vicent, que aquesta és la carta:

Dijous passat, dia 15 –com els lectors possiblement ja saben, si han llegit la secció de Miquel Alberola, l'ordinador del qual té molta més mala idea que la meua màquina clàssica– vas fer, al Centre Cultural de la Caixa d'Estalvis de València, una magnífica exposició de posicions. No diré que estic d'acord amb tot allò que, amb sintaxi impecable, vas explicar; ni que moltes coses de les que vas dir no caldria matisar-les abans de convertir-les en doctrina. Però la bona i simple veritat és que en gran part del que vas dir estaves ben carregat de raó. Cert que una nació no és només una llengua, per molt que la llengua siga un factor de pes. Cert que hauríem d'estar tots ja ben farts de nominalisme (d'això potser parlaré un altre dia) i que les qüestions de nom han fet més mal que bé. Cert que no serveix de gran cosa, en política, justificar posicions amb recursos a la història o a la filologia, quan tan sovint a la gent els raonaments racionals la poden deixar perfectament freda. Cert que ens hem trobat un país tan desconjuntat que la primera cosa que hauríem de fer és aconseguir que els valencians siguen valencians. Cert que la societat valenciana necessita recuperar referents propis, coses que ens facen entendre i sentir que tenim un espai propi i comú, dins del qual hem de conviure en el present, i en el marc del qual hem d'imaginar el futur. Cert, sobretot, que igual que la cosa més important, al nord de l'Ebre, és (re)catalanitzar Catalunya, ací la més urgent és (re)valencianitzar el País Valencià. No seré jo qui et discutirà tot això.

Llavors es va alçar un xicot que –en termes una miqueta massa prolixos i didàctics– et va donar la raó en tot al cent per cent. I després va afegir: "perfecte, però ¿per què el partit de Vicent Soler, i el govern d'aquest partit, no ho aplica ni ho practica, tot això?, ¿per què no es dedica realment a aquesta tasca de valencianització del país?" etcètera, coses així, un retret a la trajectòria del teu partit en el camp que solem dir-ne de la "recuperació nacional". I aleshores, quan et vas sentir obligat a respondre per al.lusions directes i a defensar el teu partit, és quan et vas passar un pèl de la ratlla. No calia tant de fervor en la defensa, Vicent. Jo ja comprenc que havies de justificar una acció i una trajectòria política que durant molts anys ha estat, i és, la dels teus col.legues i companys. Però no calia tant. I sobretot, no havies de confondre les coses acudint a la *perspectiva històrica.*

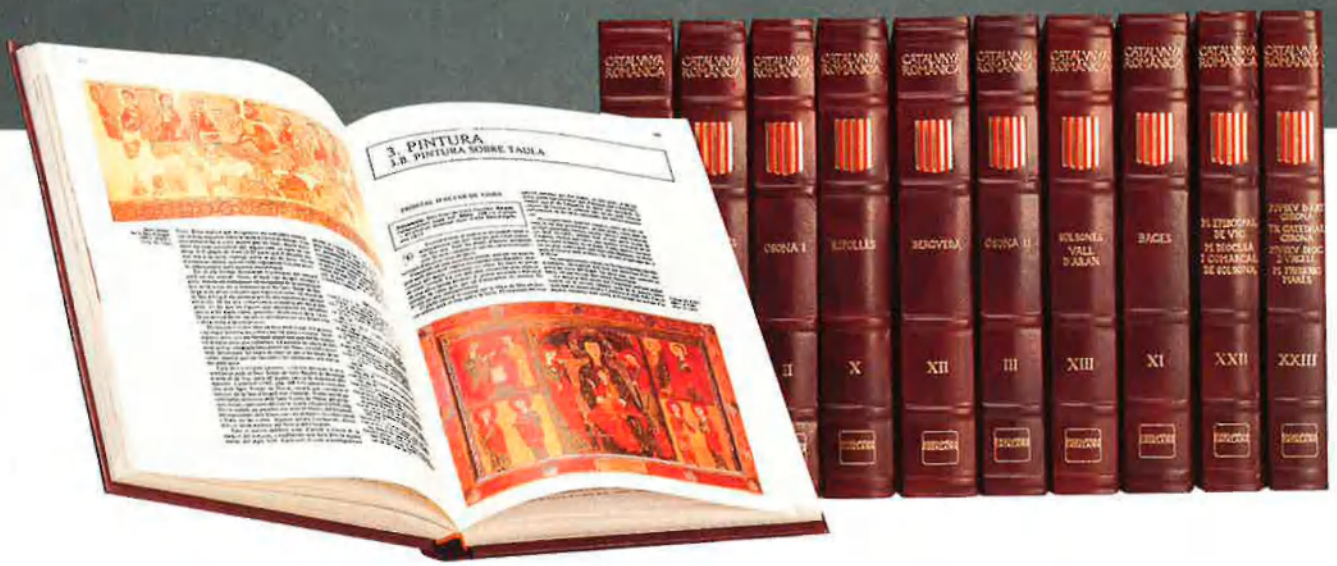
No atribuir, per exemple, a mèrits del teu partit, coses que són resultat precisament d'un canvi de condicions històriques. Si el PSOE valencià abans de la guerra no sabia ni que existia aquest país, ni li passava per la imaginació ocupar-se del tema de la identitat valenciana, ni de la llengua ni de l'autonomia ni de res, i si després de l'any setanta-cinc va començar (el poquet PSOE que llavors hi havia) a preocupar-se d'aquests temes i problemes, no és precisament *mèrit* del PSOE mateix: les noves condicions l'hi obligaven, i entre elles, les condicions que havíem ajudat a crear gent com tu i com jo.

I no confondre tampoc partit i institucions: l'existència de l'Estatut, de les Corts, del govern de la Generalitat, d'un president i d'uns consellers que són percebuts com a representants d'un "poder valencià" abans inexistent –i la consciència política comuna que això va creant entre els valencians– no és tampoc *mèrit* singular del teu partit. Per cert, el teu partit es diu "Partit Socialista del *País Valencià*– PSOE", però fa tot l'efecte que censureu, i autocensureu, per sistema el nom de País Valencià. Algun dia m'ho explicaràs, això.

El que vull dir, en definitiva, és que el PSOE d'ací no ha *valencianitzat* el país més del que puga haver *riojanitzat* La Rioja, *murcianitzat* Múrcia o *asturianitzat* Astúries. Tu ja m'entens. Alguna vegada, amb calma, farem la llista de totes les coses que, en aquest camp, *podia* perfectament haver fet el teu partit i no ha fet. I de totes les coses –negatives, restrictives, repressives– que *podia* perfectament no haver fet i sí que ha fet. Vas fer referència a la llengua: *abans* no tenia res, ni escola, ni tele, ni ràdio, ni oficialitat, res. Ara, ja tenim molt de tot això. ¿Mèrit especial del teu partit? És veritat que, si haguera manat la dreta, qui sap en quin estat de catàstrofe total ens trobaríem, d'acord. Però el teu partit, ¿podia haver fet *menys* del que ha fet, i més ambiguament i més lentament encara? ¿Podia per exemple, no haver introduït el valencià com assignatura, no haver posat alguns –pocs– rètols públics, no haver –després de tants anys– creat una ràdio i una televisió?

En fi, Vicent, se m'acaba el paper. Convida'm un dia a dinar (a càrrec del pressupost de representació de les Corts, si no, ¿quines Corts tan pobres tenim?), i continuarem parlant. Em donaràs la raó, però et promet que no li ho diré a ningú.

MIL ANYS D'HISTÒRIA VIVA



Més de 400 historiadors, investigadors i arqueòlegs, col·laboren perquè aquesta obra constitueixi el corpus i la guia per a tots els qui vulguin conèixer, monument a monument i peça a peça, tot allò que forma l'ampli patrimoni romànic que ens ha pervingut.

Alhora, Catalunya Romànica, té un nivell elevat i un alt rigor científic.

En aquesta obra, s'ha invertit un important esforç editorial i tècnic per tal que pugueu tenir a la vostra llar una veritable joia.

Catalunya Romànica és un testimoni escrit de 1.000 anys d'història viva.

Desitjo rebre més informació de les obres:

- ☐ GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA
- ☐ GRAN GEOGRAFIA COMARCAL DE CATALUNYA
- ☐ HISTÒRIA NATURAL DELS PAÏSOS CATALANS
- ☐ CATALUNYA ROMÀNICA
- ☐ ENCICLOPÈDIA DE MEDICINA I SALUD
- ☐ HISTÒRIA ECONÒMICA DE LA CATALUNYA CONTEMPORÀNIA

Nom
Adreça
Població
Tel.

ENCICLOPÈDIA CATALANA S.A.
Diputació, 250. Tel. 302 71 18 - 08007 Barcelona

ENCICLOPÈDIA CATALANA

EL NOSTRE SÍMBOL



EL NOSTRE SERVEI



"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONS

El nostre símbol és conegut.
El nostre servei, reconegut: visió de futur,
creació constant de nous productes,
una experiència de 85 anys
i l'atenció més personalitzada
que reben els nostres clients.
Resultat de la formació dels professionals
que atenen les més de 1500 oficines de "la Caixa".
En qüestió de serveis,
és prudent escollir cinc estrelles.

GGK